

ЭМ, ЭМНЭЛГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН
ХЯНАЛТ, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ГАЗАР

ЭМ ЗҮЙН САЛБАРЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ – 2022

Улаанбаатар хот
2022 он

ЭМ, ЭМНЭЛГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ХЯНАЛТ, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ГАЗАР

Хаяг: Монгол улс, Улаанбаатар хот,
Сүхбаатар дүүрэг, 1 дүгээр хороо,
УВН төв, 8 дугаар давхар

Утас: 260182

Э-шуудан: info@mmra.gov.mn
www.mmra.gov.mn

Эрхэлсэн: Ш.Энхтуяа *ЭЭХХЗГ-ын даргын албан үүргийг
түр орлон гүйцэтгэгч*

Хянасан: П.Цэцгээ *ЭЭХХЗГ-ын ЭАБТС-ын газрын дарга*

Орчуулсан: С.Пүрэвсүрэн *Эм зүйн ухааны Доктор, Профессор*

Эмхэтгэсэн: Ц.Цэрэнчимэд *ЭЭХХЗГ-ын ЗУГ-ын мэргэжилтэн*

Мэдээлэл цуглуулсан:

Э.Одонтуяа	<i>ЭЭХХЗГ-ын ЧХГ-ын улсын байцаагч</i>
Э.Ундармаа	<i>ЭЭХХЗГ-ын ЭАБТСГ-ын мэргэжилтэн</i>
Н.Мөнхзаяа	<i>ЭЭХХЗГ-ын ЭХГ-ын мэргэжилтэн</i>
А.Номиндарь	<i>ЭЭХХЗГ-ын ЛЗЗГ-ын мэргэжилтэн</i>
М.Долгион	<i>ЭЭХХЗГ-ын ЭБХ-ийн ахлах мэргэжилтэн</i>
Э.Одбаяр	<i>ЭЭХХЗГ-ын ЭҮХ-ийн ахлах мэргэжилтэн</i>
Ш.Ариунзаяа	<i>ЭЭХХЗГ-ын ЭБХ-ийн мэргэжилтэн</i>
М.Тэгшсайхан	<i>ЭЭХХЗГ-ын ЭБХ-ийн мэргэжилтэн</i>
Д.Номинцэцэг	<i>ЭЭХХЗГ-ын ЭШЛ-ийн ахлах шинжээч</i>

ГАРЧИГ

ӨМНӨХ ҮГ	4
ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР	5
1. ХҮН АМ ЗҮЙН БОЛОН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ	6
1.1 МОНГОЛ УЛСЫН ХҮН АМ	6
1.2 ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ	8
1.2.1. ХҮН АМЫН ӨВЧЛӨЛИЙН ТЭРГҮҮЛЭХ ШАЛТГААН	8
1.2.2. ХҮН АМЫН НАС БАРАЛТЫН ТЭРГҮҮЛЭХ ШАЛТГААН	9
2. ЭМ ЗҮЙН САЛБАРЫН ЕРӨНХИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТ	10
2.1. ЭРХ ЗҮЙ, БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧИГ	10
2.2. ЭМ ХАНГАМЖИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ	14
2.2.1. ЭМ, ЭМНЭЛГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ҮЙЛДВЭР	15
2.2.2. ХАНГАН НИЙЛҮҮЛЭХ БАЙГУУЛЛАГА	16
2.2.3. ЭМИЙН САН	16
2.3. ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ	18
2.4. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ	22
2.4.1. ЭМИЙН САНХҮҮЖИЛТ	22
2.4.2. ЭМИЙН ИМПОРТ	24
2.4.3. ЭМНЭЛГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ИМПОРТ	25
2.4.4. УРВАЛЖ, СТАНДАРТ БОДИСЫН ИМПОРТ	26
2.4.5. ОНОШЛУУРЫН ИМПОРТ	26
2.4.6. ИМПОРТЫН ЛИЦЕНЗ	26
2.4.7. ЭМИЙН ЭКСПОРТ	28
2.4.8. ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, БОРЛУУЛАЛТ	29
2.4.9. ЭМ, ЭМНЭЛГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ХУДАЛДАН АВАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	31
2.5. ЭМИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ	32
2.5.1. ЭМИЙН БҮРТГЭЛ	32
2.5.2. ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ	35
2.5.3. ЛАБОРАТОРИЙН ШИНЖИЛГЭЭ	37
2.5.4. ЭМИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ	39
2.5.5. ЭМИЙН СОНГОЛТ	40
2.5.6. ЭМИЙН ЗАР СУРТАЛЧИЛГААНЫ ЗӨВШӨӨРӨЛ	41
2.5.7. ЭМИЙН ЗОХИСТОЙ ХЭРЭГЛЭЭ	42
2.5.8. МАНСУУРУУЛАХ, СЭТГЭЦЭД НӨЛӨӨТ ЭМ	43
2.6. ЭМНЭЛГИЙН ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙН ШАЛГАЛТ ТОХИРУУЛГА	45
ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ	49
ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ	50
ХАВСРАЛТ 1. ЗАЙЛШГҮЙ ШААРДЛАГАТАЙ ЭМИЙН 10 ДУГААР ЖАГСААЛТ	51
ХАВСРАЛТ 2. ХҮҮХДИЙН ЗАЙЛШГҮЙ ШААРДЛАГАТАЙ ЭМИЙН 3 ДУГААР ЖАГСААЛТ	76

ӨМНӨХ ҮГ

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг-Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газраас “Эм зүйн салбарын үзүүлэлт-2022” эмхэтгэлийг та бүхэндээ хүргэж байгаадаа таатай байна. Эм зүйн салбарын үндсэн үзүүлэлтийг эмхэтгэн, бодлого боловсруулагч, шийдвэр гаргагч болон бусад хэрэглэгчдийн хүртээл болгох нь эрүүл мэндийн салбарын ил тод, хариуцлагатай байдлыг бэхжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой билээ.

Эм зүйн салбарын үзүүлэлтийг эм зүйн салбарын хүний нөөц, эм хангамжийн байгууллага, эдийн засгийн тоон мэдээлэл болон эмийн бүртгэл, чанар аюулгүй байдал, эмийн сонголт хэрэглээний үзүүлэлтийг тусган 2015 онд анх эмхэтгэн гаргаж байсан ба энэ удаагийн найм дахь эмхэтгэлд нянгийн эсрэг эмийн зохистой хэрэглээ, импорт, экспорт, мансууруулах, сэтгэц нөлөөт эмийн тоон үзүүлэлтийг дэлгэрүүлэн тусгасан онцлогтойгоор эрхэм хэрэглэгч Та бүхэнд толилуулж байна.

Монгол улсын Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй “Алсын хараа-2050” урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хөтөлбөрт тусгагдсан эрүүл мэндийн чанар, хүртээмж, үр дүнтэй тогтолцоог хөгжүүлэх зорилтын хүрээнд эмийн чанар, аюулгүй байдлыг хангах, зохицуулалтыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх нь чухлаар тавигдаж байна.

Салбарын бодлого, төлөвлөгөө, арга хэмжээ болон судалгаа шинжилгээний ажилд өргөнөөр ашиглана гэдэгт итгэж байна.

Ш.ЭНХТУЯА

ЭМ, ЭМНЭЛГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ХЯНАЛТ, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН
ГАЗРЫН ДАРГЫН АЛБАН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

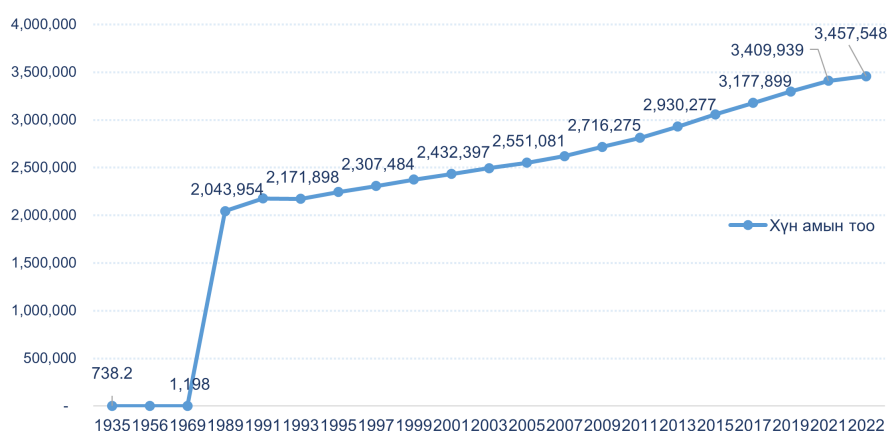
АУК	Анагаах Ухааны коллеж
АШУҮИС	Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургууль
БИБ	Биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн
БӨЭТ	Бүсийн Оношилгоо, эмчилгээний төв
БНХАУ	Бүгд Найрамдах Хятад Ард улс
БНЭУ	Бүгд Найрамдах Энэтхэг улс
БНСУ	Бүгд Найрамдах Солонгос улс
ЗШЭҮЖ	Зайлшгүй шаардлагатай эмийн үндэсний жагсаалт
НЭМГ	Нийслэлийн эрүүл мэндийн газар
ОХУ	Оросын Холбооны Улс
УНТЭ	Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг
УХТЭ	Улсын хоёрдугаар төв эмнэлэг
ХСҮТ	Хавдар судлалын үндэсний төв
ЭЗШУИС	Эм зүйн шинжлэх ухааны их сургууль
ЭМГ	Эрүүл мэндийн газар
ЭТТИ	Эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн инженер
ЭМС	Эрүүл мэндийн сайд
ЭХНБ	Эм ханган нийлүүлэх байгууллага
ШУТИС	Шинжлэх ухаан технологийн их сургууль
АТС	Anatomical Therapeutic Chemical
AWaRe	Access Watch Reverse (Хүртээмжтэй байлгах, хянах, нөөцлөх)
GMP	Good Manufacturing Practice (Үйлдвэрлэлд тавих зохистой дадал)
MNS	Mongolian National Standard (Монгол улсын стандарт)
PSUR	Periodic Safety Update Report (Эмийн аюулгүй байдлын хугацаат тайлан)
CIOMS	Council for International Organizations of Medical Sciences (Анагаахын шинжлэх ухааны олон улсын байгууллагын зөвлөл)

1.1. МОНГОЛ УЛСЫН ХҮН АМ

Монгол улсын хүн амын тоо 2022 онд 3 сая 457.5 мянга болсон байна. 2021 оноос 47.6 мянган хүнээр буюу 3.88 хувиар өссөн байна. Нийт хүн амын 2 сая 424.6 мянга буюу 70.1% нь хот суурин газар, үлдсэн 1 сая 32.8 мянга буюу 29.9% нь хөдөө амьдарч байгаа бөгөөд эрэгтэйчүүд 1 сая 696.1 мянга, эмэгтэйчүүд 1 сая 761.4 мянга байна. (Зураг 1.)

Нийт хүн амын насны бүлгээр эзлэх хувийг авч үзвэл: 0-14 хүртэлх насны хүүхэд 31.9 хувь, 15-19 насны хүүхэд 6.7 хувь, 20-39 насны хүн ам 30.6 хувь, 40-64 насны хүн ам 25.9 хувь, 65-аас дээш насны хүн ам 4.7 хувийг тус тус бүрдүүлж байна.

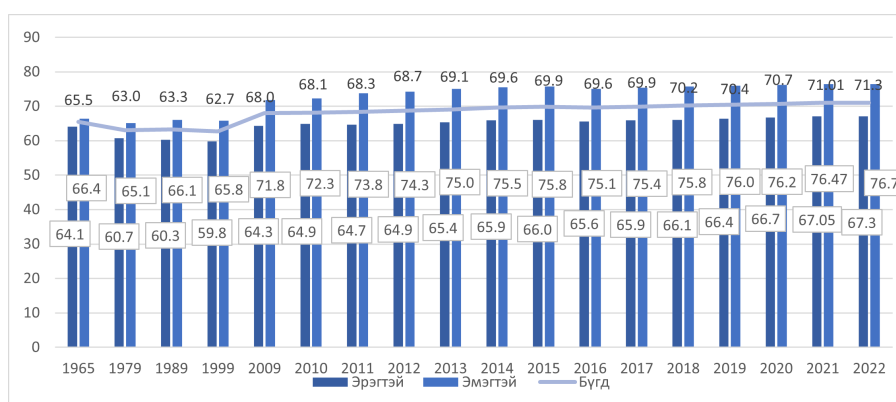
Зураг 1. Хүн амын тоо, сонгосон онуудаар

Эх үүсвэр: Статистикийн мэдээллийн сан- www.1212.mn

Монгол хүний дундаж наслалт 2022 онд улсын хэмжээнд 71.3 болж өмнөх оноос 0.29 жилээр өссөн бөгөөд эмэгтэйчүүдийн дундаж наслалт 76.7, эрэгтэйчүүдийн хувьд 67.3 болсон байна. Монгол хүний дундаж наслалт 1965 онд 65.5 байсан ба сүүлийн 57 жилийн хугацаанд 5.8 жилээр нэмэгдсэн байна. (Зураг 2)

Зураг 2. Хүн амын дундаж наслалт, сонгосон онуудаар

Эх үүсвэр: Статистикийн мэдээллийн сан- www.1212.mn

Хүн амын төрөлтөөс тооцсон дундаж наслалт аймгуудаар авч үзвэл Баян-өлгий аймгийн хүн амын дундаж наслалт 75.7 буюу улсын дундажаас 4.4 жилээр их, Дархан-Уул аймгийн хүн амын дундаж 68.4 буюу улсын дундаж 2.9 жилээр бага байна. (Зураг 3.)

Зураг 3. Хүн амын дундаж наслалт, аймаг, нийслэлээр 2022 он

Хүн амын төрөлтөөс тооцсон дундаж наслалт аймаг бүсүүдээр ялгаатай байгаа ба зүүн бүсэд хамгийн өндөр буюу 73.3, төвийн бүсэд хамгийн бага буюу 72.4 бага байна.

Хүснэгт 1. Хүн амын дундаж наслалт, бүс, аймгаар 2022 он

Аймаг, нийслэл	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
Бүгд	71.3	67.3	76.7
Баруун бүс	73.0	69.5	75.7
Баян-Өлгий	75.7	72.7	77.8
Говь-Алтай	72.0	66.9	76.4
Завхан	72.9	70.4	75.0
Увс	70.8	66.4	74.0
Ховд	74.0	71.4	75.3
Хангайн бүс	72.5	69.8	75.4
Архангай	73.3	71.4	74.1
Баянхонгор	71.7	68.4	73.7
Булган	74.4	70.4	76.6
Орхон	73.6	72.2	84.4
Өвөрхангай	72.8	70.4	75.4
Хөвсгөл	69.5	66.1	74.4
Төвийн бүс	72.4	69.0	77.0
Говьсүмбэр	73.9	73.5	75.6
Дархан-Уул	68.4	63.8	74.4
Дорноговь	72.9	68.7	78.3
Дундговь	74.7	70.9	80.0
Өмнөговь	73.0	68.8	77.8
Сэлэнгэ	71.8	67.5	78.1
Төв	72.6	70.3	75.3
Зүүн бүс	73.3	69.4	77.3
Дорнод	70.8	66.7	75.1
Сүхбаатар	75.3	70.4	79.8
Хэнтий	73.8	71.2	77.1
Улаанбаатар	72.1	67.1	75.5

Эх үүсвэр: Статистикийн мэдээллийн сан- www.1212.mn

1.2. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

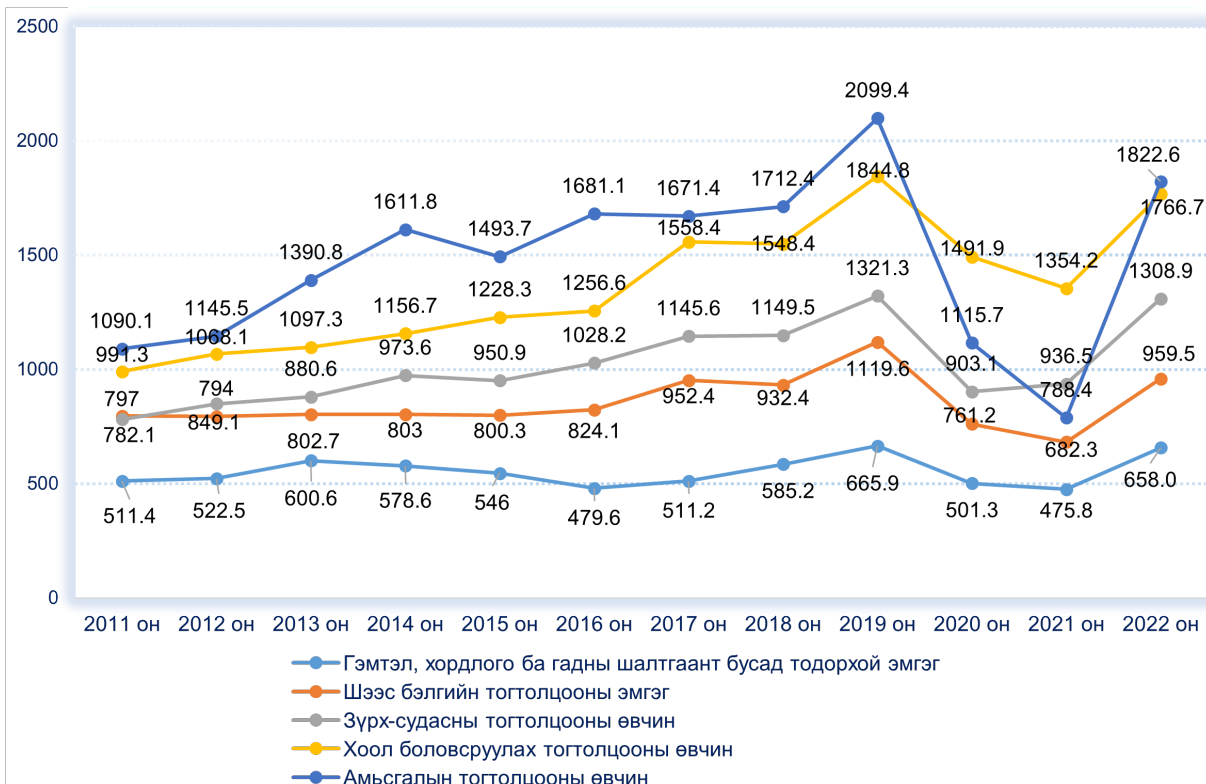
1.2.1. ХҮН АМЫН ӨВЧЛӨЛИЙН ТЭРГҮҮЛЭХ ШАЛТГААН

Хүн амын өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгаанд амьсгалын зам, хоол боловсруулах, зүрх судасны, шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин болон гэмтэл хордлого ба гадны шалтгаант бусад тодорхой эмгэг өвчнүүд багтаж байна. 2021 онд хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин тэргүүлж байсан бол 2022 онд амьсгалын тогтолцооны өвчин тэргүүлж байна.

Хүн амын өвчлөлийн шалтгаан 10000 хүн амд авч үзвэл :	2021 он	2022 он
- Амьсгалын тогтолцооны өвчин	788.4	1822.6
- Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	1354.2	1766.7
- Зүрх-судасны тогтолцооны өвчин	936.5	1308.9
- Шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин	682.3	959.5
- Гэмтэл хордлого, нас баралтын гадны шалтгаан бусад тодорхой эмгэг	475.8	658.0

Урьд онтой харьцуулахад 10000 хүн амд амьсгалын тогтолцооны өвчин 1034.2-оор, хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин 412.5-аар, зүрх-судасны тогтолцооны өвчин 372.4-аар, шээс бэлгийн тогтолцооны өвчин 272.2-аар, гэмтэл, хордлого ба бусад шалтгаант өвчин 182.4-ээр тус тус өссөн байна. (Зураг 4.)

Зураг 4. Амбулаторийн өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгаан, 10 000 хүн амд, 2011-2022 он

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв, Эрүүл мэндийн салбарын үзүүлэлт-2022 он

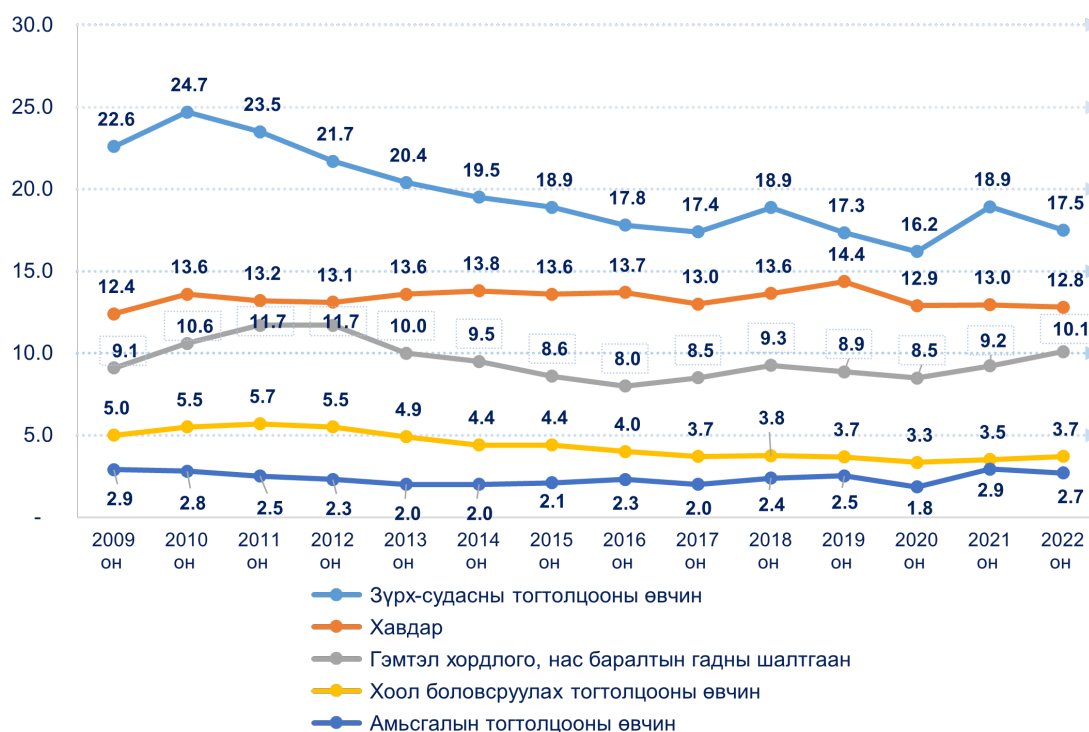
1.2.2. ХҮН АМЫН НАС БАРАЛТЫН ТЭРГҮҮЛЭХ ШАЛТГААН

Монгол улсын хүн амын нас баралтын шалтгаанд амьсгалын тогтолцооны өвчин, хавдар, зүрх-судасны тогтолцооны өвчин 1990 онд тэргүүлж байсан бол 1995 оноос одоог хүртэл зүрх-судасны тогтолцооны өвчин, хавдар, гэмтэл, хордлого, гадны шалтгаант нас баралт тэргүүлсээр байна.

Хүн амын нас баралтын тэргүүлэх 5 шалтгаан 10 000 хүн амд:	2021 он	2022 он
- Зүрх-судасны тогтолцооны өвчин	18.9	17.5
- Хавдар	12.9	12.8
- Гэмтэл хордлого, нас баралтын гадны шалтгаант	9.2	10.1
- Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	3.5	3.7
- Амьсгалын тогтолцооны өвчин	2.9	2.7

Урьд онтой харьцуулахад хүн амын нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан 10000 хүн амд зүрх-судасны тогтолцооны өвчин 1.4, хавдар 0.1, амьсгалын тогтолцооны өвчин 0.2-оор тус тус буурч, гэмтэл, хордлого ба бусад шалтгаант өвчин 0.9, хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин 0.2-ээр тус тус өссөн байна. (Зураг 5.)

Зураг 5. Нас баралтын тэргүүлэх 5 шалтгаан, 10 000 хүн амд (2009-2022 он)

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв, Эрүүл мэндийн салбарын үзүүлэлт-2022 он

2.1. ЭРХ ЗҮЙ, БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧИГ

2022 оны байдлаар Монгол улсын эм зүйн салбарт дараах эрх зүйн баримт бичгийг мөрдөн ажиллав.

ХУУЛЬ (цагаан толгойн үсгийн дарааллаар):

1. Авлигын эсрэг хууль (2006 оны 07 дугаар сарын 06-ний өдөр)
2. Аудитын тухай /Шинэчилсэн найруулга/ (2015 оны 06 дугаар сарын 19-ний өдөр)
3. Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай /Шинэчилсэн найруулга/ (2020 оны 04 дүгээр сарын 24-ний өдөр)
4. Байгууллагын нууцын тухай (1995 оны 05 дугаар сарын 16-ны өдөр)
5. Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай (2014 оны 01 дүгээр сарын 24-ны өдөр)
6. Гамшгаас хамгаалах тухай /Шинэчилсэн найруулга/ (2017 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдөр)
7. Барааны тэмдэг, газар зүйн заалтын тухай (2010 оны 06 дугаар сарын 10-ны өдөр)
8. Гаалийн тухай хууль (2008 оны 05 дугаар сарын 20-ны өдөр)
9. Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай /Шинэчилсэн найруулга/ (2019 оны 06 дугаар сарын 06-ний өдөр)
10. Дархлаажуулалтын тухай (2000 оны 04 дүгээр сарын 20-ны өдөр)
11. Донорын тухай /Шинэчилсэн найруулга/ (2018 оны 01 дүгээр сарын 19-ний өдөр)
12. Зар сурталчилгааны тухай (2002 оны 05 дугаар сарын 30-ны өдөр)
13. Засгийн газрын агентлагийн эрх зүйн байдлын тухай (2004 оны 02 дугаар сарын 15-ны өдөр)
14. Захиргааны ерөнхий хууль (2015 оны 06 дугаар сарын 19-ний өдөр)
15. Зөвшөөрлийн тухай /Шинэчилсэн найруулга/ (2022 оны 06 дугаар сарын 17-ны өдөр)
16. Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай (2017 оны 05 дугаар сарын 18-ны өдөр)
17. Зөрчлийн тухай /Шинэчилсэн найруулга/ (2017 оны 05 дугаар сарын 11-ний өдөр)
18. Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай (1995 оны 04 дүгээр сарын 17-ны өдөр)
19. Иргэний хууль (2002 оны 01 дүгээр сарын 10-ны өдөр)
20. Кибер аюулгүй байдлын тухай хууль (2021 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдөр)
21. Коронавируст халдвар /КОВИД-19/-ын цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай (2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр)
22. Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай (2002 оны 11 дүгээр сарын 28-ны өдөр)
23. Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих тухай (2011 оны 05 дугаар сарын 26-ны өдөр)
24. Монгол улсын Засгийн газрын тухай (1993 оны 05 дугаар сарын 06-ны өдөр)
25. Монгол Улсын Үндсэн хууль (1992 оны 01 дүгээр сарын 13-ны өдөр)
26. Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай (2012 оны 01 дүгээр сарын 19-ний өдөр)
27. Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ (2021 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдөр)
28. Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай (2017 оны 12 дугаар сарын 21-ний өдөр)
29. Төрийн албаны тухай /Шинэчилсэн найруулга/ (2017 оны 12 дугаар сарын 07-ны өдөр)
30. Төрийн болон албаны нууцын тухай (2016 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдөр)
31. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай (2005 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдөр)
32. Төрийн хяналт, шалгалтын тухай (2003 оны 12 дугаар сарын 27-ны өдөр)

33. Төсвийн тухай хууль (2011 оны 12 дугаар сарын 23-ны өдөр)
34. Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль (2022 оны 04 дүгээр сарын 29-ний өдөр)
35. Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хууль (2010 оны 11 дүгээр сарын 29-ний өдөр)
36. Үндэсний аюулгүй байдлын тухай (2001 оны 12 дугаар сарын 27-ны өдөр)
37. Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ (2020 оны 05 дугаар сарын 07-ны өдөр)
38. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай (2008 оны 05 дугаар сарын 22-ны өдөр)
39. Хөдөлмөрийн тухай /Шинэчилсэн найруулга/ (2021 оны 07 дугаар сарын 02-ны өдөр)
40. Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай /Шинэчилсэн найруулга/ (2021 оны 12 дүгээр сарын 17-ны өдөр)
41. Хэмжил зүйн тухай хууль (2019 оны 05 дугаар сарын 09-ний өдөр)
42. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай (2010 оны 05 дугаар сарын 27-ны өдөр)
43. Эрүүл мэндийн тухай хууль (2011 оны 05 дүгээр сарын 05-ний өдөр)
44. Эрүүл мэндийн даатгалын тухай (2015 оны 01 дүгээр сарын 29-ний өдөр)

МОНГОЛ УЛСЫН ОЛОН УЛСЫН ГЭРЭЭ:

1. Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөлөх бодисын хууль бус эргэлтийн эсрэг нэгдсэн үндэстний байгууллагын конвенц (1990 оны 11 дүгээр сарын 11-ний өдөр)
2. Мансууруулах эмийн тухай нэгдсэн конвенц (1961 оны 03 дугаар сарын 25-ны өдөр)
3. Сэтгэцэд нөлөөлөх бодисын тухай конвенц (1971 оны 02 дугаар сарын 21-ний өдөр)

УИХ-ЫН ТОГТООЛ:

1. “АЛСЫН ХАРАА-2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого
2. Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл батлах тухай
3. Монгол Улсын засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр
4. Төрөөс эмийн талаар баримтлах бодлого (2014 оны 10 дугаар сарын 09-ны өдрийн 57 дугаар тогтоол)

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ:

1. Агентлаг байгуулах тухай – Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт зохицуулалтын газар (2020 оны 12 дугаар сарын 16-ны өдрийн 222 дугаар тогтоол)
2. Агентлагын байгуулах тухай–Засгийн газрын 2020 оны 222 дугаар тогтоол, тогтоолын хавсралтанд өөрчлөлт оруулах тухай (2021 оны 12 дугаар сарын 14-ний өдрийн 378 дугаар тогтоол)
3. Дүрэм батлах тухай – Төрийн захиргааны болон үйлчилгээний албан хаагчийн ёс зүйн дүрэм (2019 оны 01 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 33 дугаар тогтоол)
4. Журам батлах тухай – Албан хэрэг хөтлөлтийн нийтлэг журам (2020 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн 246 дугаар тогтоол)
5. Монгол Улсын 2022 оны Төсвийн тухай хуулийг хэрэгжүүлэх талаар авах арга хэмжээний тухай (Засгийн газрын 2021 оны 12 дугаар сарын 22-ны өдрийн 388 дугаар тогтоол)
6. Журам шинэчлэн батлах тухай – Байгууллагын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө боловсруулах, гүйцэтгэлийн зорилт, шалгуур үзүүлэлтийг тогтоох, тайлан гаргах журам (2020 оны 12 дугаар сарын 16-ны өдрийн 217 дугаар тогтоол)
7. Журам шинэчлэн батлах тухай – Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт болон захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам (2020 оны 12 дугаар сарын 06-ны өдрийн 206 дугаар тогтоол)
8. Журам шинэчлэн батлах тухай – Стратеги төлөвлөгөө боловсруулах, батлах, хэрэгжилтийг хангах журам (2020 оны 12 дугаар сарын 16-ны өдрийн 216 дугаар тогтоол)
9. “Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих тухай” хуулийг хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай (Шинжилгээ, судалгааны зорилгоор ашиглах мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт

бодисын жагсаалт) (2003 оны 196 дугаар тогтоол)

10. Нийтлэг журам батлах тухай – ААНБ-ын дотоод хяналт шалгалт (2011 оны 11 дүгээр сарын 09-ний өдрийн 311 дүгээр тогтоол)
11. Улсын хилээр төрийн хяналтын дор нэвтрүүлэх бараанд экспорт, импортын лиценз олгох журам (2002 оны 219 дүгээр тогтоол)
12. Төрийн жинхэнэ албан хаагчийн гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө боловсруулж батлах, ажлын гүйцэтгэл, үр дүн, мэргэшлийн түвшинг үнэлэх журам (2020 оны 12 дугаар сарын 16-ны өдрийн 218 дугаар тогтоол)
13. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийг улсын хилээр нэвтрүүлэх хилийн боомтыг тогтоох тухай (2011 оны 73 дугаар тогтоол)

САЙДЫН ТУШААЛ:

1. Амин чухал эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хангамжийг зохицуулах журам батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2009 оны 388 дугаар тушаал)
2. Бүртгэлийн болон GMP-ын шинжээч ажиллуулах журам батлах тухай (Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2015 оны 225 дугаар тушаал)
3. Гадаад, дотоодын эм үйлдвэрлэгчийн төлөөлөгчийн газрын ажиллах журам (Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2015 оны 284 дугаар тушаал)
4. Дархлаажуулалтын дараах урвал хүндрэлийг бүртгэн мэдээлэх, тандах журамд өөрчлөлт оруулах тухай (Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2016 оны А/278 дугаар тушаал)
5. Зайлшгүй шаардлагатай эмийн 9 дэх, Хүүхдийн зайлшгүй шаардлагатай эмийн 2 дах жагсаалт шинэчлэн батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2020 оны А/625 дугаар тушаал)
6. Монгол улсын хүн амын эмчилгээнд хэрэглэх мансууруулах болон сэтгэцэд нөлөөт эмийн жагсаалт батлах тухай (Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2016 оны А/184 дүгээр тушаал)
7. Мансууруулах болон сэтгэцэд нөлөөт эмийг импортлох, үйлдвэрлэх, ханган нийлүүлэх журам батлах тухай (Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2015 оны 68 дугаар тушаал)
8. Мансууруулах, сэтгэцэд нөлөөт эмийн жагсаалтад өөрчлөлт оруулах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2016 оны А/28 дугаар тушаал)
9. Монгол улсын үндэсний фармакопайд өөрчлөлт оруулах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/219 дугаар тушаал)
10. Өнчин эмийн жагсаалт батлах тухай (Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2015 оны 271 дүгээр тушаал)
11. Өнчин эмийн жагсаалтад нэмэлт оруулах тухай (Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2016 оны А/30 дугаар тушаал)
12. Өнчин эмийн жагсаалтад нэмэлт оруулах тухай (Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2017 оны А/301 дугаар тушаал)
13. Тусламж, хандиваар эм, эмнэлгийн хэрэгслийг нийлүүлэх, хүлээн авах, хэрэглэх журам батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2016 оны А/232 дугаар тушаал)
14. Үйл ажиллагааны төлөвлөгөө батлах тухай (Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль бус эргэлттэй тэмцэх үндэсний хөтөлбөр"-ийн эрүүл мэндийн салбарт хэрэгжих үйл ажиллагааны төлөвлөгөө (Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/289 дугаар тушаал)
15. Фармакопей боловсруулах, батлах, дугаар өгөх, фармакопейн хорооны бүрэлдэхүүн, ажиллах журам шинэчлэн батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2014 оны 132 дугаар тушаал)
16. Хлорт фторт нүүрстөрөгч агуулсан ингаляци хэлбэрийн эмийн бүртгэлийг зогсоох тухай (Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Эрүүл мэндийн сайдын хамтарсан 2009 оны 217/259 дүгээр тушаал)
17. Хүний эмийн зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, ажиллах журам батлах тухай (Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2015 оны 30 дугаар тушаал)
18. Хүний эмийн зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг шинэчлэн батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2021 оны А/144 дугаар тушаал)

19. Хэмжил зүйн ажил, үйлчилгээний төлбөрийн хэмжээг шинэчлэн батлах (Монгол Улсын Шадар сайдын 2015 оны 117 дугаар тушаал)
20. Цахимаар эмийн жор бичих, олгох заавар батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2020 оны А/495 дугаар тушаал)
21. Шалгалт баталгаажуулалтад хамруулах хэмжих, хэрэгслийн жагсаалт (Монгол Улсын Шадар сайдын 2021 оны 125 дугаар тушаал)
22. Эмийн эргэлтийн сангийн ажиллах журам батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2011 оны 297 дугаар тушаал)
23. Эмийн гаж нөлөө болон аюулгүй байдлын мэдээллийг бүртгэн, мэдээлэх журам батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2013 оны 415 дугаар тушаал)
24. Эмийн зах зээлийн дараах тандалт судалгаа хийх журам батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2014 оны 33 дугаар тушаал)
25. Эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүйн дүрэм батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2019 оны А/406 дугаар тушаал)
26. “Эмнэл зүйн туршилт явуулах, судалгаа, шинжилгээний зорилгоор хүний цус, цусан бүтээгдэхүүн, биологийн шингэн, эд, эрхтэн авах, хэрэглэх журам” (Эрүүл мэндийн сайдын 2018 оны А/526 дугаар тушаал)
27. Эм зүйн салбарын сайн засаглалын удирдамж батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2016 оны А/190 дүгээр тушаал)
28. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн аюулгүй байдлын программыг нэвтрүүлэх журам батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/19 дүгээр тушаал)
29. Эм, эмнэлгийн хэрэгсэлд импорт, экспортын лиценз олгох журам батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/407 дүгээр тушаал)
30. Эмнэлгийн эм зүйн албаны үйл ажиллагааны үлгэрчилсэн дүрэм батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2016 оны А/180 дүгээр тушаал)
31. Эмнэлгийн тоног төхөөрөмжид шалгалт тохируулга хийх журам батлах (Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2015 оны 249 дүгээр тушаал)
32. Эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн мэдээллийн санг бүрдүүлэх, ашиглах журам (ЭМС-ын 2017 оны А/493 дугаар тушаал)
33. Эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн хэвийн ажиллагааг хангах, засвар үйлчилгээ хийх журам (ЭМС-ын 2018 оны А/344 дүгээр тушаал)
34. Эмнэлгийн тоног төхөөрөмжид шалгалт тохируулга хийх арга аргачлал (ЭМС-ын 2018 оны А/345 дугаар тушаал)
35. Эмнэлгийн тоног төхөөрөмжид шалгалт тохируулга хийх арга аргачлал (ЭМС-ын 2021 оны А/464 дүгээр тушаал)
36. Эмийн эмчилгээг зохицуулах хорооны ажиллах журам батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2019 оны А/414 дүгээр тушаал)
37. Эм, эмийн түүхий эд, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүнийг бүртгэх журам батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2019 оны А/295 дугаар тушаал)
38. Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, боловсруулах, устгах заавар батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны 505 дугаар тушаал)
39. Эрүүл мэндийн чиглэлээр аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл авахад бүрдүүлэх баримт бичигт тавигдах шаардлага (Эрүүл мэндийн сайдын 2013 оны 145 дугаар тушаал)
40. Эрүүл мэндийн чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн комисс ажиллах тухай журам шинэчлэн батлах тухай (Эрүүл мэндийн сайдын 2021 оны А/400 дугаар тушаал)
41. Төлбөрийг нь төр хариуцах эмийн санхүүжилтийг тооцох, эрүүл мэндийн даатгалын сангаас

санхүүжүүлэх журам (Эрүүл мэндийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 2022 оны 01 дүгээр сарын 28-ны өдрийн 01 дүгээр тогтоолын тавдугаар хавсралт)

ЭМ, ЭМНЭЛГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ХЯНАЛТ, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ГАЗРЫН ДАРГЫН ТУШААЛ:

1. Эм үйлдвэрлэлийн зохистой дадал /GMP/-ын батламж олгох журам батлах тухай (ЭЭХХЗГ-ын даргын 2021 оны А/168 дугаар тушаал)
2. Эм үйлдвэрлэлийн зохистой дадал /GMP/-ын шинжээч сонгон шалгаруулах, ажиллуулах журам батлах тухай (ЭЭХХЗГ-ын даргын 2022 оны А/236 дугаар тушаал)
3. Эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, Биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний чанар, аюулгүй байдлын талаар эрт сэрэмжлүүлэх түүнийг эргүүлэн татах журам батлах тухай (ЭЭХХЗГ-ын даргын 2022 оны А/237 дугаар тушаал)
4. Эм, Биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний зар сурталчилгааны зөвшөөрөл олгох үйл ажиллагааны журам батлах тухай (ЭЭХХЗГ-ын даргын 2022 оны А/236 дугаар тушаал)

МОНГОЛ УЛСЫН СТАНДАРТ:

1. Биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн ханган нийлүүлэх байгууллагад тавих шаардлага MNS 6396:2013
2. Биобэлдмэлийн үйлдвэрлэлд тавих ерөнхий шаардлага. MNS 5524-2:2014
3. Уламжлалт эмийн үйлдвэрлэлд тавих ерөнхий шаардлага. MNS 5524-3:2015
4. Сорилтын болон шалгалт тохируулгын лабораторийн чадавхид тавих ерөнхий шаардлага MNS/ISO 17025
5. Фармакопейн өгүүлэл боловсруулах арга зүй. MNS 5763:2015
6. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хадгалалт, түгээлтэд тавих ерөнхий шаардлага. MNS 5530:2014
7. Эмийн идэвхт бодис ба эмийн тогтвортой чанарын судалгаанд тавих ерөнхий шаардлага. MNS 6439:2014
8. Эм үйлдвэрлэлд тавих ерөнхий шаардлага. MNS 5524-1:2014
9. Эмийн санд тавигдах нийтлэг шаардлага. MNS 5260:2015
10. Эмийн анхдагч савлалтын материалд тавих ерөнхий шаардлага. MNS 6622-2016
11. Эмийн жорын маягт, жор бичилтийн стандарт MNS 5376:2016
12. Эмийн чанарын хяналтын лабораторид тавих шаардлага. MNS 6621-2016
13. Эмнэлгийн цахилгаан тоног, төхөөрөмж, 2-25-р хэсэг: Зүрхний цахилгаан бичлэгийн аппаратын үндсэн үзүүлэлт, аюулгүй ажиллагаанд тавих шаардлага MNS/IEC 60601-2-25:2019
14. Эмнэлгийн цахилгаан тоног төхөөрөмж. Эмнэлгийн цахилгаан тоног төхөөрөмжийн ээлжит болон засварын дараах туршилт MNS IEC 62353:2019

ДЭМБ-ЫН ЗОХИСТОЙ ДАДЛЫН СТАНДАРТЫН БАРИМТ БИЧИГ:

1. Эмийн хяналтын лабораторийн зохистой дадал-GLP WHO Technical Report Series, No.957, 2010, Annex 1
2. Эмийн үйлдвэрийн зохистой дадал Good Manufacturing Practices for Pharmaceutical products: WHO Technical Report Series No.961 2011, Annex 3
3. Эмийн микробиологийн лабораторийн зохистой дадал GLP, WHO Technical Report Series, No.961, 2011, Annex 2

2.2. ЭМ ХАНГАМЖИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Эм хангамжийн байгууллагын үзүүлэлтийг дараах чиглэлээр гаргав.

1. Эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, протез, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний үйлдвэр
2. Эм, эмнэлгийн хэрэгсэл ханган нийлүүлэх байгууллага
3. Эмийн сан

2022 онд нийт 3130 эм хангамжийн байгууллага үйл ажиллагаа явуулснаас эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, протез, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний үйлдвэр 40, ханган нийлүүлэх байгууллага 495, эмийн сан 2595 байна.(Хүснэгт 2.)

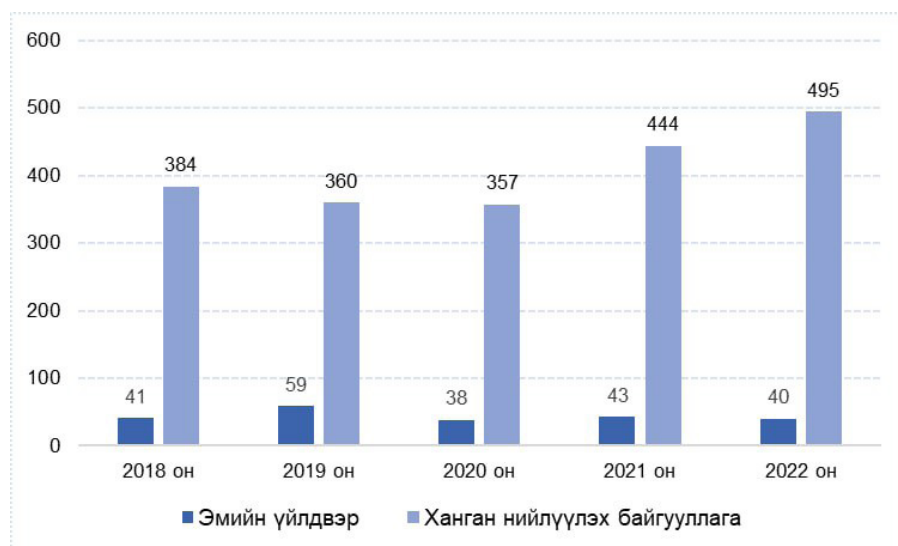
Хүснэгт 2. Эм хангамжийн байгууллагын тоо, 2018-2022он

№	Эм хангамжийн байгууллагын төрөл	2018 он		2019 он		2020 он		2021 он		2022 он	
		Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
1	Үйлдвэр	41	1.6%	59	2.4%	38	1.4%	43	1.5%	40	1.4%
2	Ханган нийлүүлэх байгууллага	360	14.2%	357	14.7%	384	13.9%	444	15.7%	495	13.9%
3	Эмийн сан	2128	84.1%	2015	82.9%	2343	84.7%	2335	82.8%	2595	84.7%
Нийт		2529	100%	2431	100%	2765	100%	2822	100%	3130	100%

2.2.1. ЭМ, ЭМНЭЛГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ҮЙЛДВЭР

2022 онд үйлдвэрлэлийн чиглэлээр 40, ханган нийлүүлэх чиглэлээр 495 байгууллага /давхардсан тоогоор/ үйл ажиллагаа явуулсан байна. (Зураг 6.)

Зураг 6. Үйлдвэр, ханган нийлүүлэх байгууллагын тоо, 2018-2022 он

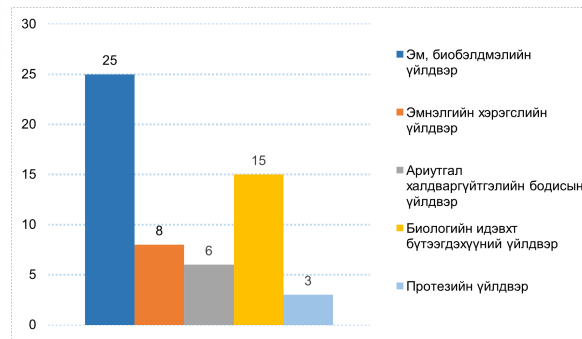

Улсын хэмжээнд 2022 онд нийт эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, Биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн, ариутгал, халдваргүйтгэлийн бодис үйлдвэрлэх 40 үйлдвэрийн 25 нь эмийн үйлдвэр байгаагаас эм үйлдвэрлэлийн зохистой дадал” GMP-ийн (үйлдвэрлэлийн зохистой дадал) шаардлага хангасан 9 үйлдвэр байна.

Тавин-Ус, Мон-Интра компануудын эмийн үйлдвэр 2022 онд үйлдвэрлэлийн зохистой дадлын /GMP-ийн/ шаардлага хангаж батламж авсан.

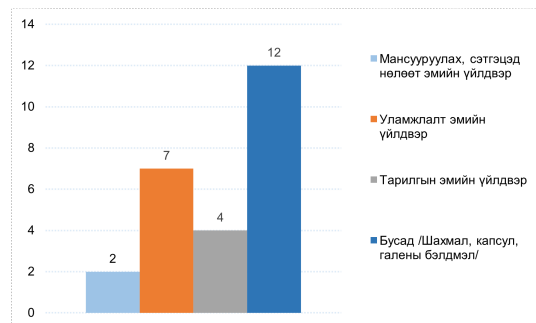
2022 онд тусгай зөвшөөрөлтэй үндэсний 40 үйлдвэр нь эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, протез, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн, ариутгал, халдваргүйтгэлийн бодис үйлдвэрлэх чиглэлээр (давхардаагүй нийт 57) үйл ажиллагаа явуулсан байна. (Зураг 7.)

Зураг 7. Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны чиглэлээр, 2022 он

2022 онд эмийн үйлдвэрийн тусгай зөвшөөрөлтэй 25 үйлдвэр нь дараах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байна. (Зураг 8.)

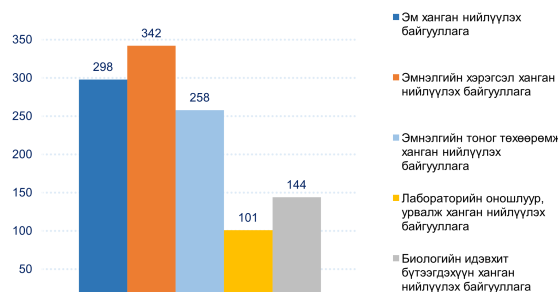
Зураг 8. Эмийн үйлдвэрийн үйл ажиллагааны чиглэлээр, 2022 он

2.2.2. ХАНГАН НИЙЛҮҮЛЭХ БАЙГУУЛЛАГА

2022 оны байдлаар нийт тусгай зөвшөөрөлтэй 495 ханган нийлүүлэх байгууллагууд дараах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулсан байна. /давхардсан тоогоор/ (Зураг 9.)

Зураг 9. Ханган нийлүүлэх байгууллагын үйл ажиллагааны чиглэлээр, 2022 он

2.2.3. ЭМИЙН САН

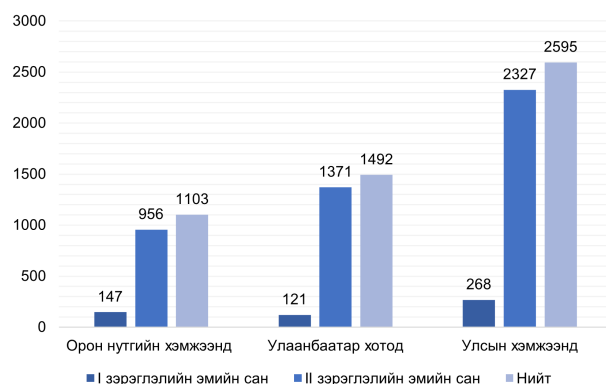
Эмийн санд тавигдах нийтлэг шаардлага MNS 5260:2015 стандартын дагуу нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сан, эмнэлгийн эмийн сан гэж ангилна.

1. Нийтийн үйлчилгээтэй эмийн санг зэрэглэлээр дараах байдлаар ангилна.
 - 1.1. Нэгдүгээр зэрэглэлийн эмийн сан
 - 1.2. Хоёрдугаар зэрэглэлийн эмийн сан

Улсын хэмжээнд 2022 онд нийт 2595 эмийн сан үйл ажиллагаа явуулснаас нэгдүгээр зэрэглэлийн 268 (эмийн сангийн 10.4%), хоёрдугаар зэрэглэлийн 2178 (83.9%), эргэлтийн эмийн сан 149 (5.7%) тус тус эзэлж байна.

Эмийн санг байршлаар нь ангилбал Улаанбаатар хотод 1492 (57.5%), орон нутагт 1103 (42.5%) эмийн сан үйл ажиллагаа явуулжээ. Үүнээс Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа явуулж байгаа нийт эмийн сангаас нэгдүгээр зэрэглэлийн 121 (8.1%), хоёрдугаар зэрэглэлийн 1371 (91.8%) эмийн сан тус тус ажилласан байна. Орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж байгаа нийт эмийн сангаас нэгдүгээр зэрэглэлийн 147 (13.3%), хоёрдугаар зэрэглэлийн 956 (86.7%) эмийн сан тус тус үйл ажиллагаа явуулсан. (Зураг 10.)

Зураг 10. Эмийн сангийн тоо, байршил, зэрэглэлээр, 2022 он

Хүснэгт 3. Эмийн сангийн тоо байршлаар, 2018-2022 он

№	Аймаг, хотын нэр	I Зэрэглэлийн эмийн сангийн тоо					II зэрэглэлийн эмийн сангийн тоо					Эргэлтийн эмийн сан		2022 он нийт
		2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022	Сумын	Хувийн	
												2022	2022	
1	Архангай	4	4	4	4	4	39	54	54	38	40	-	18	62
2	Баян-Өлгий	2	2	2	2	2	27	37	37	35	44	14	-	60
3	Баянхонгор	6	7	10	11	10	15	14	13	35	21	-	19	50
4	Булган	2	3	3	2	-	19	35	24	27	27	-	13	40
5	Говь-Алтай	1	-	1	2	-	14	31	12	14	19	-	19	37
6	Говьсүмбэр	-	-	-	-	-	10	10	7	10	11	-	-	11
7	Дархан-Уул	8	10	7	6	8	52	48	53	57	59	-	-	67
8	Дорноговь	11	11	10	10	10	16	17	15	20	25	-	14	49
9	Дорнод	9	8	11	11	11	24	18	22	27	27	13		51
10	Дундговь	3	4	5	5	5	6	7	7	7	7	14		26
11	Завхан	4	2	2	2	2	21	26	24	27	23		21	46
12	Орхон	36	39	48	50	58	21	19	18	27	27	-	-	85
13	Өвөрхангай	5	4	4	3	3	30	55	55	45	53	-	18	74
14	Өмнөговь	3	2	2	2	2	24	28	30	46	44	13	-	59
15	Сүхбаатар	3	3	4	4	4	13	12	10	11	13	12	-	29
16	Сэлэнгэ	9	9	9	7	8	35	47	26	26	40	20	-	68
17	Төв	1	-	-	-	-	29	29	29	33	34	26	-	60
18	Увс	9	7	6	6	3	13	20	21	28	44	18	-	65
19	Ховд	12	11	11	11	12	12	14	14	29	16	16	-	44
20	Хөвсгөл	2	2	2	2	2	46	45	49	50	48		23	73
21	Хэнтий	4	4	4	1	3	24	24	24	29	24	3	17	47
	Орон нутгийн хэмжээнд	134	135	145	141	147	490	594	544	621	646	149	162	1103
	Улаанбаатарт	190	129	89	76	121	914	1075	1254	1249	1371	-	-	1492

Хүснэгт 4. Үйл ажиллагаа явуулсан эмийн сангийн тоо, бүс нутгаар 2022 он

№	Аймаг хотын нэр	I зэрэглэлийн хувийн эмийн сангийн тоо	II зэрэглэлийн эмийн сангийн тоо		Нийт
		2022 он	Хувийн	Эргэлтийн	
		2022 он	2022 он	2022 он	2022 он
Баруун бүс					
1	Баян-Өлгий	2	44	14	60
2	Говь-Алтай	-	37	-	37
3	Завхан	2	44	-	46
4	Увс	3	44	18	65
5	Ховд	12	16	16	44
Хангайн бүс					
1	Архангай	4	58	-	62
2	Баянхонгор	10	40	-	50
3	Булган	-	40	-	40
4	Орхон	58	27	-	85
5	Өвөрхангай	3	71	-	74
6	Хөвсгөл	2	71	-	73
Төвийн бүс					
1	Говьсүмбэр	-	11	-	11
2	Дархан-Уул	8	60	-	67
3	Дорноговь	10	39	-	49
4	Дундговь	5	7	14	26
5	Өмнөговь	2	44	13	59
6	Сэлэнгэ	8	40	20	68
7	Төв	-	34	26	60
Зүүн бүс					
1	Дорнод	11	27	13	51
2	Сүхбаатар	4	13	12	29
3	Хэнтий	3	41	3	47
Орон нутгийн хэмжээнд		147	807	149	1103
Улаанбаатар		121	1371	-	1492
Улсын хэмжээнд		268	2178	149	2595

Зураг 11. Эмийн сангийн тоо, байршлаар, 2022

2022 онд нийслэлд 108, орон нутагт 126 тусгай зөвшөөрөл, нийт улсын хэмжээнд 234 эмийн санд тусгай зөвшөөрөл шинээр олгосон байна.

2.3. ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Улсын хэмжээнд 2022 оны байдлаар төрийн захиргаа болон төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллага, эм хангамжийн байгууллагад нийт 3822 эм зүйч, 2218 эм найруулагч ажиллаж байна. Өмнөх онтой харьцуулахад

нийт эм зүйчийн тоо 844-ээр буюу 28%-иар, эм найруулагчийн тоо 208-аар буюу 10%-иар тус тус нэмэгдсэн байна. (Хүснэгт 5.)

Хүснэгт 5. Эм зүйч, эм найруулагчийн тоо, тусламж үйлчилгээний шатлалаар, 2019-2022

Эрүүл мэндийн байгууллагууд		Эм зүйч				Эм найруулагч			
Төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагууд		2019 он	2020 он	2021 он	2022 он	2019 он	2020 он	2021 он	2022 он
Багийн эмчийн салбар		0	0	0	0	0	0	1	1
Өрхийн эрүүл мэндийн төв		0	0	0	1	0	0	0	0
Тосгоны эрүүл мэндийн төв		0	1	0	1	4	5	3	10
Сумын эрүүл мэндийн төв	А зэрэглэл	8	9	15	24	24	27	25	27
	Б зэрэглэл	13	13	16	53	53	52	51	46
	В зэрэглэл	16	15	16	70	70	61	65	62
Хөдөөгийн нэгдсэн эмнэлэг		5	6	4	6	7	8	7	7
Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг		31	31	32	36	43	38	43	39
Дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг		15	18	18	18	6	6	9	6
Аймгийн нийгмийн эрүүл мэндийн төв		0	0	0	0	0	0	0	0
Дүүргийн нийгмийн эрүүл мэндийн төв, НЭМҮТ		22	23	25	31	15	13	8	12
Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төв		22	22	25	26	8	6	4	6
Тусгай мэргэжлийн төв		0	0	0	0	0	0	0	0
Төрөлжсөн мэргэжлийн эмнэлэг		97	103	114	118	23	20	17	18
Амаржих газар		9	10	10	10	3	2	2	1
Түргэн тусламжийн төв		1	1	1	1	11	11	11	12
Сэргээн засах төв		1	0	0	0	1	0	0	0
Клиник/ улсын/		0	0	0	0	0	0	0	0
Клиник /Хувийн/		13	22	22	26	0	10	6	12
Ортой хувийн эмнэлэг		73	75	89	103	31	27	35	36
Сувилал		2	2	1	1	0	2	3	0
Хөнгөвчлөх асаргаа, сувилгааны төв		0	1	3	6	0	0	1	1
Сувилгахуйн төв		0	0	0	0	0	0	0	0
ЭМЯ, ЭМХТ		0	0	0	0	0	0	0	0
ЭЭХХЗГ		-	-	65	65	-	-	-	-
Эрүүл мэндийн газар (аймаг, нийслэл)		11	11	8	7	4	4	2	3
Эм ханган нийлүүлэх байгууллага		137	117	135	373	159	137	117	164
Эмийн үйлдвэр		6	0	0	3	12	0	0	0
Эмийн сан / хувийн/		1983	2112	2332	2887	1400	1556	1577	1729
Бусад		4	5	5	8	6	7	7	6
Бүгд (Эрүүл мэндийн салбарт)		2469	2597	2936	3874	1880	1992	1994	2198
Тусгай эмнэлэг		11	12	17	19	15	12	8	11
Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яамны харьяа эрүүл мэндийн байгууллага		9	15	11	16	3	3	6	5
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны харьяа эрүүл мэндийн байгууллагууд		2	2	1	1	0	1	0	1
Төмөр замын нэгдсэн эмнэлэг		7	7	5	7	1	1	1	1
Бусад (уурхай, үйлдвэр, албан газар, мэргэжлийн хяналтын газар гэх мэт)		11	6	8	5	0	0	1	2
Бүгд (Бусад салбарт)		40	42	42	48	19	17	16	20
Бүгд		2509	2639	2978	3822	1899	2009	2010	2218

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв, Эрүүл мэндийн салбарын хүний нөөцийн тайлан-2022 он
2022 оны байдлаар орон нутгийн эрүүл мэндийн байгууллагад 1117 эм зүйч, 1211 эм найруулагч, 57 эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн инженер, Улаанбаатарт 2645 эмзүйч, 2218 эм найруулагч, 199 эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн инженер тус тус ажиллаж байна. 2021 оны үзүүлэлттэй харьцуулахад орон нутгийн эрүүл мэндийн салбарт ажиллах эм зүйчийн тоо 117-оор, эм найруулагчийн тоо 16-аар, эмнэлгийн төхөөрөмжийн инженерийн тоо 5-аар тус тус нэмэгдсэн байна.

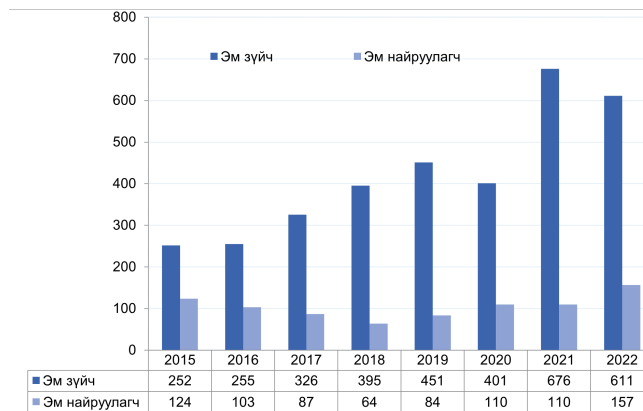
Улсын хэмжээнд хөдөө орон нутаг, улаанбаатар хотод эрүүл мэндийн салбарт ажилласан эм зүйч, эм найруулагч, эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн инженерийн тоог байршлаар харуулав. (Хүснэгт 6.)

Хүснэгт 6. Эм зүйч, эм найруулагч, ЭТТИ-ийн тоо, аймаг нийслэлд, 2021-2022 он

№	Аймаг	Эм зүйч		Эм найруулагч		Эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн инженер	
Улсын дундаж		2021 он	2022 он	2021 он	2022 он	2021 он	2022 он
		3822		2218			
Баруун бүс							
1	Баян-Өлгий	63	73	72	83	3	3
2	Говь-Алтай	31	38	60	62	2	2
3	Завхан	31	38	41	42	3	3
4	Увс	57	74	43	43	3	3
5	Ховд	57	72	59	59	2	3
Хангайн бүс							
1	Архангай	41	57	64	62	1	1
2	Баянхонгор	44	52	60	57	1	1
3	Булган	29	32	41	37	2	3
4	Орхон	113	162	98	113	4	10
5	Өвөрхангай	40	46	51	51	9	8
6	Хөвсгөл	53	58	77	84	4	4
Төвийн бүс							
1	Говьсүмбэр	12	10	11	10	0	0
2	Дархан-Уул	84	90	112	114	4	2
3	Дорноговь	52	50	78	75	3	1
4	Дундговь	27	27	23	20	1	1
5	Өмнөговь	51	70	59	55	3	3
6	Сэлэнгэ	27	36	84	88	2	1
7	Төв	30	29	36	38	1	2
Зүүн бүс							
1	Дорнод	49	49	35	35	2	4
2	Сүхбаатар	19	20	37	34	1	0
3	Хэнтий	30	34	54	49	2	2
Орон нутагт		940	1117	1195	1211	52	57
Улаанбаатар		1973	2705	815	1007	162	199
Бүгд		2913	3822	2010	2218	215	256

Улсын болон хувийн хэвшлийн их, дээд сургууль, коллежид эм зүйч, эм найруулагч мэргэжлээр төгсгөгч бэлтгэн гаргаж байна. 2022 онд нийт 611 эм зүйч, 157 эм найруулагч мэргэжлээр төгссөн. 2021 онтой харьцуулахад эм зүйчээр төгсөгчдийн тоо 65-аар буурч, эм найруулагч мэргэжлээр төгсөгчдийн тоо 47-иар нэмэгдсэн байна. (Зураг 12.)

Зураг 12. Эм зүйч, эм найруулагч мэргэжлээр төгсөгчдийн тоо, 2015-2022 он

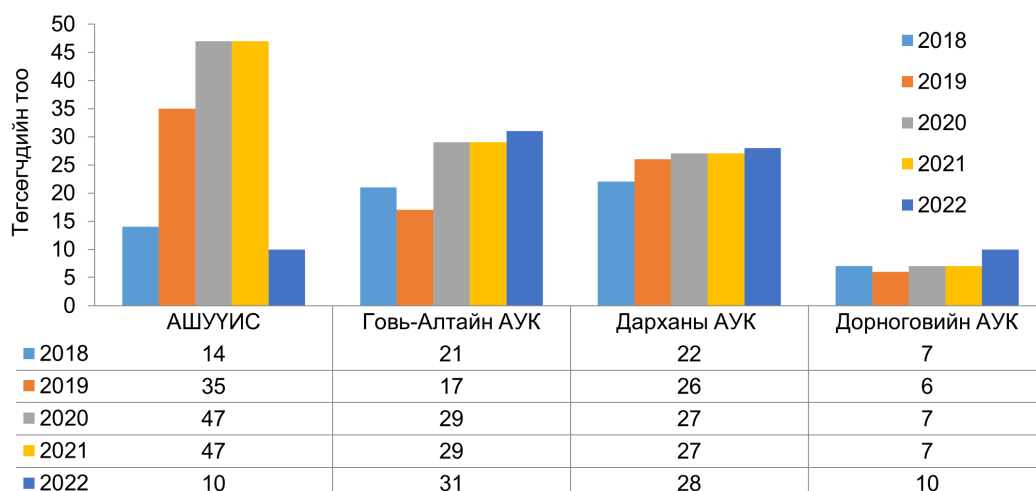

2022 онд АШУУИС-ийн Эм зүйн сургууль 108, ЭЗШУИС 251, Этүгэн их сургууль 86, ШАУИС 70, Энэрэл Дээд сургууль 96, Оточ манрамба дээд сургууль 7 төгсөгч эм зүйч мэргэжлээр, АШУУИС-ийн Эм зүйн сургуулийг 35, Говь-Алтайн АУК-ийг 31, Дарханы АУК-ийг 28, Дорноговийн АУК-ийг 10 төгсөгч эм найруулагч мэргэжлээр тус тус төгссөн байна. (Хүснэгт 7.)

Хүснэгт 7. Эм зүйч /бакалавр/ төгсөгчдийн тоо сургуулиар, 2018-2022 он

№	Сургуулийн нэр	2018 он	2019 он	2020 он	2021 он	2022 он
		Эм зүйч /бакалавр/				
1	АШУУИС-Эмзүйн сургууль	94	116	83	81	108
2	ЭЗШУИС (Монос)	125	126	145	249	251
3	Этүгэн Их сургууль	60	93	78	158	86
4	ШАУИС	116	116	95	70	70
5	Энэрэл дээд сургууль	-	-	-	86	96
6	Оточ манрамба их сургууль	-	-	-	7	-
7	МУИС	-	-	-	25	-
Нийт		395	451	401	676	611

Зураг 13. Эм найруулагч мэргэжлээр төгсөгчдийн тоо, 2018-2022 он

Улсын хэмжээнд эм зүйч болон эм найруулагч мэргэжлээр улсын болон хувийн хэвшлийн 10 их дээд сургууль боловсон хүчинг сурган төгсгөж байна.

2022 оны байдлаар улсын хэмжээнд нийт эм зүйч мэргэжлээр 5126, эм найруулагч мэргэжлээр 4968 / давхардсан/ төгсөгч төгссөн байна.

Харин эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн инженер мэргэжлээр ШУТИС-ийн Эрчим хүчний сургууль 2002 оноос анх бэлдэж эхэлсэн ба ШУТИС-Эрчим хүчний сургууль, Хүрээ мэдээлэл холбоо, технологийн дээд сургууль, Этүгэн Их сургуулиуд бэлдэж байна. 2022 оны байдлаар 963 төгсөгчийг бэлтгэн сургаж төгсгөжээ. (Хүснэгт 8.)

Хүснэгт 8. Нийт эм зүйч, эм найруулагч, ЭТТИ мэргэжлээр /бакалавр/ төгсөгчдийн тоо, 2022 оны байдлаар

№	Сургууль	Эм зүйч	Эм найруулагч	Эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн инженер
1	ЭЗШУИС	1997	88	-
2	Этүгэн ИС	937	-	236
3	Энэрэл ДС	18	7	62
4	ШАУИС	492	-	-
5	Оточ манранба ИС	21	-	-
6	МУИС	25	-	-
7	АШУУИС-Эм зүйн сургууль	1636	3183	-
8	АШУУИС-Говь Алтайн АУК	-	598	-
9	АШУУИС-Дорноговь АУК	-	502	-
10	АШУУИС-Дархан АУК	-	890	-
11	ШУТИС	-	-	540
12	Хүрээ ДС	-	-	125
13	Нийт төгсөгчдийн тоо	5126	4878	963

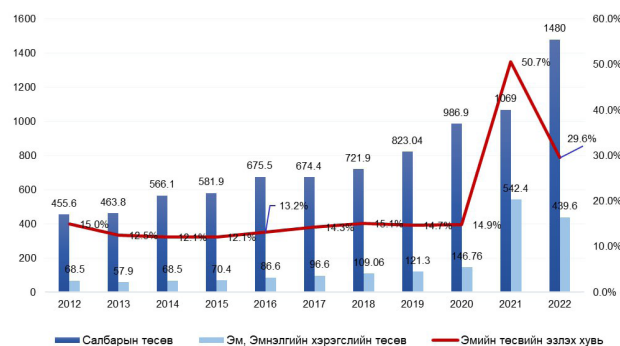
Улсын хэмжээнд 2022 оны байдлаар нийт бэлтгэгдсэн эм зүйчдийн 320 нь магистр зэрэгтэй, 69 доктор зэрэгтэй байна. Эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн инженер мэргэжлээр бэлтгэгдсэн инженерүүдийн 68 магистр зэрэгтэй, 16 доктор зэрэгтэй байна.

2.4. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

2.4.1. ЭМИЙН САНХҮҮЖИЛТ

Эрүүл мэндийн салбарын төсөв 2022 онд 1.48 их наяд төгрөг болсон нь өмнөх онтой харьцуулахад 162.3 тэрбум төгрөгөөр буюу 9.9%-иар буурч, эм, эмнэлгийн хэрэгслийн төсөв 439.6 тэрбум төгрөг болсон нь өмнөх онтой харьцуулахад 102.8 тэрбум төгрөгөөр буюу 19%-иар буурсан байна. (Зураг 14.)

Зураг 14. Эрүүл мэндийн төсөв, тэрбум төгрөгөөр, 2012-2022 он

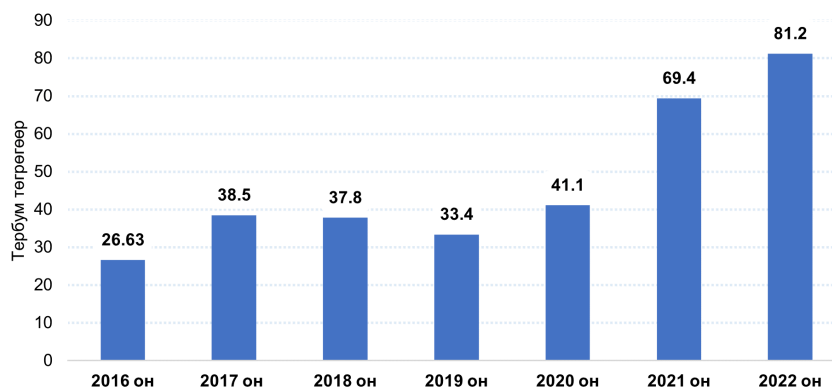
Эх үүсвэр: Эрүүл Мэндийн яам, Санхүүгийн тайлан 2022 он

Улсын хэмжээнд 2022 онд нийслэлд 848, орон нутагт 907, нийт 1755 эмийн сан Эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагатай гэрээтэй ажилласан ба 574 нэрийн эмэнд 81.2 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгосон байна.

2021 онтой харьцуулахад эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгосон эмийн санхүүжилтийн хэмжээ 11.8 тэрбум буюу 17.0 хувиар нэмэгдсэн байна. (Зураг 15.)

Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгосон эмийн санхүүжилт нь сүүлийн 5 жилийн байдлаар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Зураг 15. ЭМД-ын сангаас олгосон эмийн үнийн хөнгөлөлт, тэрбум төгрөгөөр, 2016-2022 он

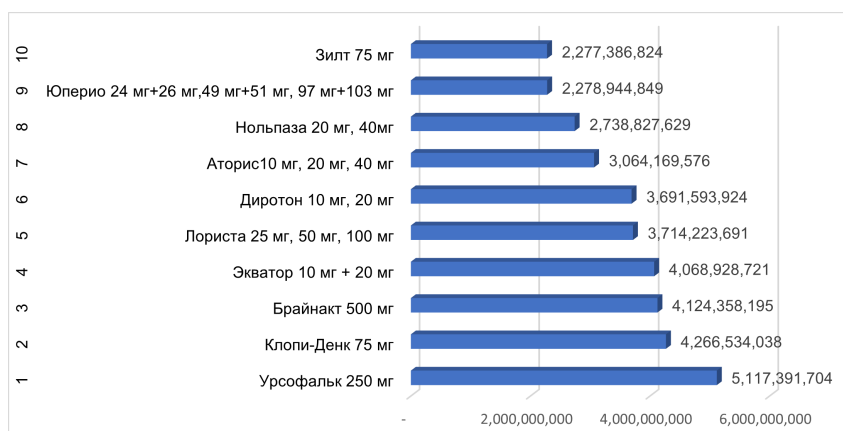

Эх үүсвэр: Эрүүл Мэндийн Даатгалын ерөнхий газар, Үйл ажиллагааны тайлан 2022 он

Эрүүл мэндийн даатгалын үндэсний зөвлөл 2022 оны 07 дугаар сарын 04-ний өдрийн “Эмийн жагсаалт шинэчлэн батлах тухай” 11 дүгээр тогтоолоор “Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас үнийн хөнгөлөлт үзүүлэх зайлшгүй шаардлагатай эмийн нэр төрөл, үнийн дээд хязгаар, хөнгөлөх хэмжээ”-г шинэчлэн баталж, мөрдөж эхэлсэн. Жагсаалтад багтсан 159 ерөнхий нэршлийн 574 худалдааны нэрийн эмийг эрүүл мэндийн даатгалын сангаас 30-70 хүртэл хувийн үнийн хөнгөлөлт олгож, гэрээ бүхий эмийн сангуудад эмийн үнийн хөнгөлөлтийн санхүүжилт олгосон байна.

Амбулаториор эмчлэх өвчний жагсаалтад тусгагдсан саажилт, уналт таталттай хүүхдийн уналт таталтын эсрэг эмийн үнийн хөнгөлөлтийг хүүхдэд /0-19 нас хүртэлх/ Эрүүл Мэндийн Даатгалын Сангаас 100 хувиар хөнгөлөлт олгож байна. Эрүүл Мэндийн Даатгалын Сангаас хамгийн их хөнгөлөлт олгосон 10 нэрийн эмийг жагсаалтаар харуулав. (Зураг 16.)

Зураг 16. ЭМД-ын сангаас хөнгөлөлтөөр хамгийн их олгосон 10 нэрийн эм, мөнгөн дүнгээр, 2022 он

2022 онд Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас Урсофальк 250мг шахмалд 5,117,391 тэрбум төгрөг, Клопиденк 75мг шахмалд 4,266,534 тэрбум төгрөг, Брайн-акт 500мг шахмалд 4,124,358 тэрбум төгрөг, Экватор 10мг+20мг шахмалд 4,068,928 тэрбум төгрөг эмүүдэд тус тус олгожээ.

2.4.2. ЭМИЙН ИМПОРТ

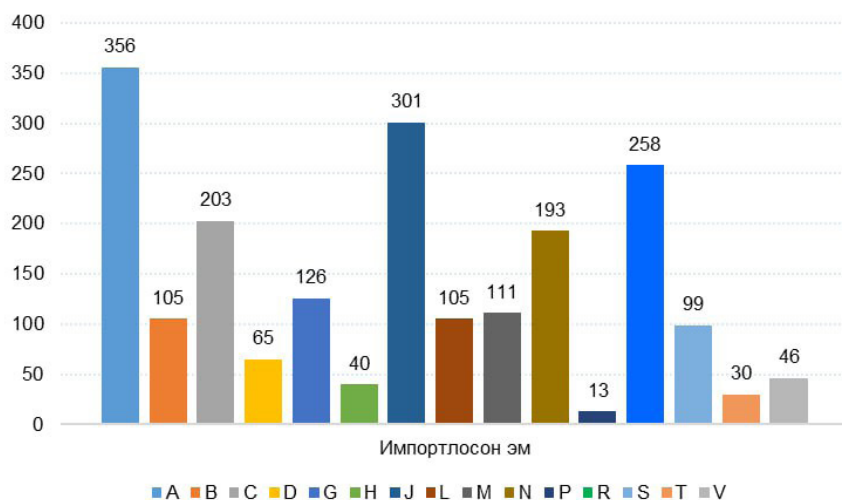
2022 онд Монгол улсад бүртгэлтэй байгаа 51 улсын 1724 (худалдааны нэршилээр) нэр төрлийн эмийг импортолсон. 2021 онтой харьцуулахад импортолсон эмийн тоо 105-аар (худалдааны нэршилээр) нэмэгдсэн байна. (Хүснэгт 9.)

Хүснэгт 9. Импортолсон эмийн тоогоор, 2021-2022 он

Он	Эмийн төрөл	Эмийн тоо (Олон улсын нэршилээр)	Эмийн тоо (Худалдааны нэршилээр)	Импортолсон улсын тоо (давхардсан тоогоор)	Үйлдвэрлэгчийн тоо (давхардсан тоогоор)
2021	НИЙТ	839	1619	49	492
Үүнээс	Биобэлдмэл	25	41	9	20
	Антибиотик	82	235	30	120
	Уламжлалт эм	4	30	5	7
	Бусад төрлийн эм	728	1313	51	419
2022	НИЙТ	916	1724	51	514
Үүнээс	Биобэлдмэл	14	23	10	15
	Антибиотик	79	226	30	107
	Уламжлалт эм	3	25	4	8
	Бусад төрлийн эм	820	1470	51	458

Импортолсон эмийг олон улсын АТС ангилалаар ангилж авч үзвэл А ангилал буюу хоол боловсруулах замын эмгэгт хэрэглэх эм (356 нэр төрөл), J ангилал буюу нянгийн эсрэг хэрэглэх эм (301 нэр төрөл), R ангилал буюу амьсгалын тогтолцооны эмгэгт хэрэглэх эмийг (258 нэр төрөл) голчлон импортолсон байна. (Зураг 17.)

Зураг 17. Импортолсон эмийн тоо, АТС кодоор, 2022 он

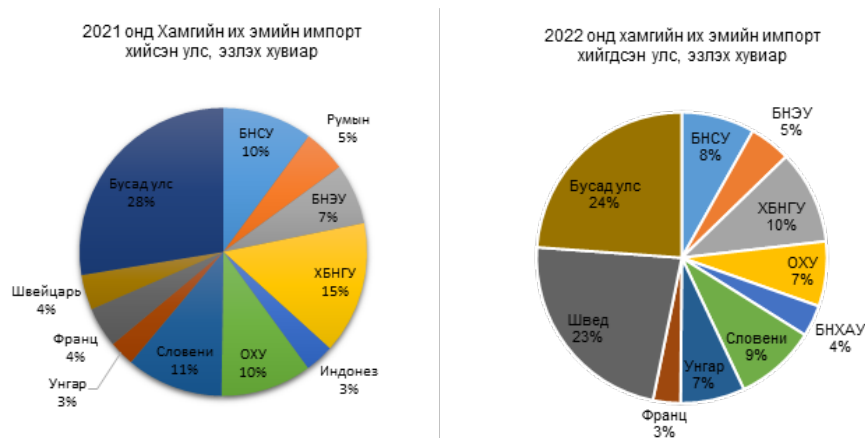

2022 онд эм ханган нийлүүлэх байгууллагууд эм үйлдвэрлэлээрээ тэргүүлдэг 6 улсын /БНСУ, БНЭУ, Франц, Швейцарь, Герман, БНХАУ/ эмийн компаниас голчлон импорт хийсэн. Шинээр АНЭУ, Бангладеш, БНАСАУ, Исланд 4 улсаас импорт хийгдсэн байна. Харин өмнөх онуудад импорт хийгдэж байсан Куба болон Мексик улсаас импорт хийгдээгүй байна.

2021-2022 онд хамгийн их мөнгөн дүнгээр импорт хийгдсэн улс бол БНСУ, БНЭУ, Герман, ОХУ, Швед, Словени,

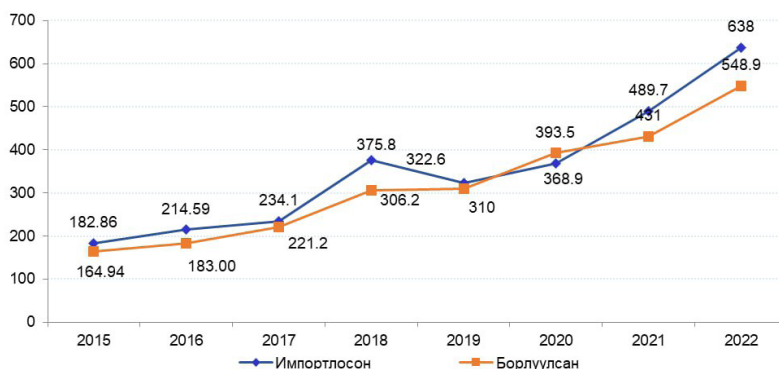
Франц, Швейцарь байна. Хамгийн бага мөнгөн дүнгээр импорт хийгдсэн улс Хорват, Хойд македон, Мексик, Австрали, Аргентин, Серби, Молдав, Куба, Казакстан, Бразил байна. (Зураг 18.)

Зураг 18. Хамгийн их эмийн импорт хийсэн улс, эзлэх хувиар, 2021-2022 он

2022 онд эмийн 638 тэрбум төгрөгийн импорт, 548.9 тэрбум төгрөгийн борлуулалт (бөөний үнээр) хийсэн нь 2021 онтой харьцуулахад эмийн импорт 151.5 тэрбум төгрөг буюу 30%-иар, эмийн борлуулалт 117.9 тэрбум төгрөг буюу 27%-иар тус тус өссөн байна. (Зураг 19.)

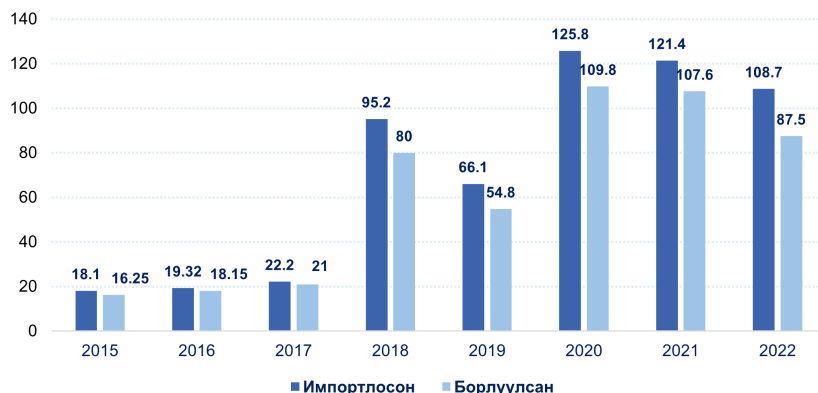
Зураг 19. Эмийн импорт, борлуулалт, тэрбум төгрөгөөр, 2015-2022 он

2.4.3. ЭМНЭЛГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ИМПОРТ

2022 онд 108.7 тэрбум төгрөгийн эмнэлгийн хэрэгслийн импорт, 87.5 тэрбум төгрөгийн борлуулалт хийсэн нь 2021 онтой харьцуулахад импорт 12.7, борлуулалт 20.1 тэрбум төгрөгөөр тус тус буурсан байна. (Зураг 20.)

Зураг 20. Эмнэлгийн хэрэгсэл, протезын импорт, борлуулалт, тэрбум төгрөгөөр 2015-2022 он

2.4.4. УРВАЛЖ, СТАНДАРТ БОДИСЫН ИМПОРТ

2022 онд нийт 40.4 тэрбум төгрөгийн урвалж, стандарт бодис импортолж, 29.1 тэрбум төгрөгийн борлуулалт хийсэн нь 2021 онтой харьцуулахад импорт нь 3.4, борлуулалт нь 8.9 тэрбум төгрөгөөр тус тус буурсан байна. (Зураг 21.)

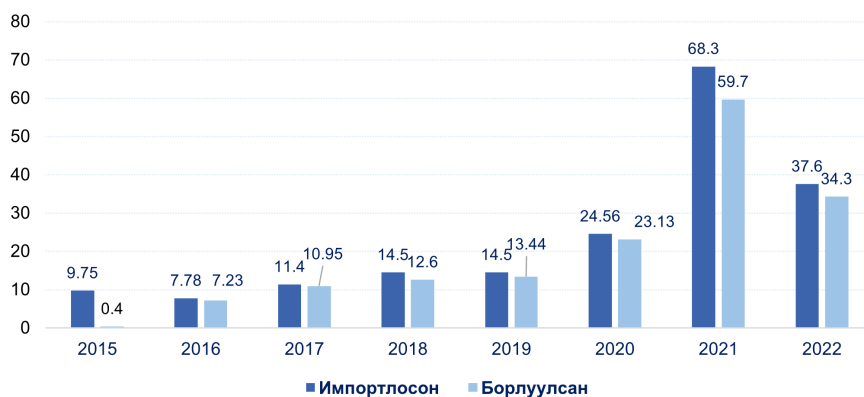
Зураг 21. Урвалж, стандарт бодисын импорт, борлуулалт, тэрбум төгрөгөөр, 2015-2022 он

2.4.5. ОНОШЛУУРЫН ИМПОРТ

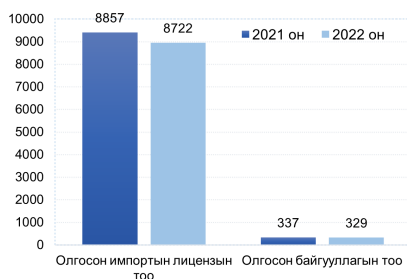
2022 онд нийт 37.6 тэрбум төгрөгийн оношлуур импортолж, 34.3 тэрбум төгрөг борлуулалт хийсэн нь 2021 онтой харьцуулахад импорт 30.7, борлуулалт 25.4 тэрбум төгрөгөөр тус тус буурсан үзүүлэлттэй байна. (Зураг 22.)

Зураг 22. Оношлуурын импорт, борлуулалт, тэрбум төгрөгөөр, 2015-2022 он

2.4.6. ИМПОРТЫН ЛИЦЕНЗ

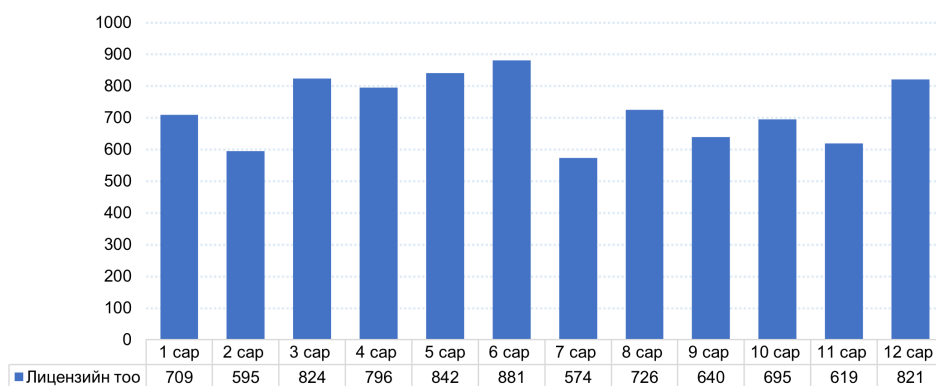
Зураг 23. Олгосон импортын лиценз болон байгууллагын тоо, 2021-2022 он

2022 онд 329 байгууллагад 8722 импортын лицензийг олгосон байна. Өмнөх онтой харьцуулахад лиценз олгосон байгууллагын тоо 8-аар, олгосон лицензийн тоо 135-аар буурсан байна. (Зураг 23.)

Олгосон импортын лицензийг сараар авч үзвэл сарын хугацаанд хамгийн багадаа 535, хамгийн ихдээ 941 импорт, экспортын лицензийг, харин өдөрт 25-42 импортын лицензийг хянаж, боловсруулан олгосон байна. (Зураг 24.)

Зураг 24. Олгосон импортын лицензийн тоо, сараар, 2022 он

Олгосон импортын лицензийг төрлөөр нь авч үзвэл Эм, эмийн түүхий эд, стандарт бодисын 3188, Эмнэлгийн хэрэгсэл, эмийн туслах материалын 3987, Оношлуур урвалжийн 1203, Хандив тусламжийн 91, Төрийн хяналттай лиценз 155, Мансууруулах сэтгэгдэд нөлөөт эмийн 98 лицензийг 2022 онд олгосон байна.

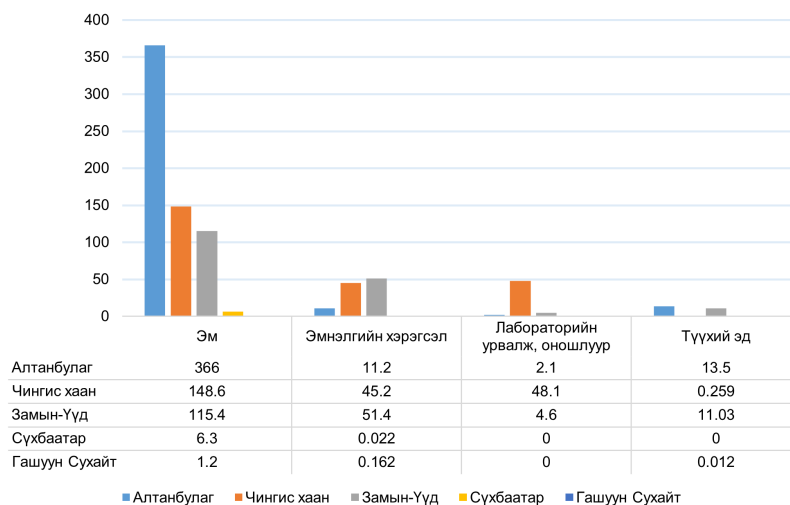
2021 онтой харьцуулахад эм, эмийн түүхий эд, стандарт бодист олгосон импортын лиценз 190 нэгжээр, Эмнэлгийн хэрэгсэл, эмийн туслах материалын лицензийн тоо 282 нэгжээр тус тус өссөн бол Оношлуур урвалжийн лицензийн тоо 281 нэгжээр, Хандив тусламжийн импортын лиценз 600 нэгжээр, Төрийн хяналттай лиценз 200 нэгжээр, Мансууруулах, сэтгэгдэд нөлөөт эмийн импортын лиценз 3 нэгжээр тус тус буурсан байна. (Зураг 25.)

Зураг 25. Олгосон импортын лицензийн тоо, төрлөөр, 2021-2022 он

2022 онд 637,5 тэрбум төгрөгийн эм импортлогдсоноос 57.4% Алтанбулаг, 107,984 тэрбум төгрөгийн эмнэлгийн хэрэгсэл импортлогдсоноос 47.6% Замын-үүд, 41.8% Чингис хаан боомтоор, 54,8 тэрбум төгрөгийн оношлуур, урвалжийн импортлогдсоноос 87.8% Чингис хаан боомтоор, 25,8 тэрбум төгрөгийн түүхий эд импортлогдсоноос 52.3% нь Алтанбулаг, 42.7% Замын-үүд хилийн боомтоор тус тус импортлогдсон байна. (Зураг 26.)

Зураг 26. Импортлосон бүтээгдэхүүний мөнгөн дүн, тэрбум төгрөгөөр, хилийн боомтоор, 2022 он

2.4.7. ЭМИЙН ЭКСПОРТ

Манай улс уламжлалт эмийг ихэвчлэн Бүгд Найрамдах Унгар улс болон Бүгд найрамдах Польш улс руу экспортлож байна.

2022 онд 730,154,766 сая төгрөгийн 226 нэр төрлийн 36307 ширхэг уламжлалт эмийн (тан эм, талх эм, үрэл эм, тунлагдсан нунтаг) экспорт хийсэн байна.

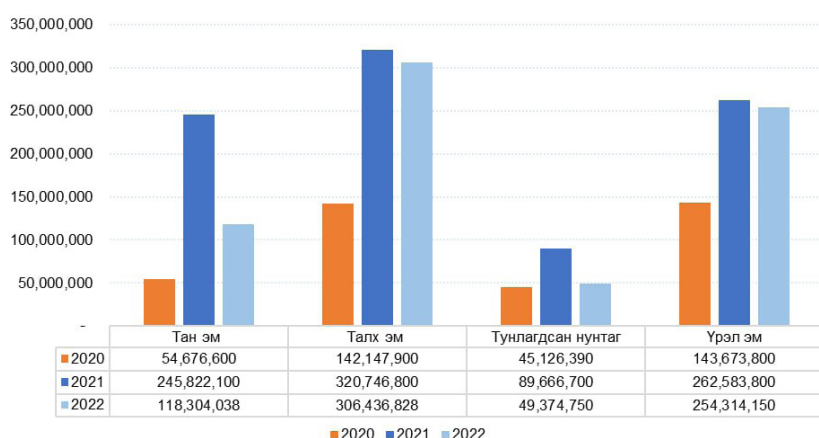
2021 онтой харьцуулахад эмийн экспорт 188.7 сая төгрөгөөр буюу 20.5 хувиар буурсан байна. (Хүснэгт 10.)

Хүснэгт 10. Экспортлосон уламжлалт эм мөнгөн дүнгээр, сая төгрөгөөр 2021-2022 он

№	Эмийн хэлбэр	2021 он			2022 он		
		Нэр төрөл	Тоо хэмжээ	Мөнгөн дүн, сая төгрөгөөр	Нэр төрөл	Тоо хэмжээ	Мөнгөн дүн, сая төгрөгөөр
1	Тан эм	38	22642	245,822,100	51	7,339	120,029,038
2	Талх эм	104	30,222	320,746,800	122	15,101	306,436,828
3	Тунлагдсан нунтаг	5	15,731	89,666,700	11	7,283	49,374,750
4	Үрэл эм	42	8,998	262,583,800	42	6,584	254,314,150
Нийт дүн		189	77,593	918,819,400	226	36,307	730,154,766

2022 онд тан эм 118.3 сая төгрөг, талх эм 306.4 сая төгрөг, тунлагдсан нунтаг 49.3 сая төгрөг, үрэл эм 254.3 сая төгрөгийн экспорт хийжээ. (Зураг 27.)

Зураг 27. Экспортлосон эмийн мөнгөн дүн, сая төгрөгөөр, 2020-2022

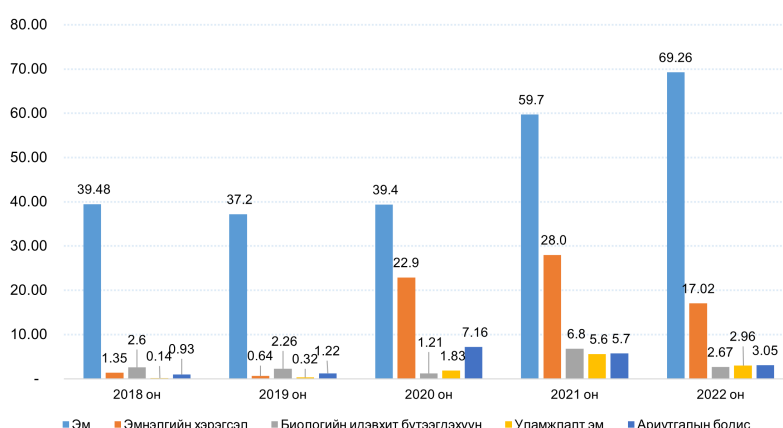
2.4.8.ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, БОРЛУУЛАЛТ

Улсын хэмжээнд 2022 онд нийт 101.96 тэрбум төгрөгийн 539 нэр төрлийн эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн, уламжлалт эм, ариутгал халдваргүйтгэлийн бодис үйлдвэрлэж, 94.9 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүн борлуулсан байна.

2021 онтой харьцуулахад нийт үйлдвэрлэл 4.05 тэрбум буюу 4.0 хувиар, нийт борлуулалт 2.9 тэрбум төгрөгөөр буюу 2.9 хувиар тус тус буурсан байна.

2022 онд үндэсний үйлдвэрийн ариутгал халдваргүйтгэлийн бодис, уламжлалт эм, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн, эмнэлгийн хэрэгслийн борлуулалт тус тус буурч, эмийн борлуулалт өссөн байна. (Зураг 28.)

Зураг 28. Үндэсний үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, тэрбум төгрөгөөр, 2018-2022он

Үүнээс: 77.9 тэрбум төгрөгийн европ эм үйлдвэрлэж, 69.2 тэрбум төгрөгийн борлуулалт, 14.2 тэрбум төгрөгийн эмнэлгийн хэрэгсэл үйлдвэрлэж, 17 тэрбум төгрөгийн борлуулалт, 3.2 тэрбум төгрөгийн биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, 2.6 тэрбум төгрөгийн борлуулалт, 4 тэрбум төгрөгийн уламжлалт эм үйлдвэрлэж, 2.9 тэрбум төгрөгийн борлуулалт, 2.5 тэрбум төгрөгийн ариутгал халдваргүйтгэлийн бодис үйлдвэрлэж, 3 тэрбум төгрөгийн борлуулалт тус тус хийсэн байна. (Хүснэгт 11.)

Хүснэгт. 11 Үндэсний үйлдвэрийн үйлдвэрлэсэн болон борлуулсан бүтээгдэхүүний нэр төрөл, мөнгөн дүн, тэрбум төгрөгөөр, 2022 он

№	Ангилал	Үйлдвэрийн тоо	Нэр төрөл	Үйлдвэрлэсэн		Борлуулалт	
				Тоо ширхэг	Мөнгөн дүн, тэрбум төгрөгөөр	Тоо ширхэг	Мөнгөн дүн тэрбум төгрөгөөр
1	Эм	11	190	41,600,030	77,974,358,931	37,692,538	69,265,313,180
2	Эмнэлгийн хэрэгсэл	5	28	30,767,285	14,229,557,678	23,282,607	17,029,019,173
3	Биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн	8	29	4,069,122	3,202,642,700	3,587,584	2,671,036,480
4	Уламжлалт эм	6	282	5,008,163	4,047,337,678	3,727,318	2,969,619,665
5	Ариутгалын бодис	5	10	1,054,348	2,508,082,290	3,138,042	3,051,736,920
Нийт дүн		35	539	82,498,948	101,961,979,277	71,428,089	94,986,725,418

Үндэсний үйлдвэрт үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүний 72.3 хувь буюу 73.7 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүнийг “Эм үйлдвэрлэлийн зохистой дадал” (GMP)-ын шаардлага хангасан 9 эмийн үйлдвэрт үйлдвэрлэсэн байна.

Үндэсний 9 эмийн үйлдвэр “Эм үйлдвэрлэлийн зохистой дадал” GMP-ийг нэвтрүүлсэнээс тарилгын эмийн үйлдвэр 3, женерик эмийн үйлдвэр 4, уламжлалт эмийн үйлдвэр 2 тус тус байна. (Зураг 29.)

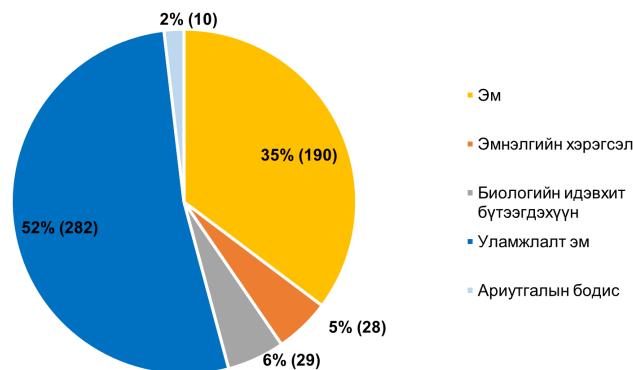
Зураг 29. GMP-ийн батламж авсан үйлдвэрүүдийн он цагийн дараалал

“Эм үйлдвэрлэлийн зохистой дадал” GMP-ийг анх эмийн үйлдвэрүүд 2015 оноос нэвтрүүлж эхэлсэн ба одоогийн байдлаар Айвико эмийн үйлдвэр 2 удаа, Монос эмийн үйлдвэр 1 удаа, Нахиа эмийн үйлдвэр 1 удаа, Цомбо эмийн үйлдвэр 1 удаа тус тус “Эм үйлдвэрлэлийн зохистой дадал” GMP-ийн батламжийн хугацааг сунгаад байна.

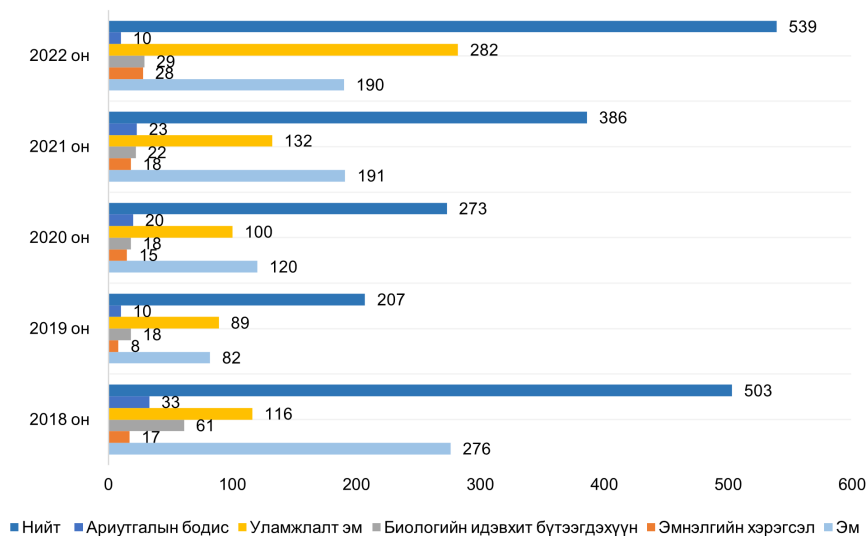
Эмийн үйлдвэрүүд нийт 539 нэрийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэсэн ба үүнээс 190 нэрийн эм (35%), 28 нэрийн эмнэлгийн хэрэгсэл (5%), 29 нэр төрлийн биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн (5%), 282 нэрийн уламжлалт эм (52%), 10 нэрийн ариутгал халдваргүйтгэлийн бодис (2%) үйлдвэрлэсэн байна. (Зураг 30.)

Зураг 30. Үндэсний үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний нэр төрөл, хувиар, 2022 он

2021 онтой харьцуулахад үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүний нэр төрөл 153-аар нэмэгдсэн байна. (Зураг 31.)

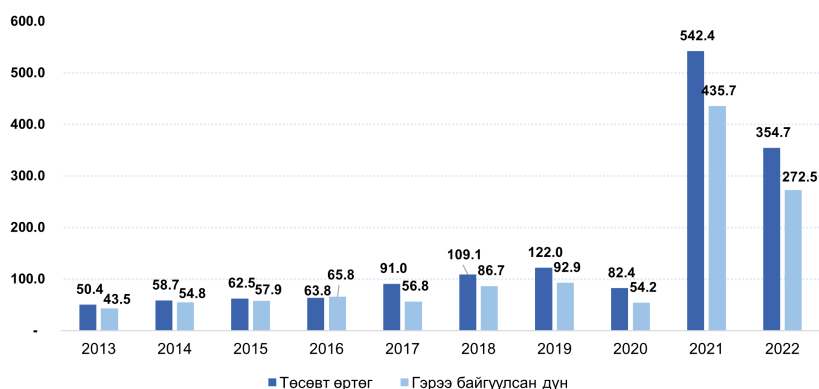
Зураг 31. Үндэсний үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний нэр төрлөөр, 2018-2022 он

2.4.9. ЭМ, ЭМНЭЛГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ХУДАЛДАН АВАХ АЖИЛЛАГАА

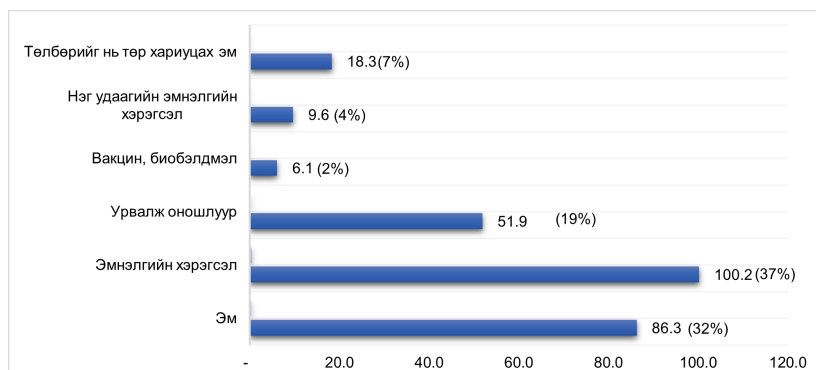
Эрүүл мэндийн салбарт 2022 онд “Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль”-ийн дагуу аймаг, нийслэлийн төрийн өмчит эрүүл мэндийн байгууллагууд 272.5 тэрбум төгрөгийн эм, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авалт хийсэн байна. (Зураг 32.)

Зураг 32. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн төсөвт өртөг ба худалдан авах ажиллагааны гэрээний дүн, тэрбум төгрөгөөр, 2013-2022 он

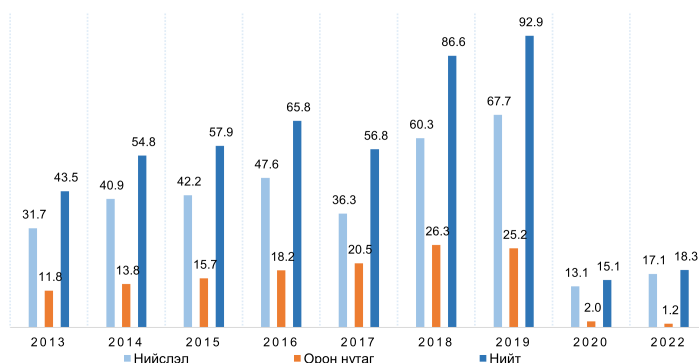
Үүнээс эм 86.3 тэрбум (32%), төлбөрийг нь төр хариуцах эм 18.3 тэрбум (7%), эмнэлгийн хэрэгсэл 100.2 тэрбум (37%), нэг удаагийн эмнэлгийн хэрэгсэл 9.6 тэрбум (4%) урвалж оношлуур 51.9 тэрбум (19%), вакцин 6.1 тэрбум (2%) төгрөгийн худалдан авалт хийсэн байна. (Зураг 33.)

Зураг 33. Худалдан авсан бүтээгдэхүүний нэр төрөл, эзлэх хувь, тэрбум төгрөгөөр, 2022 он

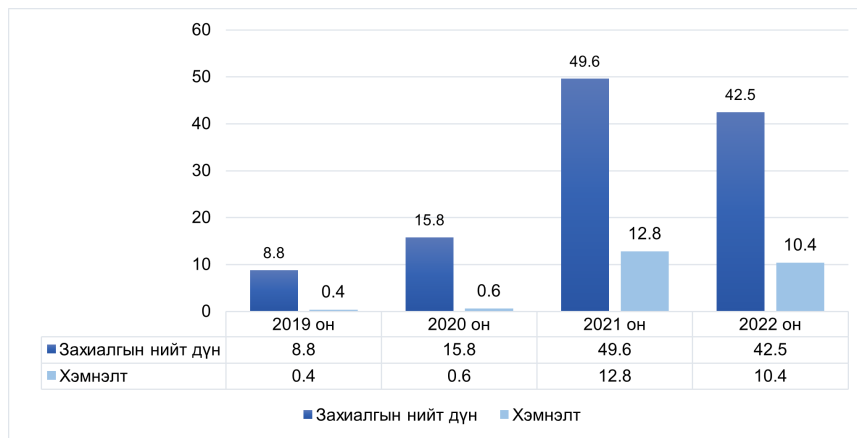
Төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагууд 2022 онд төлбөрийг нь төр хариуцах эмийн 18.3 тэрбум төгрөгийн худалдан авалт хийсэн байна. (Зураг 34.)

Зураг 34. Төлбөрийг нь төр хариуцах эм, тэрбум төгрөгөөр, 2013-2022 он

Төрийн өмчийн байгууллагууд Төрийн худалдан авах ажиллагааны газрын цахим дэлгүүрээс 2022 оны жилийн эцэст 42.5 тэрбум төгрөгийн эм, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авалт хийж, улсын төсөвт 10.4 тэрбум төгрөгийн хэмнэлт үүссэн байна. Үүнээс 2022 онд шинээр нэмэгдүүлсэн эмийн худалдан авалт 3.6 тэрбум, хэмнэлт 101.3 сая төгрөг, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авалт 2.2 тэрбум, хэмнэлт 35.2 сая төгрөг байна. (Зураг 35.)

Зураг 35. Төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагуудын худалдан авсан эм, эмнэлгийн хэрэгслийн захиалгын нийт дүн, хэмнэлт, тэрбум төгрөгөөр (2019-2022 он)

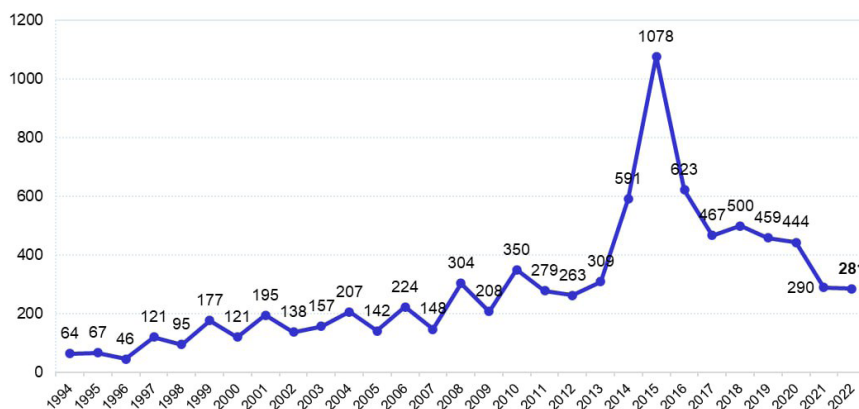
2.5. ЭМИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

2.5.1. ЭМИЙН БҮРТГЭЛ

Хүн ам, эрүүл мэндийн байгууллагыг чанартай, аюулгүй, эмчилгээний идэвхтэй эмээр хангах зорилгоор манай улс 1994 оноос эмийг улсын бүртгэлд бүртгэж эхэлсэн.

Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйл, Эрүүл мэндийн сайдын 2019 оны А/295 дугаар тушаалаар баталсан “Эм, эмийн түүхий эд, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүнийг бүртгэх журам”-ын дагуу бүртгэлийн үйл ажиллагааг зохион байгуулдаг.

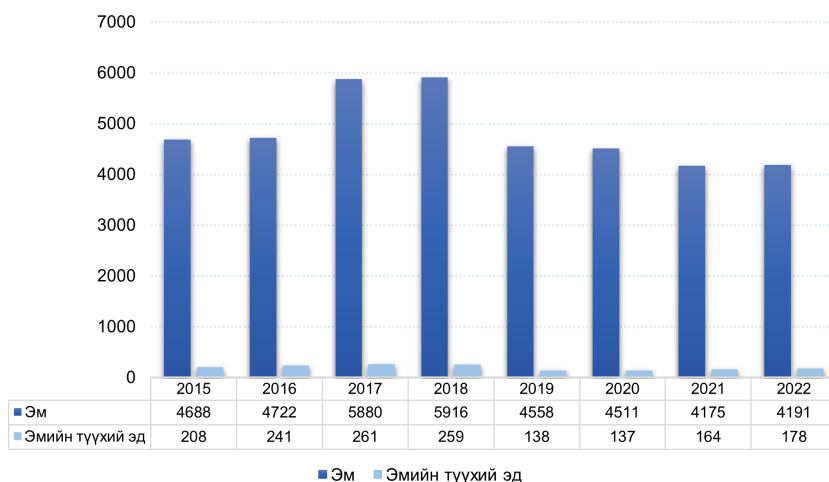
Зураг 36. Монгол Улсын эмийн бүртгэлд шинээр бүртгэгдсэн эм, 1994-2022 он

Монгол улсын эмийн бүртгэлд 2022 онд 58 улсын 758 үйлдвэрлэгчийн 4191 эм, 178 эмийн түүхий эд бүртгэлтэй байна.

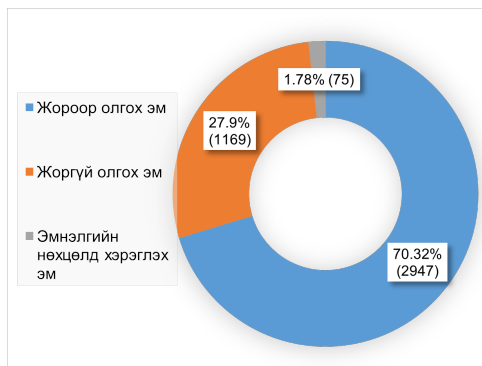
2022 онд улсын бүртгэлд 281 нэрийн эм шинээр нэмж бүртгэсний 251 нь импортын эм, 7 нь уламжлалт эм, 23 нь үндэсний үйлдвэрийн эм байна. Мөн эмийн түүхий эд 23, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн 180 тус тус бүртгэсэн байна. (Зураг 37.)

Зураг 37. Монгол улсын эмийн бүртгэлд бүртгэгдсэн эм, эмийн түүхий эдийн тоо, 2015-2022 он

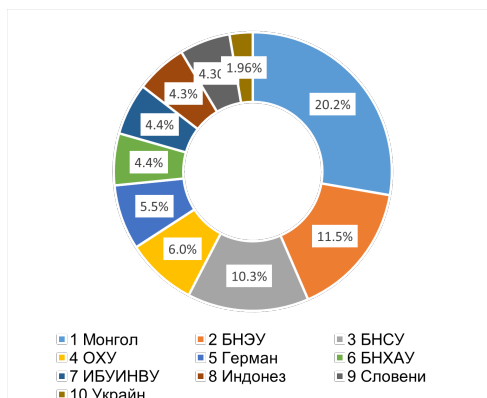
2022 онд 757 эм, 11 эмийн түүхий эд, 113 биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний бүртгэлийн хугацааг сунгаж, 251 эм, 66 биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний бүртгэлд өөрчлөлт орсон байна.

Зураг 38. Бүртгэлтэй эмийн олгох нөхцөл /хувиар/, 2022 он

2022 оны байдлаар Монгол улсад нийт бүртгэлтэй 4191 эмийн 27.9% (1169 эм) жоргүй олгох, 70.32% (2947 эм) жороор олгох, 1.78% (75 эм) эмнэлгийн нөхцөлд хэрэглэх эм байна. (Зураг 38.)

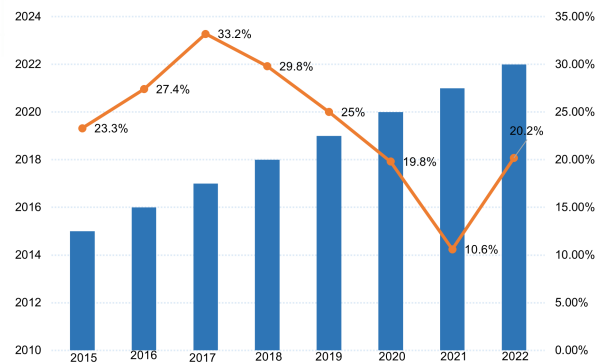
Зураг 39. Монгол Улсын эмийн бүртгэлд хамгийн олон эм бүртгэгдсэн эхний 10 улс, эзлэх хувиар, 2022 он

Улсын эмийн бүртгэлд хамгийн олон бүтээгдэхүүн бүртгүүлсэн улсыг авч үзвэл Монгол улс-832 эм, БНЭУ-483 эм, БНСУ-434 эм, ОХУ-251 эм, Герман улс-230 эм тус тус бүртгэгдсэн байна. (Зураг 39.)

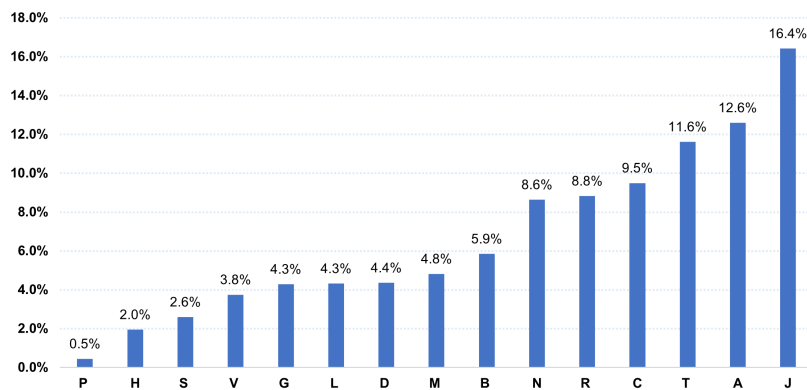
Үндэсний эмийн үйлдвэрийн эм нийт бүртгэлтэй эмийн 20.2%-ийг (834 эм) эзэлж байна. (Зураг 40.)

Зураг 40. Эмийн бүртгэлд үндэсний үйлдвэрийн эмийн эзлэх хувь, 2015-2022 он

Монгол улсын эмийн бүртгэлд бүртгэгдсэн нийт эмийг АТС кодын ангиллаар авч үзвэл нянгийн эсрэг хэрэглэх эм 16.4 хувь, хоол боловсруулах замын эмгэгт хэрэглэх эм, уламжлалт эм 11.6% тус тус эзэлж байна. (Зураг 41.)

Зураг 41. Монгол Улсын эмийн бүртгэлд бүртгэгдсэн эм, АТС ангиллаар, 2022 он

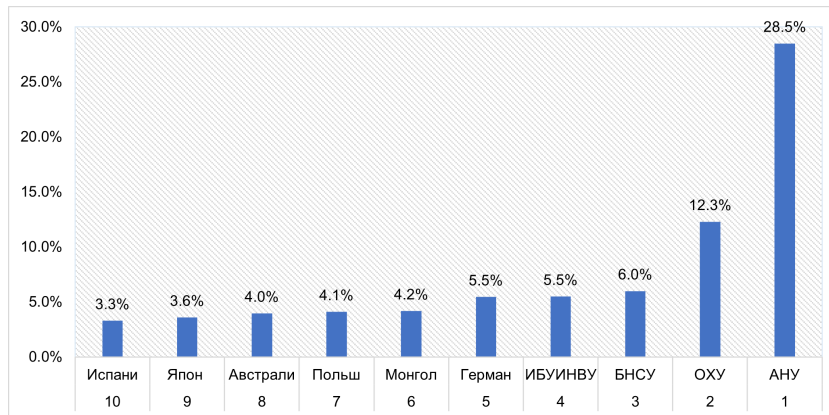
Хүснэгт 12. Эмийн бүртгэлд бүртгэгдсэн эм, АТС кодоор, 2022 оны байдлаар

АТС код	АТС кодын ангилалд хамаарах эмийн бүлэг	Бүртгэгдсэн эмийн тоо	Эзлэх хувь
A	Хоол боловсруулах замын эмгэгт хэрэглэх эм	528	12.6%
B	Цус, цусны эрхтэн системд хэрэглэх эм	245	5.8%
C	Зүрх судасны тогтолцооны эмгэгт хэрэглэх эм	398	9.5%
D	Арьсны эмгэгт хэрэглэх эм	183	4.4%
G	Шээс, бэлгийн тогтолцоо болон бэлгийн даавар шавжийн эсрэг бэлдмэл	180	4.3%
H	Бэлгийн даавар, инсулинаас бусад тогтолцооны дааврын бэлдмэл	82	1.9%
J	Нянгийн эсрэг хэрэглэх эм	688	16.4%
L	Хавдрын эсрэг болон дархлаа нөлөөт бодис	181	4.3%
M	Булчин, тулгуур эрхтэний тогтолцооны эмгэгт хэрэглэх эм	202	4.8%
N	Төв мэдрэлийн тогтолцооны эмгэгт хэрэглэх эм	362	8.6%
P	Паразит, шавьжийн эсрэг бэлдмэл	19	0.5%
R	Амьсгалын тогтолцооны эмгэгт хэрэглэх эм	370	8.8%
S	Мэдрэхүйн эрхтэний эмгэгт хэрэглэх эм	109	2.6%
T	Уламжлалт эм	487	11.6%
V	Бусад	157	3.7%
Нийт		4191	100%

2021 онд Монгол улсад нийт 1274 биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн /БИБ/ бүртгэлтэй байсан ба 2022 онд 1415 болж 141-ээр нэмэгдсэн байна. Үүнээс импортын 1356, үндэсний 59 нэрийн биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн тус тус бүртгэгдсэн байна.

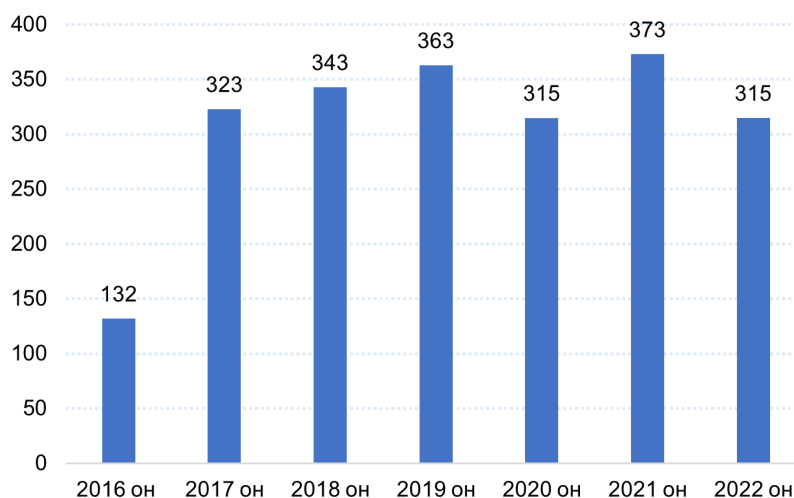
2022 оны байдлаар нийт бүртгэлтэй биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний 25.5% АНУ, 12.3% ОХУ-ын БИБ эзэлж байна. (Зураг 42.)

Зураг 42. Биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний бүртгэлд хамгийн олон БИБ бүртгэгдсэн эхний 10 улс, эзлэх хувиар, 2022 он

2021 онтой харьцуулахад бүртгэгдсэн оношлуурын тоо 2022 онд 58-аар /15.5%/ буурсан байна. (Зураг 43.)

Зураг 43. Оношлуурын бүртгэл, 2016-2022 он

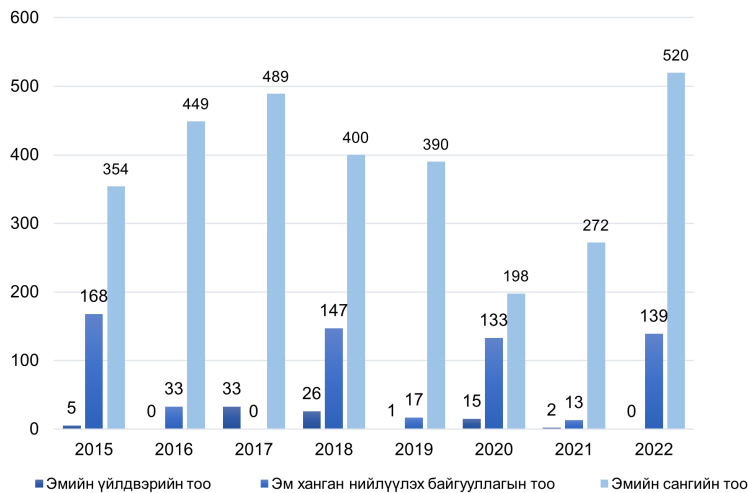

2.5.2. ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ

Эм эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт зохицуулалтын газрын Чанарын хяналтын газраас Эм хангамжийн байгууллага болон эрүүл мэндийн байгууллагад Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэнд Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд хяналт, шалгалтыг хийж байна.

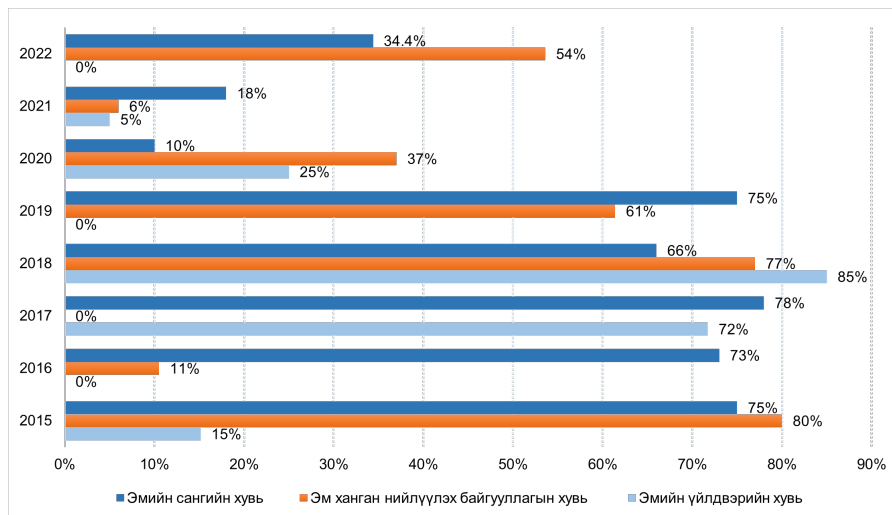
Хяналт шалгалт, зөвлөн туслах үйлчилгээнд хамрагдсан эм хангамжийн байгууллагын тоог 2021 онтой харьцуулахад эмийн сангийн хяналт шалгалтын тоо 248-аар, эм ханган нийлүүлэх байгууллагын хяналт шалгалтын тоо 126-аар нэмэгдсэн байна. (Зураг 44.)

Зураг 44. Хяналт шалгалтад хамрагдсан эм хангамжийн байгууллагын тоо, 2015-2022 он

2022 онд 659 эм хангамжийн байгууллага хяналт шалгалт, зөвлөн туслах үйлчилгээнд хамрагдсанаас эмийн сангийн 34.4 хувь, эм ханган нийлүүлэх байгууллагын 54 хувь байна. (Зураг 45.)

Зураг 45. Эм хангамжийн байгууллагын хяналт шалгалтад хамрагдалтын хувь, 2015-2022 он

2022 онд эмийн улсын бүртгэлд бүртгэгдээгүй 5 нэрийн эм, хэрэглэх хүчинтэй хугацаа дууссан 397, хаяг шошгын зөрчилтэй 7, хадгалалтын горим алдагдсан 61 нэрийн бүтээгдэхүүнийг хяналт шалгалтаар илрүүлж, 20 нэрийн бүтээгдэхүүнийг шинжилгээнд хамруулж дүгнэлт гаргасан.

Хяналт шалгалтаар Монгол Улсын эмийн бүртгэлд бүртгэгдээгүй бүтээгдэхүүн худалдаалах зөрчил 2014 оноос хойш буурсан байна. (Хүснэгт 13.)

Хүснэгт 13. Хяналт шалгалтаар илэрсэн зөрчилтэй бүтээгдэхүүний тоо,
2014-2022 он

Он	МУ-ын эмийн бүртгэлд бүртгэгдээгүй		Чанарын шаардлага хангахгүй							
			Хэрэглэх хүчинтэй хугацаа дууссан		Хаяг шошгын зөрчилтэй		Хадгалалтын дэглэм алдагдсан		Лабораторит шинжлүүлсэн дээж	
	Нэр төрөл	Тоо ширхэг	Нэр төрөл	Тоо ширхэг	Нэр төрөл	Тоо ширхэг	Нэр төрөл	Тоо ширхэг	Нэр төрөл	Тоо ширхэг
2014	41	479	130	2025	59	539	58	520	-	-
2015	129	2291	223	5275	134	6481	13	190	-	-
2016	131	2703	420	3060	-	-	59	1370	-	-
2017	138	13310	350	11606	32	6809	49	1205	82	15
2018	169	44168	35	678	-	-	1	1109	73	8
2019	316	16906	308	9272	11	122	14	180	89	17
2020	178	12379	328	23927	65	3479	3	120	20	3
2021	109	9287	592	19862	7	3658	61	15032	126	4
2022	5	305	397	5932	2	131	-	-	-	-
Нийт	1216	101828	2783	81637	310	21219	258	19726	390	47

2022 онд хяналт шалгалтаар хэрэглэх хүчинтэй хугацаа дууссан зөрчил хамгийн их илэрсэн ба хадгалалтын горим алдагдсан бүтээгдэхүүн худалдсан зөрчил илрээгүй. (Зураг 46.)

Зураг 46. Чанарын шаардлага хангаагүй бүтээгдэхүүний нэр төрөл болон тоо ширхэгээр, 2022 он

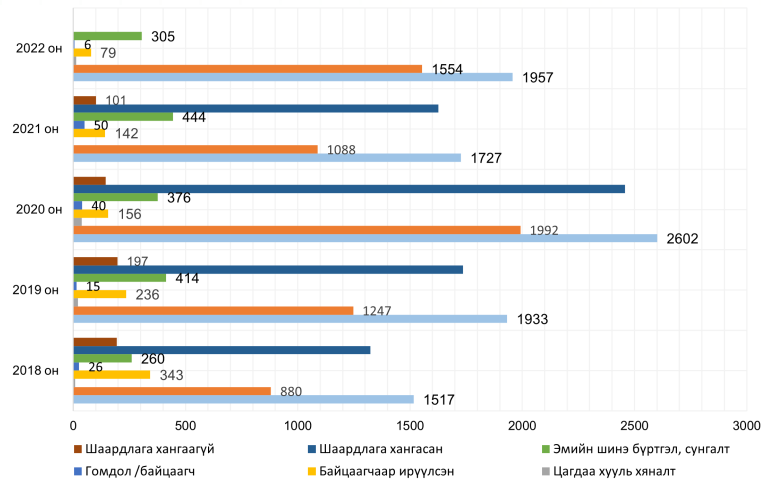
2.5.3. ЛАБОРАТОРИЙН ШИНЖИЛГЭЭ

Эм шинжлэх лаборатори нь стандартын тохирлын болон тандалт судалгааны шинжилгээг үндэсний болон олон улсын фармакопейн аргачлалаар шинжилж байна.

Эм шинжлэх лаборатори нь жилд дунджаар 1900 орчим эм, эмийн бүтээгдэхүүн, эмнэлгийн хэрэгслийн дээжинд 18000 гаруй үзүүлэлтээр шинжилгээг хийж байна. Тухайлбал 2022 онд 1957 дээжид 20242 үзүүлэлтээр шинжилгээг хийсэн байна.

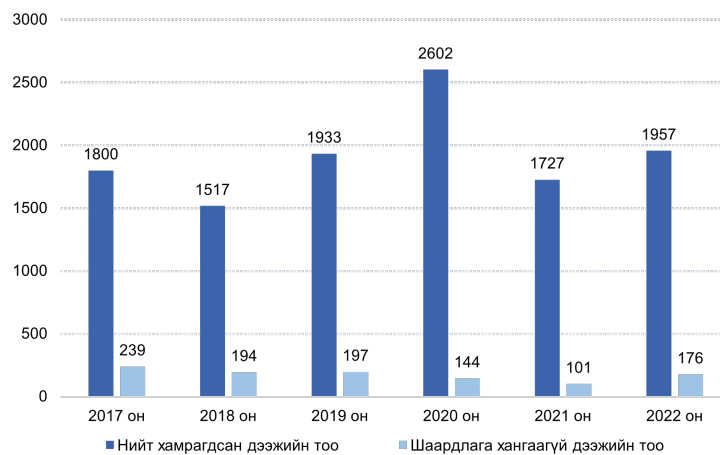
2021 онтой харьцуулахад шинжилгээнд хамрагдсан дээжийн тоо 13.3 хувиар нэмэгдсэн байна. Шинжилгээнд хамрагдсан дээжийг ирүүлсэн субъектээр нь авч үзвэл 2021 оны үзүүлэлттэй харьцуулахад албан бичгээр ирүүлсэн хяналтын дээжийн тоо 466, цагдаа хууль хяналтын дээжийн тоо 10-аар нэмэгдэж, харин эмийн шинэ бүртгэл, сунгалт, өөрчлөлтийн дээж 139, гомдлын дээж 46, хяналт шалгалтын дээж 63-аар тус тус буурсан байна. (Зураг 47.)

Зураг 47. Лабораторийн шинжилгээнд дээжийг хамруулсан төрлөөр, 2018-2022 он

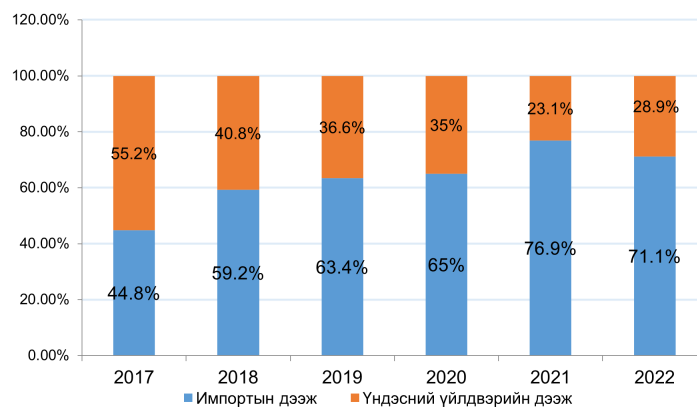
Шаардлага хангаагүй дээжийн тоо 2021 онтой харьцуулахад 75-аар нэмэгдсэн байна. (Зураг 48.)

Зураг 48. Шаардлага хангаагүй дээжийн тоо, 2017-2022 он

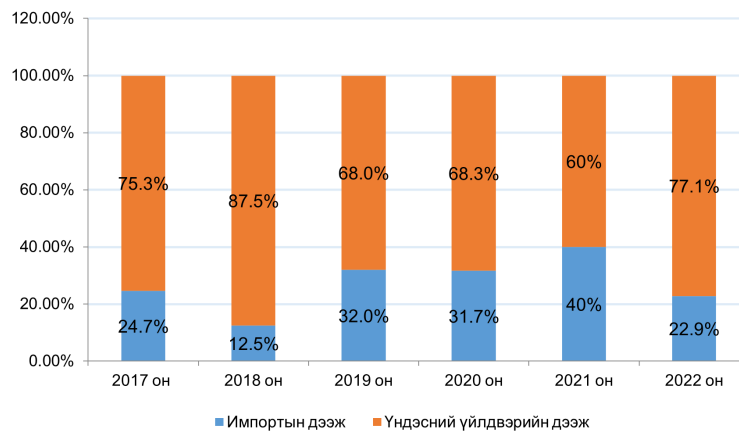
2021 онтой харьцуулахад лабораторийн шинжилгээнд хамрагдсан импортын эмийн дээж 5.7 хувиар буурч, үндэсний үйлдвэрийн дээж 7.8 хувиар нэмэгдсэн байна. (Зураг 49.)

Зураг 49. Үндэсний болон импортын дээжийн эзлэх хувиар, 2017-2022 он

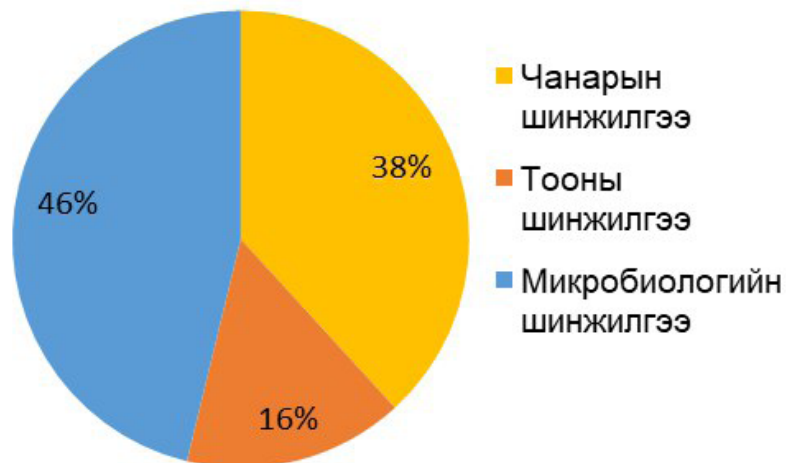
2021 онтой харьцуулахад шаардлага хангаагүй импортын дээж 17.1 хувиар буурч, үндэсний үйлдвэрийн дээж 17.1 хувиар нэмэгдсэн байна. (Зураг 50.)

Зураг 50. Шаардлага хангаагүй дээж эзлэх хувиар, 2017-2022 он

Сүүлийн 6 жилийн дунджаар микробиологийн үзүүлэлтээр шаардлага хангаагүй дээж хамгийн их буюу 46 хувийг эзэлж байна. (Зураг 51.)

Зураг 51. Шинжилгээний шаардлага хангаагүй үзүүлэлтийн хувь, 2017-2022 он

2.5.4. ЭМИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ

Үндэсний болон олон улсын түвшинд эмийн гаж нөлөө мэдээлэх тогтолцоог бүрдүүлж ЭМС-ын 2013 оны 415 дугаар тушаалаар батлагдсан "Эмийн гаж нөлөө болон аюулгүй байдлын мэдээллийг бүртгэн мэдээлэх журам"-ийг мөрдөж байна.

Үндэсний фармаковижилансын тогтолцоо, зохицуулалтын үйл ажиллагааг бэхжүүлэх зорилго бүхий тус журмын хүрээнд:

1. Улсын хэмжээнд бүртгэгдсэн эмийн гаж нөлөөний тохиолдол;
2. Улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн эмийн аюулгүй байдлын хугацаат тайлан (PSUR);
3. Гадны эм үйлдвэрлэгчээс CIOMS хуудсаар ирүүлдэг эмийн гаж нөлөөний тохиолдлыг тус тус бүртгэж, үнэлэх, баталгаажуулах үйл ажиллагааг зохицуулагдаж байна.

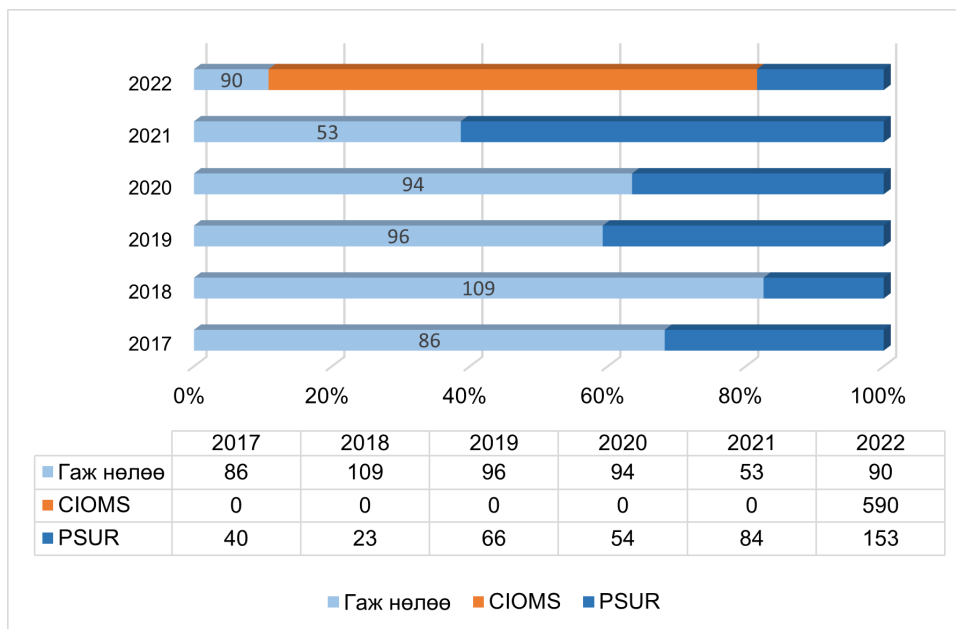
2022 онд нийт бүртгэгдсэн 90 гаж нөлөөний тохиолдлын шалтгаан хамаарал, эрсдэлийн үнэлгээг хийн, Эм судлалын салбар зөвлөлийн 9 удаагийн хурлаар хэлэлцүүлсэн.

2022 оны 06 дугаар сараас эхлэн гадаадын эм үйлдвэрлэгчээс CIOMS (Council for International Organizations of Medicine Sciences) хуудсаар ирүүлдэг гаж нөлөөний тохиолдлыг бүртгэж эхэлсэнтэй холбогдуулан мөн оны байдлаар давхардсан тоогоор 590 эмийн гаж нөлөөний тохиолдлыг хүлээн авсан.

2022 онд нийт 153 эмийн аюулгүй байдлын хугацаат тайланг хүлээн авч, Эм Судлалын Салбар Зөвлөлийн 9 удаагийн хурлаар хэлэлцүүлсэн ба аюулгүй байдлын мэдээлэлд орсон өөрчлөлт байхгүй байна. (Зураг.52)

Сүүлийн 5 жилийн хугацаанд давхардсан тоогоор нийт 503 эмийн аюулгүй байдлын хугацаат тайланг 34 ЭХНБ, Төлөөлөгчийн газраас хүлээн авсан байна.

Зураг 52. Эмийн бүртгэгдсэн гаж нөлөө, аюулгүй байдлын тоогоор, 2017-2023 он

2.5.5. ЭМИЙН СОНГОЛТ

Дэлхийн Эрүүл Мэндийн Байгууллагаас Зонхилон тохиолдох өвчин эмгэгийн үед нэн тэргүүнд хэрэглэх, боломжийн үнэтэй, ерөнхий нэршлийн зайлшгүй шаардлагатай эмийг өөрийн орны онцлог, хүн амын өвчлөлийн байдал, хэрэгцээнд тохируулан сонгон хэрэглэхийг зөвлөмж болгодог.

Монгол улс Дэлхийн Эрүүл Мэндийн байгууллагын зайлшгүй шаардлагатай эмийн загвар жагсаалтыг үндэслэн өөрийн орны жагсаалтыг боловсруулан эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээнд хэрэглэж байна. "Зайлшгүй шаардлагатай эмийн жагсаалт"-ыг 1991 онд анх боловсруулан гаргаж, эмнэлгийн тусламж үйлчилгээнд хэрэглэж эхэлснээс хойш 1993, 1996, 2001, 2005, 2009, 2014, 2017, 2020 онуудад 9 удаа шинэчлээд байна.

Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2, Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.5 дахь заалтыг үндэслэн эмийн хангамж, хүртээмжийг сайжруулах, зохистой хэрэглээг төлөвшүүлэх зорилгоор Эрүүл мэндийн сайдын 2020 оны "Жагсаалт шинэчлэн батлах тухай" А/625 дугаар тушаалаар зайлшгүй шаардлагатай эмийн 9 дэх жагсаалтыг баталсан.

"Зайлшгүй шаардлагатай эмийн IX жагсаалт"-д 29 бүлэг 106 дэд бүлэгт 509 эм (давхардсан тоо, эмийн хэлбэрээр 571) нэрийн эм орсон. Тухайлбал: ибупрофен эм нь өвдөлт намдаах, халуун бууруулах, үрэвслийн эсрэг эмийн бүлэг болон мигрень эмчлэх эмийн бүлэгт давхардан орсон болно. (Хүснэгт 14.)

Хүснэгт 14. Монгол улсын Зайлшгүй шаардлагатай эмийн жагсаалт /түгээх салбар, эмнэлэг, мэргэжлийн төв, эмийн сангаар/

№	ЗШЭҮЖ	Багийн эмчийн салбар	Сум тосгоны эрүүл мэндийн төв	Аймаг дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг	БОЭТ	Тусгай мэргэжлийн төв, төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг	Нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сан
1	3 дахь жагсаалт (1997)	42	179	264	-	301	-
2	4 дэхь жагсаалт (2001)	56	420	295	-	319	-
3	5 дахь жагсаалт (2005)	83	559	303	-	338	-
4	6 дахь жагсаалт (2009)	105	596	398	-	419	-
5	7 дахь жагсаалт (2014)	87	624	540	589	664	499
6	8 дахь жагсаалт (2017)	77	260	535	-	709	-
7	9 дэхь жагсаалт (2020)	61	196	437	-	565	-
8	10 дахь жагсаалт (2023)	71	277	621	-	736	514

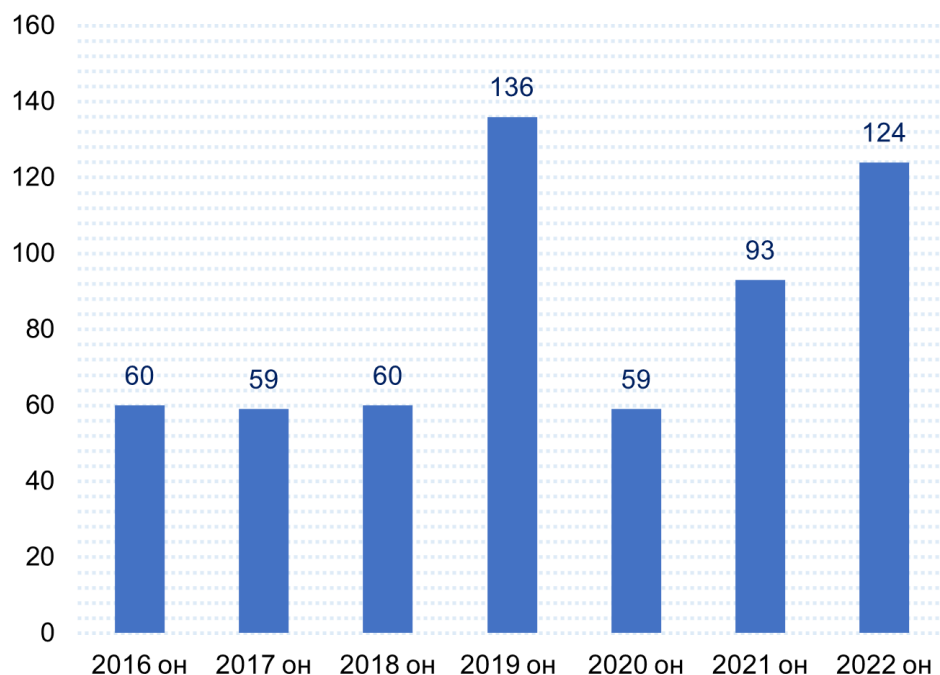
2.5.6. ЭМИЙН ЗАР СУРТАЛЧИЛГААНЫ ЗӨВШӨӨРӨЛ

Эрүүл Мэндийн Сайдын 2021 оны А/144 дүгээр тушаалаар баталсан “Хүний эмийн салбар зөвлөлийн ажиллах журам”-ын 3.2.2-т заасны дагуу Эм судлалын салбар зөвлөлийн хурлаар олон нийтийн хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслээр сурталчилах жоргүй олгох эм, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний зар сурталчилгааны агуулгыг хянаж, хэлэлцүүлж баталгаажуулж байна.

2022 онд 124 нэрийн бүтээгдэхүүний зар сурталчилгааны агуулгыг хянаж баталгаажуулсан.

2021 онтой харьцуулахад зөвшөөрөл олгосон зар сурталчилгааны тоо 31-ээр нэмэгдсэн байна. (Зураг 53.)

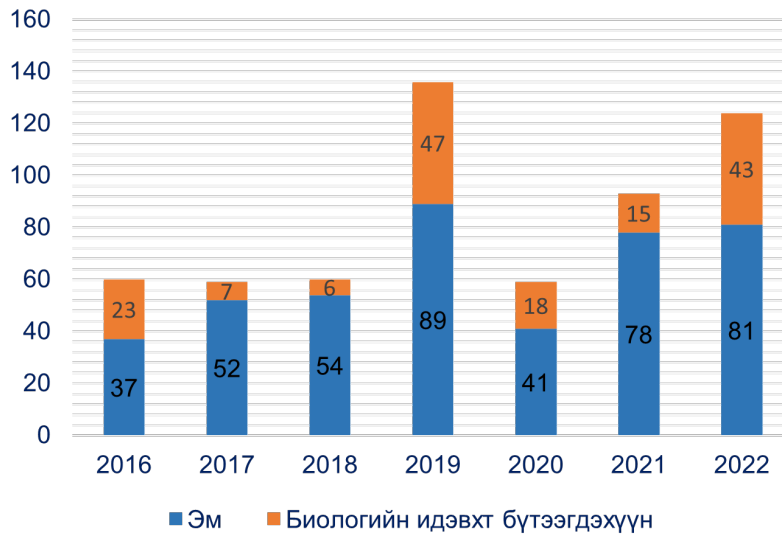
Зураг 53. Зөвшөөрөл олгосон зар сурталчилгааны тоо, 2016-2022 он

Нийт баталгаажуулсан зар сурталчилгаанаас 81 нэрийн эм, 43 нэрийн биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн байна.

2021 онтой харьцуулахад биологийн идэвхт бүтээгдэхүүнд олгосон зар сурталчилгааны тоо 28-аар нэмэгджээ. (Зураг 54.)

Зураг. 54 Эм, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүнд олгосон зар сурталчилгааны тоо, 2016-2022 он

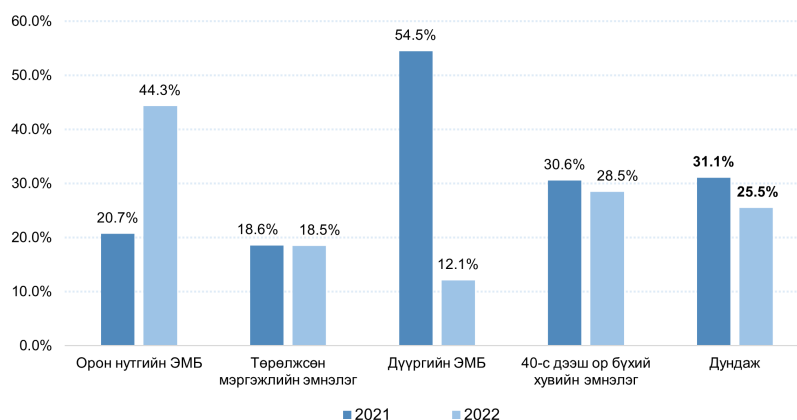

2.5.7.ЭМИЙН ЗОХИСТОЙ ХЭРЭГЛЭЭ

2.5.7.1. НЯНГИЙН ЭСРЭГ ЭМИЙН ЗОХИСТОЙ ХЭРЭГЛЭЭ

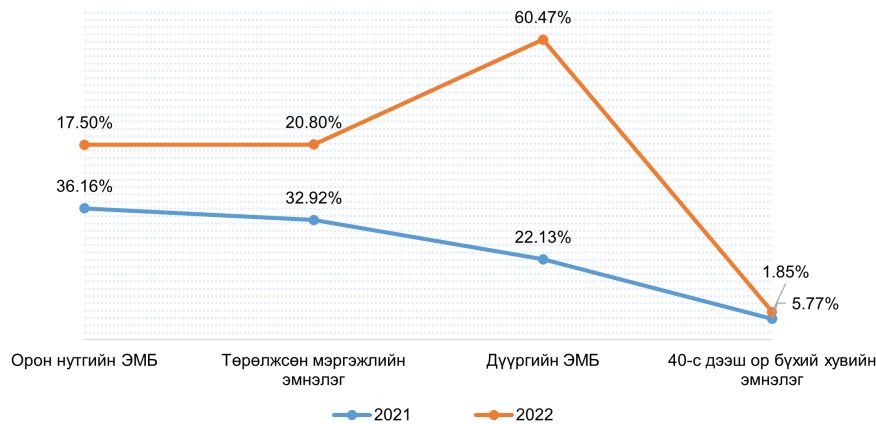
Тусгай мэргэжлийн төв, төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, бүсийн оношилгоо эмчилгээний төв, амаржих газар, 40-өөс дээш ор бүхий хувийн хэвшлийн эмнэлэгт 2021 онд дунджаар 3 эмчлүүлэгч тутам (31.1%), 2022 онд дунджаар 4 эмчлүүлэгч тутмын 1 (25.5%)-д мэдрэг чанарын шинжилгээ хийгдсэн байна. (Зураг 55.)

Зураг 55. Мэдрэг чанарын шинжилгээний хамрагдалт, хувиар 2021-2022 он

Нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээний индекс /ACI/ 2021 онд 3007.58 ӨТТ/100 ор хоног байсан ба 2022 онд 5569.18 ӨТТ/100 ор хоног болж нэмэгдсэн байна. Эрүүл мэндийн байгууллагын шатлалаар харьцуулахад дүүргийн эрүүл мэндийн төвд нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээ 2.7 дахин нэмэгдсэн байна. (Зураг 56.)

Зураг 56. Нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээ ӨТТ/100 ор хоног, хувиар 2021-2022он

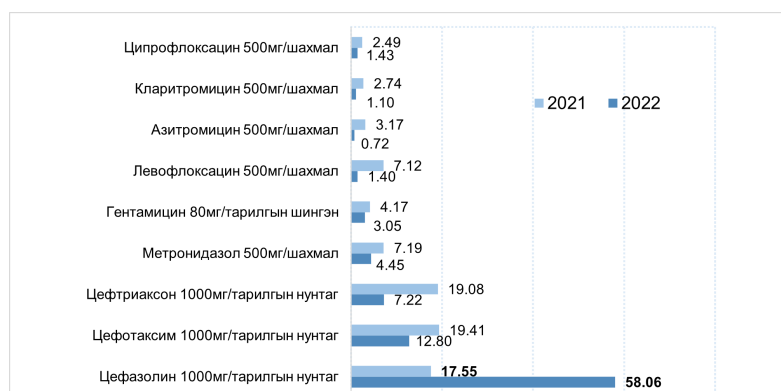
ДЭМБ-ын AWARE (хүртээмжтэй байлгах, хянах, нөөцлөх) ангиллын дагуу нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээг харуулж байна. Хүртээмжтэй байлгах бүлгийн нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээ 2022 онд 2021 оноос 1.75 дахин ихэссэн, харин хяналттай хэрэглэх нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээ 2021 онтой харьцуулахад 2.15 дахин буурсан байна. (Хүснэгт 15.)

Хүснэгт 15. Нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээ AWARE ангилал, хувиар, 2021-2022 он

AWARE ангилал	2021	2022
Access-хүртээмжтэй байлгах	41.6%	72.9%
Watch-хянах	58.3%	27%
Reserve-нөөцлөх	0.1%	0.1%

Нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээг нэр төрлөөр авч үзэхэд 2022 онд цефазолин 1000мг/тарилгын нунтаг эмийн хэрэглээ 3.3 дахин нэмэгдэж, цефотаксим 1000мг тарилгын нунтаг, цефтриаксон 1000мг тарилгын нунтаг, метронидазол 500мг шахмал эм болон бусад нянгийн эсрэг эмүүдийн хэрэглээ 2.6-1.5 дахин багассан байна. (Зураг 57.)

Зураг 57. Нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээ, нэр төрлөөр, 2022 он

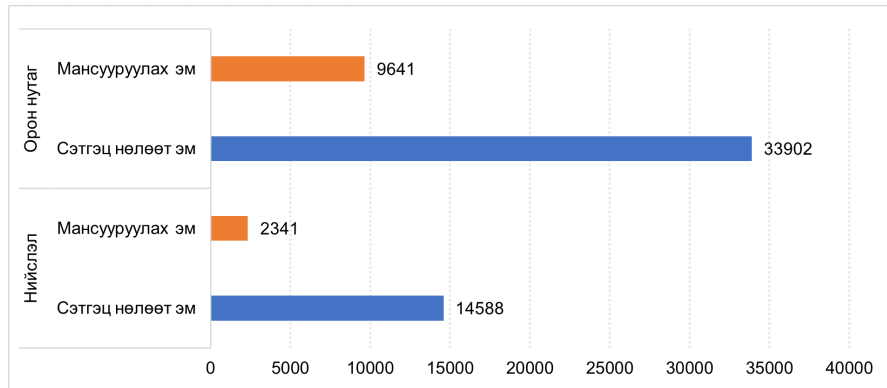

2.5.8 МАНСУУРУУЛАХ, СЭТГЭЦЭД НӨЛӨӨТ ЭМ

Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2015 он 68 дугаар тушаалаар батлагдсан журмын дагуу аймаг, нийслэлийн эрүүл мэндийн газраас хэвлүүлж, түгээсэн мансууруулах болон сэтгэцэд нөлөөт эмийн жорын тайланг Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт зохицуулалтын газар хүлээн авч байна.

Орон нутагт 14588, нийслэлд 33902, нийт 48490 сэтгэцэд нөлөөт эмийн жорын маягт, харин мансууруулах эмийн жорын маягтыг орон нутагт 9641, нийслэлд 2341, нийт 11982 жорын маягтыг 2022 онд зарцуулсан байна. (Зураг 58.)

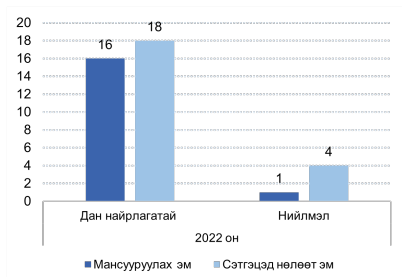
Зураг 58. Мансууруулах, сэтгэцэд нөлөөт эмийн жорын маягтын зарцуулалтын тоо, нийслэл, орон нутгаар, 2022 он

Хүснэгт 16. Мансууруулах, сэтгэцэд нөлөөт эмийн жорын зарцуулалтын тоо, нийслэл, орон нутгаар, 2022 он

№	Хамрах хүрээ	Эмийн ангилал	Зарцуулсан жорын тоо	Мансууруулах эмийн жорын зарцуулалтын тоо	Сэтгэцэд нөлөөт эмийн жорын зарцуулалтын тоо
1	Нийслэл	Сэтгэцэд нөлөөт эм	14588	11982	48490
		Мансууруулах эм	2341		
2	Орон нутаг	Сэтгэцэд нөлөөт эм	33902		
		Мансууруулах эм	9641		

Зураг 59. Улсын эмийн бүртгэлд бүртгэлтэй дан болон нийлмэл найрлагатай мансууруулах, сэтгэцэд нөлөөт эм, тоогоор, 2022 он

Эмийн бүртгэлд бүртгэлтэй мансууруулах, сэтгэцэд нөлөөт эмүүдийг найрлагаар нь харьцуулахад дан найрлагатай эмүүд зонхилж байна. Мансууруулах дан найрлагатай 16, нийлмэл найрлагатай 1, сэтгэцэд нөлөөт дан найрлагатай 18, нийлмэл найрлагатай 4 нэрийн эм байна. (Зураг 59.)

Монгол улсад 2022 онд нийт сэтгэцэд нөлөөт 47 нэрийн эм, мансууруулах 16 нэрийн эм бүртгэлтэй байна. Үүнээс 10 нэрийн эмийг эмнэлгийн нөхцөлд, 53 нэрийн эмийг жороор олгож байна.

Зураг 60. Бүртгэлтэй болон импортолсон мансууруулах, сэтгэцэд нөлөөт эм, 2022 он

Улсын хэмжээнд мансууруулах, сэтгэцэд нөлөөт эмийг импортлох, түгээх тусгай зөвшөөрөлтэй 7 эм ханган нийлүүлэх байгууллагууд нь 12 нэрийн мансууруулах эм, 40 нэрийн сэтгэцэд нөлөөт эм импортолсон.

2 эмийн үйлдвэр нь 4 нэрийн мансууруулах эм, 5 нэрийн сэтгэцэд нөлөөт эмийг үйлдвэрлэж байна. (Зураг 60.)

2.6. ЭМНЭЛГИЙН ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙН ШАЛГАЛТ ТОХИРУУЛГА

Хэмжил зүйн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1, 10 дугаар зүйлийн 10.3 -д тус тус заасны дагуу Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын Эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн газар эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн шалгалт тохируулгын асуудлыг хариуцан ажилладаг.

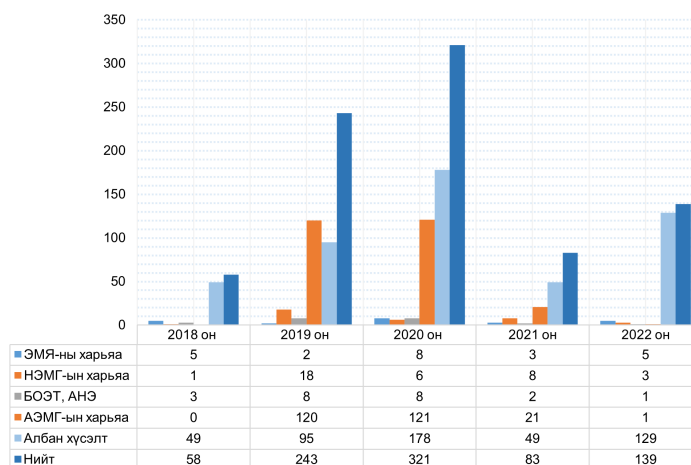
Монгол Улсын Шадар сайдын 2015 оны 117 дугаар тушаалаар шалгалт тохируулга хийх төлбөрийн хэмжээ, Эрүүл мэндийн сайдын 2015 оны 249 дүгээр тушаалаар “Эмнэлгийн тоног төхөөрөмжид шалгалт тохируулга хийх тухай журам”, 2018 оны 345 дугаар тушаалаар тоног төхөөрөмжид шалгалт тохируулга хийх арга аргачлал батлах тухай тус тус батлагдсан. Үүний дагуу эрүүл мэндийн байгууллагад ашиглагдаж байгаа амьсгалын аппарат, дефибриллятор, дусал болон тарианы автомат шахуурга, зүрхний цахилгаан бичлэгийн аппарат, унтуулгын аппарат, нярайн дулаацуулагч ширээ, нярайн инкубатор, өвчтөний хяналтын монитор, хүчилтөрөгч өтгөрүүлэгч, хэт авиа оношилгооны аппарат, цахилгаан мэс заслын аппарат, рентген аппарат буюу 13 нэр төрлийн эмнэлгийн тоног төхөөрөмжид олон улсын жишигт нийцсэн 11 нэр төрлийн 23 эталон анализатор, симулятор ашиглан шалгалт тохируулга хийж, эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн хэвийн найдвартай үйл ажиллагааг ханган ажиллаж байна. (Зураг 61.)

Зураг 61. Монгол улсад ашиглагдаж байгаа шалгалт тохируулгын анализатор, симулятор

2018-2022 онд давхардсан тоогоор нийт 844 эрүүл мэндийн байгууллагын 9121 эмнэлгийн тоног төхөөрөмж шалгалт тохируулгад хамрагджээ. 2022 онд 139 эрүүл мэндийн байгууллагын эмнэлгийн багаж тоног төхөөрөмжид шалгалт тохируулгад хамрагдсан. (Зураг 62.)

Зураг 62. Шалгалт тохируулгад хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагын тоо, 2018-2022 он

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар эрүүл мэндийн салбарт 2022 онд нийлүүлэгдсэн эмнэлгийн тоног төхөөрөмж

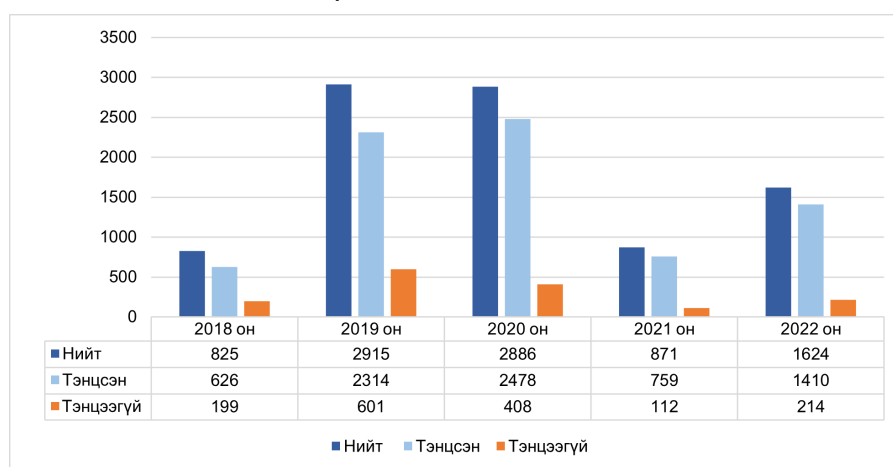
Шалгалт тохируулгад 2018-2022 онд 13 нэр төрлийн 9121 эмнэлгийн багаж тоног төхөөрөмж шалгалт тохируулгад хамрагдсан. Үүнээс 2022 онд 1624 эмнэлгийн багаж тоног төхөөрөмж шалгалт тохируулгад хамрагдсан. (Хүснэгт 17.)

Хүснэгт 17. Шалгалт тохируулгад хамрагдсан эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн тоо, 2018-2022 он

№	Эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн нэр	Шалгалт тохируулга хийсэн он					Нийт
		2018	2019	2020	2021	2022	
1	Амьсгалын аппарат	33	145	107	73	91	449
2	Дефибриллятор	37	111	104	30	87	369
3	Дуслын автомат шахуурга	63	260	239	86	132	780
4	Зүрхний цахилгаан бичлэгийн аппарат	67	265	304	88	195	919
5	Унтуулгын аппарат	28	50	77	16	164	335
6	Нярайн дулаацуулагч	11	87	100	8	50	256
7	Нярайн инкубатор	6	52	60	7	17	142
8	Өвчтөний хяналтын монитор	221	615	547	148	10	1541
9	Рентген аппарат	18	45	35	13	345	456
10	Тарианы автомат шахуурга	85	321	338	111	15	870
11	Хүчилтөрөгч өтгөрүүлэгч	125	595	517	186	275	1698
12	Хэт авиан оношлогооны аппарат	69	283	332	74	166	924
13	Цахилгаан мэс заслын аппарат	62	86	126	31	77	382
Нийт		825	2915	2886	871	1624	9121

2022 онд шалгалт тохируулгад хамрагдсан 1624 тоногт төхөөрөмжийн 85.7 хувь нь тэнцэж, 14.3 хувь тэнцээгүй байна. (Зураг 63.)

Зураг 63. Шалгалт тохируулгад хамрагдсан эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн тоо, 2018-2022 он

Америкийн нэгдсэн улсын "Fluke biomedical Co.,Ltd" үйлдвэрийн 11 нэр төрлийн 23 симулятор, анализатортай. Тус хэмжлийн анализатор, симуляторыг олон улсын хэмжил зүйн байгууллагаар жил бүр баталгаажуулалт хийлгэж чанарын шаардлагыг ханган ажиллаж байна. (Хүснэгт 1.)

Хүснэгт 18. Шалгалт тохируулгын анализатор, симуляторын жагсаалт, 2022он

№	Нэр	Загвар	Тоо ширхэг
1	Өвчтөний хяналтын мониторийн симулятор	ProSim 8	3
2	Нярайн дулаацуулагч, нярайн инкубаторын анализатор	INCUTM	2
3	Цахилгаан мэс заслын аппаратын анализатор	QA-ES II	2
4	Шингэний шахуургын анализатор	IDA-5/2	2
5	Дефибрилляторын анализатор	IMPULSE 7000DP	2
6	Хийн урсгалын анализатор	VT PLUS HF	1
7	Хүчилтөрөгчийн анализатор	MAXO2+AE	4
8	Рентген туяа хэмжигч	TNT 12000WD	1
		12000D	1
		12000 DOSEMATE	1
9	Цахилгааны аюулгүй байдлын анализатор	ESA620	1
10	Хийн индикатор	FI-21	1
11	Хэт авиан оношилгооны аппаратын фантом	Pantom	2
Нийт			23

Техникийн комисст албан хүсэлт ирүүлсэн ханган нийлүүлэх байгууллагын захиалагчтай хийсэн гэрээнд тусгагдсан 654 (давхардсан тоогоор) нэр төрлийн 20,014 эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн загвар, техникийн үзүүлэлтийг хангаж буй эсэх дагалдах хэрэгслийн тоо ширхэг, бүрэн байгаа эсэхийг комиссын гишүүд хянаж, урьдчилсан дүгнэлт гарган ажилладаг. Эрүүл мэндийн салбарт 2022 онд нийлүүлэгдсэн өндөр өртөгтэй эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн 19 дугаар хүснэгтэд, олон тоогоор нийлүүлэгдсэн эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийг 20 дугаар хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 19. Нийлүүлэгдсэн өндөр өртөгтэй эмнэлгийн
тоног төхөөрөмжийн жагсаалт, 2022 он

Нэр төрөл	Тоног төхөөрөмжийн нэр	Тоо ширхэг
Оношилгооны тоног төхөөрөмж	Соронзон резонанст томографийн аппарат	2
	Компьютер томографийн аппарат	2
	Ангиографийн аппарат	2
	Маммографийн аппарат	2
	Рентген аппарат /суурин/	35
	Оношилгооны дуран	40
Эмчилгээний тоног төхөөрөмж	Гемодиализийн аппарат	30
Лабораторийн тоног төхөөрөмж	PCR лабораторийн тоног төхөөрөмж /иж бүрдлээр /	1
Мэс заслын тоног төхөөрөмж	Хэвлийн хөндийн дурангийн тоног төхөөрөмж	13
Нийт тоо		127

Хүснэгт 20. Олон тоогоор нийлүүлэгдсэн эмнэлгийн
тоног төхөөрөмжийн жагсаалт, 2022

Нэр төрөл	Тоног төхөөрөмжийн нэр	Тоо ширхэг
Оношилгооны тоног төхөөрөмж	Рентген аппарат /зөөврийн/	17
	Хэт авиан оношилгооны аппарат /суурин/	58
	Хэт авиан оношилгооны аппарат /зөөврийн/	117
	Өвчтөний хяналтын монитор	243
	Хурууны пульсоксиметр	10051
	Дефибриллятор	39
	Зүрхний цахилгаан бичлэгийн аппарат	134
	Тарианы автомат шахуурга	146
Лабораторийн тоног төхөөрөмж	Дуслын автомат шахуурга	188
	Биохимийн анализатор	26
	Гематологийн анализатор	64
	Шээсний анализатор	6
	Лабораторийн хөргөгч	70
	Лабораторийн хөлдөөгч	23
Эх, нярайн тоног төхөөрөмж	Автоклав	33
	Нярайн инкубатор	5
	Нярайн дулаацуулагч	18
	Ургийн монитор	15
	Төрөх ор	250
	Төрөх, эмэгтэйчүүдийн бүрэн автомат ор	50
Мэс заслын тоног төхөөрөмж	Колькоскопи	2
	Рентген аппарат K-arm	14
	Унтуулгын аппарат	34
	Цахилгаан мэс заслын аппарат	4
	Мэс заслын гэрэл	35
Физик эмчилгээний тоног төхөөрөмж	Гэмтлийн мэс заслын тоног төхөөрөмж	8
	Хэт өндөр давтамжийн аппарат (УВЧ)	45
	Цахилгаан гүйдлээр эмчлэх аппарат (Поток)	11
	Ультразвук	8
Шүд тоног төхөөрөмж	Шүдний кресло	23
	Рентген /шүдний/	11
	Шүдний чулуу, өнгөр цэвэрлэх чичиргээт машин	12
Ор	Өвчтөний ор иж бүрэн /Функционал/	1253
	Төрөх ор	250
	Төрөх, эмэгтэйчүүдийн бүрэн автомат ор	50
	Эмэгтэйчүүдийн үзлэгийн ор	151
	Өвчтөний ор	4100
Эмнэлгийн тавилга	Эмчийн ширээ шүүгээ сандал	102
	Чих хамар хоолойн ширээний ком / өвчтөний сандал/	11
	Дуслын сандал	4
	Өвчтөний шүүгээ	201
НИЙТ		17,882

ЗҮРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1	Хүн амын тоо, сонгосон онуудаар	6
Зураг 2	Хүн амын дундаж наслалт, сонгосон онуудаар	6
Зураг 3	Хүн амын дундаж наслалт, аймаг, нийслэлээр 2022 он	7
Зураг 4	Хүн амын өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгаан 10 000 хүн амд (2011-2022 он)	8
Зураг 5	Нас баралтын тэргүүлэх 5 шалтгаан, 10 000 хүн амд (2009-2022 он)	9
Зураг 6	Үйлдвэр, ханган нийлүүлэх байгууллагын тоо, 2018-2022 он	15
Зураг 7	Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны чиглэлээр, 2022 он	16
Зураг 8	Эмийн үйлдвэрийн үйл ажиллагааны чиглэлээр, 2022 он	16
Зураг 9	Ханган нийлүүлэх байгууллагын үйл ажиллагааны чиглэлээр 2022 он	16
Зураг 10	Эмийн сангийн тоо, байршил, зэрэглэлээр, 2022 он	17
Зураг 11	Эмийн сангийн тоо байршлаар, 2022 он	18
Зураг 12	Эм зүйч, эм найруулагч мэргэжлээр төгсөгчдийн тоо, 2015-2022 он	21
Зураг 13	Эм найруулагч мэргэжлээр төгсөгчдийн тоо, 2018-2022 он	21
Зураг 14	Эрүүл мэндийн төсөв, тэрбум төгрөгөөр, 2012-2022 он	22
Зураг 15	ЭМД-ын сангаас олгосон эмийн үнийн хөнгөлөлт, тэрбум төгрөгөөр 2016-2022 он	23
Зураг 16	ЭМД-ын сангаас хөнгөлттэйгөөр хамгийн их олгосон 10 нэрийн эм, мөнгөн дүнгээр, 2022 он	23
Зураг 17	Импортолсон эмийн тоо, АТС кодоор, 2022 он	24
Зураг 18	Хамгийн их импорт хийсэн улс, эзлэх хувиар, 2021-2022 он	25
Зураг 19	Эмийн импорт, борлуулалт, тэрбум төгрөгөөр, 2015-2022 он	25
Зураг 20	Эмнэлгийн хэрэгсэл, протезын импорт, борлуулалт, тэрбум төгрөгөөр, 2015-2022 он	25
Зураг 21	Урвалж, стандарт бодисын импорт, борлуулалт, тэрбум төгрөгөөр, 2015-2022 он	26
Зураг 22	Оношлуурын импорт, борлуулалт тэрбум төгрөгөөр, 2015-2022 он	26
Зураг 23	Олгосон импортын лиценз болон байгууллагын тоо, 2021-2022 он	26
Зураг 24	Олгосон импортын лицензийн тоо, сараар, 2022 он	27
Зураг 25	Олгосон импортын лицензийн тоо, төрлөөр, 2021-2022 он	27
Зураг 26	Импортолсон бүтээгдэхүүн мөнгөн дүнгээр, тэрбум төгрөгөөр хилийн боомтоор, 2022 он	28
Зураг 27	Экспортолсон эмийн мөнгөн дүн, сая төгрөгөөр, 2020-2022 он	28
Зураг 28	Үндэсний үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, тэрбум төгрөгөөр, 2018-2022 он	29
Зураг 29	GMP-ийн батламж авсан үйлдвэрүүдийн он цагийн дараалал	30
Зураг 30	Үндэсний үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн нэр төрлөөр, 2018-2022 он	30
Зураг 31	Үндэсний үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний нэр төрлөөр, 2018-2022 он	30
Зураг 32	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн төсөвт өртөг ба худалдан авах ажиллагааны гэрээний дүн, тэрбум төгрөгөөр, 2013-2022 он	31
Зураг 33	Худалдан авсан бүтээгдэхүүний нэр төрөл, эзлэх хувь, тэрбум төгрөгөөр, 2022 он	31
Зураг 34	Төлбөрийг нь төр хариуцах эм, тэрбум төгрөгөөр, 2013-2022 он	31
Зураг 35	Төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагуудын худалдан авсан эм, эмнэлгийн хэрэгслийн захиалгын нийт дүн, хэмнэлт, тэрбум төгрөгөөр (2019-2022 он)	32
Зураг 36	Монгол Улсын эмийн бүртгэлд шинээр бүртгэгдсэн эм, 1994-2022 он	32
Зураг 37	Монгол улсын эмийн бүртгэлд бүртгэгдсэн эм, эмийн түүхий эдийн тоо, 2015-2022 он	33
Зураг 38	Бүртгэлтэй эмийн олгох нөхцөл /хувиар/, 2022 он	33
Зураг 39	Монгол Улсын эмийн бүртгэлд хамгийн олон эм бүртгэгдсэн эхний 10 улс, эзлэх хувиар, 2022 он	33
Зураг 40	Эмийн бүртгэлд үндэсний үйлдвэрийн эмийн эзлэх хувь, 2015-2022 он	34
Зураг 41	Монгол Улсын эмийн бүртгэлд бүртгэгдсэн эм, АТС ангиллаар, 2022 он	34
Зураг 42	Биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний бүртгэлд хамгийн олон БИБ бүртгэгдсэн эхний 10 улс, эзлэх хувиар, 2022 он	35

Зураг 43	Оношлуурын бүртгэл, 2016-2022 он	35
Зураг 44	Хяналт шалгалтад хамрагдсан эм хангамжийн байгууллагын тоо, 2015-2022 он	36
Зураг 45	Эм хангамжийн байгууллагын хяналт шалгалтад хамрагдалтын хувь, 2015-2022 он	36
Зураг 46	Чанарын шаардлага хангаагүй бүтээгдэхүүний нэр төрөл болон тоо ширхэгээр, 2022 он	37
Зураг 47	Лабораторийн шинжилгээнд дээжийг хамруулсан төрлөөр, 2018-2022 он	38
Зураг 48	Шаардлага хангаагүй дээжийн тоо, 2017-2022 он	38
Зураг 49	Үндэсний болон импортын дээжийн эзлэх хувиар, 2017-2022 он	38
Зураг 50	Шаардлага хангаагүй дээж эзлэх хувиар, 2017-2022 он	39
Зураг 51	Шинжилгээний шаардлага хангаагүй үзүүлэлтийн хувь, 2017-2022 он	39
Зураг 52	Эмийн бүртгэгдсэн гаж нөлөө, аюулгүй байдлын тоогоор, 2017-2023 он	40
Зураг 53	Зөвшөөрөл олгосон зар сурталчилгааны тоо, 2016-2022 он	41
Зураг 54	Эм, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүнд олгосон зар сурталчилгааны тоо, 2016-2022 он	42
Зураг 55	Мэдрэг чанарын шинжилгээний хамрагдалт, хувиар 2021-2022 он	42
Зураг 56	Нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээ ӨТТ/100 ор хоног, хувиар 2021-2022он	43
Зураг 57	Нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээ, нэр төрлөөр, 2022 он	43
Зураг 58	Мансууруулах, сэтгэцэд нөлөөт эмийн жорын маягтын зарцуулалтын тоо, нийслэл, орон нутгаар, 2022 он	44
Зураг 59	Улсын эмийн бүртгэлд бүртгэлтэй дан болон нийлмэл найрлагатай мансууруулах, сэтгэцэд нөлөөт эм, тоогоор, 2022 он	44
Зураг 60	Бүртгэлтэй болон импортолсон мансууруулах, сэтгэцэд нөлөөт эм, 2022 он	44
Зураг 61	Монгол улсад ашиглагдаж байгаа шалгалт тохируулгын анализатор, симулятор	45
Зураг 62	Шалгалт тохируулгад хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагын тоо, 2018-2022 он	45
Зураг 63	Шалгалт тохируулгад хамрагдсан эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн тоо, 2018-2022 он	46

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1.	Хүн амын дундаж наслалт, бүс, аймгаар, 2022 он	7
Хүснэгт 2.	Эм хангамжийн байгууллагын тоо, 2018-2022 он	15
Хүснэгт 3.	Эмийн сангийн тоо байршлаар 2018-2022 он	17
Хүснэгт 4.	Үйл ажиллагаа явуулсан эмийн сангийн тоо, бүс нутгаар, 2022 он	18
Хүснэгт 5.	Эм зүйч, эм найруулагчийн тоо, тусламж үйлчилгээний шатлалаар 2019-2022 он	19
Хүснэгт 6.	Эм зүйч, эм найруулагч, ЭТТИ-ийн тоо, аймгаар, 2021-2022 он	20
Хүснэгт 7.	Эм зүйч /бакалавр/ төгсөгчдийн тоо сургуулиар, 2018-2022 он	21
Хүснэгт 8.	Нийт эм зүйч, эм найруулагч, ЭТТИ-ийн мэргэжлээр /бакалавр/ төгсөгчдийн тоо, 2022 оны байдлаар	22
Хүснэгт 9.	Импортолсон эмийн тоогоор, 2021-2022 он	24
Хүснэгт 10.	Экспортолсон уламжлалт эм мөнгөн дүнгээр, сая төгрөгөөр, 2021-2022 он	28
Хүснэгт 11.	Үндэсний үйлдвэрийн үйлдвэрлэсэн болон борлуулсан бүтээгдэхүүний тоо ширхэг, мөнгөн дүн, тэрбум төгрөгөөр, 2022 он	29
Хүснэгт 12.	Эмийн бүртгэлд бүртгэгдсэн эм, АТС кодоор, 2022 оны байдлаар	34
Хүснэгт 13.	Хяналт шалгалтаар илэрсэн зөрчилтэй бүтээгдэхүүний тоо 2014-2022 он	37
Хүснэгт 14.	Монгол улсын Зайлшгүй шаардлагатай эмийн жагсаалт /түгээх салбар, эмнэлэг, мэргэжлийн төв, эмийн сангаар/	41
Хүснэгт 15.	Нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээ, AWARE ангилал, хувиар, 2021-2022 он	43
Хүснэгт 16.	Мансууруулах, сэтгэцэд нөлөөт эмийн зарцуулалтын тоо, нийслэл орон нутгаар, 2022 он	44
Хүснэгт 17.	Шалгалт тохируулгад хамрагдсан эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн тоо, 2018-2022 он	46
Хүснэгт 18.	Шалгалт тохируулгын анализатор, симуляторын жагсаалт, 2022 он	47
Хүснэгт 19.	Нийлүүлэгдсэн өндөр өртөгтэй эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн жагсаалт, 2022 он	47
Хүснэгт 20.	Олон тоогоор нийлүүлэгдсэн эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн жагсаалт, 2022 он	48

Эрүүл мэндийн сайдын 2023 оны 06 дугаар сарын 05-ны өдрийн А/197 дугаар тушаалын нэгдүгээр хавсралт
ЗАЙЛШГҮЙ ШААРДЛАГАТАЙ ЭМИЙН Х ЖАГСААЛТ

№	Эмийн нэр	Тун хэмжээ, хэлбэр	Багийн эмчийн салбар	Сум, өрх, тосгоны эрүүл мэндийн төв	Аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг	Тусгай мэргэжлийн төв, төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг	Нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сан
1. МЭДЭЭГҮЙЖҮҮЛЭХ ЭМ							
1.1 Ерөнхий мэдээгүйжүүлэх бэлдмэл, хүчилтөрөгч							
1.1.1 Амьсгалаар хэрэглэх эм							
1	Хүчилтөрөгч	амьсгалаар хэрэглэх (эмнэлгийн зориулалттай хий)			+	+	
2	Азотын дутуу исэл	амьсгалаар хэрэглэх			+	+	
3	Галотан	амьсгалаар хэрэглэх			+	+	
4	Изофлуран	амьсгалаар хэрэглэх			+	+	
1.1.2 Тарилгаар хэрэглэх эм							
5	Кетамин	тарилгын уусмал, 50мг/мл (гидрохлорид) - 10 мл			+	+	
6	Тиопентал	тарилгын нунтаг, 0.5г - 1г (натрийн давс)			+	+	
7	Пропофол	тарилгын уусмал, 10мг/мл; 20мг/мл			+	+	
1.2 Хэсгийн мэдээгүйжүүлэх эм							
8	Прокайн	тарилгын уусмал, 0.25% - 1% (гидрохлорид)		+	+	+	ж
9	Лидокайн	хэсэг газарт хэрэглэх, 2% - 4% (гидрохлорид)		+	+	+	ж
		тарилгын уусмал, 10мг/мл - 20мг/мл (гидрохлорид), нугасаар мэдээгүйжүүлэлтэд 5% уусмал			+	+	ж
		тарилгын уусмал, 2% + эпинефрин, 1:200000 (гидрохлорид)			+	+	ж
10	Лидокайн + эпинефрин	шүдний зориулалттай тарилгын уусмал, 2% + эпинефрин 1:80000, 1:100000 (гидрохлорид)			+	+	
11	Эфедрин	тарилгын уусмал, 30мг/мл, 50мг/мл (гидрохлорид) (төрөлтийн үед даралт унахаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор нугасаар мэдээгүйжүүлэх үед хэрэглэх)			+	+	
12	бупивикайн	тарилгын уусмал, 5мг/мл (гидрохлорид)			+	+	
		тарилгын уусмал, нугасны мэдээгүйжүүлэлтэд= 5мг/мл (гидрохлорид)+ 7.5% глюкозтой хольж хэрэглэх			+	+	
1.3 Мэс засал, жижиг мэс ажилбарт хэрэглэх эм							
13	атропин	тарилгын уусмал, 0.5мг/мл - 1мг/мл (сульфат)		+	+	+	
14	мидазолам	тарилгын уусмал, 1мг/мл			+	+	
15	морфин	тарилгын уусмал, 10 мг/мл (гидрохлорид, сульфат)			+	+	мж
2. ӨВДӨЛТ НАМДААХ, ХАЛУУН БУУРУУЛАХ, ҮРЭВСЛИЙН ЭСРЭГ ЭМҮҮД							
2.1 Опийн бус эмүүд							

16	ибупрофен	шахмал, 600мг,	+	+	+	+	Ж
		шахмал, 200мг-400мг	+	+	+	+	ЖГ
17	диклофенак	гель, 1% (натрийн давс)	+	+	+	+	ЖГ
		крем, 1% (натрийн давс)	+	+	+	+	ЖГ
		шахмал, капсул, нунтаг, 25мг - 100мг (натрийн давс, калийн давс)	+	+	+	+	Ж
		лаа, 100мг (натрийн давс)	+	+	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 25мг/мл - 75мг/мл (натрийн давс)	+	+	+	+	Ж
18	парацетамол	шахмал, 500 мг	+	+	+	+	ЖГ
		лаа, 300мг - 500мг	+	+	+	+	ЖГ
19	налбуфин	тарилгын уусмал ,10мг/мл, 20мг/мл (гидрохлорид дигидрат)		+	+	+	Ж
20	лорноксикам	шахмал, 4мг - 8мг			+	+	Ж
		тарилгын нунтаг, 8мг/мл			+	+	Ж
Сэлгээ эм1							
кетопрофен крем, 5% шахмал, капсул, 50мг-150мг тарилгын уусмал, 50мг/мл лаа, 50мг-100мг		гель, 2.5%	+	+	+	+	
		крем, 5%	+	+	+		
		шахмал, капсул, 50мг-150мг	+	+	+		
		тарилгын уусмал, 50мг/мл		+	+		
		лаа, 50мг-100мг	+	+	+		
напроксен		шахмал, капсул, 275мг, 550мг			+	+	
ацеклофенак хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 100мг/3мг шахмал, 100мг		крем, 1.5%			+	+	
		хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 100мг/3мг		+	+		
		шахмал, 100мг		+	+		
мелоксикам тарилгын уусмал, 10-15мг/мл гель, 1%-5г		шахмал, 7.5-15мг			+	+	
		тарилгын уусмал, 10-15мг/мл		+	+		
		гель, 1%-5г		+	+		
2.2 Опийн бүлгийн эмүүд							
21	кодейн	шахмал, 15мг - 30мг (фосфат)			+	+	МЖ
22	трамадол	шахмал, капсул, 50мг - 200 мг (гидрохлорид)		+	+	+	СЖ
		лаа, 50мг - 100мг (гидрохлорид)		+	+	+	СЖ
		тарилгын уусмал, 50мг/мл, (гидрохлорид)		+	+	+	СЖ
23	морфин	шахмал, 10мг - 30мг (гидрохлорид, сульфат)			+	+	МЖ
		лаа, 10мг - 30мг (гидрохлорид, сульфат)			+	+	МЖ
		тарилгын уусмал, 1% - 1мл (гидрохлорид, сульфат)			+	+	МЖ
24	фентанил	тарилгын уусмал, 50мкг/мл (0.005%)			+	+	МЖ
2.3 Зонхилон тохиолдох хам шинжүүдийг хөнгөвчлөх эм							
25	амитриптилин	шахмал 10мг, 25мг, 75мг		+	+	+	Ж
26	дексаметазон	уух шингэн 2мг/5мл		+	+	+	Ж
		тарилгын уусмал 4мг/мл		+	+	+	Ж

27	галоперидол	шахмал, 1.5мг-5мг	+	+	+	+	ж
		тарилгын уусмал 5мг/1мл			+	+	ж
28	гиосцин	шахмал, 10мг (бутилбромид), 300 мкг (гидробромид)		+	+	+	жг
		тарилгын уусмал, 20мг/мл (бутилбромид), 400мкг/мл, 600мкг/мл (гидробромид)			+	+	ж
29	лактолоз	уух шингэн, 3.1-3.7г/5мл	+	+	+	+	жг
		тарилгын уусмал 1мг/мл, 5мг/мл			+	+	сж
30	мидазолам	уух шингэн 2мг/мл		+	+	+	сж
		шахмал, 7.5мг, 15мг		+	+	+	сж
31	метоклопрамид	тарилгын уусмал 5мг/мл			+	+	ж
		уух шингэн 5мг/5мл		+	+	+	ж
		шахмал, 10мг		+	+	+	ж
32	ондансетрон	шахмал, 4мг (гидрохлорид)			+	+	ж
		тарилгын уусмал, 2мг/мл (гидрохлорид)			+	+	ж

3. ХАРШЛЫН БА АНАФИЛАКСИЙН ЭСРЭГ ЭМҮҮД

33	преднизолон	шахмал, 5мг		+	+	+	ж
		тарилгын уусмал, 25мг/мл - 30мг/мл		+	+	+	ж
34	метилпреднизолон	шахмал, 4мг - 16 мг (натрийн сукцинат)		+	+	+	ж
		тарилгын нунтаг, 125 мг - 500мг (натрийн сукцинат)		+	+	+	ж
35	дексаметазон	шахмал, 0.5мг - 4мг		+	+	+	ж
		тарилгын уусмал, 4мг/мл (фосфат)		+	+	+	ж
36	гидрокортизон	тарилгын нунтаг, 100мг - 125 мг (сукцинат)			+	+	ж
37	эпинефрин (адреналин)	тарилгын уусмал, 1мг /1мл (гидрохлорид, гидроген тартрат)		+	+	+	ж
38	цетиризин	шахмал, 10мг (гидрохлорид)	+	+	+	+	ж
39	лоратадин	шахмал, 10мг	+	+	+	+	ж

Сэлгээ эм

дезлоратадин	шахмал, 5мг			+	+	
биластин	шахмал, 20мг		+	+	+	
левоцетиризин	шахмал, 5мг			+	+	

4. ХОРГҮЙЖҮҮРЛЭХ (АНТИДОТ) БА ХОРДЛОГО ТАЙЛАХ ЭМ**4.1 Өвөрмөц бус**

40	идэвхжүүлсэн нүүрс	шахмал, 250мг	+	+	+	+	жг
41	N-метилглюкамин сукцинат+натрийн хлорид+калийн хлорид+магнийн хлорид (реамберин)	дуслын шингэн, 1.5%-400мл (6г+2.4г+0.12г+0.048г)			+	+	ж

4.2 Өвөрмөц

42	кальцийн глюконат	шахмал, 500мг	+	+	+	+	жг
		тарилгын уусмал, 100мг/мл		+	+	+	ж
43	атропин	тарилгын уусмал, 1мг/мл (сульфат)		+	+	+	

44	ацетилцистейн	нунтаг 100мг, 200мг, 600мг (10%. 20% уусмал бэлтгэж уух)	+	+	+	+	жг
45	налоксон	тарилгын уусмал, 0.4мг/мл (гидрохлорид)			+	+	жг
Сэлгээ эм							
кальцийн левофолинат		тарилгын уусмал, 10мг/мл			+	+	
деферириокс		шахмал, 180мг, 360мг, 500мг			+	+	
5. УНАЛТ, ТАТАЛТЫН ЭСРЭГ ЭМҮҮД							
46	магнийн сульфат	тарилгын уусмал, 250 мг/мл	+	+	+	+	ж
47	вальпроны хүчил (натрийн вальпроат)	шахмал, капсул, 100мг - 500мг		+	+	+	ж
48	карбамазепин	шахмал, 200мг		+	+	+	ж
49	фенобарбитал	шахмал, 5мг - 100мг		+	+	+	сж
50	дiazepam	шахмал, 10мг		+	+	+	сж
		тарилгын уусмал, 5мг/мл		+	+	+	сж
51	ламотриджин	шахмал, капсул, 25мг - 100мг			+	+	ж
52	лоразепам	тарилгын уусмал 2мг/мл - 1мл, 4мг/мл - 1мл			+	+	
53	этиосуксимид	шахмал 250мг			+	+	
		уух шингэн 250мг/5мл			+	+	
54	фенитоин	тарилгын уусмал 100мг/2мл, 500мг/100мл				+	
55	леветирацетам	шахмал, капсул, 250мг - 1000мг			+	+	ж
		сироп, 100мг/мл			+	+	ж
		тарилгын уусмал 500мг/5мл				+	ж
Сэлгээ эм							
габапентин		шахмал, капсул, 100мг - 600мг			+	+	
прегабалин		капсул, 75мг - 300мг			+	+	
топирамат		шахмал, капсул, 25мг - 100мг			+	+	
6. ХАЛДВАРЫН ЭСРЭГ ЭМҮҮД							
6.1 Шимэгч хорхойн эсрэг эм							
56	мебендазол	шахмал, капсул, 100мг, 500мг		+	+	+	ж
57	албендазол	шахмал, капсул, 200мг - 400мг		+	+	+	ж
58	пирантел	шахмал, капсул, 125мг - 250мг (эмбонат, памаот)		+	+	+	ж
		хөвмөл 250мг/5мл		+	+	+	ж
59	празикуантил	шахмал, 150 мг, 600мг			+	+	
6.2 Бактерийн эсрэг эмүүд							
6.2.1 Бета лактамын антибиотикүүд							
60	бензилпенициллин	тарилгын нунтаг, 1г (натрийн давс, калийн давс)		+	+	+	ж
61	бензатин бензилпенициллин	тарилгын нунтаг, 1.2-2.4 сая ОУН		+	+	+	ж
62	прокаиин бензилпенициллин	тарилгын нунтаг, 1г - 3г (=1 сая ОУН - 3 сая ОУН)		+	+	+	ж
63	ампициллин	капсул, 500мг	+	+	+	+	ж
		тарилгын нунтаг, 500мг - 1000мг (натрийн давс)		+	+	+	ж

64	амоксциллин	капсул, 500мг (тригидрат)	+	+	+	+	ж
65	амоксциллин +клавулоны хүчил	шахмал, 625мг + 1125мг		+	+	+	ж
		тарилгын нунтаг, 1200мг		+	+	+	ж
66	имипенем + циластатин	тарилгын уусмал, 500мг + 500мг			+	+	ж
67	меропенем	тарилгын нунтаг, 500мг, 1г (тригидрат)			+	+	
68	цефалексин	капсул, 500мг (моногоидрат)	+	+	+	+	ж
69	цефадроксил	шахмал, капсул, 500мг	+	+	+	+	ж
70	цефазолин	тарилгын нунтаг, 1г (натрийн давс)		+	+	+	ж
71	цефотаксим	тарилгын нунтаг, 1000мг (натрийн давс)			+	+	ж
72	цефтриаксон+ сульбактам	тарилгын нунтаг, 1000+500мг			+	+	ж
73	цефтазидим	тарилгын нунтаг, 1000мг (пентагидрат)			+	+	ж
74	цефепим	тарилгын нунтаг, 500мг - 1000мг			+	+	ж
6.2.2 Бусад антибиотикүүд							
75	азитромицин	шахмал, капсул, 250мг - 500мг		+	+	+	ж
76	ванкомицин	тарилгын нунтаг, 500 мг-1000 мг (гидрохлорид)			+	+	ж
77	гентамицин	тарилгын уусмал, 40мг/мл (сульфат)		+	+	+	ж
78	доксциклин	шахмал, капсул, 100мг (гидрохлорид, хиклат)		+	+	+	ж
79	клиндамицин	капсул, 150мг, 300мг (гидрохлорид)			+	+	ж
		үтрээний капсул, 100мг (фосфат)			+	+	ж
		тарилгын уусмал, 150мг/мл (фосфат)			+	+	ж
80	кларитромицин	шахмал, капсул, 250мг - 500мг		+	+	+	ж
81	колистин	1 сая ОУН, 2 сая ОУН			+	+	ж
82	левофлоксацин	шахмал, капсул, 500 мг			+	+	ж
		тарилгын шингэн, 5мг/мл			+	+	ж
83	линезолид	тарилгын шингэн, 2мг/мл				+	ж
		шахмал, 400мг, 600мг				+	ж
84	линкомицин	тарилгын уусмал 330мг/мл			+	+	ж
85	метронидазол	шахмал, 500мг		+	+	+	ж
		үтрээний шахмал, 500мг - 1000мг		+	+	+	ж
		тарилгын шингэн, 500мг/100мл		+	+	+	ж
86	мупиноцин	тосон түрхлэг, 20мг/г- 3г, 15 г			+	+	жг
87	нитрофурантоин	шахмал, 50мг - 100мг	+	+	+	+	ж
88	норфлоксацин	шахмал, капсул, 400мг		+	+	+	ж
89	пиперацillin + тазобактам	тарилгын нунтаг, 2г (натрийн давс) + 250мг (натрийн давс), 4г (натрийн давс) + 500мг (натрийн давс)			+	+	ж
90	сульфаметоксазол +триметоприм	шахмал, капсул, 400мг + 80мг , 800мг + 160мг	+	+	+	+	ж

91	спектиномицин	тарилгын нунтаг, 2г (гидрохлорид)		+	+	ж
92	хлорамфеникол	тарилгын нунтаг, 1г капсул, 250мг, 500 мг		+	+	ж
93	ципрофлоксацин	шахмал, капсул, 250мг - 750мг (гидрохлорид)	+	+	+	ж
		тарилгын шингэн, 2мг/мл-100мл		+	+	ж
Сэлгээ эм						
офлоксацин		шахмал, капсул 100мг - 400мг	+	+	+	
тарилгын шингэн, 2мг/мл		тарилгын шингэн, 2мг/мл		+	+	
ампициллин + сульбактам		тарилгын нунтаг, 750мг - 3000мг, 1000мг-500мг, 500мг+250мг		+	+	
6.2.3 Сүрьеэ өвчнийг эмчлэх эм						
94	изониазид	шахмал, 100 мг, 300 мг		+	+	
95	этамбутол	шахмал, 100 мг, 400мг (гидрохлорид)		+	+	
96	пиразинамид	шахмал, 400мг, 500мг		+	+	
97	рифампицин	капсул, 150мг, 300мг		+	+	
98	рифампицин+ пиразинамид	шахмал, 150мг+75мг, 300мг+150мг		+	+	
99	рифампицин+ изониазид+ пиразинамид+ этамбутол	шахмал, 150мг + 75мг + 400мг + 275мг		+	+	
Сэлгээ эм						
амикацин		тарилгын уусмал, 100мг/2мл (сульфат) - 2 мл, 250мг/мл (сульфат) - 2 мл		+	+	
левофлоксацин		шахмал, 250мг, 500 мг, 750мг		+	+	
тарилгын шингэн, 5мг/мл		тарилгын шингэн, 5мг/мл		+	+	
моксифлоксацин		шахмал, 400мг				+
клофазимин		шахмал, капсул, 100мг				+
линезолид		шахмал, капсул, 600мг				+
тарилгын шингэн, 200мг/мл		тарилгын шингэн, 200мг/мл		+		
6.3 Мөөгөнцрийн эсрэг эм						
100	вориконазол	шахмал, 50мг, 200мг		+	+	
		хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 40мг/мл		+	+	
		тарилгын нунтаг, 200мг				+
101	бутоконазол	үтрээний крем 2%		+	+	
102	нистатин	шахмал, 500000 ОУН	+	+	+	ж
103	клотримазол	үтрээний крем, 1%, 10%		+	+	жг
		үтрээний шахмал, 100мг, 500мг		+	+	жг
104	флуконазол	шахмал, капсул, 50мг - 200 мг		+	+	ж
		тарилгын шингэн, 2мг/мл		+	+	ж
105	итраконазол	капсул, 100мг		+	+	ж
Сэлгээ эм						
натамицин		крем, 2%		+	+	
лаа, 100мг		лаа, 100мг		+	+	
шахмал, 100мг		шахмал, 100мг		+	+	
кетоконазол		шахмал, 200мг		+	+	+
тосон түрхлэг, 2%		тосон түрхлэг, 2%	+	+	+	

6.4 Протозойны эсрэг эм						
106	метронидазол	шахмал, 250мг, 500мг	+	+	+	ж
		тарилгын шингэн, 500мг/100мл	+	+	+	ж
6.5 Бруцеллёзын эсрэг эм						
107	доксациклин	шахмал, капсул, 100мг - 200мг (гидрохлорид, хиклат)	+	+	+	ж
108	рифампицин	капсул, 150мг, 300мг	+	+	+	ж
6.6 Вирусын эсрэг эмүүд						
6.6.1 Херпес вирусын эсрэг эмүүд						
109	ацикловир	тосон түрхлэг, крем, 5%	+	+	+	жг
		шахмал, 200мг-800мг	+	+	+	ж
110	валацикловир	шахмал, 500мг-1000мг		+	+	ж
6.6.2 Ретровирусын эсрэг эм						
111	ламивудин	шахмал, 100мг - 150мг		+	+	ж
112	невирапин	шахмал, 200мг		+	+	ж
113	эфавиренз	шахмал, 600мг		+	+	ж
114	тенофовир	шахмал, 300мг (дизопроксил фумарат), 25мг (алафенамид)		+	+	ж
115	энтекавир	шахмал, капсул 0.5мг, 1мг		+	+	ж
Сэлгээ эм						
	телбивудин	шахмал, капсул, 600мг			+	
6.6.3 Нийлмэл найрлагатай эмүүд						
116	зидовудин + ламивудин	шахмал, капсул, 300мг+ 150мг		+	+	ж
117	ламивудин+ невирапин + ставудин	шахмал, 150мг + 200мг + 300мг		+	+	ж
118	ледипасвир + софосбувир	шахмал, 90мг+ 400мг		+	+	ж
119	велпатасвир + софосбувир	шахмал, 100мг+ 400мг		+	+	ж
6.6.4 Вирусын эсрэг бусад эмүүд						
120	осельтамивир	капсул, 30мг, 45мг, 75 мг (фосфат)		+	+	ж
		хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 6мг/мл		+	+	ж
121	рибавирин	капсул, 200мг, 400мг, 600мг		+	+	ж
122	хүний цэвэршүүлсэн гамма интерфероны эсрэг бие	шахмал, 0.003г	+	+	+	жг
123	интерферон альфа2b	лаа, 150000-3000000 ОУН	+	+	+	жг
		хамрын цацлага, 100000 ОУН/мл	+	+	+	жг
124	пегинтерферон альфа (2a, 2b)	тарилгын уусмал, 80мкг - 180 мкг			+	ж
125	инозин паранобекс	шахмал, 500мг		+	+	ж
126	интерфероны индуктор	шахмал, 12мг		+	+	жг
7. МИГРЕНЬ ӨВЧНИЙГ ЭМЧЛЭХ ЭМҮҮД						
7.1 Цочмог өвдөлт намдаах эм						

127	парацетамол	шахмал 500мг	+	+	+	+	ЖГ
		лаа, 125мг - 500 мг	+	+	+	+	ЖГ
128	ибупрофен	шахмал, 600 мг	+	+	+	+	Ж
		шахмал, 200мг, 400мг	+	+	+	+	ЖГ
		шахмал, 50мг			+	+	Ж
129	суматриптан	хамрын шүршлэг, 20мг/0.1мл		+	+	+	
		тарилгын уусмал, 6мг/0.5мл			+	+	
7.2 Урьдчилан сэргийлэх эм							
130	пропранолол	шахмал 10мг-40мг		+	+	+	Ж
8. ХАВДРЫН ЭСРЭГ, ДАРХЛАЛ ДАРАНГУЙЛАХ, ХӨНГӨВЧЛӨХ ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ЭМ							
8.1 Дархлаа дарангуйлах эм							
131	азатиоприн	шахмал, 50мг			+	+	Ж
132	базиликсимаб	тарилгын нунтаг, 20мг			+	+	Ж
133	циклоспорин	капсул, 25мг - 100мг			+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 50мг/мл			+	+	Ж
134	такролимус	капсул, 0.5мг - 5мг				+	Ж
		тарилгын уусмал, 5мг/мл				+	Ж
135	эверолимус	шахмал, 0.25мг - 10мг				+	Ж
8.2 Хорт хавдрын эсрэг эм							
136	винкристин	тарилгын нунтаг, 1 мг - 5 мг (сульфат)			+	+	Ж*
137	гемцитабин	тарилгын нунтаг, 100мг - 1000мг			+	+	Ж*
138	дакарбазин	тарилгын нунтаг, 100мг, 200мг			+	+	Ж*
139	дактиномицин	тарилгын нунтаг, 0.5мг			+	+	Ж*
140	доксорубицин	тарилгын нунтаг, уусмал, 10мг, 50мг			+	+	Ж*
141	доцетаксел	тарилгын уусмал, 20мг/мл - 40мг/мл			+	+	Ж*
142	иринотекан	тарилгын уусмал, 20мг/мл				+	
143	ифосфамид	тарилгын нунтаг, 1г - 2г			+	+	Ж*
144	кальцийн фолинат	шахмал капсул, 5 мг, 15 мг, 25 мг			+	+	Ж*
		тарилгын уусмал, 3мг/мл			+	+	Ж*
145	метотрексат	шахмал, 2.5мг (натрийн давс)			+	+	Ж*
		тарилгын уусмал, 25мг/мл, 50мг/ мл (натрийн давс)			+	+	Ж*
146	оксалиплатин	тарилгын уусмал, 5мг/мл			+	+	Ж*
		тарилгын нунтаг, 50мг, 100 мг			+	+	Ж*
147	паклитаксел	тарилгын уусмал, 6мг/мл			+	+	Ж*
148	фулвестрант	тарилгын уусмал 250мг/5мл			+	+	Ж*
149	флударабин	тарилгын нунтаг, 50мг				+	Ж*
		шахмал, 10мг				+	Ж*
150	флюороурацил	тарилгын уусмал, 20мг/мл - 50мг/мл			+	+	Ж*
		шахмал, 25мг, 50мг			+	+	Ж*
151	циклофосфамид	тарилгын нунтаг, 200мг, 500мг, 1г, 2 г			+	+	Ж*
152	цитарабин	тарилгын уусмал, 100мг/5мл, 1000мг/10мл,				+	Ж*
		тарилгын нунтаг, 100мг, 500мг, 1000мг					Ж*

153	цисплатин	тарилгын уусмал, 1мг/мл	+	+	ж*
Сэлгээ эм					
золедроны хүчил	тарилгын уусмал, 4мг/5мл			+	
алендроны хүчил	шахмал, 70мг	+	+		
карбоплатин	тарилгын уусмал, 10 мг/мл,	+	+		
капецитабин	шахмал, 150мг, 500мг			+	
месна	тарилгын уусмал, 100мг/мл			+	
микофенолын хүчил	шахмал, капсул, 180мг - 360мг			+	
8.2.1 Хорт хавдарын эсрэг бай эмчилгээний эм					
154	бевацизумаб	тарилгын уусмал, 25мг/мл		+	ж*
155	госерелин	суулгац тарилга, 3.6мг, 10.8мг		+	
156	йофоластат	капсул, 50-75 мг		+	ж*
157	лапатиниб	шахмал, 250мг		+	ж*
158	нилотиниб	капсул, 150мг, 200мг		+	ж*
159	пазопаниб	шахмал, 400мг		+	ж*
160	руксолитиниб	шахмал, 5мг-20 мг		+	ж*
161	рибоциклиб	шахмал, 200 мг		+	ж*
162	ритуксимаб	тарилгын шингэн, 100мг/10мл, 500мг/50мл		+	ж*
163	траметиниб	шахмал, 0.5мг-2 мг		+	ж*
164	трастузумаб	тарилгын нунтаг, 150мг, 440мг		+	ж*
165	церитиниб	шахмал, 150мг		+	ж*
8.3. Даавар түүний эсрэг эм					
166	анастрозол	шахмал, 1 мг	+	+	ж
	шахмал, 5мг	+	+	+	ж
167	преднизолон	тарилгын уусмал, 25мг/мл - 30мг/мл	+	+	ж
	шахмал, 4мг, 8мг, 16 мг (натрийн сукцинат)	+	+	+	ж
168	метилпреднизолон	тарилгын уусмал, 40мг/мл, 80мг/мл (натрийн сукцинат)	+	+	ж
	тарилгын нунтаг, 125 мг - 500мг (натрийн сукцинат)	+	+	+	ж
169	дексаметазон	тарилгын уусмал, 4мг/1мл (фосфат)	+	+	ж
170	тамоксифен	шахмал, 10мг - 20мг (цитрат)	+	+	ж
171	летрозол	шахмал, 2.5мг		+	ж
9. Паркинсон өвчний эмчилгээний эмүүд					
172	бипериден	шахмал, 2мг, 4мг	+	+	
	тарилгын уусмал, 5мг/мл-1мл			+	
173	леводопа+ карбидопа	шахмал, 100мг + 10мг; 100мг+ 25мг, 250мг + 25мг	+	+	ж
10. цусны тогтолцоонд нөлөөлөх эмүүд					
10.1 Цус төлжүүлэх эм					
174	фолийн хүчил	шахмал, 400 мкг, 1мг	+	+	жг
	шахмал, 5 мг	+	+	+	ж
175	цианокобаламин	тарилгын уусмал, 500мкг/мл	+	+	ж
176	төмрийн давс+ витамин	шахмал	+	+	ж

177	эритропоэтин	тарилгын уусмал, 1000 ОУН - 40000 ОУН	+	+		
178	элтромбопаг	шахмал, 25мг, 50 мг	+	+		
179	лейковорин	тарилгын уусмал, 10мг/мл		+		
Сэлгээ эм						
Төмрийн давс		тарилгын уусмал, 100мг/2мл	+	+		
деферирикс		шахмал 180мг, 360мг	+	+		
цагаан эс өсгөх фактор /G-CSF/ филграстим		тарилга 150мкг, 300мкг, 480 мкг, 600 мкг	+	+		
10.2 Цус бүлэгнэлтэнд нөлөөлөх эм						
180	аминокапроны хүчил	тарилгын уусмал, 5%, 40%	+	+	+	ж
181	гепарин	тарилгын уусмал, 1000 ОУН/мл - 20000 ОУН/мл (натрийн давс)	+	+	+	ж
182	этамсилат	шахмал, капсул, 250мг	+	+		ж
		тарилгын уусмал, 250мг	+	+		ж
183	варфарин	шахмал, 1мг - 5мг (натрийн давс)	+	+		ж
184	протамины сульфат	тарилгын уусмал, 10мг/мл	+	+		ж
185	клопидогрел	шахмал, 75мг	+	+		ж
186	транексамын хүчил	шахмал, 250мг - 500мг	+	+		ж
		тарилгын уусмал, 50мг/мл, 100мг/мл, 5мл	+	+		
187	эноксапарин	тарилгын уусмал, 20мг/0.2мл - 150мг/мл (натрийн давс)			+	ж
188	ривароксабан	шахмал, 10мг - 20мг	+	+		ж
Сэлгээ эм						
фитоминадион		тарилгын шингэн 1мг	+	+		
рекомбинант VIII фактор		тарилга 500ЕД			+	
рекомбинант IX фактор		тарилга 500ЕД			+	
11.ЦУСНЫ БЭЛДМЭЛ, СИЙВЭН ОРЛОХ ЭМ, БЭЛДМЭЛҮҮД						
11.1 Сийвэн сэлбэх эм						
189	амин хүчлийн нийлмэл бэлдмэл	тарилгын шингэн, 250мл - 2500мл	+	+		ж
190	тосны хүчлийн нийлмэл бэлдмэл	тарилгын шингэн, 250мл - 2500мл	+	+		ж
191	амин хүчлийн нийлмэл бэлдмэл + тосны хүчлийн нийлмэл бэлдмэл + эрдэс бодис	тарилгын шингэн, 250мл - 2500мл	+	+		ж
11.2 Сийвэнгийн бэлдмэл						
192	желофундин	тарилгын уусмал, 100мл - 500мл		+		
193	хүний (хэвийн) ммуноглобулин	тарилгын уусмал, 50мг/мл (5% - 16%)	+	+		ж
194	альбумин	тарилгын шингэн, 5% - 20%	+	+		ж
11.3 Цус ба цусан бүтээгдэхүүн						
195	шинэ хөлдөөсөн сийвэн		+	+		
196	тромбоцитүүд		+	+		
197	цусны улаан эсүүд		+	+		
198	донорын цус		+	+		

12. ЗҮРХ, СУДАСНЫ ТОГТОЛЦООНД НӨЛӨӨЛӨХ ЭМ

12.1 Зүрхний бах өвчнийг эмчлэх эм								
199	глицерил тринитрат	шахмал, 500мкг, 2.6мг	+	+	+	+	ж	
		тарилгын уусмал, 1мг/мл-10мг/мл				+	+	ж
		шүршлэг, 0.4мг/тун				+	+	ж
200	изосорбид динитрат	шахмал, 5мг - 50мг		+	+	+	ж	
201	верапамил	шахмал, 40мг - 80мг (гидрохлорид)			+	+	ж	
		тарилгын уусмал, 2.5мг/мл (гидрохлорид)			+	+	ж	
202	бисопролол	шахмал, 1.25мг - 10мг			+	+	ж	
203	саталол	шахмал, 40мг-160мг				+	ж	
204	триметазидин	шахмал, 20мг, 35мг				+	ж	
Сэлгээ эм								
никорандил		шахмал, 10мг, 20мг			+	+		
карвидолол		шахмал, 6.25мг, 12.5мг, 25мг			+	+		
метопролол шахмал, 50-100мг		тарилгын уусмал, 1мг/мл-5мл			+	+		
			+	+	+			
12.2 Зүрхний хэм алдалтын эсрэг эм								
205	амиодарон	шахмал, 100мг, 200мг, 400 мг (гидрохлорид)		+	+	+	ж	
		тарилгын уусмал, 50мг/мл (гидрохлорид)			+	+	ж	
206	бисопролол	тарилгын уусмал, 1мг/мл-5мл			+	+	ж	
		шахмал, 50-100мг		+	+	+	ж	
207	верапамил	шахмал, 40мг - 80мг (гидрохлорид)			+	+	ж	
		тарилгын уусмал, 2.5мг/мл (гидрохлорид)			+	+	ж	
208	лидокаин	тарилгын уусмал, 20мг/мл (гидрохлорид)			+	+	ж	
209	норэпинефрин	тарилгын уусмал, 2мг/мл			+	+	ж	
210	прокаинамид	шахмал, 250мг			+	+	ж	
		тарилгын уусмал, 100мг/мл			+	+		
211	эпинефрин (адреналин)	тарилгын уусмал, 1мг/1мл (гидрохлорид, гидрогены тартрат)		+	+	+		
Сэлгээ эм								
небиволол		шахмал 5мг			+	+		
12.3 Цусны даралт бууруулах эм								
212	амлодипин	шахмал, 5мг - 10мг (малеат, месилат, бесилат)		+	+	+	ж	
213	атенолол	шахмал, 50мг	+	+	+	+	ж	
214	валсартан	шахмал, 25мг - 160мг		+	+	+	ж	
215	ирбесартан	шахмал, 150мг - 300мг			+	+	ж	
216	эналаприл	шахмал, 2.5мг - 20мг (малеат)	+	+	+	+	ж	
217	карведилол	шахмал, 6.25мг - 25мг			+	+	ж	
218	лабеталол	шахмал, 100мг - 400мг			+	+	ж	
		тарилгын уусмал, 5мг/мл-20мг			+	+		

219	лизиноприл	шахмал, 2.5мг - 20мг	+	+	+	ж
220	лозартан	шахмал, 12.5мг - 100мг		+	+	ж
221	метилдопа	шахмал, 250мг	+	+	+	ж
222	натрийн нитропруссид	тарилгын нунтаг, 50мг		+	+	
223	никардипин	тарилгын уусмал, 10мг/мл		+	+	
224	нимодипин	шахмал, 30мг	+	+	+	ж
		тарилгын уусмал, 0.2мг/мл		+	+	ж
225	периндоприл	шахмал, 4мг - 8мг		+	+	ж
226	рамиприл	шахмал, 1.25мг - 10мг	+	+	+	ж
227	телмисартан	шахмал, 40 мг, 80мг		+	+	ж
228	урапидил	шахмал, капсул 30мг - 90мг		+	+	ж
		тарилгын уусмал, 5мг/мл			+	
229	амлодипин + валсартан	шахмал, 5мг + 80мг,	+	+	+	ж
230	амлодипин+ валсартан+ гидрохлортиазид	шахмал, 5мг + 160мг + 12.5мг, 10мг + 160мг + 12.5мг	+	+	+	ж
231	амлодипин + лизиноприл	шахмал, 5 мг +10мг, 10 мг + 20 мг	+	+	+	ж
232	амлодипин + лозартан	шахмал, капсул, 5мг+50мг, 5мг+100мг, 10мг+50мг, 10мг+100мг,	+	+	+	ж
233	амлодипин + периндоприл	шахмал, 10мг+4мг, 5мг+8мг, 10мг+8 мг, 5мг+4мг	+	+	+	ж
234	валсартан + гидрохлортиазид	шахмал, 80мг+12.5мг, 160 мг+12.5мг	+	+	+	ж
235	индапамид + периндоприл	шахмал, 4мг+1,25мг, 8 мг+2.5мг	+	+	+	ж
236	лизиноприл + гидрохлортиазид	шахмал, 10мг + 12.5мг, 20мг + 12.5мг	+	+	+	ж
237	лозартан + гидрохлортиазид	шахмал, 50 мг+12.5мг, 100 мг+25 мг	+	+	+	ж
238	рамиприл+ гидрохлортиазид	шахмал, 2.5мг+12.5мг, 5 мг+25мг	+	+	+	ж
239	эналаприл + гидрохлортиазид	шахмал, 10мг+12.5мг, 10мг+25мг, 20мг+12.5 мг	+	+	+	ж
240	сакубитрил + валсартан	шахмал, 24мг+26мг, 49мг+51мг, 97мг+103мг	+	+	+	ж
241	периндоприл+ амлодипин+ индапамид	шахмал, 4мг+5мг+1,25мг, 4мг+10мг+1,25мг, 8мг+5мг+2,5мг, 8мг+10мг+2,5мг		+	+	ж
Сэлгээ эм						
	гидрохлортиазид	шахмал, 25мг	+	+	+	
	метопролол тарилгын уусмал, 1мг/мл-5мл	шахмал, 50мг-100мг	+	+	+	
			+	+		
12.4 Зүрх судасны дутмагшилд хэрэглэх эм						
		шахмал, 0.25мг	+	+	+	ж
242	дигоксин	уух уусмал 50мкг/мл	+	+	+	ж
		тарилгын уусмал, 0.025% (10мг/мл)		+	+	
243	рамиприл	шахмал, 1.25мг - 10мг	+	+	+	ж

244	допамин	тарилгын уусмал, 40мг/мл (гидрохлорид)			+	+	
245	добутамин	тарилгын уусмал, 50мг/мл (гидрохлорид)			+	+	
246	сакубитрил+ валсартан	24мг+26мг, 49мг+51мг, 97мг+103мг шахмал			+	+	ж
247	ивабрадин	шахмал, 5мг, 7.5мг				+	ж
12.5 Тромбоцитын агрегацийн эсрэг хэрэглэх эм							
248	ацетилсалицилын хүчил	шахмал, 81мг - 100мг	+	+	+	+	жг
249	алтеплаза	тарилгын нунтаг, 10мг - 50мг				+	
250	клопидогрел+ ацетилсалицилын хүчил	шахмал,капсул 75 мг+100 мг				+	ж
12.6 Липид бууруулах эм							
251	аторвастатин	шахмал, 10мг - 40мг			+	+	ж
252	розувастатин	шахмал, 5мг - 20мг			+	+	ж
253	инклизиран	тарилгын уусмал, 284мг 1.5мл				+	ж
13. АРЬСНЫ ӨВЧНИЙГ ЭМЧЛЭХ ЭМ							
13.1 Мөөгөнцрийн эсрэг эм (хэсэг газрын)							
254	бензоины хүчил + салицилын хүчил	тосон түрхлэг, крем, 6% + 3%	+	+	+	+	жг
255	клотримазол	тосон түрхлэг, крем, 1%		+	+	+	жг
256	натрийн тиосульфат	уусмал, 15%		+	+	+	жг
257	селены сульфид	хөвмөл, 2%			+	+	жг
258	тербинафин	гель, крем, шүршлэг, 1% (гидрохлорид)			+	+	ж
		шахмал, 250мг			+	+	ж
13.2 Халдварын эсрэг эм							
259	калийн перманганат	гадуур хэрэглэх уусмал, 1:10000	+	+	+	+	жг
260	метилтионины хлорид (метилен хөх)	гадуур хэрэглэх уусмал, 0.5%	+	+	+	+	жг
261	тетрациклин	тосон түрхлэг, 3%		+	+	+	жг
262	мупиरोцин	тосон түрхлэг, крем 2%			+	+	жг
263	мөнгөний сульфадiazин	тосон түрхлэг, крем 10мг/г			+	+	жг
13.3 Үрэвслийн эсрэг ба загатнаа намдаах эм							
264	флуоцинолоны ацетонид	тосон түрхлэг, 0.025%	+	+	+	+	ж
265	гидрокортизон	тосон түрхлэг, крем, 0.1% - 1% (бутират, ацетат)		+	+	+	ж
266	бетаметазон	тосон түрхлэг, 0.05% - 0.1% (дипропионат)			+	+	жг
267	секукинумаб	тарилгын нунтаг, 150 мг				+	ж
13.4 Арьсны эвэрлэгт нөлөөлөх ба гуужуулах эм							
269	бензоил пероксид	гадуур хэрэглэх уусмал, крем, 5%		+	+	+	жг
270	салицилын хүчил	гадуур хэрэглэх уусмал, 5%		+	+	+	жг
271	подофиллоток-син	гадуур хэрэглэх уусмал, 0.5% - 25%			+	+	жг

272	кальцитотриол	тосон түрхлэг, 50мкг/г				+		ЖГ
13.5 Хамуу өвчнийг эмчлэх эм								
273	бензилбензоат	шингэн тосон түрхлэг, 10% - 20%		+	+	+		ЖГ
274	перметрин	крем, 5%				+		ЖГ
		гадуур хэрэглэх уусмал, 1%				+		ЖГ
14. ОНОШЛОГООНЫ БОДИСУУД								
14.1 Нүдэнд хэрэглэх эмүүд								
275	тропикамид	нүдний дусал, 0.5% - 1%				+	+	
276	трипан хөх нүдний уусмал	уусмал, 0.6мг/мл				+	+	
277	флюоросцейн	нүдний дусал, 0.5% - 1% (натрийн давс)				+	+	
278	митомицин	тарилгын нунтаг, 2мг				+	+	Ж
14.2 Рентген тодруулагч бодис								
279	амидотризоат	тарилгын уусмал, 140мг йод/мл - 420 йод/мл (натрийн давс, меглумины давс)				+	+	
280	барийн сульфат	нунтаг, хөвмөл				+	+	
281	йогексол	тарилгын уусмал, 140мг йод/мл - 350мг йод/мл					+	
Сэлгээ эм								
йодиксанол		тарилгын уусмал, 270мг йод/мл - 320мг йод/мл					+	
йопромид		тарилгын уусмал, 240мг йод/мл - 370мг йод/мл					+	
липиодол/этиодол		тарилгын уусмал, 480мг йод/мл					+	
15. ХАЛДВАРГҮЙЖҮҮЛЭХ БА ҮЖЛИЙН ЭСРЭГ БОДИС								
15.1 Үжлийн эсрэг бодис								
282	повидон йод	гадуур хэрэглэх уусмал, 0.5% - 10%	+	+	+	+	+	ЖГ
283	хлоргексидин	гадуур хэрэглэх уусмал, 5% (диглюконат) (шингэлэх)			+	+	+	ЖГ
284	этанол	гадуур хэрэглэх уусмал, 70% (денатурат)			+	+	+	ЖГ
15.2 Халдваргүйжүүлэх бодис								
285	устөрөгчийн хэт исэл	гадуур хэрэглэх уусмал, 3%	+	+	+	+	+	ЖГ
286	хлорт нэгдлүүд	нунтаг, 0.1% - 3% (идэвхтэй хлор бүхий)			+	+	+	ЖГ
287	дөрөвдөгч аммонны нэгдлүүд	гадуур хэрэглэх уусмал, 2% - 9%				+	+	ЖГ
288	глутаральдегид	гадуур хэрэглэх уусмал, 2%				+	+	ЖГ
16. БӨӨР, ШЭЭСНИЙ ЗАМД НӨЛӨӨЛӨХ ЭМ								
16.1 Шээлгэх эм								
289	гидрохлортиазид	шахмал, 25мг - 100мг	+	+	+	+	+	Ж
290	фуросемид	шахмал, 40мг	+	+	+	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 10мг/мл			+	+	+	Ж
291	торасемид	шахмал, 2.5мг - 10мг			+	+	+	Ж
292	спиринолактон	шахмал, 25мг - 100мг			+	+	+	Ж
293	индапамид	шахмал, 1.5мг - 2.5мг			+	+	+	Ж
294	маннитол	тарилгын шингэн, 10% - 20%			+	+	+	Ж
295	ацетазоламид	шахмал, 250мг				+	+	Ж

16.2 Бусад						
296	кето амин хүчил (бөөрний дутагдалд)	шахмал, 630мг		+	+	ж
297	Фосфомицин	уусмал бэлтгэх нунтаг 3 г		+	+	ж
		тарилгын нунтаг, 1г - 2 г		+	+	
17. ХОДООД ГЭДЭСНИЙ ЗАМЫН ЭМГЭГҮҮДЭД ХЭРЭГЛЭХ ЭМ						
17.1 Ходоодны хүчлийг багасгах ба ходоод хамгаалах эм						
298	хөнгөнцагааны гидроксид / фосфат + магнийн гидроксид / карбонат	шахмал (нийлмэл найрлагатай)		+	+	жг
		сироп, (нийлмэл найрлагатай)		+	+	жг
299	ранитидин	шахмал, 150мг - 300мг (гидрохлорид)		+	+	ж
		тарилгын уусмал, 25мг/мл (гидрохлорид)			+	ж
300	фамотидин	шахмал, капсул, 20мг - 40мг		+	+	ж
		тарилгын нунтаг, 20мг			+	ж
301	омепразол	шахмал, капсул, 20мг - 40мг		+	+	ж
		тарилгын нунтаг, 40мг			+	ж
302	пантопразол	шахмал, капсул, 20мг - 40мг		+	+	ж
		тарилгын нунтаг, 40мг			+	ж
303	сукралфат	шахмал, капсул, 0.5г - 1г			+	ж
304	мизопростол	шахмал, 200мкг		+	+	
Сэлгээ эм						
эзомерпазол тарилгын нунтаг, 40 мг		шахмал, 20мг- 40мг		+	+	
				+		
лансопразол		капсул, 30мг			+	
висмутын субцитрат		шахмал, капсул, 120мг		+	+	
17.2 Бөөлжилт намдаах эм						
305	метоклопрамид	шахмал, 10мг (гидрохлорид)	+	+	+	ж
		тарилгын уусмал, 5мг/мл (гидрохлорид)		+	+	ж
306	домперидон	шахмал, 10мг			+	жг
307	ондансетрон	шахмал, 4мг - 24мг (гидрохлорид)			+	ж
		тарилгын уусмал, 2мг/мл (гидрохлорид)			+	ж
17.3 Үрэвслийн эсрэг эм						
308	сульфасалазин	шахмал, 500мг		+	+	ж
309	месалазин	лаа, 500-1000 мг			+	ж
		шахмал, 500 мг			+	ж
310	гидрокортизон	тарилгын нунтаг, 100мг - 125 мг (натрийн сукцинат)			+	ж
17.4 Агчил тавиулах эм						
311	дротаверин	шахмал, 40мг (гидрохлорид)	+	+	+	жг
		тарилгын уусмал, 20мг/мл (гидрохлорид)		+	+	ж
312	атропин	тарилгын уусмал, 1мг/мл (сульфат)			+	

313	гиосцин	шахмал, 10мг (бутилбромид, гидробромид)	+	+		ЖГ
		тарилгын уусмал, 20мг/мл, 400мкг/мл, 600мкг/мл (бутилбромид, гидробромид)		+		Ж
17.5 Туулгах эм						
314	бисакодил	шахмал, 5мг	+	+	+	Ж
		лаа, 10мг		+	+	ЖГ
315	лактолоз	сироп, 667мг/мл	+	+	+	ЖГ
17.6 Суулгалт намдаах эм						
316	олон найрлагат давсны бэлдмэл	нунтаг, (глюкоз + натрийн хлорид + калийн хлорид + натрийн цитрат/ натрийн карбонат), 13.5г/л + 2.6г/л + 1.5г/л + 2.9г/л	+	+	+	ЖГ
317	цайрын сульфат	шахмал, 20 мг	+	+	+	ЖГ
318	лоперамид	шахмал, капсул, 2мг		+	+	Ж
17.7 Элэг цөсний үйл ажиллагаанд нөлөөлөх болон элэг хамгаалах эм, бэлдмэлүүд						
319	силимарин	шахмал, капсул, 3.5мг -140мг	+	+	+	ЖГ
		шахмал, капсул, 100мг - 400мг		+	+	ЖГ
320	фосфолипид	шахмал, капсул, 300мг		+	+	ЖГ
		тарилгын уусмал, 250мг		+	+	Ж
321	л-орнитин - л - аспартат	шахмал, капсул, 150мг - 500мг		+	+	Ж
		мөхлөг, 3г		+	+	Ж
		уух шингэн, 1500мг-10мл		+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 5г		+	+	Ж
322	адеметионин	шахмал, 400мг			+	Ж
		тарилгын нунтаг, 400мг			+	Ж
323	амин хүчил (элэгний дутмагшилд)	мөхлөг, 3г + 4.15 г		+	+	Ж
324	гимекромон	шахмал, 200мг		+	+	Ж
325	моноаммоний глициризинат + глицин+DL-метионин (глицерон)	шахмал, 25мг+25мг+35мг		+	+	Ж
326	моноаммоний глициризинат+ глицин+Л-цистеин гидрохлоридын гидрат	тарилгын уусмал, 53мг+400мг+22.29мг		+	+	Ж
Сэлгээ эм						
Цэх галуун тавагийн хуурай ханд		шахмал, 500мг		+	+	
17.8 Ходоод нойр булчирхайн шүүрэлд нөлөөлөх эм						
327	панкреатин	шахмал, капсул (нийлмэл найрлагатай)	+	+	+	ЖГ
328	панкреатин + симетикон	шахмал, (нийлмэл найрлагатай)		+	+	ЖГ
17.9 Ходоод гэдэсний замын цус алдалтанд нөлөөлөх эм						
329	октреотид	тарилгын уусмал, 0.05мг/мл - 0.1мг/мл		+	+	
18. ДААВАР, ДААВРЫН ҮЙЛДЭЛТ БУСАД БЭЛДМЭЛ						

18.1 Бөөрний дайвар булчирхайн даавар, түүний нийлэг эмүүд						
330	преднизолон	шахмал, 5мг	+	+	+	ж
331	дексаметазон	тарилгын уусмал, 4мг/мл (фосфат)	+	+	+	ж
332	метилпреднизолон	шахмал, 4мг - 16 мг (натрийн сукцинат)		+	+	ж
		тарилгын уусмал,	+	+	+	ж
18.2 Инсулин ба чихрийн шижин эмчлэх бусад эмүүд						
333	вилдаглиптин	шахмал, 50мг	+		+	ж
334	гликлазид	шахмал, 30мг - 80мг	+	+	+	ж
335	глимепирид	шахмал, 1мг - 3мг	+	+	+	ж
336	инсулин	тарилгын уусмал, 40 ОУН/мл - 100 ОУН/мл (хэт богино, богино, дундаж, урт хугацааны үйлчлэлтэй холимог 2 шатлалт хүний болон аналог инсулин)	+	+	+	ж
337	лираглутид	тарилгын уусмал, 6мл/мл			+	ж
338	метформин	шахмал, 500мг - 1000мг (гидрохлорид)	+	+	+	ж
339	репаглинид	шахмал, 0.5мг - 2мг			+	ж
340	вилдаглиптин + метформин	шахмал, 50мг + 850мг, 50мг + 1000мг			+	ж
341	дапаглифлозин	шахмал, 5 мг, 10 мг			+	ж
342	ранибизумаб	тарилгын уусмал, 10мг/мл			+	
Сэлгээ эм						
глюкагон		тарилгын уусмал, 1мг/мл			+	
18.3 Бамбай булчирхайн даавар ба түүний эсрэг эмүүд						
343	йодын бэлдмэл	шахмал, капсул, 60мг - 200мг (калийн давс)	+	+	+	жг
344	левотироксин	шахмал, 25мкг - 150мкг (натрийн давс)	+	+	+	ж
345	пропилтиоура-цил	шахмал, 50мг		+	+	ж
346	соматотропин	тарилгын уусмал, 10ОУН, 10мл-1.5мл		+	+	ж
347	тиамазол	шахмал, 5 мг, 10мг			+	ж
19. ДАРХЛААНЫ СИСТЕМД НӨЛӨӨЛӨХ ЭМ						
19.1 Оношлогооны бэлдмэл						
348	туберкулин, цэвэршүүлсэн протейны уусмал	тарилгын уусмал		+	+	
19.2 Ийлдэс ба иммуноглобулины бэлдмэл						
349	татрангийн эсрэг ийлдэс	тарилгын уусмал, 500 ОУН		+	+	
350	галзуугийн эсрэг иммуноглобулин	тарилгын уусмал, 150 ОУН/мл		+	+	
351	татрангийн эсрэг иммуноглобулин	тарилгын уусмал, 5000ОУН		+	+	
352	хиамдалын ийлдэс (А, В,Е төрөл)	тарилгын уусмал, 5000 ОУН - 10000 ОУН			+	
353	сахуугийн ийлдэс	тарилгын уусмал, 10000 ОУН - 20000 ОУН			+	
354	гепатит Б иммуноглобулин	тарилгын уусмал, 100 ОУН - 200 ОУН			+	

355	хачигт энцефалитын иммуноглобулин	тарилгын уусмал, 1 мл				+	
19.3 Вакцин							
19.3.1 Нийтлэг дархлаажуулалтанд хэрэглэх вакцин							
356	сүрьеэгийн (БЦЖ)	тарилгын уусмал	+	+	+		
357	гепатит А	тарилгын уусмал	+	+	+		
358	гепатит Б	тарилгын уусмал	+	+	+		
359	улаан бурхан	тарилгын уусмал	+	+	+		
360	улаан бурхан - гахайн хавдар - улаануудын	тарилгын уусмал	+	+	+		
361	сахуу - хөхүүл ханиад - татран - В гепатит - хемофилюс инфлюенза В-ийн	тарилгын уусмал	+	+	+		
362	сахуу - татрангийн	тарилгын уусмал	+	+	+		
363	татрангийн	тарилгын уусмал, 1 мл	+	+	+		
364	халдварт саагийн	тарилгын уусмал	+	+	+		
365	томуугийн	тарилгын уусмал	+	+	+		
366	пневмококкын эсрэг	тарилгын уусмал				+	
367	хачигт энцефалитын эсрэг	тун-0.5мл, 2 тун-1мл				+	
19.3.2 Сонгомол бүлгийн вакцин							
368	балнадын	тарилгын уусмал		+	+		
369	галзуугийн	тарилгын уусмал		+	+		
370	менингококкийн	тарилгын уусмал		+	+		
371	тарваган тахлын	тарилгын уусмал		+	+		
372	шар чичрэгийн	тарилгын уусмал				+	
373	боомын эсрэг	тарилгын уусмал		+	+		
374	хүний хөхөнцөр вирүсийн эсрэг	тарилгын уусмал				+	
19.3.3 Бусад							
375	стафилококкын анатоксин	тарилгын уусмал				+	
376	сальмонеллёзын нян залгиур	уух уусмал				+	
377	балнадын нян залгиур	уух уусмал				+	
378	цусан суулгын нян залгиур	уух уусмал				+	
19.3.4 Дархлаа дэмжих эм							
379	тимомодулин	шахмал, 80мг	+	+	+	+	ж
		тарилгын нунтаг, 100мг		+	+	+	ж
380	интерлейкин- 2	тарилгын уусмал, 0.25мг - 1мг			+	+	ж
381	циклоферон / меглюмина акридонатацетат/	тарилгын уусмал, 12.5%-2мл, шахмал, 250мг				+	ж
Сэлгээ эм							

Шинэсэрхүү бударганы спиртэн хандмал	спиртэн ханд, 50мл	+	+			
20. БУЛЧИН СУЛРУУЛАХ БА ХОЛИНЭСТЕРАЗИЙН ЭСРЭГ ЭМ						
382	атракриум	тарилгын уусмал, 10мг/мл (бесилат)		+	+	
		шахмал, 15мг (бромид)		+	+	
383	неостигмин	тарилгын уусмал, 0.5мг/мл - 2.5мг/мл (метилсульфат)		+	+	
384	суксаметон	тарилгын уусмал, 50 мг/мл (хлорид)		+	+	
385	баклофен	шахмал, 10 мг, 20 мг		+	+	
386	рокурон	тарилгын уусмал, 10мг/мл		+	+	
387	толперизон	шахмал, 50мг - 150мг		+	+	ж
		тарилгын уусмал, 100мг/мл		+	+	ж
388	пиридостигмины бромид	шахмал, 60мг, 180мг		+	+	ж
		тарилгын уусмал, 5мг-1мл		+	+	ж
21. НҮДНИЙ ӨВЧИНД ХЭРЭГЛЭХ ЭМ						
21.1 Халдварын эсрэг эм						
389	натрийн сульфацетамид	нүдний дусал, 20% - 30%	+	+	+	ж
390	ацикловир	нүдний тосон түрхлэг, 3%		+	+	ж
391	гентамицин	нүдний дусал, 0.3% (3мг/мл) (сульфат)		+	+	ж
392	моксифлокса-цин	нүдний дусал, 0.5% (5мг/мл)		+	+	ж
393	офлоксацин	нүдний дусал, 0.3% (3мг/мл)		+	+	ж
394	хлорамфеникол	нүдний дусал, 0.25% - 1% (2.5мг/ мл - 10мг/мл)	+	+	+	ж
395	ципрофлокса-цин	нүдний дусал, 0.3% (3мг/мл)	+	+	+	ж
396	тетрациклин	нүдний тосон түрхлэг, 1% (гидрохлорид)	+	+	+	ж
397	тобрамицин	нүдний дусал, 0.3% (3мг/мл)		+	+	ж
398	эритромицин	нүдний тосон түрхлэг, 0.5%	+	+	+	ж
21.2 Үрэвслийн эсрэг эмүүд						
399	преднизолон	тарилгын уусмал, 0.1% - 1% (5мг/ мл - 10мг/мл) (натрийн фосфат)	+	+	+	ж
400	дексаметазон	нүдний дусал, 0.1% (1мг/мл)		+	+	ж
401	дексаметазон + неомицин	уусмал, 4 мл		+	+	ж
402	бролицизумаб	тарилгын уусмал, 120мг/мл- 0.23мл			+	ж
403	ранибизумаб	тарилгын уусмал, 10мг/мл		+	+	ж
		тарилгын уусмал, 40мг/мл,		+	+	ж
404	триамцинолон	тосон түрхлэг, 0.1%	+	+	+	жг
		шахмал, 4мг	+	+	+	ж
21.3 Хэсгийн мэдээгүйжүүлэх эм						
405	тетракаин	нүдний дусал, 0.5% (5мг/мл) (гидрохлорид)		+	+	
406	лидокаин	тарилгын уусмал, 20мг/мл (гидрохлорид)		+	+	ж
21.4 Нүдний чинэрээ эмчлэх эм						
407	ацетозоламид	шахмал, 250мг		+	+	ж

408	латанопрост	нүдний дусал, 0.005%	+	+	ж
409	пилокарпин	нүдний дусал, 0.5% - 2% (гидрохлорид, нитрат)	+	+	ж
410	тимолол	нүдний дусал, 0.25% - 0.5% (гидроген малеат)	+	+	ж
Сэлгээ эм					
дорзоламид	нүдний дусал, 2% (20мг/мл) (гидрохлорид)		+	+	
травопрост	нүдний дусал, 0.004% (гидрохлорид)			+	
бринзоламид+ броминидин	нүдний дусал, 10мг/мл+5мг/мл			+	
бринзоламид+тимолол	нүдний дусал, 10мг/мл+5мг/мл			+	
21.5 Хүүхэн хараа өргөсгөх эм					
411	атропин	нүдний дусал, 0.1% - 1% (сульфат)	+	+	
412	эпинефрин (адреналин)	нүдний дусал, 2% (гидрохлорид)	+	+	
413	фенилэфрины гидрохлорид	нүдний дусал, 2.5%,	+	+	
22. НӨХӨН ҮРЖИХҮЙН ЭРҮҮЛ МЭНД БОЛОН ПЕРИНАТАЛ ҮЕИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭНД ХЭРЭГЛЭХ ЭМ, БЭЛДМЭЛҮҮД					
22.1 Эр бэлгийн даавар ба түүнд нөлөөлөх эм					
414	метилтестостерон	шахмал, 5мг, 10мг	+	+	ж
415	тестостерон	тарилгын уусмал, 200мг - 250мг (энантат)		+	ж
22.2 Түрүү булчирхайн эмгэгт хэрэглэх эм					
416	тамсулозин	шахмал, капсул, 0.4мг (гидрохлорид)	+	+	ж
417	финастерид	шахмал, капсул, 5мг	+	+	ж
418	дутастерид	капсул, 0.5мг	+	+	ж
22.3 Жирэмслэлтээс хамгаалах эм бэлдмэл					
22.3.1 Дааврын бэлдмэл					
419	этинилэстрадиол + левоноргестрел	шахмал, 0.02мг - 0.04мг + 0.15мг	+	+	ж
420	дезогестерол + этинилэстрадиол	шахмал, 150мкг + 20мкг, 150мкг + 30мкг	+	+	ж
421	медроксипро- гестерон	депо-тарилгын уусмал, 50мг/мл - 150мг/мл (ацетат)	+	+	
422	диеногест	шахмал 2мг		+	ж
423	левоноргестрел чөлөөлөгч суулгац	суулгац, 75мг нийлбэр левоноргестрел 150мг (2 салаатай)		+	
Сэлгээ эм					
этинилэстрадиол + дроспиренон	шахмал, 20мкг - 30мкг + 3мг		+	+	
этинилэстрадиол+ ципротероны ацетат	шахмал, 20мкг - 30мкг + 2мг		+	+	
эстрадиол валериат + левоноргестрел	шахмал, 2мг + 15мкг		+	+	
22.4 Өндгөвчний даавар					
424	этинилэстрадиол	шахмал, 50мкг	+	+	ж
22.5 Үр тогтолтыг дэмжих бэлдмэл					
425	кломифен	шахмал, 50мг (цитрат)	+	+	

426	цетрореликс	тарилгын нунтаг, 0.25г - 3г					+	
427	фоллитропин альфа	тарилгын нунтаг, 75 ОУН - 300 ОУН					+	
428	хорионы гонадотропин альфа	тарилгын нунтаг, 250мкг, 1500 ОУН - 3000 ОУН					+	
22.6 Шар биеийн даавар								
429	медроксипрогестерон	депо-тарилгын уусмал, 50мг/мл - 150мг/мл (ацетат)				+	+	
430	улипристал	шахмал, 5мг					+	
22.7 Окситоцин болон умайн булчин агшаах эмүүд								
431	окситоцин	тарилгын уусмал, 5 ОУН/мл - 10 ОУН/мл				+	+	
432	метилэргометрин	тарилгын уусмал, 200мкг (гидроген малеат)				+	+	
433	мизопростол***	шахмал, 200мкг				+	+	
434	мифепристон***	шахмал, 25мг				+	+	
22.8 Умайн булчин сулруулах эмүүд								
435	сальбутамол	шахмал, капсул, 2мг - 8мг (сульфат)				+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 50мкг/мл (сульфат)				+	+	
436	гексопреналин	тарилгын уусмал, 100мкг				+	+	
437	дидрогестерон	шахмал, капсул, 10мг					+	Ж
23. ДИАЛИЗД ХЭРЭГЛЭХ БЭЛДМЭЛ								
438	диализийн уусмал	хэвлийд сэлбэх уусмал				+	+	
439	севеламер	шахмал, 800мг				+	+	Ж
24. СЭТГЭЦИЙН БОЛОН ЗАН ҮЙЛИЙН ЭМГЭГИЙГ ЭМЧЛЭХ ЭМ								
24.1 Солиорлыг эмчлэх эм								
440	хлорпромазин	шахмал, капсул, 100мг (гидрохлорид)		+	+	+	+	СЖ
		тарилгын уусмал, 25мг/мл (гидрохлорид)				+	+	СЖ
441	галоперидол	шахмал, 1.5мг - 5мг		+	+	+	+	СЖ
		тарилгын уусмал, 5мг/мл				+	+	СЖ
442	дроперидол	тарилгын уусмал, 2.5мг/мл				+	+	СЖ
443	рисперидон	шахмал, 0.5мг - 4мг				+	+	СЖ
444	флуфеназин	тарилгын уусмал, 25мг/мл (деконат, энантат)				+	+	СЖ
445	зуклопентиксол	шахмал, капсул, 25мг/мл (деконат, энантат)					+	
		тарилгын уусмал, 2мг - 100мг					+	
446	клозапин	шахмал, капсул, 25мг - 200мг					+	
Сэлгээ эм								
левомепромазин тарилгын уусмал, 25мг/мл	шахмал, капсул, 25мг		+	+	+	+	+	
						+	+	
перфеназин	шахмал, 2мг - 4мг						+	
кветиапин	шахмал, капсул, 250мг - 300мг						+	
оланзапин	уусдаг шахмал, 5-20мг						+	
24.2 Сэтгэлийн хөдөлгөөнийг эмчлэх эм								
24.2.1 Сэтгэл гутралыг эмчлэх эм								

447	амитриптилин	шахмал, 10мг - 75мг (гидрохлорид)	+	+	+	+	ж
448	сертралин	шахмал, 50мг - 100мг			+	+	ж
449	флуоксетин	капсул, 20мг (гидрохлорид)			+	+	ж
450	циталопрам	шахмал, 10мг - 40мг			+	+	ж
		тарилгын уусмал, 20мг/мл			+	+	ж
451	миртазапин	шахмал, 15мг-30мг			+	+	ж
452	пароксетин	шахмал, 20мг			+	+	
24.2.2 Сэтгэл хөдлөлийн хоёр туйлт эмгэгийг эмчлэх эм							
453	литийн карбонат	шахмал, капсул, 100мг - 300мг	+	+	+	+	ж
454	карбамазепин	шахмал, 100мг - 400мг	+	+	+	+	ж
455	вальпроны хүчил (натрийн вальпроат)	шахмал, 100мг - 500мг		+	+	+	ж
		мөхлөг, 100мг		+	+	+	ж
		сироп, 54.64мг/мл		+	+	+	ж
24.2.3 Тархины цусан хангамж сайжруулах эм							
456	винпоцетин	шахмал, 5мг - 10мг			+	+	ж
		тарилгын уусмал, 5мг/мл			+	+	ж
457	инозин+никоти намид+рибофл авин+сукцинат (цитоплавин)	тарилгын уусмал, 0.2г+0.1г+0.02г+1г-10мл			+	+	ж
		шахмал, 0.3г+0.05г+0.025г+0.005г			+	+	ж
458	нимодипин	шахмал, 30 мг			+	+	ж
		тарилгын шингэн, 0.2мг/мл			+	+	ж
24.2.4 Тархины эд, эсийг хамгаалах эм							
459	пирацетам	шахмал, капсул, 200мг - 800мг	+	+	+	+	ж
		тарилгын уусмал, 10% - 20%		+	+	+	ж
460	цитиколин	шахмал, 500мг			+	+	ж
		тарилгын уусмал, 10 мг/мл, 100 мг/мл, 125мг/мл				+	ж
461	метилкобаламин	шахмал, 500 мкг			+	+	ж
		тарилгын уусмал 1500мкг/мл			+	+	ж
462	инозин+никоти намид+рибофл авин+сукцинат (цитоплавин)	тарилгын уусмал, 0.2г+0.1г+0.02г+1г-10мл			+	+	ж
		шахмал, 0.3г+0.05г+0.025г+0.005г			+	+	ж
24.2.5 Мэдрэлийн эмгэгшилд хэрэглэх эм							
463	азатиоприн	шахмал, 50мг			+	+	ж
464	гастродин	тарилгын уусмал, 200 мг				+	ж
		капсул 5мг			+	+	жг
465	галантамин	шахмал, 8 мг-16мг			+	+	ж
466	золпидем	шахмал, 6мг, 10мг			+	+	
467	ипидакрины гидрохлорид	шахмал, 20мг			+	+	ж
		тарилгын уусмал, 5мг/мл - 15мг/ мл				+	
468	метилкобаламин	шахмал, 500мкг				+	ж
469	офатумумаб	тарилгын уусмал, 20мг/0.4мл				+	ж
24.3 Сэтгэл түгшилтийг намдаах эм							
470	альпразолам	шахмал, 250мкг - 2мг			+	+	

471	дiazepam	шахмал, 2мг -10 мг	+	+	+	+	СЖ
		тарилгын уусмал, 5мг/мл		+	+	+	СЖ
472	мербикар	шахмал, 300мг - 500мг			+	+	
24.4 Үл ялиг зовлонт байдлыг эмчлэх эм							
473	кломипрамин	шахмал, капсул, 10мг - 75мг (гидрохлорид)				+	
24.5 Сэтгэц идэвхт эмийн бодисын шалтгаант эмгэгийг эмчлэх эм							
474	налтрексон	шахмал, 50мг (гидрохлорид)			+	+	Ж
		суулгац (гидрохлорид)			+	+	Ж
25. АМЬСГАЛЫН ЭРХТЭНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД НӨЛӨӨЛӨХ ЭМ							
25.1 Гуурсан хоолойн багтраа өвчнийг эмчлэх эм							
475	аминофиллин	шахмал, 150мг - 350мг		+	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 24мг/мл		+	+	+	Ж
476	беклометазон	ингаляцийн цацлага, 50мкг/тун - 100мкг/тун (дипропионат)		+	+	+	Ж
477	беклометазон + формотерол	ингаляци цацлага 100мкг/ тун+6мкг/тун		+	+	+	Ж
478	будесонид	ингаляцийн цацлага, 200мкг - 400мкг/тун		+	+	+	Ж
		хамрын шүршлэг, 64мкг/тун		+	+	+	Ж
479	ипратропын бромид	ингаляцийн цацлага, 20мкг - 500мкг		+	+	+	Ж
480	монтелукаст	шахмал, 4мг - 10мг			+	+	Ж
		шахмал, 4мг - 8мг (сульфат)		+	+	+	Ж
481	сальбутамол	ингаляцийн цацлага, 100мкг/тун (сульфат)		+	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 50мкг/мл (сульфат)			+	+	Ж
482	сальбутамол+ ипратропын бромид	утлагад зориулсан хөвмөл, 2.5-3мг/2.5мл+500мкг/2.5мл		+	+	+	Ж
483	сальметерол	ингаляцийн цацлага, 25мкг/тун - 50мкг/тун			+	+	Ж
484	флутиказон	ингаляцийн цацлага, 25мкг/тун - 500мкг/тун (порпионат)			+	+	Ж
485	гликопиррон	ингяцийн капсултай нунтаг, 50мкг (бромид)				+	
486	флутиказон + сальметерол	ингаляцийн нунтаг, 125мкг + 25мг, 250мкг + 50мкг, 500мкг + 50мкг,				+	
487	индакатерол + мометазон	ингаляцийн цацлага, 150/320мкг			+	+	
488	фенотерол + ипратропын бромид	ингаляцийн цацлага, 1.25мг + 500мкг			+	+	
489	индакатерол + мометазон + гликопирон бромид	ингаляцийн цацлага, 150мкг + 50мкг + 80мкг			+	+	
490	формотеролын fumarat	цацлага, 12мкг				+	
491	теофиллин эфедрин	шахмал, 200мг -350мг				+	Ж
Сэлгээ эм							

индакатерол	ингаляцийн цацлага 300мкг	+	+	+	
монтелукаст+ левоцетиризин	шахмал 10мг + 5мг		+	+	
омализумаб	тарилга 150мг		+	+	
25.2 Ханиалга намдаах эм					
492	преноксдиазин	шахмал, 100мг	+	+	ж
493	кодейн	шахмал, 15мг - 30мг		+	мж
25.3 Цэр ховхлох эм					
494	амброксол	шахмал, 30мг - 60мг (гидрохлорид)	+	+	жг
		уусдаг шахмал, 600мг	+	+	жг
495	ацетилцистейн	уусмал бэлтгэх нунтаг, 100мг - 600мг	+	+	жг
26. ДАВС, УС, ХҮЧИЛ, ШҮЛТИЙН ТЭНЦВЭРТ НӨЛӨӨЛӨХ БЭЛДМЭЛ					
26.1 Уулгаж сэлбэх бэлдмэл					
496	олон найрлагат давсны бэлдмэл	нунтаг, (глюкоз + натрийн хлорид + калийн хлорид + натрийн цитрат/натрийн карбонат), 13.5г/л + 2.6г/л + 1.5г/л + 2.9г/л	+	+	жг
26.2 Судсанд дуслаар сэлбэх бэлдмэл					
497	глюкоз (декстроз)	тарилгын уусмал, 40%	+	+	ж
		тарилгын шингэн, 5% - 20%	+	+	ж
498	глюкоз (декстроз) + натрийн хлоридын холимог уусмал	тарилгын шингэн, 5% + 0.9%	+	+	ж
499	натрийн хлорид	тарилгын шингэн, 0.9%	+	+	ж
500	натрийн бикарбонат	тарилгын шингэн, 4%	+	+	ж
501	рингерын уусмал	тарилгын шингэн, 100мл - 1000мл	+	+	ж
27. АМИН ДЭМ, ЭРДЭС БОДИСУУД					
502	ретинол	шахмал, капсул, 10000 ОУН - 200000 ОУН (пальмитат)	+	+	жг
		дуслаар ууж хэрэглэх тосон уусмал, 100000 ОУН/мл (пальмитат)	+	+	жг
503	холекальциферол	шахмал, капсул 400 ОУН - 60000 ОУН	+	+	жг
		уух усан уусмал, 400 ОУН/мл	+	+	жг
		тарилгын уусмал, 200000ЕД		+	ж
Сэлгээ эм					
эргокальциферол уух усан уусмал, 200 ОУН/ мл - 10000 ОУН/мл	шахмал, капсул, 50000 ОУН	+	+	+	
		+	+	+	
дигидрооксисоле- кальциферол	зөөлөн капсул 0.25мкг		+	+	
28. ЧИХ, ХАМАР, ХООЛОЙН ӨВЧИНД ХЭРЭГЛЭХ ЭМ					
504	мометазон	хамрын шүршлэг, 0.5мг/мл (фураат моногидрат)		+	жг
505	офлоксацин	чихний дусал, 0.3%	+	+	ж

506	феназон, лидокаины гидрохлорид	чихний дусал, 0.64г/г + 0.16г/г	+	+	жг
507	фенилэфрины гидрохлорид	хамрын дусал, шүршлэг, 0.25%- 0.5%	+	+	
508	ципрофлоксацин	чихний дусал, 0.3%	+	+	ж
509	ципрофлоксацин + гидрокортизон	чихний дусал, 2мг/мл+10мг/мл	+	+	ж

29. ҮЕ МӨЧНИЙ ЭМГЭГИЙГ ЭМЧЛЭХ НӨЛӨӨЛӨХ ЭМ

29.1 Тулай өвчнийг эмчлэх эм					
510	аллопуринол	шахмал, 100мг - 300мг	+	+	ж
511	колхицин	шахмал, 0.5мг - 1мг	+	+	ж
512	фебуксостат	шахмал, 40мг -120мг		+	ж
29.2 Үе мөчний өвчнийг эмчлэх эм					
513	хлорохин	шахмал, 100мг - 200мг (фосфат, сульфат)	+	+	ж
514	азатиоприн	шахмал, 50мг	+	+	ж
515	метотрексат	шахмал, 2.5мг - 10мг (натрийн давс)	+	+	ж
516	сульфасалазин	шахмал, 500мг	+	+	ж
517	тоцилизумаб	тарилгын уусмал, 80мг/4мл, 200мг/10мл, 400мг/20мл		+	
518	целекоксиб	шахмал, капсул, 100мг, 200мг	+	+	ж

30. ШҮДНИЙ БЭЛДМЭЛҮҮД

519	фторид	тосон түрхлэг, крем, гель, 1000 - 1500 ppm	+	+	
520	мөнгөний диамин фторид	усан уусмал, 38%	+	+	

1 - Сэлгээ эм.

С - Хүүхэд хэрэглэхийг хязгаарлана.

Эрүүл мэндийн сайдын 2023 оны 06 дугаар сарын 05-ны өдрийн А/197 дугаар тушаалын хоёрдугаар хавсралт
ХҮҮХДИЙН ЗАЙЛШГҮЙ ШААРДЛАГАТАЙ ЭМИЙН III ЖАГСААЛТ

№	Эмийн нэр	Тун хэмжээ, хэлбэр	Багийн эмчийн салбар	Сум, өрх, тосгоны эрүүл мэндийн төв	Аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг	Тусгай мэргэжлийн төв, төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг	Нийтийн үйлчилгээ
1. МЭДЭЭГҮЙЖҮҮЛЭХ ЭМҮҮД							
1.1 Ерөнхий мэдээгүйжүүлэх бэлдмэл, хүчилтөрөгч							
1.1.1Амьсгалаар хэрэглэх эм							
1	хүчилтөрөгч	амьсгалаар хэрэглэх (эмнэлгийн зориулалттай хий)			+	+	
2	азотын дутуу исэл	амьсгалаар хэрэглэх			+	+	
3	галотан	амьсгалаар хэрэглэх			+	+	
4	изофлуран	амьсгалаар хэрэглэх			+	+	
1.1.2 Тарилгаар хэрэглэх эм							
5	кетамин	тарилгын уусмал, 50мг/мл (гидрохлорид)			+	+	
6	тиопентал	тарилгын нунтаг, 0.5г (натрийн давс)			+	+	
7	пропофол	тарилгын уусмал, 10мг/мл			+	+	
1.2 Хэсгийн мэдээгүйжүүлэх эм							
8	лидокайн	хэсэг газарт хэрэглэх, 2% - 4% (гидрохлорид)		+	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 10мг/мл - 20мг/мл (гидрохлорид), 5% (нугасаар мэдээгүйжүүлэх)			+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 2% + эпинефрин, 1:200000 (гидрохлорид)			+	+	Ж
9	лидокайн + эпинефрин	шүдний зориулалттай тарилгын уусмал, 2% + эпинефрин 1:80000, 1:100000 (гидрохлорид)			+	+	
10	бупивикайн	тарилгын уусмал, 5мг/мл (гидрохлорид)			+	+	
		тарилгын уусмал, нугасны мэдээгүйжүүлэлтэд 5мг/ мл + 7.5% глюкозтой хольж хэрэглэх (гидрохлорид)			+	+	
1.3 Мэс засал, жижиг мэс ажилбарт хэрэглэх эм							
11	атропин	тарилгын уусмал, 0.5мг/мл -1мг/мл (сульфат)			+	+	
12	мидазолам	тарилгын уусмал, 1мг/мл			+	+	
13	морфин	тарилгын уусмал, 10 мг/мл (гидрохлорид, сульфат)			+	+	МЖ
2. ӨВДӨЛТ НАМДААХ, ХАЛУУН БУУРУУЛАХ, ҮРЭВСЛИЙН ЭСРЭГ ЭМ							
2.1 Опийн бүс эм							
14	ибупрофен	хөвмөл,100мг/5мл - 200мг/5мл	+	+	+	+	ЖГ
15	парацетамол	хөвмөл,120мг/5мл, 250мг/5мл	+	+	+	+	ЖГ
		ууж хэрэглэх дусал, 60мг/0.6мл	+	+	+	+	ЖГ
		лаа, 80мг - 300мг	+	+	+	+	ЖГ

2.2 Опиин бүлгийн эм					
16	морфин	шахмал, 10мг (гидрохлорид, сульфат)	+	+	МЖ
		тарилгын уусмал, 10мг/мл (гидрохлорид, сульфат)	+	+	МЖ
2.3 Зонхилон тохиолдох хам шинжүүдийн хөнгөвчлөх эмчилгээнд хэрэглэх эм					
17	амитриптилин	шахмал, 10мг	+	+	Ж
18	дексаметазон	шахмал, 0.5мг - 2мг	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 4мг/мл (фосфат)	+	+	Ж
19	дiazepam	шахмал, 2мг, 5мг	+	+	СЖ
		тарилгын уусмал, 5мг/мл	+	+	СЖ
20	гиосцин	шахмал, 10мг (бутилбромид, гидробромид)	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 20мг/мл, (бутилбромид, гидробромид)		+	Ж
21	лактолоза	сироп, 667 мг/мл	+	+	ЖГ
22	ондансетрон	шахмал, 4мг (гидрохлорид)	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 2мг/мл (гидрохлорид)	+	+	Ж
3. ХАРШЛЫН БА АНАФИЛАКСИЙН ЭСРЭГ ЭМ					
23	преднизолон	шахмал, 5мг	+	+	Ж
24	дексаметазон	тарилгын уусмал, 4мг/мл (фосфат)	+	+	Ж
25	гидрокортизон	тарилгын нунтаг, 100мг (натрийн сукцинат)	+	+	Ж
26	эпинефрин (адреналин)	тарилгын уусмал, 1мг /1мл (гидрохлорид, гидроген тартрат)	+	+	+
27	лоратадин	сироп, 1мг/мл	+	+	Ж
28	деслоратадин	шахмал, 5мг	+	+	Ж
		сироп, 0.5мг/мл			
4. ХОРГҮЙСҮҮР (АНТИДОТ) БА ХОРДЛОГО ТАЙЛАХ ЭМ					
4.1 Өвөрмөц бус					
29	идэвхжүүлсэн нүүрс	шахмал, 250мг	+	+	ЖГ
4.2 Өвөрмөц					
30	налоксон	тарилгын уусмал, 0.4мг/мл (гидрохлорид)		+	+
31	кальцийн глюконат	тарилгын уусмал, 100мг/мл	+	+	Ж
32	атропин	тарилгын уусмал, 1мг/мл (сульфат)	+	+	+
33	ацетилцистеин	уух шингэн 10%, 20% (10%, 20% уусмал бэлтгэж уух)	+	+	ЖГ
		тарилгын уусмал, 200мг/мл-10мл	+	+	Ж
34	кальцийн эдетат натри	тарилгын уусмал, 200мг/мл		+	+
5. УНАЛТ, ТАТАЛТЫН ЭСРЭГ ЭМ					
35	вальпроны хүчил (натрийн вальпроат)	сироп, 50мг/мл, 54.64мг/мл	+	+	+
		уух шингэн, 200мг/5мл	+	+	+
36	карбамазепин	шахмал, 100мг, 200мг	+	+	Ж
37	фенобарбитал	шахмал, 5мг	+	+	СЖ

38	дiazepam	шахмал, 2мг, 5мг	+	+	+	СЖ
		тарилгын уусмал, 5мг/мл	+	+	+	СЖ
39	леветирацетам	шахмал, 250мг, 500мг	+	+	+	Ж
		уух шингэн, 100мг/мл	+	+	+	Ж
40	ламотриджин	шахмал, 25мг, 50мг, 100мг	+	+	+	Ж
41	леводопамин + карбидопамин	шахмал 100мг/10мг, 100мг/25мг	+	+	+	Ж

6. ХАЛДВАРЫН ЭСРЭГ ЭМҮҮД

6.1 Шимэгч хорхойн эсрэг эмүүд

42	левамизол	шахмал, 50мг (гидрохлорид)	+	+	+	Ж
43	мебендазол	шахмал, 100мг	+	+	+	Ж
44	альбендазол	хөвмөл, 100мг/5мл, 200мг/5мл,	+	+	+	ЖГ
45	пирантел	хөвмөл, 250 мг/5мл (эмбонат, памаот)	+	+	+	ЖГ

6.2 Бактерийн эсрэг эмүүд

6.2.1 Бета лактамын антибиотикүүд

46	феноксиметилпенициллин	шахмал, капсул, 250мг (калийн давс)	+	+	+	+	Ж
47	бензилпенициллин	тарилгын нунтаг, 0.5г (натрийн давс, калийн давс)	+	+	+	+	Ж
48	бензатин бензилпенициллин	тарилгын нунтаг, 1.2 сая ОУН	+	+	+	+	Ж
49	прокайн бензилпенициллин	тарилгын нунтаг, 1г (=1 саяОУН)	+	+	+	+	Ж
50	клоксациллин	хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 125мл/5мл - 250мг/5мл (натрийн давс)	+	+	+	+	Ж
51	ампициллин	капсул 250мг	+	+	+	+	Ж
		хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 125мг/5мл-250мг/5мл	+	+	+	+	Ж
		тарилгын нунтаг, 500мг (натрийн давс)	+	+	+	+	Ж
52	амоксациллин	капсул, 250мг (тригидрат)	+	+	+	+	Ж
		хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 125мг/5мл - 250мг/5мл (тригидрат)	+	+	+	+	Ж
53	амоксациллин +клавулоны хүчил	шахмал, 375мг	+	+	+	+	Ж
		хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 125мг + 31.25мг/5мл - 250мг + 62.5мг/5мл, 400мг + 57мг/5мл	+	+	+	+	Ж
		тарилгын нунтаг, 600мг	+	+	+	+	Ж
54	цефадроксил	хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 125мг/5мл - 250мг/5мл	+	+	+	+	Ж
55	цефалексин	капсул, 250мг	+	+	+	+	Ж
		хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 125мг/5мл - 250мг/5мл	+	+	+	+	Ж
56	цефиксим	хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 100мг/5мл	+	+	+	+	Ж
57	цефотаксим	тарилгын нунтаг, 250мг, 500мг (натрийн давс)	+	+	+	+	Ж

58	цефтриаксон	тарилгын нунтаг, 250мг, 500мг (натрийн давс)		+	+	Ж
59	цефтазидим	тарилгын нунтаг, 500мг (пентагидрат)		+	+	Ж
60	цефазолин	тарилгын нунтаг, 500мг	+	+	+	Ж
6.2.2 Бусад антибиотикууд						
61	сульфаметоксазол + триметоприм	хөвмөл, 200мг/5мл + 40мг/5мл	+	+	+	Ж
62	нитрофурантоин	шахмал, 50мг	+	+	+	Ж
63	метронидазол	шахмал, 250мг	+	+	+	Ж
64	клиндамицин	капсул,150мг (гидрохлорид)		+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 125мг/5мл, 150мг/мл (фосфат)		+	+	
65	эритромицин	шахмал, 250мг	+	+	+	Ж
		хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 125мг/5мл, 250 мг/5 мл	+	+	+	Ж
66	мидекамицин	хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 175мг/5мл		+	+	Ж
67	джозамицин	шахмал 500мг		+	+	Ж
68	азитромицин	хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 100мг/5мл, 200мг/5мл		+	+	Ж
69	гентамицин	тарилгын уусмал, 40мг/мл (сульфат)		+	+	Ж
70	ципрофлоксацин	шахмал, 250мг (гидрохлорид)	+	+	+	Ж
71	ванкомицин	тарилгын нунтаг, 500мг (гидрохлорид)			+	Ж
72	имипенем + циластатин	тарилгын нунтаг, 500 мг + 500 мг			+	Ж
73	меропенем	тарилгын нунтаг, 0.5г			+	Ж
6.2.3 Сүрьеэ эмчлэх эм						
74	изониазид	шахмал, 100мг		+	+	
75	этамбутол	шахмал, 100мг (гидрохлорид)		+	+	
76	пиразинамид	хөвмөл, 250мг/мл		+	+	
77	рифампицин	шахмал, капсул, 150мг		+	+	
		хөвмөл, 200мг/5мл		+	+	
78	амикацин	тарилгын уусмал, 500мг (сульфат)		+	+	
79	капреомицин	тарилгын нунтаг, 1г (сульфат)		+	+	
80	циклосерин	капсул, 250мг		+	+	
81	левофлоксацин	шахмал, 250мг, 500мг		+	+	
		тарилгын шингэн, 5мг/мл		+	+	
82	линезолид	хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 100мг/5мл			+	
6.3 Мөөгөнцрийн эсрэг эм						
83	нистатин	шахмал, 500000 ОУН	+	+	+	Ж
84	гризеофульвин	шахмал, 125мг		+	+	Ж
85	флуконазол	капсул, 50мг - 200 мг		+	+	Ж
		тарилгын шингэн, 2мг/мл		+	+	Ж
6.4 Протозоины эсрэг эм						

86	метронидазол	шахмал, 250мг	+	+	+	Ж
		тарилгын шингэн, 5мг/1мл	+	+	+	
6.5 Вирусын эсрэг бэлдмэл						
6.5.1 Херпес вирусын эсрэг эм						
87	ацикловир	тосон түрхлэг, крем, 5%	+	+	+	ЖГ
		шахмал, 200мг		+	+	Ж
6.5.2 Ретровирусын эсрэг бэлдмэл						
6.5.2.1 Нуклеозидууд/нуклеотит транскриптаз ферментийг эргэх шинж чанартайгаар дарангуйлагчид						
88	энтекавир	уух шингэн, 0.05мг/мл		+	+	
		шахмал,0.5мг, 1мг		+	+	Ж
89	ламивудин	шахмал, 100мг	+	+	+	Ж
6.5.2.2 Нуклеозидын бус транскриптаз ферментийг эргэх шинж чанартайгаар дарангуйлагчид						
90	эфавиренз	шахмал, 600мг		+	+	Ж
91	невирапин	шахмал, 200мг		+	+	Ж
		хөвмөл, 50мг/5мл		+	+	Ж
6.5.2.3 Нийлмэл найрлагатай эмүүд						
92	ламивудин + невирапин + ставудин	шахмал, 30мг + 50мг + 60мг			+	Ж
93	ламивудин + невирапин + зидовудин	шахмал, 150мг + 200мг + 300мг			+	Ж
94	ламивудин + зидовудин	шахмал, 150мг + 300мг			+	Ж
6.5.3 Вирусын эсрэг бусад эмүүд						
95	осельтамивир	капсул, 30мг - 75мг (фосфат)		+	+	Ж
96	рибавирин	капсул, 200мг		+	+	Ж
97	хүний цэвэршүүлсэн гамма интерфероны эсрэг бие	шахмал, 0.003г, 0.006г	+	+	+	ЖГ
		дусал, 25мл	+	+	+	ЖГ
98	интерфероны индуктор	шахмал, 12мг			+	ЖГ
99	инозин пранобекс	сироп, 100мг/5мл, 250мг/5 мл			+	Ж
100	интерферон альфа2b	лаа, 150000-1000000 ОУН		+	+	ЖГ
7. МИГРЕНЬ ЭМЧЛЭХ ЭМ						
7.1 Цочмог өвдөлт намдаах эм						
101	парацетамол	хөвмөл, 120мг/5мл, 250мг/5мл	+	+	+	ЖГ
		лаа, 80мг - 300 мг	+	+	+	ЖГ
102	ибупрофен	хөвмөл, 100мг/5мл - 200мг/5мл	+	+	+	ЖГ
7.2 Урьдчилан сэргийлэх эм						
103	пропранолол	шахмал, 20мг - 40мг	+	+	+	Ж
8. ХАВДРЫН ЭСРЭГ, ДАРХЛАЛ ДАРАНГУЙЛАХ, ХӨНГӨВЧЛӨХ ЭМЧИЛГЭЭНИЙ ЭМ						
8.1 Дархлаа дарангуйлах эм						
104	азатиопирин	шахмал, 50мг		+	+	Ж
105	циклоспорин	капсул, 25мг		+	+	Ж
8.2 Хорт хавдрын эсрэг эм						
106	винкристин	тарилгын нунтаг, 1мг (сульфат)		+	+	Ж*

107	метотрексат	шахмал, 2.5мг (натрийн давс)	+	+	Ж*
		тарилгын уусмал, 25мг/мл (натрийн давс)	+	+	Ж*
108	месна	тарилгын уусмал, 100мг/мл	+	+	
109	циклофосфамид	тарилгын нунтаг, 200мг	+	+	Ж*
		шахмал, 25 мг	+	+	Ж*
110	цитарабин	тарилгын уусмал, нунтаг, 100мг		+	Ж*
111	доксорибуцин	тарилгын уусмал, нунтаг, 10мг	+	+	Ж*
112	дактиномицин	тарилгын нунтаг, 0.5мг	+	+	Ж*
113	цисплатин	тарилгын уусмал, 1мг/мл	+	+	Ж*
114	карбоплатин	тарилгын уусмал, 10мг/мл	+	+	Ж*
115	паклитаксил	тарилгын уусмал, 6мг/мл	+	+	Ж*

8.3 Даавар, түүний эсрэг эмүүд

116	преднизолон	шахмал, 5мг	+	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 25мг/мл	+	+	+	Ж
117	метилпреднизолон	шахмал, 4мг (натрийн сукцинат)	+	+	+	Ж
		тарилгын нунтаг, 125мг - 250мг (натрийн сукцинат)	+	+	+	Ж
118	дексаметазон	тарилгын уусмал, 4мг/1мл (фосфат)	+	+	+	Ж
119	гидрокортизон	тарилгын нунтаг, 100мг (натрийн сукцинат)	+	+		Ж

9. ЦУСНЫ СИСТЕМД НӨЛӨӨЛӨХ ЭМ

9.1 Цус төлжүүлэх эм

120	төмрийн давс	сироп, 50мг/5мл (сульфат)	+	+	+	+	ЖГ
121	фолийн хүчил	шахмал, 1мг - 5 мг	+	+	+	+	ЖГ
122	цианокобаламин	тарилгын уусмал, 500мкг		+	+	+	Ж
123	төмрийн давс + фолийн хүчил + цианокобаламин	шахмал, капсул, 162мг + 0.75мг + 7.5мкг		+	+	+	ЖГ

9.2 Цус бүлэгнэлтэнд нөлөөлөх эм

124	гепарин	тарилгын уусмал, 1000 ОУН/мл - 5000 ОУН/мл (натрийн давс)		+	+	+	Ж
125	фитоменадион	шахмал, 10мг	+	+	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 1мг/мл - 10мг/мл		+	+	+	Ж
126	варфарин	шахмал, 1мг - 5мг (натрийн давс)			+	+	Ж
127	протамин	тарилгын уусмал, 10мг/мл (сульфат)			+	+	Ж

10. ЦУСНЫ БЭЛДМЭЛ, СИЙВЭН ОРЛОХ ЭМ

10.1 Цус ба цусан бүтээгдэхүүн

128	шинэ хөлдөөсөн сийвэн			+	+	
129	тромбоцитүүд			+	+	
130	цусны улаан эсүүд			+	+	
131	донорын цус			+	+	

10.2 Сийвэнгийн уламжлалын эм

ДЭМБ-ын шаардлага хангах хүний цусны сийвэнгийн гаралтай бүх бүтээгдэхүүн хамаарна.

10.3 Сийвэн орлох эм

132	декстран 70	тарилгын шингэн, 6% (12г - 24г)	+	+	+	Ж
-----	-------------	---------------------------------	---	---	---	---

10.4 Сийвэнгийн бэлдмэл						
133	иммуноглобулин (хэвийн)	тарилгын уусмал, 50мг/мл (5% - 16%)	+	+		Ж
134	альбумин (уурагт бэлдмэл)	тарилгын шингэн, 5% - 20%	+	+		Ж
11. ЗҮРХ СУДАСНЫ ЭМ						
11.1 Цусны даралт бууруулах эм						
135	эналаприл	шахмал, 2.5мг - 5мг (малеат)	+	+	+	Ж
11.2 Зүрх судасны дутмагшилд хэрэглэх эм						
136	дигоксин	шахмал, 0.25мг		+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 0.025% (10мг/мл)		+	+	
137	допамин	тарилгын уусмал, 40мг/мл (гидрохлорид)		+	+	
138	фуросемид	шахмал, 10мг - 40мг	+	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 10мг/мл		+	+	Ж
12. АРЬСНЫ ӨВЧНИЙГ ЭМЧЛЭХ ЭМҮҮД						
12.1 Мөөгөнцрийн эсрэг эм (хэсэг газрын)						
139	тербинафин	гель, крем, шүршлэг 1% (гидрохлорид)		+	+	Ж
140	миконазол	крем, 20мг/г		+	+	Ж
12.2 Халдварын эсрэг эм						
141	калийн перманганат	гадуур хэрэглэх уусмал, 1:10000	+	+	+	ЖГ
142	мөнгөний сульфадиазин	тосон түрхлэг, крем 10мг/г		+	+	ЖГ
12.3 Үрэвслийн эсрэг ба загатнаа намдаах эм						
143	гидрокортизон	тосон түрхлэг, крем, 0.1% - 1% (бутират, ацетат)		+	+	Ж
144	бетаметазон	тосон түрхлэг, 0.05% - 0.1% (дипропионат)		+	+	Ж
12.4 Арьсны эвэрлэгт нөлөөлөх ба гуужуулах эм						
145	бензоил пероксид	гадуур хэрэглэх уусмал, крем, 5%		+	+	ЖГ
146	салицилийн хүчил	гадуур хэрэглэх уусмал, 5%		+	+	ЖГ
147	уреа	тосон түрхлэг, крем, 5% - 10%			+	ЖГ
12.5 Хамуу эмчлэх эм						
148	бензилбензоат	шингэн тосон түрхлэг, 10% - 20%	+	+	+	ЖГ
13. ОНОШИЛГООНЫ БОДИСУУД						
13.1 Нүдэнд хэрэглэх эм						
149	тропикамид	нүдний дусал, 0.5% - 1%		+	+	Ж
13.2 Рентген тодруулагч бодис						
150	иопромид	тарилгын уусмал, 240мг йод/мл - 370мг йод/мл			+	Ж
14. ХАЛДВАРГҮЙЖҮҮЛЭХ БА ҮЖЛИЙН ЭСРЭГ БОДИС						
14.1 Үжлийн эсрэг бэлдмэл						
151	повидон йод	гадуур хэрэглэх уусмал, 0.5% - 10%	+	+	+	ЖГ
152	хлоргексидин	гадуур хэрэглэх уусмал, 5% (диглюконат) (шингэлэх)		+	+	ЖГ
153	этанол	гадуур хэрэглэх уусмал, 70% (денатурат)		+	+	ЖГ

14.2 Халдваргүйжүүлэх бодис						
154	хлороксиленол	гадуур хэрэглэх уусмал, 4.8%	+	+	+	
155	глутаральдегид	гадуур хэрэглэх уусмал, 2%	+	+	+	
15. БӨӨР, ШЭЭСНИЙ ЗАМД НӨЛӨӨЛӨХ ЭМ						
15.1 Шээлгэх эм						
156	гидрохлортиазид	шахмал, 25мг	+	+	+	Ж
157	фуросемид	шахмал, 10мг - 40мг	+	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 10мг/мл	+	+	+	Ж
158	спиринолактон	шахмал, 25мг	+	+	+	Ж
159	маннитол	тарилгын шингэн, 10% - 20%	+	+	+	Ж
16. ХОДООД, ГЭДЭСНИЙ ЗАМЫН ӨВЧНИЙГ ЭМЧЛЭХ ЭМ						
16.1 Нойр булчирхайн ферментүүд						
160	панкреатин	шахмал, капсул (нийлмэл найрлагатай)	+	+	+	ЖГ
16.2 Ходоодны хүчлийг багасгах ба шархлаа эмчлэх эм						
161	ранитидин	шахмал, 150мг (гидрохлорид)	+	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 25мг/мл (гидрохлорид)		+	+	Ж
162	омепразол	капсул, 20мг - 40мг	+	+	+	Ж
		тарилгын нунтаг, 40мг		+	+	Ж
16.3 Бөөлжилт намдаах эм						
163	метоклопрамид	шахмал, 10мг (гидрохлорид)	+	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 5мг/мл (гидрохлорид)	+	+	+	Ж
164	ондансетрон	шахмал, 4мг (гидрохлорид)		+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 2мг/мл (гидрохлорид)		+	+	Ж
16.6 Бусад бэлдмэл						
165	глицерин	лаа 1г, 1.5г, 2г	+	+	+	
166	лактолоза	сироп, 667мг/мл	+	+	+	ЖГ
167	цайрын сульфат	сироп, 10 мг/мл - 20мг/5мл	+	+	+	ЖГ
		шахмал, 10 мг - 20 мг	+	+	+	ЖГ
168	нифуроксазид	сироп, 220мл/5мл - 250мл/5мл	+	+	+	Ж
		шахмал, 100мг, 200мг	+	+	+	Ж
169	месалазин	шахмал, 500мг		+	+	Ж
		лаа, 500-1000мг		+	+	Ж
16.7 Ходоод гэдэсний замын цус алдалтанд нөлөөлөх бэлдмэл						
170	октреотид	тарилгын уусмал, 0.05мг/мл - 0.1мг/мл			+	
17. ДААВАР, ДААВРЫН ҮЙЛДЭЛТ БУСАД БЭЛДМЭЛ						
17.1 Бөөрний дайвар булчирхайн даавар, түүний нийлэг эм						
171	гидрокортизон	шахмал, 10мг	+	+	+	Ж
17.2 Инсулин ба чихрийн шижин эмчлэх бусад бэлдмэл						
172	метформин	шахмал, 500мг (гидрохлорид)	+	+	+	Ж

173	инсулин	тарилгын уусмал, 40 ОУН/ мл - 100 ОУН/мл (хэт богино, богино, дундаж, урт хугацааны үйлчлэлтэй холимог 2 шатлалт хүний болон аналог инсулин)	+	+	+	Ж
174	глюкагон	тарилгын уусмал, 1мг/мл			+	Ж
17.3 Бамбай бүлчирхайн даавар ба түүний эсрэг эм						
175	йодын бэлдмэл	шахмал, капсул, 60мг - 200мг (калийн давс)	+	+	+	ЖГ
176	левотироксин	шахмал, 25мкг - 50мкг (натрийн давс)	+	+	+	Ж
177	пропилтиоурацил	шахмал, 50мг		+	+	Ж
18. ДАРХЛАЛЫН СИСТЕМД НӨЛӨӨЛӨХ БЭЛДМЭЛ						
18.1 Вакцин						
18.1.1 Нийтлэг дархлаажуулалтанд хэрэглэх						
178	сүрьеэгийн (БЦЖ)	тарилгын уусмал	+	+	+	
179	гепатит Б	тарилгын уусмал	+	+	+	
180	улаан бурхан	тарилгын уусмал	+	+	+	
181	улаануудын	тарилгын уусмал	+	+	+	
182	улаан бурхан - гахайн хавдар - улаануудын	тарилгын уусмал	+	+	+	
183	сахуу - хөхүүл ханиад -татран - гепатит Б - хемофилюс инфлюэнза В-ийн	тарилгын уусмал	+	+	+	
184	сахуу - татрангийн	тарилгын уусмал	+	+	+	
185	халдварт саагийн	тарилгын уусмал	+	+	+	
186	томуугийн	тарилгын уусмал	+	+	+	
187	боомын	тарилгын уусмал			+	
188	пневмококкын эсрэг	тарилгын уусмал			+	
18.1.2 Сонгомол бүлгийн бэлдмэл						
189	балнадын	тарилгын уусмал		+	+	
190	галзуугийн	тарилгын уусмал		+	+	
191	менингококкийн	тарилгын уусмал		+	+	
192	тарваган тахлын	тарилгын уусмал		+	+	
193	шар чичрэгийн	тарилгын уусмал			+	
194	хүний хөхөнцөр вирусийн эсрэг	тарилгын уусмал			+	
195	гепатит А - ийн эсрэг	тарилгын уусмал	+	+	+	
196	улиралын томуугийн	тарилгын уусмал	+	+	+	
18.1.3 Бусад						
197	стафилакоккын анатоксин	тарилгын уусмал			+	
198	сальмонеллёзын нян залгиур	уух уусмал			+	
199	балнадын нян залгиур	уух уусмал			+	
200	цусан суулгын нян залгиур	уух уусмал			+	
19. БУЛЧИН СУЛРУУЛАХ БА ХОЛИНЭСТЕРАЗЫН ЭСРЭГ БЭЛДМЭЛ						

201	суксаметон	тарилгын уусмал, 50 мг/мл (хлорид)	+	+		
202	векурон	тарилгын нунтаг, 4мг, 10мг (хлорид)	+	+		
20. НҮДНИЙ ӨВЧИНД ХЭРЭГЛЭХ ЭМ						
20.1 Халдварын эсрэг бэлдмэл						
203	ацикловир	нүдний тосон түрхлэг, 3%	+	+	+	Ж
204	тетрациклин	нүдний тосон түрхлэг, 1% (гидрохлорид)	+	+	+	Ж
205	гентамицин	нүдний дусал, 0.3% (3мг/мл) (сульфат)	+	+	+	Ж
20.2 Үрэвслийн эсрэг эм						
206	преднизолон	нүдний дусал, 0.5% (5мг/мл) (натрийн фосфат)	+	+	+	Ж
20.3 Хэсгийн мэдээгүйжүүлэх бэлдмэл						
207	тетракаин	нүдний дусал, 0.5% (гидрохлорид)		+	+	
20.4 Хүүхэн хараа өргөсгөх эм						
208	атропин	нүдний дусал, 0.1% - 1% (сульфат)		+	+	
209	эпинефрин (адреналин)	нүдний дусал, 2% (гидрохлорид)		+	+	
21. ХЭВЛИЙН ДИАЛИЗИЙН УУСМАЛ						
210	диализийн уусмал	хэвлийд сэлбэх уусмал			+	
22. СЭТГЭЦИЙН БОЛОН ЗАН ҮЙЛИЙН ЭМГЭГИЙГ ЭМЧЛЭХ ЭМ						
22.1 Солиорлыг эмчлэх эм						
211	хлорпромазин	шахмал, капсул, 10мг - 100мг (гидрохлорид)	+	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 25мг/мл (гидрохлорид)			+	Ж
212	галоперидол	шахмал, 1.5мг	+	+	+	Ж
		тарилгын уусмал, 5мг/мл			+	Ж
22.2 Сэтгэлийн хөдөлгөөнийг эмчлэх эм						
22.2.1 Сэтгэл гутралыг эмчлэх эм						
213	амитриптиллин	шахмал, 10мг, 25мг (гидрохлорид)	+	+	+	Ж
214	флуоксетин	капсул, 20мг (гидрохлорид)			+	Ж
22.2.2 Тархины эд, эсийг хамгаалах эм						
215	тенотен (цэвэршүүлсэн тархины өвөрмөц уураг S-100 эсрэг бие *10-16нг/г - аас илүүгүй үйлчлэгч бодисын идэвхтэй хэлбэр агуулсан)	шахмал, 0.003г			+	ЖГ
23. АМЬСГАЛЫН ЗАМЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД НӨЛӨӨЛӨХ ЭМ						
23.1 Гуурсан хоолойн багтраа эмчлэх эм						
216	сальбутамол	шахмал, 2мг (сульфат)	+	+	+	Ж
		сироп, 2мг/5мл (сульфат)	+	+	+	Ж
		утлагын уусмал, 2.5мг/2мл,	+	+	+	Ж
		ингаляцийн цацлага, 100мкг/тун (сульфат)	+	+	+	Ж
217	монтелукаст	зажилдаг шахмал, 4мг, 5 мг	+	+	+	ЖГ

218	будесонид	утлагын уусмал, 0.5мг/2мл	+	+	+	Ж
23.2 Ханиалга намдаах эм						
23.3 Цэр ховхлох эм						
219	амброксол	сироп, 15мг/5мл - 30мг/5мл (гидрохлорид)	+	+	+	ЖГ
		тарилгын уусмал (утлагаар хэрэглэх) 15мг/2мл		+	+	ЖГ
220	ацетилцистейн	уусмал бэлтгэх нунтаг, 100мг, 200мг	+	+	+	ЖГ
24. ДАВС, УС, ХҮЧИЛ, ШҮЛТИЙН ТЭНЦВЭРТ НӨЛӨӨЛӨХ ЭМ						
24.1 Уулгаж сэлбэх бэлдмэл						
221	олон найрлагат давсны бэлдмэл	нунтаг, (глюкоз + натрийн хлорид + калийн хлорид + трисодиум цитрат/ натрийн карбонат), 13.5г/л + 2.6г/л + 1.5г/л + 2.9г/л	+	+	+	ЖГ
24.2 Судсанд сэлбэх бэлдмэл						
222	глюкоз (декстроз)	тарилгын уусмал, 40%	+	+	+	Ж
		тарилгын шингэн, 5% - 20%	+	+	+	Ж
223	глюкоз (декстроз) + натрийн хлоридын холимог уусмал	тарилгын шингэн, 5% + 0.9%	+	+	+	Ж
224	натрийн хлорид	тарилгын шингэн, 0.9%	+	+	+	Ж
225	натрийн бикарбонат	тарилгын шингэн, 4%	+	+	+	Ж
226	рингерийн уусмал	тарилгын шингэн, 100мл - 1000мл	+	+	+	Ж
227	рингер лактатын уусмал	тарилгын шингэн, 50мл - 500мл	+	+	+	Ж
24.3 Бусад						
228	тарилгын ус		+	+	+	ЖГ
25. АМИНДЭМ, ЭРДЭС БОДИС						
25.1 Дан найрлагатай эм						
229	аскорбины хүчил	шахмал, 50мг	+	+	+	ЖГ
		тарилгын уусмал, 50мг/мл	+	+	+	Ж
230	кальцийн глюконат	шахмал, 500мг	+	+	+	ЖГ
		тарилгын уусмал, 100мг/мл	+	+	+	Ж
231	йодын бэлдмэл	шахмал, капсул, 60мг - 200мг (калийн давс)	+	+	+	ЖГ
232	пиридоксин	шахмал, 20мг (гидрохлорид)	+	+	+	Ж
233	ретинол	шахмал, капсул, 10000 ОУН - 200000 ОУН (пальмитат)	+	+	+	ЖГ
		дуслаар ууж хэрэглэх тосон уусмал, 100000 ОУН/мл (пальмитат)	+	+	+	ЖГ
234	эргокальциферол	шахмал, капсул, 50000 ОУН	+	+	+	Ж
		уух усан уусмал, 200 ОУН/мл - 10000 ОУН/мл	+	+	+	Ж
235	холекальциферол	шахмал, капсул 400 ОУН - 1000 ОУН	+	+	+	ЖГ
		уух усан уусмал, 400 ОУН/мл	+	+	+	ЖГ
26. ХҮҮХДИЙН ЧИХ, ХАМАР, ХООЛОЙН ЭМҮҮД						

236	будесонид	утлагын уусмал, 0.5мг/2мл, инглицийн цацлага, 200 мкг/тун хамрын шүршлэг, 64мкг/тун	+	+	+	Ж
237	ципрофлоксацин	чихний дусал, 0.3% (гидрохлорид)		+	+	Ж
238	амброксол	утлагын уусмал, 15мг/2мл		+	+	Ж
239	биклотимол	шүршлэг, 2.5%			+	ЖГ

27. НЯРАЙН АСАРГААНД ХЭРЭГЛЭХ ӨВӨРМӨЦ ЭМҮҮД**27.1 Нярайд хэрэглэх эм**

240	хлоргексидин	гадуур хэрэглэх уусмал эсвэл гель, 7.1% (диглюконат)-ыг 4% хүртэл сулруулах (хүй цэвэрлэх)		+	+	
241	каффеин	тарилгын уусмал, 20мг/мл (цитрат)			+	
242	ибупрофен	тарилгын уусмал, 5мг/мл			+	
243	простогландин Е	тарилгын уусмал, 0.5мг/мл (простогландин Е1), 1мг/мл (простогландин Е2)			+	
244	сурфактант	хөвмөл, 80мг/мл (мөгөөрсөн хоолойд цацаж хэрэглэнэ)			+	
		хөвмөл бэлтгэх нунтаг, 120мг			+	

28.ҮЕ МӨЧНИЙ ЭМГЭГИЙН ЭМЧИЛГЭЭНД ХЭРЭГЛЭХ ЭМҮҮД**28.1 Үе мөчний өвчнийг эмчлэх эм**

245	метотрексат	шахмал, 2.5мг (натрийн давс)		+	+	Ж
-----	-------------	---------------------------------	--	---	---	---

28.2 Ювениль үе мөчний эмгэгт хэрэглэх эм

246	ацетилсалицилын хүчил	шахмал, 100мг - 500мг		+	+	ЖГ
-----	-----------------------	-----------------------	--	---	---	----

Анхааруулга, нас болон тунгийн хязгаартай хэрэглэх эмүүд

ацетилсалицилын хүчил	12 наснаас дээш
атропин	3 сараас дээш
бензил бензоат	2 наснаас дээш
бетаметазон (арьсанд зориулсан бэлдмэл)	Нярайд хэрэглэхгүй (гидрокортизоноор орлуулах)
дилоксанид	25 кг-аас дээш жинтэйд
ибупрофен	3 сараас дээш (Тарилгын уусмал хэлбэрт хамаарахгүй. Тарилгын уусмалыг нярайн цусан хангамжийн дутагдалд эмчийн хяналтанд хэрэглэнэ)
ксилометазолин	3 сараас дээш
лоперамид	4 наснаас дээш
метоклопрамид	Нярайд хэрэглэхгүй.
мизопростол	Зөвхөн эмнэлгийн нөхцөлд, эмчийн хяналтанд хэрэглэнэ.
мифепристон	Зөвхөн эмнэлгийн нөхцөлд, эмчийн хяналтанд хэрэглэнэ.
ондансетрон	1 сараас дээш
парацетамол	Үрэвслийн эсрэг эмчилгээнд хэрэглэхгүй.
пропофол	1 сараас дээш
ретинол	Жирэмсэн үед хоногт 25000 ОУН тунгаас ихгүй хэрэглэнэ.
этанол агуулсан бэлдмэл	2 наснаас дээш
сульфаметоксазол + триметоприм	6 сараас дээш
тетракаин	Нярайд хэрэглэхгүй.

ХАВСРАЛТ – II

ХҮҮХДИЙН ЗАЙЛШГҮЙ ШААРДЛАГАТАЙ ЭМИЙН III ЖАГСААЛТ

цефазолин	1 сараас дээш
цефтриаксон	жирэмсний 41 долоо хоног дээш
ципрофлоксацин	12 наснаас дээш
флюксетин	8 наснаас дээш
эфавиренз	3 наснаас дээш эсвэл 10кг-аас дээш жинтэй
атазинавир	25 кг-аас дээш жинтэй
дарунавир	3 наснаас дээш
мөнгөний сульфадиазин	2 сараас дээш

Тайлбар, тэмдэглэгээ

ЖГ	Нийтийн үйлчилгээтэй эмийн санд жоргүй олгоно.
Ж	Нийтийн үйлчилгээтэй эмийн санд жороор олгоно.
Ж*	Зөвхөн амбулаторийн үйлчлүүлэгчидэд үйлчлэх эмийн санд /2018/А/423/ жороор олгоно.
СЖ	Жороор олгоно (сэтгэцэд нөлөөт эм).
МЖ	Мансууруулах эмийн жороор олгоно.
шахмал, капсул	Бүх хэлбэрүүд хамаарна (бүрхүүлтэй, хатуу, зөөлөн, уртасгасан үйлчилгээтэй гэх мэт).
сироп	Бүх хэлбэрүүд хамаарна (уусмал, хөвмөл, шингэн гэх мэт).
тарилгын уусмал	Бүх хэлбэрүүд хамаарна (коцентрацтай, тосон, хөвмөл гэх мэт).
тарилгын нунтаг	Бүх хэлбэрүүд хамаарна (лиофилизат, тарилгын нунтаг уусгагчийн хамт гэх мэт).
лаа	Бүх хэлбэрүүд хамаарна (үтрээний, шулуун гэдэсний гэх мэт).
Тухайн шатлалд заавал байх шаардлагагүй эмийг хоосон нүдээр тэмдэглэв.	

MEDICINE AND MEDICAL
DEVICES REGULATORY AGENCY

PHARMACEUTICAL SECTOR INDICATORS 2022

Ulaanbaatar
2022

MEDICINE AND MEDICAL DEVICES REGULATORY AGENCY

Address: UBH center, 8th floor,
1st khoroo, Sukhbaatar district,
Ulaanbaatar, Mongolia

Tel: 260182

E-mail: info@mmra.gov.mn
www.mmra.gov.mn

Approved by: Sh.Enkhtuya *Acting Director of the Medicine and
Medical Devices Regulatory Agency*

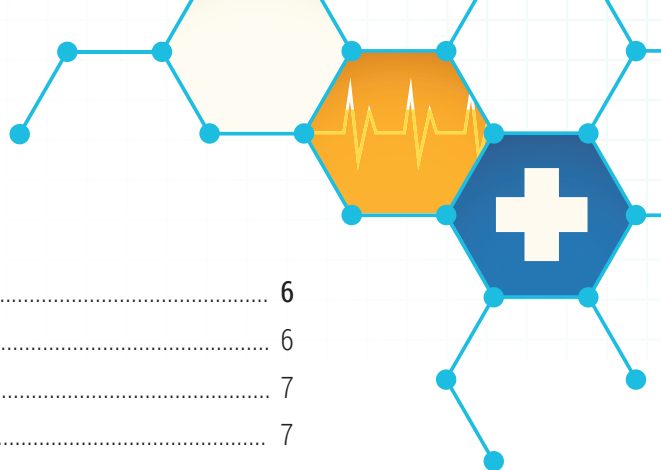
Edited by: P.Tsetsgee *Head of Medicine Safety and Surveillance Department*

Translated by: S.Purevsuren *Ph.D. Pharmacy*

Complied by: Ts.Tserenchimed *Officer of Administration department*

Information collected by:

E.Odontuya	Inspector of the quality control department
E. Undarmaa	Officer of the medicines safety and surveillance department
N.Munkhzaya	Officer of the medicines supply department
A.Nomindari	Officer of the licensing and permission regulatory department
M.Dolgion	Senior officer of the medicines registration division
E.Odbayar	Senior officer of the pharmaceutical manufacturing division
Sh.Ariunzaya	Officer of the medicines registration division
M.Tegshsaikhan	Officer of the medicines registration division
D.Nomintsetseg	Senior analyst of the medicines quality analysis laboratory

CONTENT

1. DEMOGRAPHIC AND HEALTH INDICATORS	6
1.1 POPULATION	6
1.2 HEALTH INDICATORS	7
1.2.1. LEADING CAUSES OF MORBIDITY	7
1.2.2. LEADING CAUSES OF MORTALITY	8
2. PHARMACEUTICAL SECTOR INDICATORS	9
2.1. LEGISLATION	9
2.2. INDICATORS OF PHARMACEUTICAL ORGANIZATIONS	13
2.2.1. MEDICINES AND MEDICAL DEVICES MANUFACTURERS	14
2.2.2. MEDICINES AND MEDICAL DEVICES SUPPLIERS	15
2.2.3. PHARMACIES	15
2.3. HUMAN RESOURCE INDICATORS	17
2.4. ECONOMIC INDICATORS	21
2.4.1. MEDICINES FINANCING	21
2.4.2. IMPORT OF MEDICINES	22
2.4.3. IMPORT OF MEDICAL DEVICES	24
2.4.4. IMPORT OF REAGENT AND STANDARD SUBSTANCES	24
2.4.5. IMPORT OF DIAGNOSTICS	25
2.4.6. IMPORT LICENSE	25
2.4.7. EXPORT OF MEDICINE	27
2.4.8. MANUFACTURING AND SALES	27
2.4.9. MEDICINE, MEDICAL DEVICES PROCUREMENT	29
2.5. MEDICINES REGULATION	30
2.5.1. MEDICINES REGISTRATION	30
2.5.2. INSPECTION	33
2.5.3. LABORATORY ANALYSIS	34
2.5.4. MEDICINES SAFETY	35
2.5.5. SELECTION OF MEDICINES	36
2.5.6. RATIONAL USE OF MEDICINE	37
2.5.7. MEDICINE ADVERTISING PERMISSION	37
2.5.8. NARCOTIC DRUGS AND PSYCHOACTIVE SUBSTANCES	39
2.6. MONITORING AND CALIBRATION OF MEDICAL EQUIPMENT	40
LIST OF FIGURES	44
LIST OF TABLES	45

FOREWORD

We are pleased to present the "Pharmaceutical Sector Indicators-2022" compilation from the Government Implementing Agency-Medicines and Medical Devices Regulatory Agency. Compiling the key indicators of the pharmaceutical sector and making them available to policymakers, decision-makers, and other users is essential to strengthening the transparency and accountability of the health sector.

The indicators of the pharmaceutical industry were first compiled in 2015, reflecting the indicators of human resources, pharmaceutical supply organizations, economic data, medicine registration, quality, safety, and drug selection.

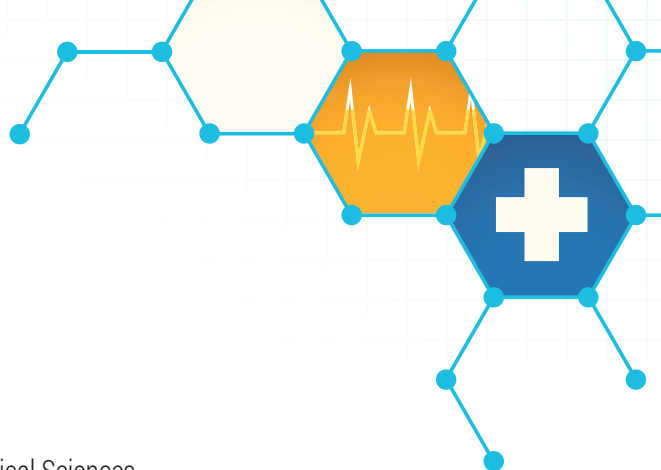
In this eighth edition, we present to you, dear users, the appropriate use of antimicrobial medicine, import, export, and quantitative indicators of narcotics and psychoactive drugs.

It is important to ensure the quality and safety of medicines and effectively implement regulation within the goal of developing the quality, accessibility, and effective system of health care as reflected in the "Vision-2050" long-term development policy program implemented by the Government of Mongolia.

We believe that it will be widely used in industry policies, plans, measures and research.

SH.ENKHTUYA

ACTING DIRECTOR OF THE MEDICINE AND MEDICAL DEVICES
REGULATORY AGENCY

ABBREVIATIONS

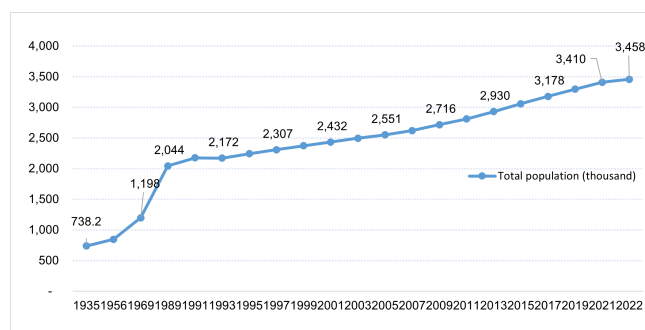
NDC	National Dermatology Center
MC	Medical college
MNUMS	Mongolian National University of Medical Sciences
BAP	Biologically active product
RDTC	Regional Diagnostic and Treatment Center
RI	Republic of India
RK	Republic of Korea
NLEM	National List of Essential Medicines
GASI	General Agency for Specialized Inspection
UBHD	Ulaanbaatar Health Department
RF	Russian Federation
NCNH	National Center for Mental Health
FCHM	First Central Hospital of Mongolia
SSCH	State Second Central Hospital
NCCD	National Center for Communicable Diseases
NCC	National Cancer Center
UPS	University of Pharmaceutical Sciences
HSUM	Health Sciences University of Mongolia
HD	Health Department
NCMCH	National Center for Maternal and Child Health
MEI	Medical Equipment Engineer
HM	Health Minister
MS	Medicines supplier
MUST	Mongolian University of Science and Technology
ATC	Anatomical Therapeutic Chemical
AWaRe	Access Watch Reverse
GMP	Good Manufacturing Practice
MNS	Mongolian National Standard
PSUR	Periodic Safety Update Report
CIOMS	Council for International Organizations of Medical Sciences

1.1. POPULATION OF MONGOLIA

The population of Mongolia was 3457.5 thousand in 2022, which has increased by 47.6 thousand people, or 3.88 percent, from 2021 (Figure 1). 2424.6 thousand (70.1%) of the total population lived in urban areas, and the remaining 1032.8 thousand (29.9%) lived in rural areas. 1696.1 thousand were male, and 1761.4 thousand were female.

The structure of the total population by age groups: 31.9 percent was children aged 0-14, 6.74 percent was children aged 15-19, 30.62 percent was population aged 20-39, 25.98 percent was population aged 40-64, and 4.7 percent was population over 65 years.

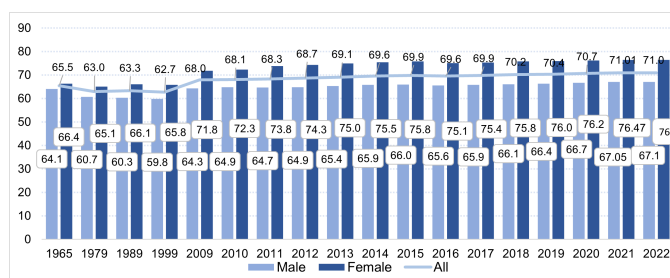
Figure 1. Number of population, by selected years

Source: Statistical Information Service - www.1212.mn

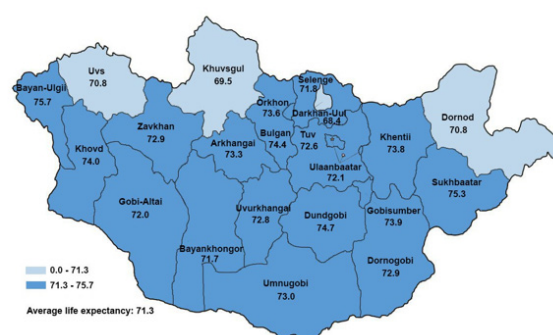
The life expectancy of the Mongolian population was 71.3 at the country level in 2022, which has increased by 0.29 years from the previous year, and the life expectancy was 76.7 years for women and 67.3 years for men. The life expectancy of a Mongolian person was 65.5 in 1965 and reached 71.3 in 2022, with an increase of 5.8 years in the last 57 years (Figure 2.)

Figure 2. Average life expectancy, by selected years

The average life expectancy at the births of the provinces was 75.7 years or 4.4 years more than the national average for Bayan-Ulgii province and 68.4 years or 2.9 years less than the national average for Darkhan-Uul province (Figure 3.)

Figure 3. Life expectancy of the population by regions and the capital city, 200

The life expectancy of the population at birth differs between regions and provinces. The population's life expectancy in the Eastern region was the highest at 73.3, and the population's life expectancy in the Central region was the lowest at 72.4 years.

Table 1. The life expectancy of the population, by regions and Provinces, 2022

Aimags, the capital city	Total	Male	Female
Total	71.3	67.3	76.7
Western Region	73.0	69.5	75.7
Bayan-Ulgii	75.7	72.7	77.8
Gobi-Altai	72.0	66.9	76.4
Zavkhan	72.9	70.4	75.0
Uvs	70.8	66.4	74.0
Khovd	74.0	71.4	75.3
Khangai region	72.5	69.8	75.4
Arkhangai	73.3	71.4	74.1
Bayankhongor	71.7	68.4	73.7
Bulgan	74.4	70.4	76.6
Orkhon	73.6	72.2	84.4
Uvurkhangai	72.8	70.4	75.4
Khuvsgul	69.5	66.1	74.4
Central Region	72.4	69.0	77.0
Gobisumber	73.9	73.5	75.6
Darkhan-Uul	68.4	63.8	74.4
Dornogobi	72.9	68.7	78.3
Dundgobi	74.7	70.9	80.0
Umnugobi	73.0	68.8	77.8
Selenge	71.8	67.5	78.1
Tuv	72.6	70.3	75.3
Western region	73.3	69.4	77.3
Dornod	70.8	66.7	75.1
Sukhbaatar	75.3	70.4	79.8
Khentii	73.8	71.2	77.1
Ulaanbaatar	72.1	67.1	75.5

Source: Statistical Information Service - www.1212.mn

1.2 HEALTH INDICATORS

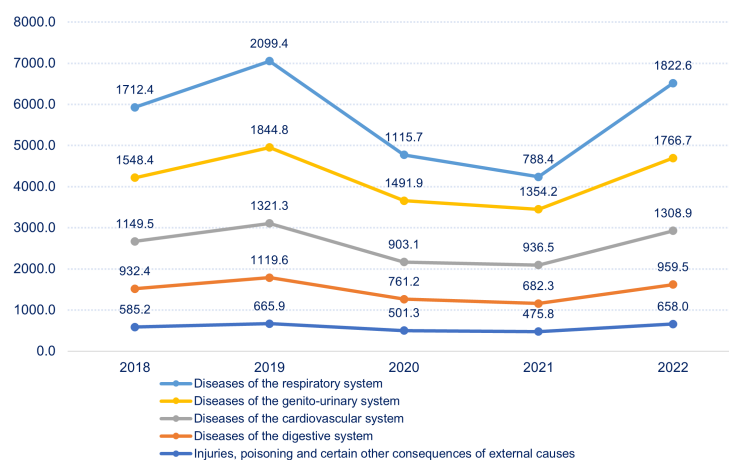
1.2.1. THE LEADING CAUSES OF POPULATION MORBIDITY

In 2022, diseases of the respiratory, digestive, cardiovascular, and genitourinary systems, and injuries, poisoning, and certain other consequences of external causes were the leading causes of population morbidity. Diseases of the digestive system led in 2021, and diseases of the respiratory system were leading in 2022.

Incidences of the leading diseases of morbidity per 10000 population were:	2021	2022
- Diseases of the respiratory system	788.4	1822.6
- Diseases of the digestive system	1354.2	1766.7
- Diseases of the cardiovascular system	936.5	1308.9
- Diseases of the genito-urinary system	682.3	959.5
- Injuries, poisoning, and certain other consequences of external causes	475.8	658.0

Compared to the previous year, diseases of the respiratory system increased by 1034.2, diseases of the digestive system by 412.5, diseases of the cardiovascular system by 372.4, diseases of the genitourinary system by 272.2, and injuries, poisoning and other diseases by 182.4 per 10 000 population, respectively. (Figure 4.)

Figure 4. The leading causes of population morbidity per 10 000 population, 2011-2022

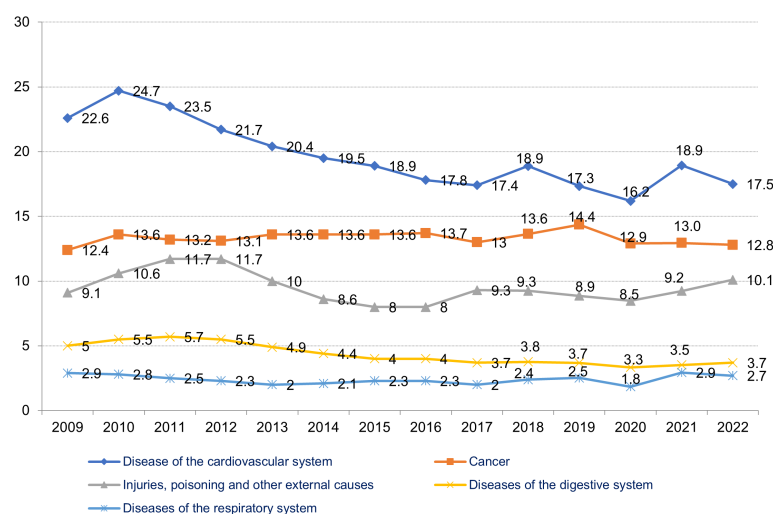
Source: Center of Health Development, Health sector indicators-2022

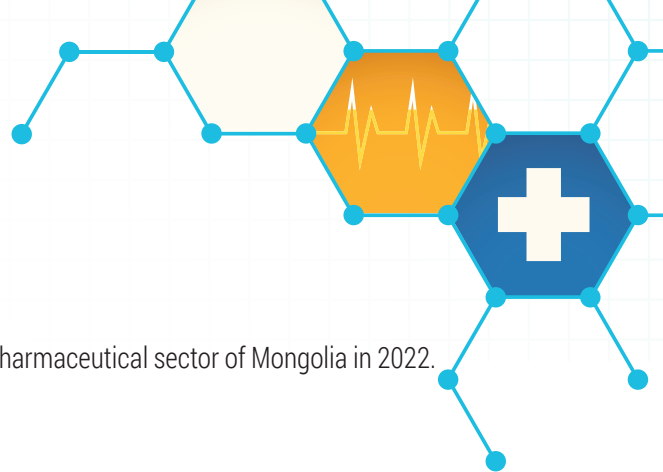
1.2.2. THE LEADING CAUSES OF POPULATION MORTALITY

In 1990, diseases of the respiratory system, cancers, and diseases of the cardiovascular system were the leading causes of Mongolian population mortality. Since 1995, diseases of the cardiovascular system, cancers, injuries, poisoning, and external causes have been the leading causes of mortality.

The leading causes of population morbidity per 10 000 population	2021	2022
Diseases of the cardiovascular system	18.9	17.5
Cancer	12.9	12.8
Injuries, poisoning, and certain other consequences of external causes	9.2	10.1
Diseases of the digestive system	3.5	3.7
Diseases of the respiratory system	2.9	2.7

Figure 5. The leading causes of population mortality per 10 000 population (2009-2022)

2. PHARMACEUTICAL SECTOR INDICATORS

2.1. LEGISLATION

The following policies, laws, and regulations were implemented in the pharmaceutical sector of Mongolia in 2022.

LAWS (in alphabetical order):

1. Law on Anti-corruption (July 6, 2006)
2. Law on Auditing /Revised version/ (June 19, 2015)
3. Law on Archives and Records Management /Revised version/ (April 24, 2020)
4. Law on Organization Secret (May 16, 1995)
5. Law on Exemptions from Customs duties (January 24, 2014)
6. Law on Disaster Protection /Revised version/ (February 2, 2017)
7. Law on Trademarks and Geographical Indications (June 10, 2010)
8. Law on Customs (May 20, 2008)
9. Law on Prevention of Crimes and Violations /Revised version/ (June 6, 2019)
10. Law on Immunization (April 20, 2000)
11. Law on Donors /Revised version/ (January 19, 2018)
12. Law on Advertisement (May 30, 2002)
13. Law on Legal Status of Government Agencies (February 15, 2004)
14. General Administrative Law (June 19, 2015)
15. Law on Permits /Revised version/ (June 17, 2022)
16. Law on investigation and settlement of violations (May 18, 2017)
17. Law on Violation /Revised version/ (May 11, 2017)
18. Law on Resolving Petitions and Complaints from Citizens to State Authorities and Public Officials (April 17, 1995)
19. Civil Code (January 10, 2002)
20. Law on Cyber Security (December 17, 2021)
21. Amendments to the Law on Prevention, Combat, and Mitigation of Social and Economic Impacts of the COVID-19 (December 31, 2020)
22. Amendments to the Law on Control of The Circulation of Narcotic Medicines and Psychotropic Substances (November 28, 2002)
23. Law on Control of The Circulation of Narcotic Medicines and Psychotropic Substances (May 26, 2011)
24. Law on the Government of Mongolia (May 6, 1993)
25. The Constitution of Mongolia (January 13, 1992)
26. Law on The Regulation of Public and Private Interests and Prevention of Conflict of Interest in Public Service (January 19, 2012)
27. Law on Transparency of Public Information (December 17, 2021)
28. Law on Standardization, Technical Regulation, and Accreditation of Conformity Assessment (December 21, 2017)
29. Law on the Public Service /Revised version/ (December 7, 2017)
30. Law on State and Official Secrets (December 1, 2016)
31. Law on Procurement of goods, works, and services with State and Local funds (December 1, 2005)
32. Law on State Inspection (December 27, 2003)
33. Law on Budget (December 23, 2011)

34. Law on State Thriftiness (April 29, 2022)
35. Law on Stamp duties (November 29, 2010)
36. Law on National Security (December 27, 2001)
37. Law on Development Policy and Planning and its Management /Revised version/ (May 7, 2020)
38. Law on Labor Safety and Hygiene (May 22, 2008)
39. Law on Labor (July 02, 2021)
40. Law on Individual Secrecy /Revised version/ (December 17, 2021)
41. Law on Metrology (May 09, 2019)
42. Law on Medicines and Medical Devices (May 27, 2010)
43. Law on Health (May 05, 2011)
44. Law on Health insurance (January 29, 2015)

INTERNATIONAL CONVENTIONS OF MONGOLIA:

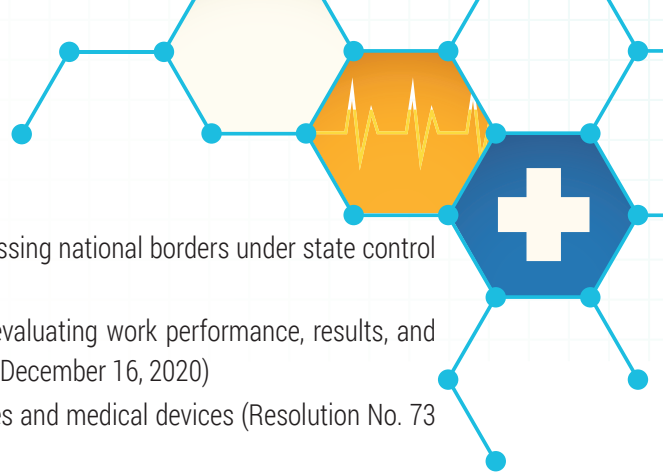
1. United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances (November 11, 1990)
2. Single Convention on Narcotic Drugs (March 25, 1961)
3. Convention on Psychotropic Substances (February 21, 1971)

RESOLUTIONS OF THE PARLIAMENT:

1. "Vision-2050" Long-Term Development Policy of Mongolia
2. Mongolia's Five-Year Development Guidelines for 2021-2025
3. Action Plan of the Government of Mongolia for 2020-2024
4. State Policy on Medicines (Resolution No.57 of October 09, 2014)

RESOLUTIONS OF THE GOVERNMENT:

1. Establishing the Agency - Medicine and Medical Devices Regulatory Agency (Resolution No. 222 dated December 16, 2020)
2. Amendments to the annex to the resolution of Establishing the Agency - Medicine and Medical Devices Regulatory Agency (Resolution No. 378 of December 14, 2021)
3. Approval of the Code of Ethics of Administrative and Service category civil servants (Resolution No. 33, dated January 23, 2019)
4. Approval of the regulation - The regulation of record management (Resolution No. 246, dated December 30, 2020)
5. Some measures to be taken to implement the Law on the 2022 Budget of Mongolia (Government Resolution No. 388 dated December 22, 2021)
6. Approval of revision of procedures on the development of institutions' performance planning, setting performance targets and indicators, and reporting (Resolution No. 217 of December 16, 2020)
7. Approval of revision of common procedures for monitoring and evaluating the implementation of administrative bodies policy papers and operation (Resolution No. 206, dated December 6, 2020)
8. Approval of revision of the regulation for developing, approving, and implementing the strategic plan (Resolution No. 216, dated December 16, 2020)
9. Some measures to implement the Law on Control of the Circulation of Narcotic Drugs and Psychotropic Substances (List of narcotic medicines and psychotropic substances to be used for analysis and research purposes) (Resolution No. 196 of 2003)
10. Approval of common regulation for internal auditing of business entities (Resolution No. 311, dated November 9, 2011)

11. Regulation for issuing export and import licenses for goods crossing national borders under state control (Resolution No. 219 of 2002)
12. Procedures for developing and approving performance plans, evaluating work performance, results, and qualification levels for core civil servants (Resolution No. 218 of December 16, 2020)
13. Determining the national border ports for the crossing medicines and medical devices (Resolution No. 73 of 2011)

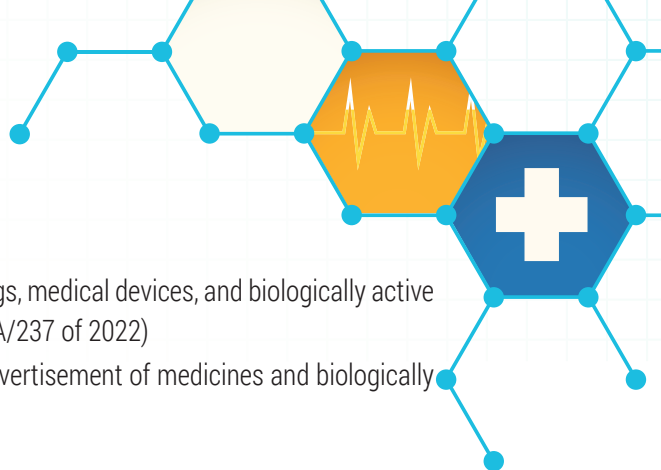
MINISTER ORDER:

1. Approval of regulation of the supply of vital medicines and medical devices (Health Minister Order No. 388 of 2009)
2. Approval of procedures for the employment of registration and GMP experts (Order No. 255 of 2015 of the Minister of Health and Sports)
3. Operational procedure of the representative office of foreign and domestic medicines manufacturers (Order No. 284 of 2015 of the Minister of Health and Sports)
4. Amendment to the procedures for recording, reporting and surveillance of adverse events following immunization (Order No. A/278 of 2016 of the Minister of Health and Sports)
5. Approval of the 9th list of Essential medicines and the 2nd list of Essential medicines for children (Health Minister Order No. A/625 of 2020)
6. Approval of the List of narcotic and psychotropic medicines used in the treatment of the Mongolian population (Order No. A/184 of 2016 of the Minister of Health and Sports)
7. Approval of procedures for the importation, manufacturing, and supply of narcotic and psychotropic medicines (Order No. 68 of 2015 of the Minister of Health and Sports)
8. Amendment to the list of narcotic and psychotropic medicines (Order No. A/28 of 2016 of the Minister of Health and Sports)
9. Amendment to the national pharmacopoeia of Mongolia (Health Minister Order No. A/219 of 2017)
10. Approval of the list of orphan medicines (Order No. 271 of 2015 of the Minister of Health and Sports)
11. Amendment to the list of orphan medicines (Order No. A/30 of 2016 of the Minister of Health and Sports)
12. Amendment of the list of orphan medicines (Order No. A/301 of 2017 of the Minister of Health and Sports)
13. Approval of procedures for supplying, receiving, and using medicines and medical devices through aid and donation (Health Minister Order No. A/232 of 2016)
14. Approval of the action plan (Action plan of the National Program to Combat Illegal Circulation of Narcotic Drugs and Psychotropic Substances to be implemented in the health sector) (Health Minister Order No. A/289 of 2017)
15. Approval of the regulation on development, approval and numbering of pharmacopoeia; and composition and working procedures of the Pharmacopoeia Committee (Health Minister Order No. A/132 of 2014)
16. Termination of registration of inhaled medicines containing chlorofluorocarbons (Joint Ministerial Order of Nature, Environment and Tourism and Health, No 217/259 of 2009)
17. Approval of working procedures and composition of the Human Medicines Council (Order No. 30 of 2015 of the Minister of Health and Sports)
18. Re-approval of the composition of the Human Medicines Council (Order No. A/144 of 2021 of the Minister of Health)
19. Re-approval of the payment amount for metrology work and services (Order No. 117 of 2015 of the Deputy Prime Minister of Mongolia)
20. Approval of instruction for electronic prescribing and dispensing of medicines (Health Minister Order No. A/495 of 2020)

21. List of measuring devices and instruments to be included in the verification (Order No. 125 of 2021 of the Deputy Prime Minister of Mongolia)
22. Approval of the operating procedure of the Medicines Revolving Fund (Health Minister Order No. 297 of 2011)
23. Approval of procedures for recording and reporting adverse drug reactions and safety information (Health Minister Order No. 415 of 2013)
24. Approval of the procedures for post-marketing surveillance of medicines (Health Minister Order No. 33 of 2014)
25. Approval of the Code of ethics of medical professionals (Health Minister Order No. A/406 of 2019)
26. Procedures for obtaining and using human blood, blood products, biological fluids, tissues, and organs to conduct clinical trials, research, and analysis (Health Minister Order No. A/526 of 2018)
27. Approval of good governance guidelines for the pharmaceutical sector (Health Minister Order No. A/190 of 2016)
28. Approval of the procedure for introducing medicine and medical devices' safety program (Health Minister Order No. A/19 of 2017)
29. Approval of procedure for issuing import and export licenses for medicines and medical devices (Health Minister Order No. A/407 of 2017)
30. Approval of model rules for the operation of the hospital pharmacy department (Health Minister Order No. A/180 of 2016)
31. Approval of procedures for calibration of medical equipment (Order No. 249 of 2015 of the Minister of Health and Sports)
32. Procedures for creating and using a database of medical equipment (Health Minister Order No. A/493 of 2017)
33. Procedures for ensuring regular operation and maintenance of medical equipment (Health Minister Order No. A/344 of 2018)
34. Methodology of calibration of medical equipment (Health Minister Order No. A/345 of 2018)
35. Methodology of calibration of medical equipment (Health Minister Order No. A/464 of 2021)
36. Approval of the working procedure of the Medicine and Therapeutic Committee (Health Minister Order No. A/414 of 2019)
37. Approval of registration procedures of medicines, raw materials of medicines, and biologically active products (Health Minister Order No. A/295 of 2019)
38. Approval of guidelines for classification, collection, storage, transportation, processing, and disposal of waste from health institutions (Health Minister Order No. 505 of 2017)
39. Requirements for documents for obtaining a license to conduct business activities in the field of health (Health Minister Order No. 145 of 2013)
40. Re-approval of the working procedure of the commission issuing a license to conduct business activities in the field of health (Minister Health Order No. A/400 of 2021)
41. Procedures for calculating the financing of medicines to be fully paid by the government and financing from the health insurance fund (Annex 5 of resolution No.01 of the National Health Insurance Council, dated January 28, 2022)

ORDER OF DIRECTOR OF MEDICINE AND MEDICAL DEVICES REGULATORY AUTHORITY:

1. Approval of procedures for issuing a certification of good manufacturing practice /GMP/ (Directorial Order of MMRA, No. A/168 of 2021)
2. Approval of procedures for selection and employment of GMP expert (Directorial Order of MMRA Order

No.A/236 of 2022)

3. Approval of early warning regarding the quality and safety of drugs, medical devices, and biologically active products and recall procedures (Directorial Order of MMRA, No. A/237 of 2022)
4. Approval of operating procedures for issuing a permit for the advertisement of medicines and biologically active products (Directorial Order of MMRA, No. A/236 of 2022)

MONGOLIAN NATIONAL STANDARDS:

1. General requirements for biologically active products supply organizations MNS 6396:2013
2. Good manufacturing practices for biological products. MNS 5524-2:2014
3. Good manufacturing practices for traditional medicine. MNS 5524-3:2015
4. General requirements for testing and calibration laboratory capabilities MNS/ISO 17025
5. Methodology for developing a pharmacopoeia article. MNS 5763:2015
6. General requirements for storage and distribution of medicines and medical devices. MNS 5530:2014
7. General requirements for the stability testing of active pharmaceutical ingredients and finished pharmaceutical products. MNS 6439:2014
8. Good manufacturing practices for pharmaceutical products. MNS 5524-1:2014
9. General requirement for pharmacy. MNS 5260:2015
10. General requirement on primary packaging material for pharmaceuticals. MNS 6622-2016
11. Drug prescribing and prescription. MNS 5376:2016
12. Good practice for pharmaceutical quality control laboratory. MNS 6621-2016
13. Medical Electrical Equipment - Part 2-25: Particular requirements for the basic safety and essential performance of electrocardiographs MNS/IEC 60601-2-25:2019
14. Medical electrical equipment. Recurrent test and test after repair of medical electrical equipment MNS/IEC 62353:2019

WHO TECHNICAL REPORT SERIES FOR GOOD PRACTICES:

1. WHO Good practices for pharmaceutical quality control laboratories. WHO Technical Report Series, No.957, 2010, Annex 1
2. WHO Good manufacturing practices for pharmaceutical products: main principles. WHO Technical Report Series No.961 2011, Annex 3
3. WHO good practices for pharmaceutical microbiology laboratories. WHO Technical Report Series, No.961, 2011, Annex 2

2.2. INDICATORS OF PHARMACEUTICAL ORGANIZATIONS

The indicators of the pharmaceutical organizations were developed in the following directions:

1. Manufacturers of medicines, medical devices, prostheses, and biologically active products
2. Suppliers of medicines and medical devices
3. Pharmacies

In 2022, a total of 3130 pharmaceutical organizations were operating, including 40 manufacturers of medicines, medical devices, prostheses, and biologically active products, 495 supply organizations, and 2595 pharmacies. (Table 2.)

Table 2. Number of pharmaceutical organizations, 2018-2022

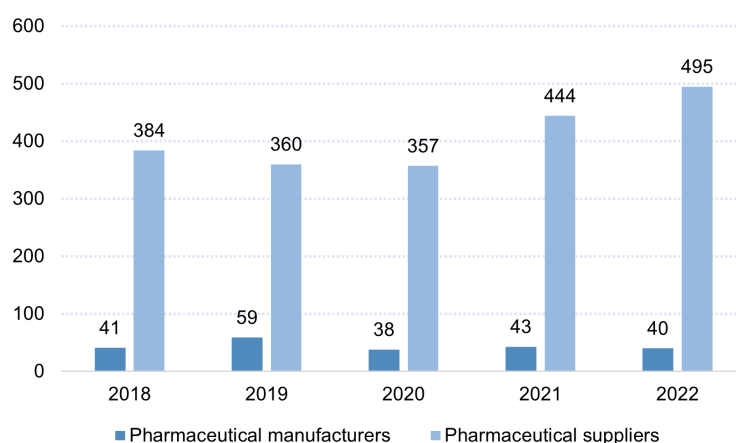
№	Pharmaceutical organizations	2018		2019		2020		2021		2022	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	Manufacturers	41	1.6%	59	2.4%	38	1.4%	43	1.5%	40	1.5%
2	Suppliers	360	14.2%	357	14.7%	384	13.9%	444	15.7%	495	15.8%

3	Pharmacies	2128	84.1%	2015	82.9%	2343	84.7%	2335	82.8%	2595	82.9%
Total		2529	100%	2431	100%	2765	100%	2822	100%	3130	100%

2.2.1. MANUFACTURING OF MEDICINES AND MEDICAL DEVICES

In 2022, 40 organizations operated in the manufacturing, and 495 organizations in the supply area. (Figure 6.)

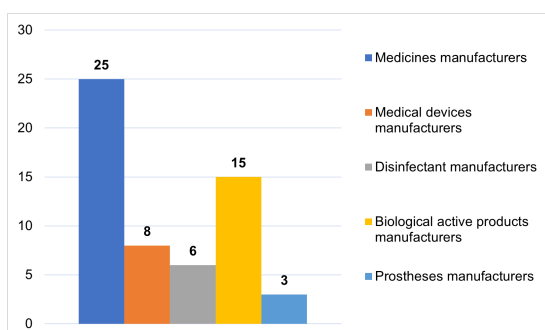
Figure 6. Total number of manufacturers and suppliers, 2018-2022

Nationwide, In 2022, there were 9 manufacturers that met the requirements of GMP (Good Manufacturing Practice) out of 40 manufacturers producing medicines, medical devices, biologically active product, antiseptics, and disinfectants.

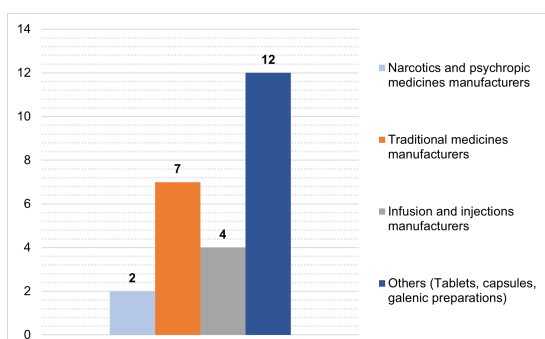
Medicines manufacturers Tavin-Us, Mon-Intra companies were certified in 2022 by meeting the requirements of good manufacturing practice /GMP/.

Figure 7. Manufacturing area of manufacturers, 2022

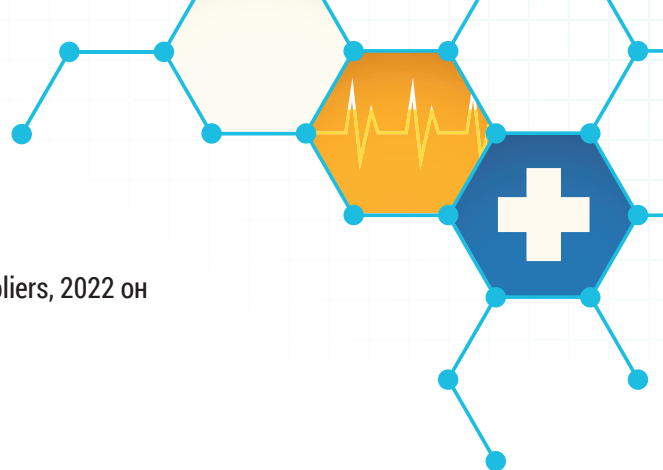

In 2022, 40 licensed domestic manufacturers produced of medicines, medical devices, biological active products, disinfectants and disinfectants (a total of 57 non-overlapped) (Figure 7).

Figure 8. Operational area of medicines manufacturers, 2022

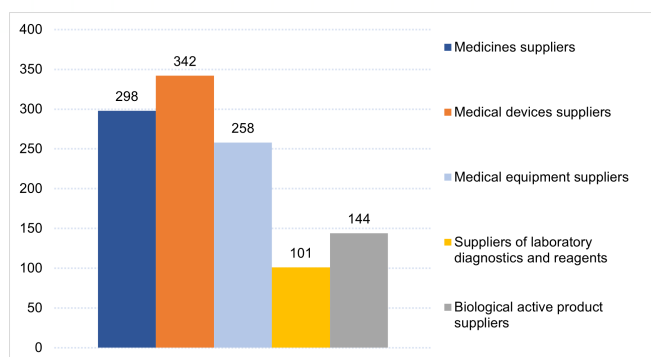

As of 2022, 25 licensed medicines manufacturers operated in Mongolia. (Figure 8.)

2.2.2. SUPPLIERS

Figure 9. The operational area of the suppliers, 2022 on

As of 2022, 495 licensed suppliers (overlapped) operated in the following areas (Figure 9).

2.2.3. PHARMACIES

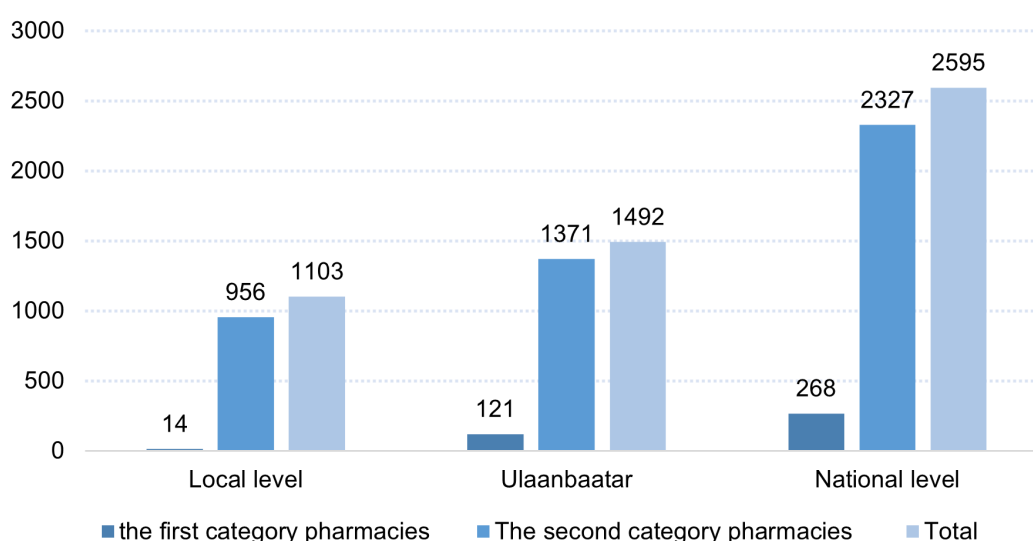
According to the 'General requirements for pharmacies MNS 5260:2015' standard, pharmacies are classified as community and hospital pharmacies by operation types.

1. Community pharmacies
 - First-category pharmacies
 - Second-category pharmacies
2. Hospital pharmacies

In 2022, 2595 pharmacies operated in Mongolia, of which 268 first-category pharmacies (10.3% of all pharmacies), 2178 second-category pharmacies (83.9%), and 149 (5.7 %) Drug Revolving Fund operated

By location, 1492 (57.5%) pharmacies operated in Ulaanbaatar city, while 1103 (42.5%) pharmacies operated in the local areas. Of the pharmacies operating in Ulaanbaatar, 121 (8.1%) first-category pharmacies and 1371 (91.8%) second-category pharmacies worked, respectively. Out of pharmacies in Ulaanbaatar city, 121 (8.1%) were first-category, and 1371 (91.8%) were second-category pharmacies, respectively. (Figure 10.)

Figure 10. Number of pharmacies by category, 2022

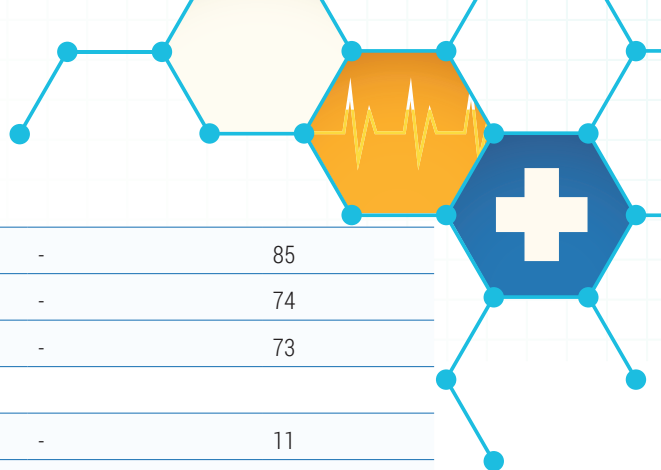
PHARMACEUTICAL SECTOR GENERAL INDICATORS

Table 3. Pharmacies, by location, 2018-2022

№	Aimags and the capital city	Number of first-category pharmacies Soum's Private					Number of second-category pharmacies					Drug revolving fund		Total in 2022
		2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022	Soum's 2022	Private 2022	
1	Arkhangai	4	4	4	4	4	39	54	54	56	40	-	18	62
2	Bayan-Ulgii	2	2	2	2	2	27	37	37	35	44	14	-	60
3	Bayankhongor	6	7	10	11	10	15	14	14	35	21	-	19	50
4	Bulgan	2	3	3	2	-	19	35	24	27	27	-	13	40
5	Gobi-Altai	1	-	1	2	-	14	31	12	14	19	-	19	37
6	Gobisumber	-	-	-	-	-	10	10	7	10	11	-	-	11
7	Darkhan-Uul	8	10	7	6	8	52	48	53	57	59	-	-	67
8	Dornogobi	11	11	10	10	10	16	17	15	20	25	-	14	49
9	Dornod	9	8	11	11	11	24	18	22	27	27	13		51
10	Dundgobi	3	4	5	5	5	6	7	7	7	7	14		26
11	Zakhan	4	2	2	2	2	21	26	24	27	23		21	46
12	Orkhon	36	39	48	50	58	21	19	18	27	27	-	-	85
13	Uvirkhangai	5	4	4	3	3	30	55	55	55	53	-	18	74
14	Umnugobi	3	2	2	2	2	24	28	30	46	44	13	1	59
15	Sukhbaatar	3	3	4	4	4	13	12	10	11	13	12	-	29
16	Selenge	9	9	9	7	8	35	47	26	26	40	20	-	68
17	Tuv	1	-	-	-	-	29	29	29	33	34	26	-	60
18	Uvs	9	7	6	6	3	13	20	21	28	44	18	-	65
19	Khovd	12	11	11	11	12	12	14	14	29	16	16	-	44
20	Khuvsgul	2	2	2	2	2	46	45	49	50	48		23	73
21	Khentii	4	4	4	1	3	24	24	24	24	24	3	17	47
Local level		134	132	145	141	147	490	594	544	621	646	149	162	1103
Ulaanbaatar		190	129	89	76	121	914	1075	1254	1249	1371	-	-	1492
National level		323	263	224	217	268	1347	1565	1768	1867	2017	149	162	2595

Table 4. Pharmacies, by regions, 2022

№	Aimags and the capital city	Number of first- category private pharmacies	Number of second-category pharmacies		Total
			Private	Drug Revolving Fund	
Western Region					
1	Bayan-Ulgii	2	47	14	60
2	Govi-Altai	-	37	-	37
3	Zavkhan	2	44	-	46
4	Uvs	3	44	18	65
5	Khovd	12	16	16	44
Khangai Region					
1	Arkhangai	4	58	-	62
2	Bayankhongor	10	40	-	50
3	Bulgan	-	40	-	40

4	Orkhon	58	27	-	85
5	Uvurkhantai	3	71	-	74
6	Khuvsgul	2	71	-	73
Central Region					
1	Govisumber	-	11	-	11
2	Darkhan-Uul	8	60	-	67
3	Dornogovi	10	39	-	49
4	Dundgovi	5	7	14	26
5	Umnugovi	2	44	13	59
6	Selenge	8	40	20	68
7	Tuv	-	34	26	60
Eastern Region					
1	Dornod	11	27	13	51
2	Sunkhbaatar	4	13	12	29
3	Khentii	3	41	3	47
Local level		147	807	149	1103
Ulaanbaatar		121	1371	-	1492
National level		268	2178	149	2595

Figure 11. Number by pharmacies, by location, 2022

In 2022, 234 pharmacies were newly licensed at the country level, of which 108 were licensed in the capital and 126 in the local.

2.3. HUMAN RESOURCES INDICATORS

As of 2022, a total of 3822 pharmacists and 2218 pharmacy technicians worked in the state administration, state-owned health organizations, and pharmaceutical organizations. Compared to the previous year, the number of pharmacists increased by 844 or 28%, while the number of pharmacy technicians increased by 208 or 10% (Table 5.)

Table 5. Number of pharmacists and pharmacy technicians by care level, 2019-2022

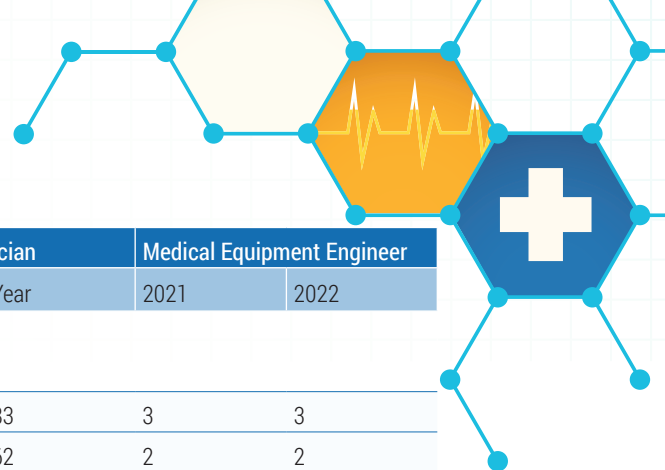
Health organizations	Эм зүйч				Эм найруулагч			
	2019 он	2020 он	2021 он	2022 он	2019 он	2020 он	2021 он	2022 он
State-owned health organizations								
Bag feldsher point	0	0	0	0	0	0	1	1
Family Health Centers	0	0	0	1	0	0	0	0

PHARMACEUTICAL SECTOR GENERAL INDICATORS

Village Health Center		0	1	0	1	4	5	3	10
	Grade A	8	9	15	24	24	27	25	27
Soum Health Centers	Grade B	13	13	16	53	53	52	51	46
	Grade C	16	15	16	70	70	61	65	62
Rural General Hospital		5	6	4	6	7	8	7	7
Aimag general hospital		31	31	32	36	43	38	43	39
District general hospital		15	18	18	18	6	6	9	6
Aimag Public Health Center		0	0	0	0	0	0	0	0
District Public Health Center, National Public Health Institute		22	23	25	31	15	13	8	12
Regional diagnostic and treatment center		22	22	25	26	8	6	4	6
Specialized Center		0	0	0	0	0	0	0	0
Specialized hospital		97	103	114	118	23	20	17	18
Maternity hospital		9	10	10	10	3	2	2	1
Ambulance center		1	1	1	1	11	11	11	12
Rehabilitation Center		1	0	0	0	1	0	0	0
Clinic /public/		0	0	0	0	0	0	0	0
Clinic /private/		13	22	22	26	0	10	6	12
Private hospital with beds		73	75	89	103	31	27	35	36
Sanatorium		2	2	1	1	0	2	3	0
Palliative care and nursing center		0	1	3	6	0	0	1	1
Nursing Center		0	0	0	0	0	0	0	0
Ministry of Health, Center of Health development		0	0	0	0	0	0	0	0
MMRA		-	-	65	65	-	-	-	-
Health Center (Aimag, the capital city)		11	11	8	7	4	4	2	3
Medicines supplier		137	117	135	373	159	137	117	164
Medicine manufacturer		6	0	0	3	12	0	0	0
Pharmacy /private/		1983	2112	2332	2887	1400	1556	1577	1729
Others		4	5	5	8	6	7	7	6
All employees of health sector organizations		2469	2597	2936	3874	1880	1992	1994	2198
Special purpose hospital		11	12	17	19	15	12	8	11
Health institutions under the Ministry of Education and Science		9	15	11	16	3	3	6	5
Health institutions under the Ministry of Labour and Social Protection		2	2	1	1	0	1	0	1
The Central Hospital of Ulaanbaatar railway		7	7	5	7	1	1	1	1
Others (mines, factories, offices, etc.)		11	6	8	5	0	0	1	2
All health workers from other sectors		40	42	42	48	19	17	16	20
Total		2509	2639	2978	3822	1899	2009	2010	2218

In 2022, 1117 pharmacists, 1211 pharmacy technicians, and 57 medical equipment engineers worked in the local health organizations, and 2645 pharmacists, 2218 pharmacy technicians, and 199 medical equipment engineers worked in Ulaanbaatar city. Compared to 2021, the number of pharmacists working in the local health sector has increased by 117, pharmacy technicians by 16, and medical device engineers by 5, respectively. The following table by location shows the number of pharmacists, pharmacy technicians, and medical equipment engineers working in the health sector in local areas and Ulaanbaatar city (Table 6).

Table 6. The number of pharmacists, pharmacy technicians, medical engineers, by location 2021-2022

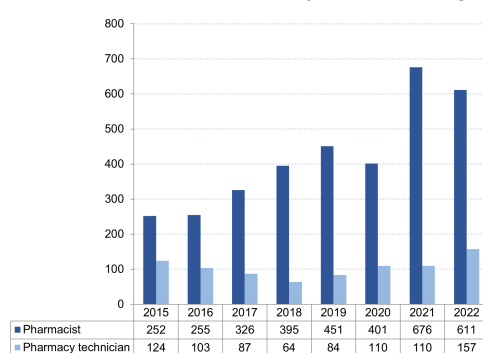

№	Aimag	Pharmacist		Pharmacy technician		Medical Equipment Engineer	
	Year	2021	2022	2021	Year	2021	2022
Улсын дундаж		3822		2218			
Western Region							
1	Bayan-Ulgii	63	73	72	83	3	3
2	Govi-Altai	31	38	60	62	2	2
3	Zavkhan	31	38	41	42	3	3
4	Uvs	57	74	43	43	3	3
5	Khovd	57	72	59	59	2	3
Khangai Region							
1	Arkhangai	41	57	64	62	1	1)
2	Bayankhongor	44	52	60	57	1	1
3	Bulgan	29	32	41	37	2	3
4	Orkhon	113	162	98	113	4	10
5	Uvurkhangai	40	46	51	51	9	8
6	Khuvsgul	53	58	77	84	4	4
Central Region							
1	Govisumber	12	10	11	10	0	0
2	Darkhan-Uul	84	90	112	114	4	2
3	Dornogovi	52	50	78	75	3	1
4	Dundgovi	27	27	23	20	1	1
5	Umnugovi	51	70	59	55	3	3
6	Selenge	27	36	84	88	2	1
7	Tuv	30	29	36	38	1	2
East Region							
1	Dornod	49	49	35	35	2	4
2	Sunkhbaatar	19	20	37	34	1	0
3	Khentii	30	34	54	49	2	2
Ulaanbaatar		1973	2705	815	1007	162	199
Total		2913	3822	2010	2218	215	256

Source: Center of Health Development, Report on human resources in the health sector-2022

Pharmacists, pharmacy technicians, and medical equipment engineers graduate from public and private universities and colleges. In 2022, 611 pharmacists and 157 pharmacy technicians were graduated. Compared to 2021, the number of graduated pharmacists has declined by 65, whereas the number of graduated pharmacy technicians has increased by 47 (Figure 12)

Figure 12. Number of pharmacists and pharmacy technicians graduates, 2015-2022

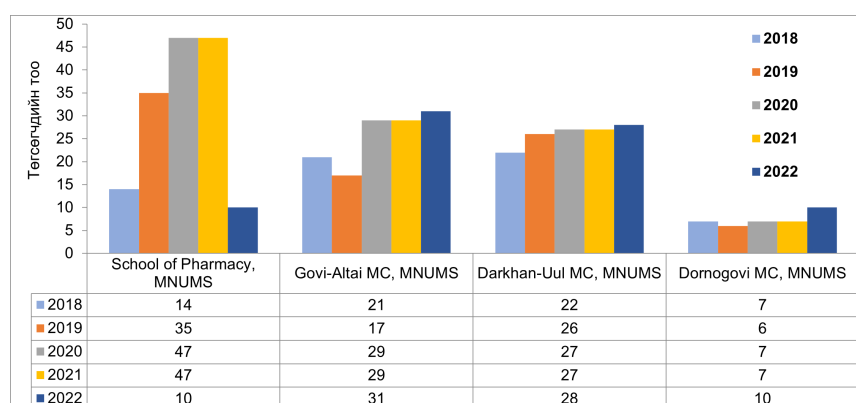

In 2022, 108 pharmacists graduated from the School of Pharmacy of MNUMS, 251 from PUM, 86 from Etugen University, 70 from New Medical University, 96 from Enerel Institute, 7 from Otoch Manramba University, and 35 pharmacy technicians graduated from School of Pharmacy, 31 from Govi-Altai MC, 28 from Darkhan-Uul MC, and 10 of Dornogovi MC, MNUMS. (Table 7).

Table 7. Number of pharmacists graduates /bachelor/, by schools 2018-2022

№	Universities and Institute	2018	2019	2020	2021	2022
Pharmacist /bachelor/						
1	School of Pharmacy, MNUMS	94	116	83	81	108
2	Pharmaceutical University	125	126	145	249	251
3	Etugen University	60	93	78	158	86
4	New Medical University	116	116	95	70	70
5	Enerel Institute	-	-	-	86	96
6	Otoch Manramba University сургууль	-	-	-	7	7
7	Mongolian National University	-	-	-	25	-
Total		395	451	401	676	618

Figure 13. Number of pharmacy technician graduates by schools, 2018-2022

Nationwide, 10 public and private universities and institutes are training and graduating staff in the pharmacist and pharmacy technician profession. As of 2022, a total of 5126 pharmacists and 4378 pharmacists (overlapped) have graduated nationwide.

However, Power Engineering School, MUST, started the training for medical equipment engineering in 2002. Medical equipment engineers graduate from Power Engineering School, MUST, Khuree Institute of Information and Communication Technology, and Etugen University. As of 2022, 963 graduates have been trained and graduated (Table 8).

Table 8. Total number of graduates of pharmacists, pharmacy technicians, and medical equipment engineers

№	Universities and Institutes	Pharmacists	Pharmacy technicians	Medical equipment engineers
1	School of Pharmacy	1636	3183	-
	Govi-Altai MC	-	598	-
	Dornogovi MC	-	502	-
	Darkhan-Uul MC	-	890	-
2	PUM			
3	Etugen University	937	-	236
4	Enerel Institute	18	7	62
5	New Medical University	492	-	-

6	Otoch manranba University	21	-	-
7	Mongolian National University	25	-	-
8	MUST	-	-	540
9	Khuree Institute	-	-	125
13	Total number of graduates	5126	4878	963

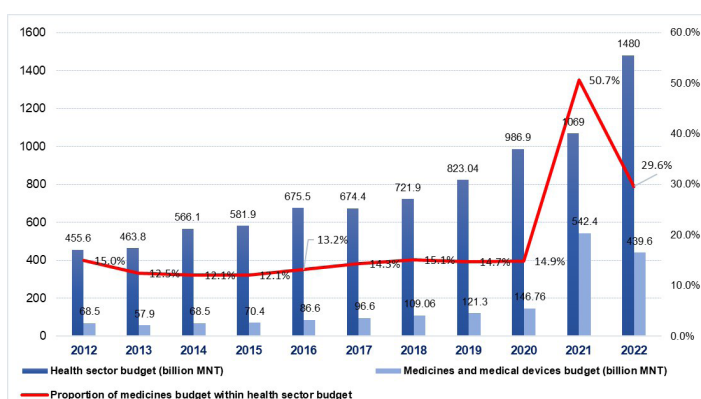
Nationwide, by 2022, 320 graduated pharmacists and 68 of the graduated medical equipment engineers earned a master's degree, and 69 pharmacists and 16 medical equipment engineers earned a doctorate.

2.4 ECONOMY INDICATORS

2.4.1. MEDICINES FINANCING

In 2022, the budget of the health sector was 1.48 trillion MNT with a decrease of 162.3 billion MNT or 9.9% compared to the previous year, and the budget for medicines and medical devices was 439.6 billion MNT with a reduction of 102.8 billion MNT or 19% compared to last year. The decrease was due to the decline in infections caused by the Covid-19 pandemic (Figure 14.)

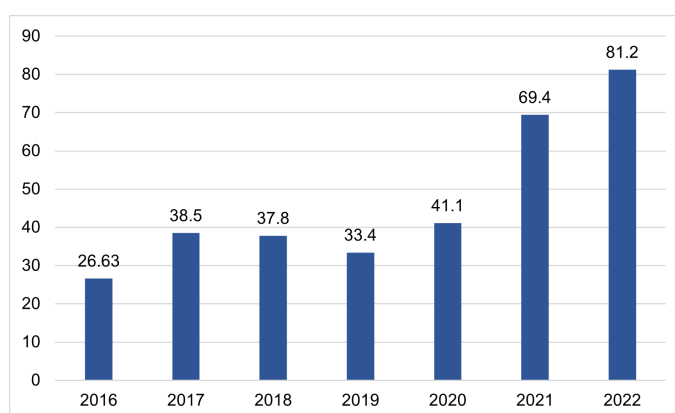
Figure 14. Health budget, by billion MNT, 2012-2022

Source: Ministry of Health, Financial Report 2022

Nationwide, in 2022, 848 in the capital, 907 in local areas, 1755 pharmacies contracted with the General Department of Health Insurance, and 81.2 billion MNT were reimbursed to contracted pharmacies for 574 item medicines. Funding for medicines provided by the Health Insurance Fund has increased over the last 5 years. Compared to 2021, the amount of medicines financing from the health insurance fund increased by 11.8 billion or 17.0 percent (Figure 15.)

Figure 15. Discounts on the price of medicines provided by the HIF, by billion tugrugs, 2016-2022

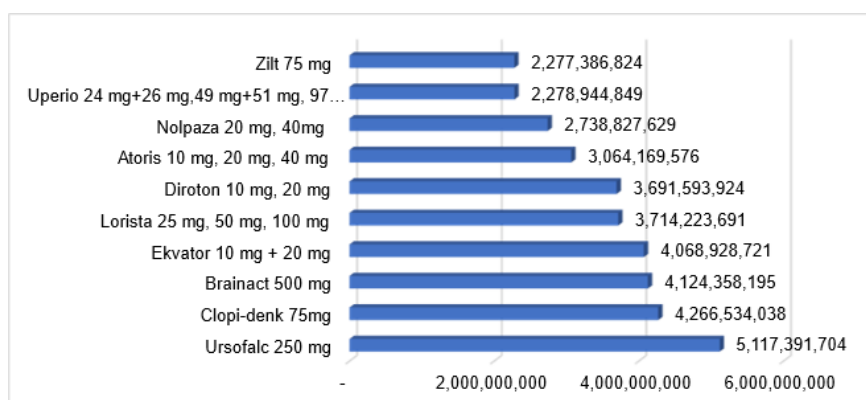
Source: The Health Insurance General Office, Functional report 2022

"The items, maximum price, and discount amounts of essential medicines reimbursed from the Health Insurance

Fund" was approved by Resolution No. 11 "On the Revision of Medicines List" of The National Council of Health Insurance dated July 4, 2022, and implemented. 574 brand name medicines of 141 generic medicines included in the list were reimbursed by 30-70 percent from the HIF, and reimbursement financing was provided to contracted pharmacies.

The Health Insurance Fund provides 100 percent reimbursement on the price of anti-convulsant medicines for children /0-19 years/ with paralysis and convulsions, which are included in the list of diseases that can be treated in an outpatient setting. The list of the 10 most commonly reimbursed medicines from the HIF is shown in (Figure 16.)

Figure 16. Top ten medicines with the most extensive reimbursement from the HIF Fund in 2022 by MNT

In 2022, the most extensive reimbursement from the Health Insurance Fund was given to Ursofalc 250 mg tablets (5,117,391 billion MNT), Clopidenc 75 mg tablets (4,266,534 billion MNT), Brain-Act 500 mg tablets (4,124,358 billion MNT).

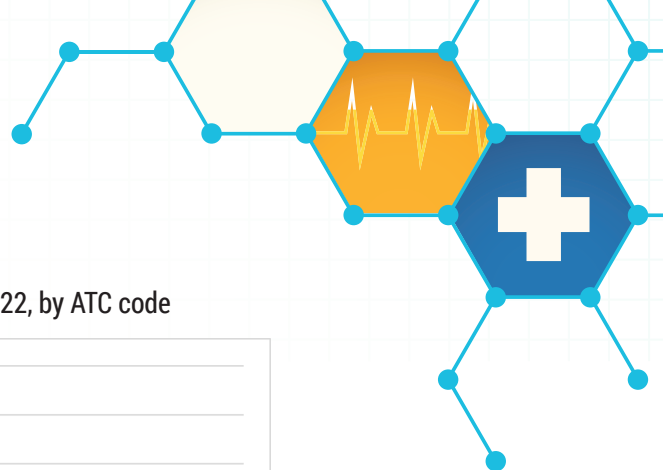
2.4.2. MEDICINES IMPORT

In 2022, 1724 medicines registered in Mongolia were imported from 51 countries. Compared to 2021, the number of imported medicines increased by 105 (by trade name) (Table 9).

Table 9. By number of imported medicines, 2021-2022

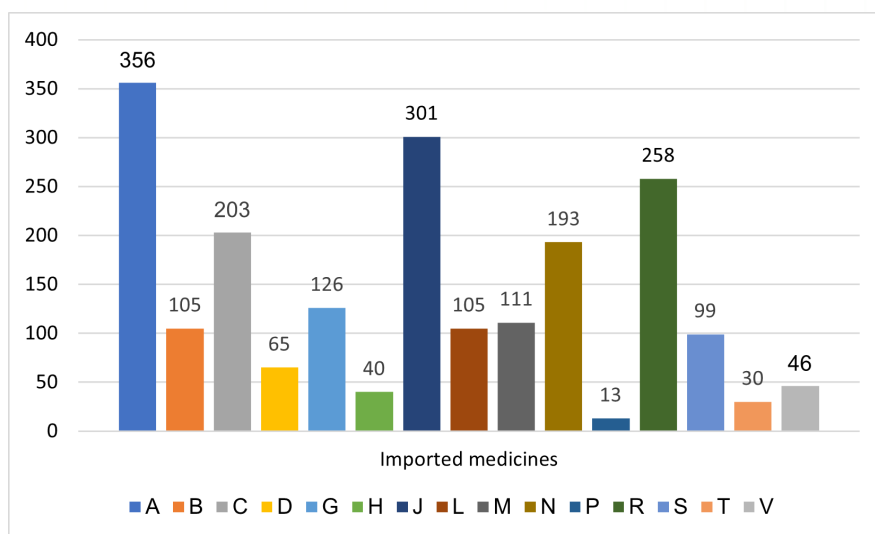
Year	Items of medicines	Number of medicine (by international name)	Number of Medicines (By Trade Name)	Number of importing countries (in duplicate)	Number of manufacturers (in multiples)
2021	Total	839	1619	49	492
	Biopreparations	25	41	9	20
	Antibiotics	82	235	30	120
	Traditional medicine	4	30	5	7
	Other types of medicines	728	1313	51	419
2022	Total	916	1724	51	514
	Biopreparations	14	23	10	15
	Antibiotics	79	226	30	107
	Traditional medicine	3	25	4	8
	Other types of medicines	820	1470	51	458

According to the international ATC classification, the commonly imported medicines were category A, or medicines of the alimentary tract or metabolism (356 items); category J, or anti-infective for systemic use (301 items); and

category R, or medicines of the respiratory system (258 items) (Figure 17.)

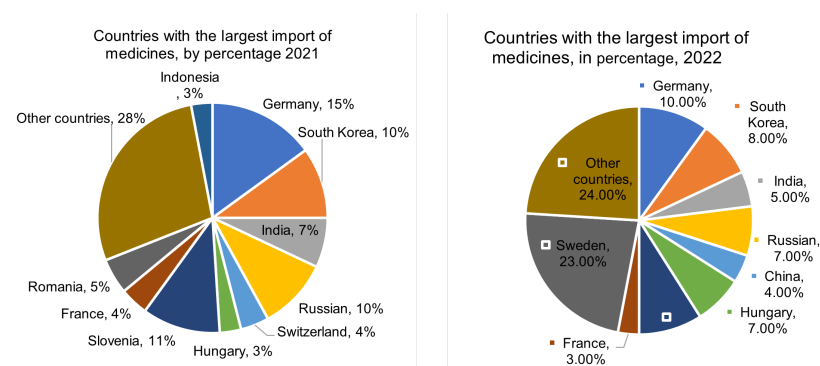
Figure 17. Number of imported medicines in 2022, by ATC code

In 2022, medicines supply organizations mainly imported from pharmaceutical companies of 6 leading countries in medicines production (South Korea, India, France, Switzerland, Germany, China). Medicines were newly imported from 4 countries: UAE, Bangladesh, North Korea and Iceland. However, there were no imports from Cuba and Mexico, which were imported in previous years.

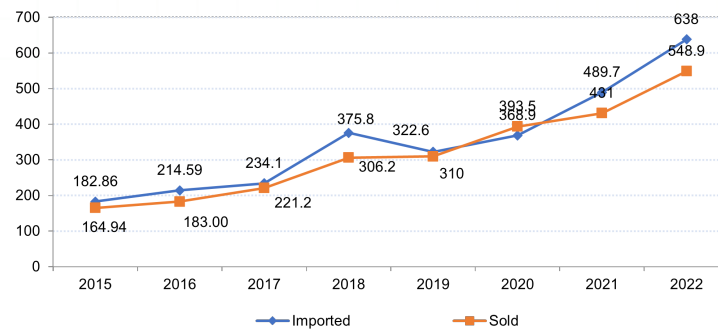
In 2021-2022, the countries with the most significant monetary value of imports were the Republic of Korea, the Republic of India, Germany, the Russian Federation, Sweden, Slovenia, France, and Switzerland. Croatia, North Macedonia, Mexico, Australia, Argentina, Serbia, Moldova, Cuba, Kazakhstan and Brazil were countries with the lowest import monetary value (Figure 18).

Figure 18. Countries with the largest import of medicines, by percentage, 2021-2022

In 2022, 638 billion MNT medicines were imported, and 548.9 billion MNT /by wholesale price/ medicines were sold. Compared to 2021, the medicines import has increased by 151.5 billion MNT or 30%, and the medicines sales have increased by 117.9 billion MNT or 27%, respectively (Figure 19.)

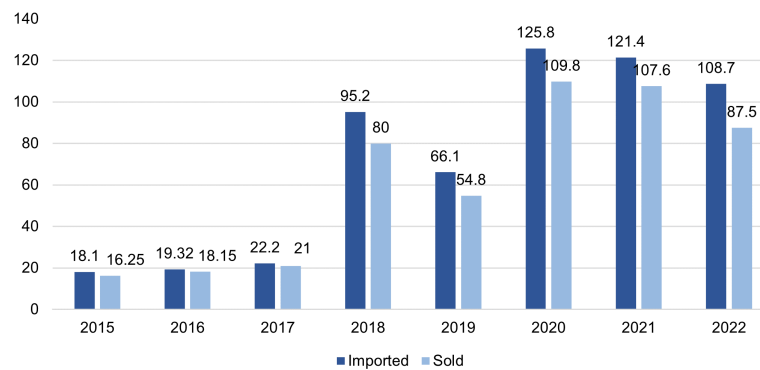
Figure 19. Import and sale of medicines, in billion MNT, 2015-2022

2.4.3. IMPORT OF MEDICAL DEVICES

In 2022, the import of medical equipment amounted to 108.7 billion MNT, with a decrease of 12.7 billion MNT, and sales amounted to 87.5 billion MNT, with a decline of 20.1 billion MNT compared to 2021 (Figure 20.)

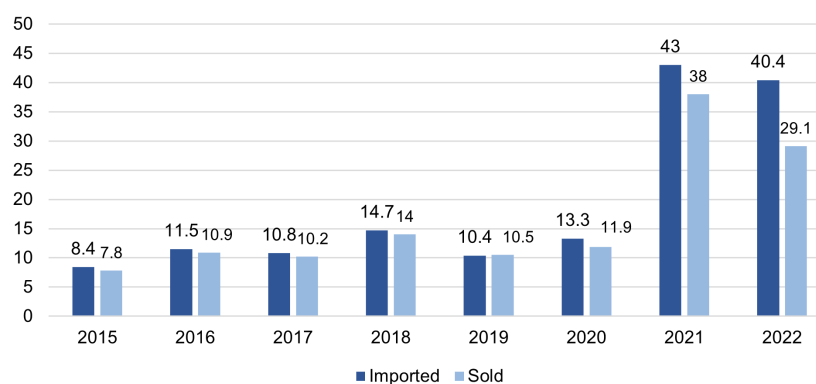
Figure 20. Import and sale of medical devices and prostheses in billion MNT, 2015-2022

2.4.4. IMPORT OF REAGENTS AND STANDARD SUBSTANCES

In 2022, 40.4 billion MNT reagents and standard substances were imported, and 29.1 billion MNT sales were made. Compared to 2021, imports decreased by 3.4 billion MNT, and sales fell by 8.9 billion MNT (Figure 21.)

Figure 21. Import and sales of reagents and standard substances in billion MNT, 2015-2022

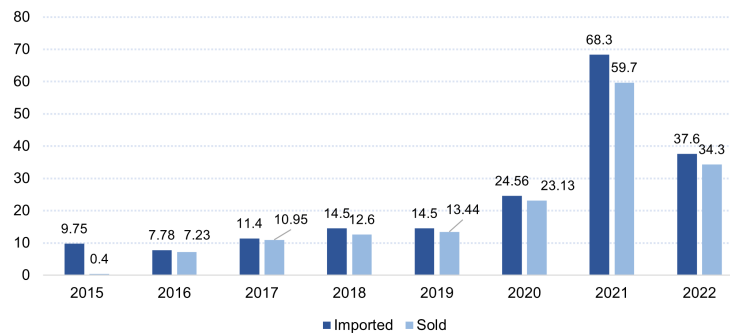

2.4.5. DIAGNOSTIC IMPORTS

In 2022, a total of 37.6 billion MNT was imported, and 34.3 billion MNT was sold, with a decrease of 30.7 billion MNT in imports and 25.4 billion MNT in sales compared to 2021 (Figure 22.)

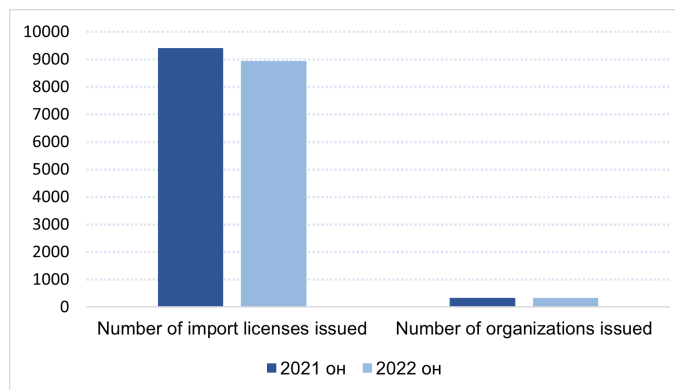
Figure 22. Import and sale of diagnostics, in billion MNT, 2015-2022

2.4.6. IMPORT LICENSE

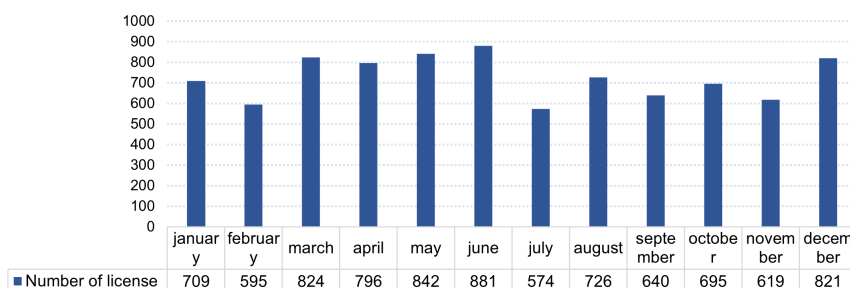
In 2022, 8722 import licenses were issued to 329 organizations. Compared to the previous year, the number of licensed organizations has decreased by 8, and the number of issued licenses has reduced by 135 (Figure 23.)

Figure 23. Number of issued import licenses and issued organizations, 2021-2022

By the issued import licenses per month, a minimum of 535 and a maximum of 941 import and export licenses were reviewed and processed per month, while 25-42 import licenses were reviewed and issued per day (Figure 24)

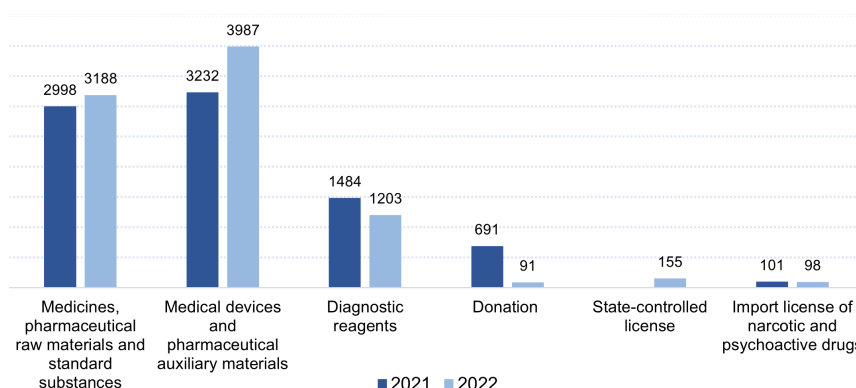
Figure 24. Number of issued import licenses, by month, 2022

By the types of issued import licenses, in 2022, 3188 licenses for medicines, raw materials and standard substances, 3987 for medical equipment and auxiliary materials, 1203 for diagnostic reagents, 91 for donation and aid, 98 for narcotic and psychotropic medicines and 155 state-controlled licenses were issued.

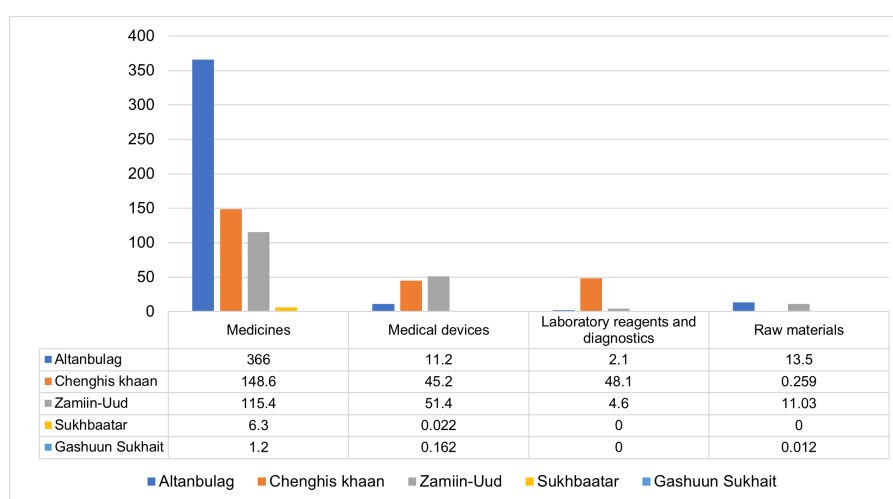
Compared to 2021, the number of import licenses issued for medicines, pharmaceutical raw materials and standard substances has increased by 190 units, the number of licenses for medical devices and pharmaceutical auxiliary materials has increased by 282 units, while the number of licenses for diagnostic reagents has decreased by 281 units, the import license for donation and aid has decreased by 600 units. The state-controlled license has been reduced by 200 units, and import licenses for narcotics and psychotropic medicines have been declined by 3 units, respectively (Figure 25.)

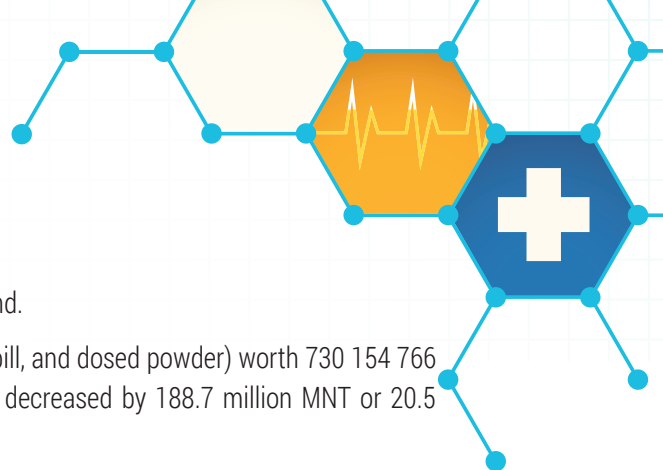
Figure 25. Number and type of issued import licenses, 2021-2022

In 2022, 57.4% of imported medicines worth 637.5 billion MNT were imported through Altanbulag, 47.6% of imported medical equipment worth 107.984 billion MNT were imported through Zamiin-Uud and 41.8% through Chinggis Khan Port. 87.8% of diagnostics and reagents worth 54.8 billion MNT were imported through Chinggis Khan Port, and 52.3% of imported raw materials worth 25.8 billion MNT were imported through Altanbulag and 42.7% through Zamyn border port (Figure 26.)

Figure 26. Amount of imported products, in billion MNT, by border port, 2022

2.4.7. MEDICINES EXPORT

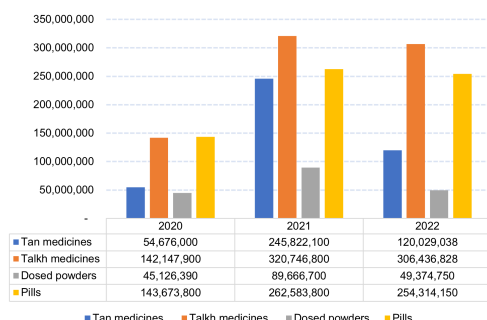
Our country mainly exports traditional medicines to Hungary and Poland.

In 2022, 36307 units of traditional medicines of 226 items (tan, talkh, pill, and dosed powder) worth 730 154 766 million MNT were exported. Compared to 2021, medicines exports have decreased by 188.7 million MNT or 20.5 percent. (Table 10.)

Table 10. Exported traditional medicine in million MNT, 2021-2022

№	Dosage forms	2021			2022		
		Items	Quantity	By million MNT	Items	Quantity	By million MNT
1	Tan medicines	38	22642	245,822,100	51	7,339	120,029,038
2	Talkh medicines	104	30,222	320,746,800	122	15,101	306,436,828
3	Dosed powders	5	15,731	89,666,700	11	7,283	49,374,750
4	Pills	42	8,998	262,583,800	42	6,584	254,314,150
Total		189	77,593	918,819,400	226	36,307	730,154,766

Figure 27. Exported medicines, in billion MNT, by dosage forms 2020-2022

In 2022, 118.3 million MNT tan medicines, 306.4 million MNT talkh medicines, 49.3 million MNT dosed powders, and 254.3 million MNT pills were exported (Figure 27.)

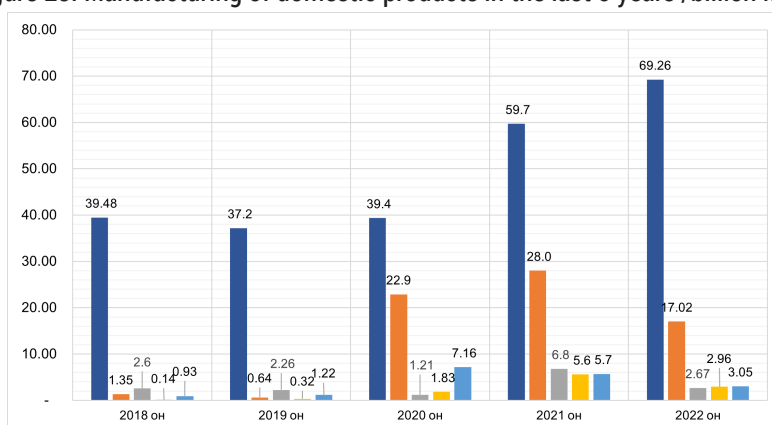
2.4.8. MANUFACTURING AND SALES

Nationwide, in 2022, 539 medicines, medical devices, biologically active products, traditional medicines, antiseptics, and disinfectants worth 101.96 billion MNT were produced, and products worth 94.9 billion MNT were sold.

Compared to 2021, total production has decreased by 4.05 billion or 4.0 percent, and total sales have fallen by 2.9 billion MNT or 2.9 percent.

In 2022, sales of antiseptics and disinfectants, traditional medicines, biologically active products, and medical devices produced by national manufacturers have decreased, while sales of pharmaceuticals have increased (Figure 28.)

Figure 28. Manufacturing of domestic products in the last 5 years /billion MNT/

Out of which: manufacturing of European medicines worth 77.9 billion MNT, sales of 69.2 billion MNT; manufacturing of medical devices worth 14.2 billion MNT, sales of 17 billion MNT; manufacturing of biologically active products worth 3.2 billion MNT, sales of 2.6 billion MNT; manufacturing of traditional medicines worth 4 billion MNT, sales of 2.9 billion MNT, manufacturing disinfectants worth 2.5 billion MNT and sold 3 billion MNT, respectively (Table 11.)

Table 11. Manufactured and sold products produced by national pharmaceutical manufacturers, in billions MNT, 2022

№	Classification	Number of manufacturers	Items	Manufactured		Sold	
				Quantity	Amount, by million MNT	Quantity	Amount, by million MNT
1	Medicines	11	190	41,600,030	77,974,358,931	37,692,538	69,265,313,180
2	Medical devices	5	28	30,767,285	14,229,557,678	23,282,607	17,029,019,173
3	Biologically active products	8	29	4,069,122	3,202,642,700	3,587,584	2,671,036,480
4	Traditional medicines	6	282	5,008,163	4,047,337,678	3,727,318	2,969,619,665
5	Disinfectants	5	10	1,054,348	2,508,082,290	3,138,042	3,051,736,920
Total		35	539	82,498,948	101,961,979,277	71,428,089	94,986,725,418

72.3 percent or 73.7 billion MNT of the products of national manufacturers were produced in 9 pharmaceutical manufacturers that met the requirements of "Good Manufacturing Practices" (GMP).

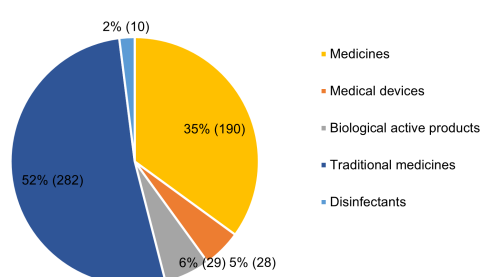
Of the 9 national pharmaceutical factories implementing the "Good Manufacturing Practices" GMP, 3 were injectable pharmaceutical factories, 4 were generic pharmaceutical factories, and 2 were traditional pharmaceutical factories. (Figure 29.)

Figure 29. Chronological order of GMP-certified factories

"Good Manufacturing Practices" was first implemented by medicines manufacturers in 2015. Currently, GMP certification has been extended 2 times for IVCO and 1 time for Monos, Nahia, and Tsombo medicines manufacturers, respectively.

Figure 30. Product types of national manufacturers, by percentage, 2022

Medicines manufacturers produced 539 items of products, out of which 190 items of medicines (35%), 28 items of medical devices (5%), 29 items of biologically active products (5%), 282 items of traditional medicines (52%), and 10 items of disinfectants (2%) (Figure 30.)

Compared to 2021, the number of manufactured product items has increased by 153 (Figure 31.)

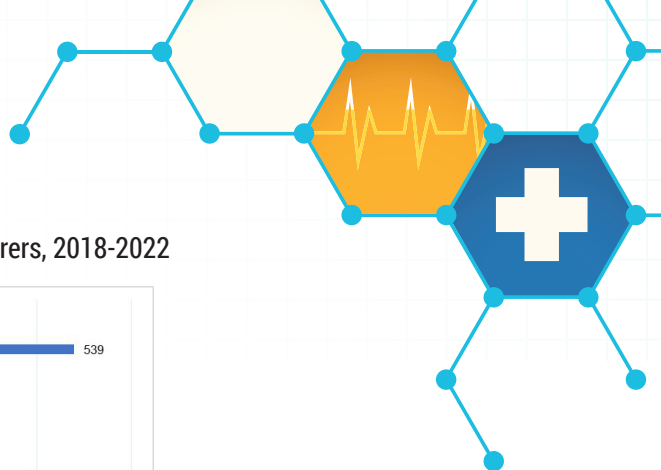
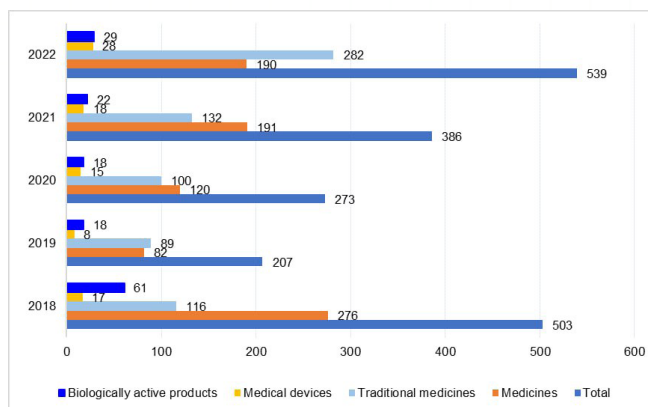

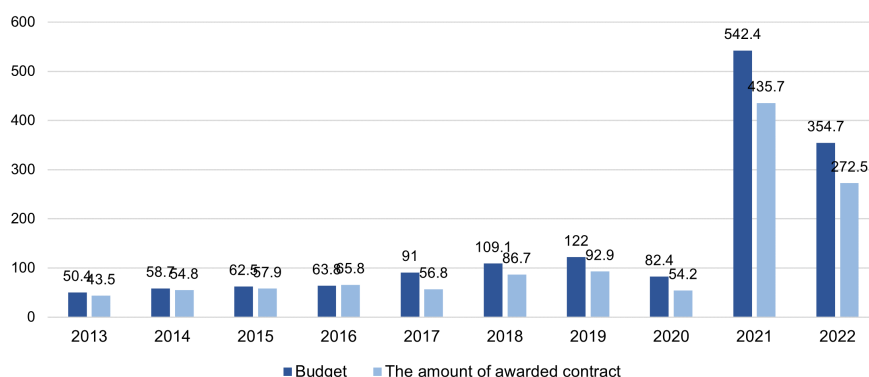
Figure 31. Product items of national manufacturers, 2018-2022

2.4.9. PROCUREMENT OF MEDICINES AND MEDICAL DEVICES

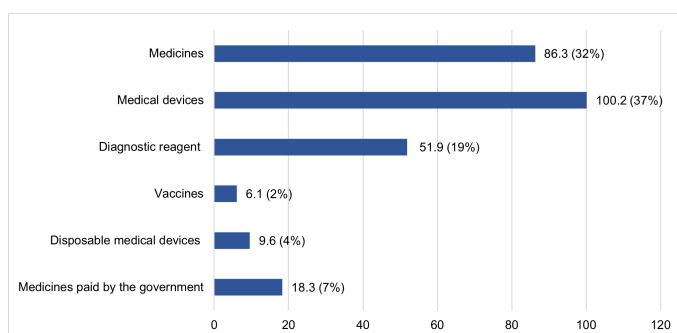
In the health sector, in 2022, the state-owned health institutions of provinces and the capital purchased 272.5 billion MNT medicines and medical devices according to the "Law on the purchase of goods, works, and services with State and Local Property funds" (Figure 32.)

Figure 32. Amount of budgeted cost and procurement contract of medicines and medical devices, in billions MNT, 2013-2022

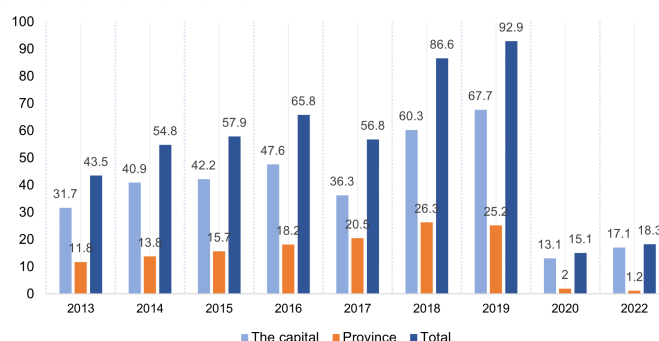
86.3 billion (32%) MNT medicines, 18.3 billion (7%) MNT medicines to be paid by the government, 100.2 billion (37%) MNT medical devices, 9.6 billion (4%) MNT disposable medical devices, 51.9 billion (19%) MNT diagnostic reagents and MNT 6.1 billion (2%) vaccines were purchased (Figure 33.)

Figure 33. Types of purchased products, by percent and billion MNT, 2022

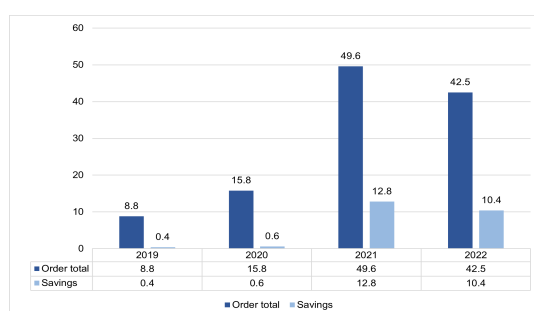
In 2022, the state-owned health institutions purchased 18.3 billion MNT medicines to be paid by the government (Figure 34.)

Figure 34. Medicines to be paid by the government, by billion MNT 2013-2022

By the end of 2022, state-owned organizations purchased 42.5 billion MNT medicines and medical devices from the online store of the State Procurement Department, holding 10.4 billion MNT in the state budget. In 2022, the purchase of new medicines added to the general agreement was 3.6 billion, saving 101.3 million MNT, and the purchase of medical devices was 2.2 billion, keeping 35.2 million MNT (Figure 35.)

Figure 35. The total amount of orders for medicines and medical devices purchased by state-owned health institutions and savings, in billion MNT (2019-2022)

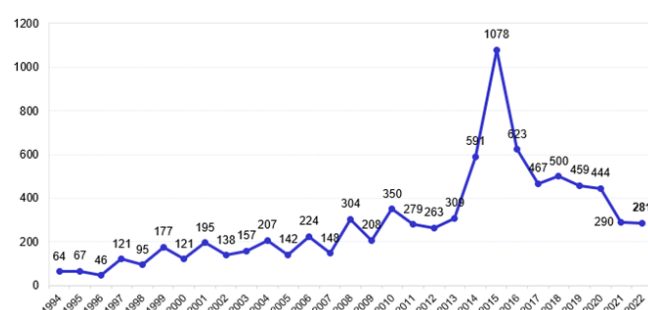
2.5. MEDICINES REGULATION

2.5.1 MEDICINES REGISTRATION

Medicines registration started in Mongolia in 1994 to provide population and health organizations with quality, safety, and effective medicine.

Medicines registration is regulated by Article 22 of the Law on Medicines and Medical Devices and “The Registration procedures of medicines, medicines raw materials, and biologically active products”, approved by ministerial order A/295 of 2019 (Figure 36.)

Figure 36. Number of newly registered medicines, 1994-2022

As of 2022, 4191 medicines from 758 manufacturers from 58 countries and 178 medicinal raw materials were registered in the medicines registration of Mongolia.

In 2022, 281 medicines were newly registered, of which 256 were imported medicines, 7 were traditional medicines, 25 were domestic medicines, 23 were pharmaceutical raw materials, and 212 were biologically active products (Figure 37.)

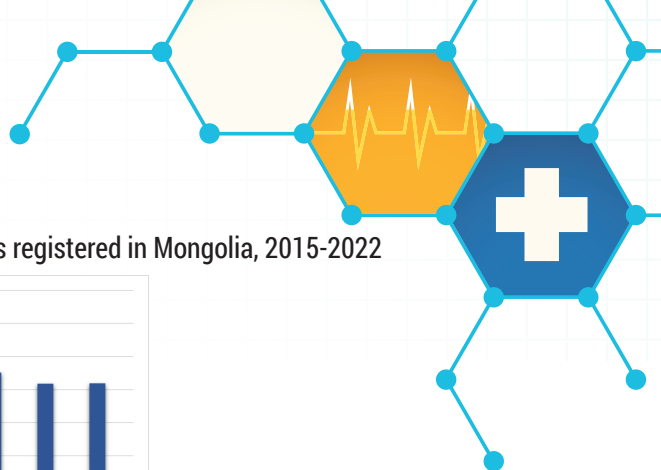
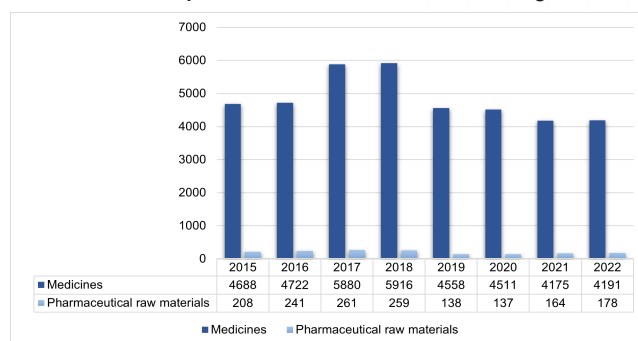
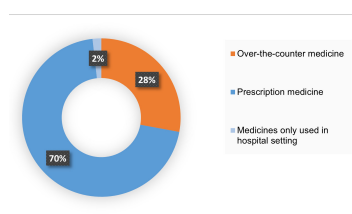

Figure 37. Number of medicines and pharmaceutical raw materials registered in Mongolia, 2015-2022

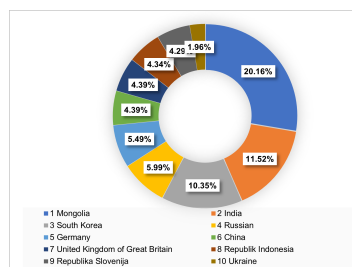
In 2022, the registration of 757 medicines, 11 pharmaceutical raw materials, and 113 biologically active products was extended, and the registration of 251 medicines and 66 biologically active products was changed.

Figure 38. Dispensing condition of registered medicines, by percentage, 2022

As of 2022, out of a total of 4191 medicines registered in Mongolia, 27.9% (1169 medicines) were over-the-counter medicines, 70.32% (2947 medicines) were prescription medicines, and 1.78% (75 medicines) were medicines used in a hospital setting (Figure 38.)

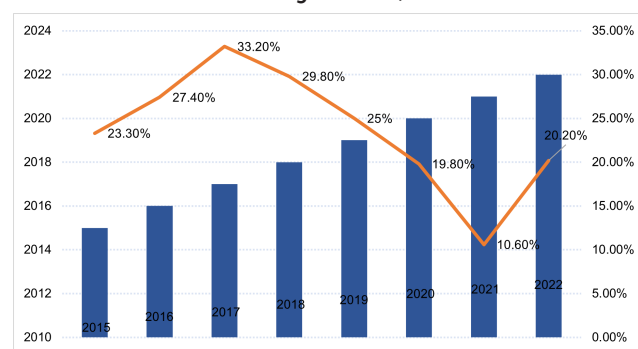
Figure 39. The top 10 countries with the most significant number of registered medicines in Mongolia, by percentage, 2022

The countries with the most significant number of products registered in the medicines registration of Mongolia were: 832 medicines from Mongolia, 483 from the Republic of India, 434 from the Republic of Korea, 251 from the Russian Federation, and 230 from Germany (Figure 39.)

Medicines of the national medicines manufacturers accounted for 20.2% of all registered medicines (834 medicines) (Figure 40.)

Figure 40. The percentage of domestically manufactured medicines in medicines registration, 2015-2022

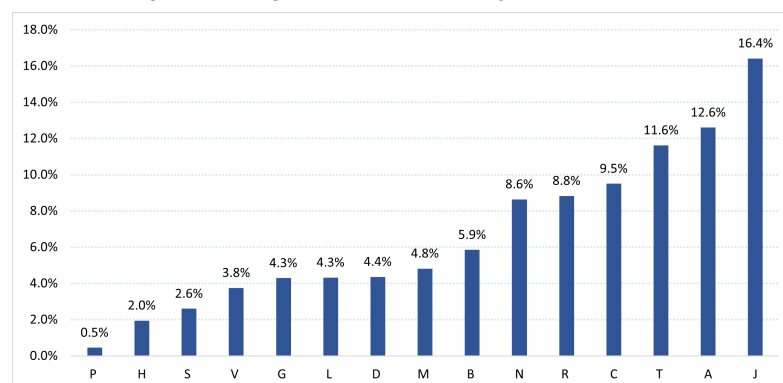

By the ATC code category, anti-infectives for systemic use accounted for 16.4% of the total registered medicines in the medicines registration in Mongolia, medicines used for alimentary tract and metabolism accounted for 11.6%, and traditional medicines accounted for 11.6% (Table 12.)

Table 12. Registered medicines, by ATC code, as of 2022

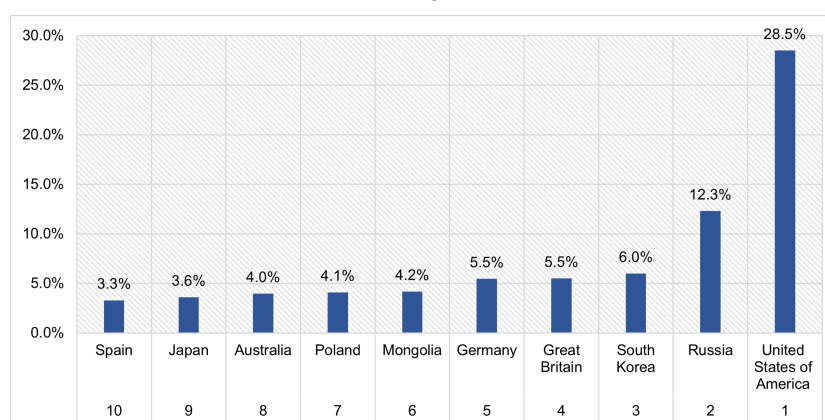
ATC code	ATC classification	Number of registered medicines	Percentage
A	Alimentary tract and metabolism	528	12.6%
B	Blood and blood forming organs	245	5.8%
C	Cardiovascular system	398	9.5%
D	Dermatologicals	183	4.4%
G	Genito urinary system and sex hormones	180	4.3%
H	Systemic hormonal preparations, excluding sex hormones and insulins	82	1.9%
J	Anti infectives for systemic use	688	16.4%
L	Antineoplastic and immunomodulating agents	181	4.3%
M	Musculo-skeletal system	202	4.8%
N	Nervous system	362	8.6%
P	Antiparasitic products, insecticides and repellents	19	0.5%
R	Respiratory system	370	8.8%
S	Sensory organs	109	2.6%
T	Traditional medicines	487	11.6%
V	Various	157	3.7%
Total		4191	100%

Figure 41. Registered medicines, by ATC code, 2022

In 2021, 1274 biologically active products were registered in Mongolia; in 2022, the number of registered biologically active products has increased by 141 to 1415, of which 1356 imported and 59 domestically manufactured biologically active products were registered, respectively (Figure 42.)

Figure 42. The top 10 countries with the most significant number of registered biologically active products, by percentage, 2022

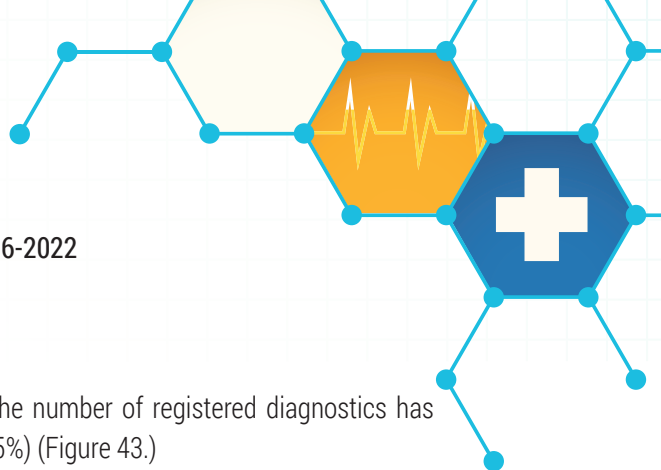
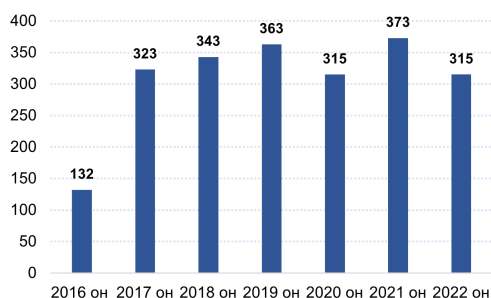

Figure 43. Diagnostic Registration, 2016-2022

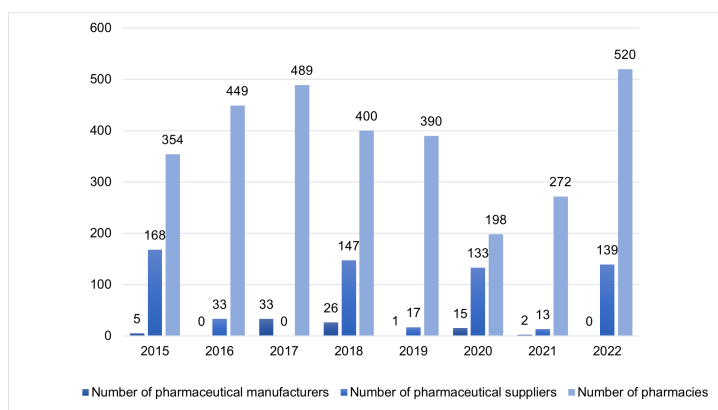
Compared to 2021, the number of registered diagnostics has decreased by 58 (15.5%) (Figure 43.)

2.5.2. INSPECTION

The Quality Control Department of the Medicine and Medical Devices Regulatory Agency conducts inspections on implementing the Law on Medicines and Medical Devices in pharmaceutical organizations and health institutions within the Law on State Inspection framework and other related laws.

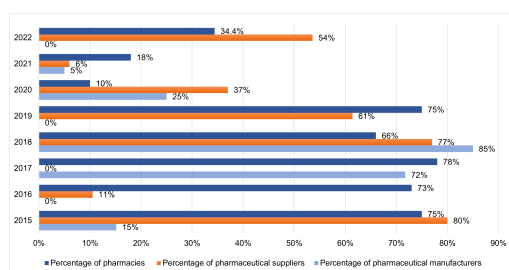
In 2022, compared to 2021, the number of pharmacies involved in inspection and advisory services has increased by 248, and the number of pharmaceutical suppliers has increased by 126 (Figure 44.)

Figure 44. Number of inspected pharmaceutical organizations, 2015-2022

In 2022, 659 pharmaceutical organizations were involved in inspection and advisory services, 34.4 percent of which were pharmacies and 54 were pharmaceutical suppliers (Figure 45.)

Figure 45. Percentage of inspected pharmaceutical organizations, 2015-2022

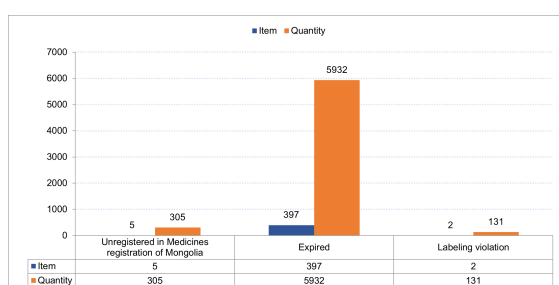
In 2022, 5 unregistered medicines, 397 expired products, 7 products with label violations, and 61 products with improper storage conditions were revealed during the inspection, and 20 products were analyzed.

According to inspection, violations of sales of products not registered in Mongolian medicines registration have decreased since 2014 (Table 13.)

Table 13. Number of non-compliant products detected by inspection, 2014-2022

Years	Unregistered in Medicines registration of Mongolia	Nonconforming								
		Expired		Label violation		Improper storage condition		Laboratory analyzed samples		
	Item	Quantity	Item	Quantity	Item	Quantity	Item	Quantity	Item	Quantity
2014	41	479	130	2025	59	539	58	520	-	-
2015	129	2291	223	5275	134	6481	13	190	-	-
2016	131	2703	420	3060	-	-	59	1370	-	-
2017	138	13310	350	11606	32	6809	49	1205	82	15
2018	169	44168	35	678	-	-	1	1109	73	8
2019	316	16906	308	9272	11	122	14	180	89	17
2020	178	12379	328	23927	65	3479	3	120	20	3
2021	109	9287	592	19862	7	3658	61	15032	126	4
2022	5	305	397	5932	2	131	-	-	-	-
Total	1216	101828	2783	81637	310	21219	258	19726	390	47

Figure 46. Items and quantity of non-compliant products, 2022

In 2022, the inspection revealed the highest number of violations of expiration dates, and no violations of the sale of products with lost storage procedures were detected (Figure 46.)

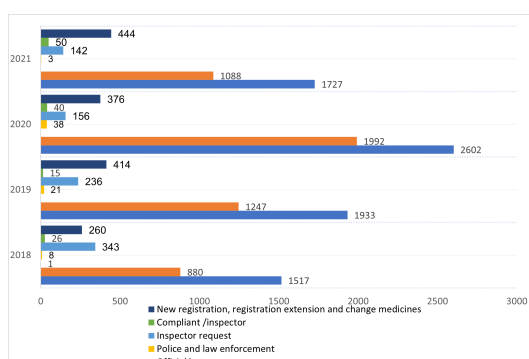
2.5.3 LABORATORY ANALYSIS

The Medicines Quality Analysis Laboratory performs standard conformity and surveillance analysis using national and international pharmacopoeia methods.

The Medicines Quality Analysis Laboratory analyzes about 1900 samples of medicines, pharmaceutical products, and small medical devices by more than 18000 parameters per year. In 2022, 1957 samples were analyzed with 20242 parameters.

The number of tested samples has increased by 13.3 percent compared to 2021. Compared to 2021, the number of control samples sent by official letter has been increased by 466, the number of police and law inspection samples by 10, while the number of samples of new registration, registration extension, and registration change has been decreased by 139, complaint samples by 46, and samples submitted by inspectors by 63 (Figure 47.)

Figure 47. Number of samples, 2018-2022

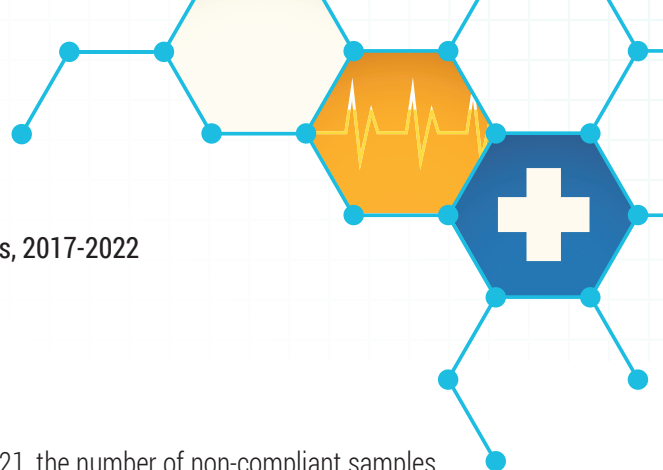
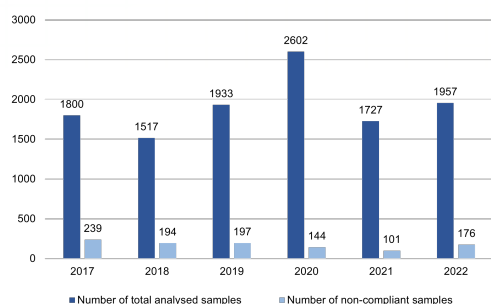

Figure 48. Number of non-compliant samples, 2017-2022

Compared to 2021, the number of non-compliant samples has increased by 75 (Figure 48.)

Compared to 2021, the number of samples of imported products subjected to laboratory analysis has decreased by 5.7 percent, while domestic samples have increased by 7.8 percent (Figure 49.)

Figure 49. The percentage of samples of national and imported products, 2017-2022

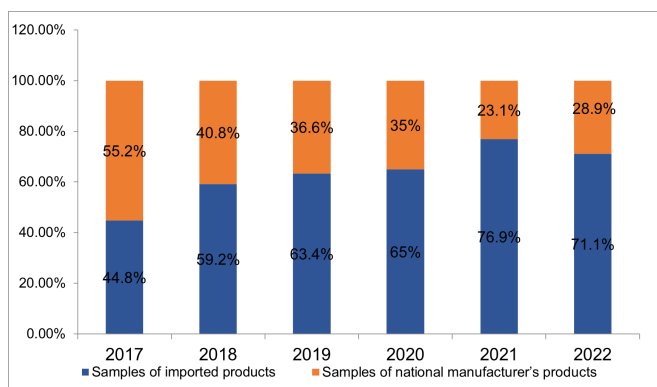
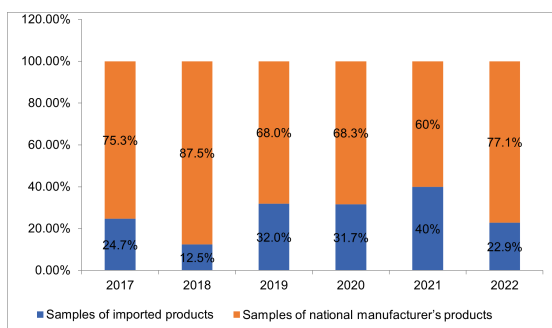
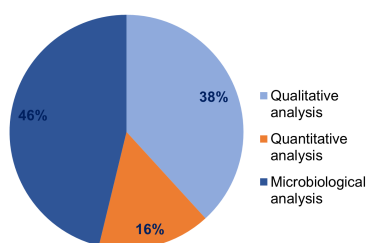

Figure 50. The percentage of non-compliant samples, 2017-2022

Compared to 2021, the non-compliant samples of imported products have decreased by 17.1 percent, and the samples of the national manufacturer's products have increased by 17.1 percent (Figure 50.)

Figure 51. The percentage of non-compliant parameters, 2017-2022

In the last 6 years, on average, 46 percent of the samples did not meet the requirements for microbiological parameters (Figure 51.)

2.5.4. MEDICINES SAFETY

Establishing a system for reporting adverse drug reactions at the national and international level, the "Procedure for recording and reporting adverse drug reactions and safety information" approved by Order No. 415 of 2013 of the Ministry of Health is being implemented.

The following cases are recorded, evaluated and validated within the framework of the regulation, which aims to strengthen the national pharmacovigilance system and regulatory activities:

1. Cases of adverse drug reactions registered nationwide;
2. Periodic Safety Update Report (PSUR) of medicines registered in the state registration;
3. Cases of adverse drug reactions submitted by foreign medicines manufacturers through the CIOMS page

In 2022, the causality and risk assessment of 90 reported adverse drug reactions were discussed at 9 meetings of the Pharmacology Branch Council.

In 2022, 157 reported adverse drug reaction cases were assessed for cause, relationship, and risk and discussed at 9 meetings of the Pharmacology Subcommittee.

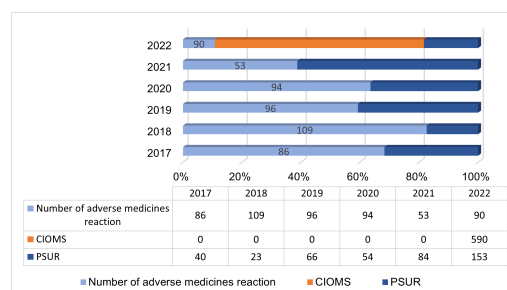
2022 онд нийт 153 эмийн аюулгүй байдлын хугацаат тайланг хүлээн авч, Эм Судлалын Салбар Зөвлөлийн 9 удаагийн хурлаар хэлэлцүүлсэн ба аюулгүй байдлын мэдээлэлд орсон өөрчлөлт байхгүй байна. (Зураг.54)

Starting from June 2022, in connection with the registration of cases of adverse drug reactions submitted by foreign medicines manufacturers through the CIOMS (CIOMS-Council for International Organizations of Medicine Sciences) page, 590 overlapped cases of adverse drug reactions were received in the same year.

In 2022, periodic safety update reports of 153 medicines were received and discussed at 9 meetings of the Pharmacology Subcommittee, and there were no changes in safety data (Figure 52).

During the last 5 years, periodic safety update reports of 503 medicines (overlapped) were received from 34 pharmaceutical suppliers and Representative Offices.

Figure 52. Number of reported adverse drug reactions and safety of medicines, 2017-2023

2.5.5. MEDICINES SELECTION

The World Health Organization recommends the priority use of affordable and essential generic medicines for common diseases according to the country's specifics, the disease pattern, and the population's needs.

Mongolia has developed its country's list based on the model list of essential medicines of the World Health Organization and uses it in medical care and services. The "List of Essential Medicines" was first developed in 1991 and updated 9 times in 1993, 1996, 2001, 2005, 2009, 2014, 2017, and 2020.

The 9th list of essential medicines was approved by Order No. A/625 of the Minister of Health of 2020, to improve the supply and availability of medicines and promote rational use of medicines based on Article 24.2 of the Law on Government and Article 4.4.5 of the Law on Medicines and Medical Devices.

The 9th list of Essential Medicines includes 509 medicines (overlapped number, 571 in dosage form) in 29 groups and 106 subgroups. For example, Ibuprofen is included in the group of pain relievers, antipyretics, anti-inflammatory, and migraine medicines (Table 14.)

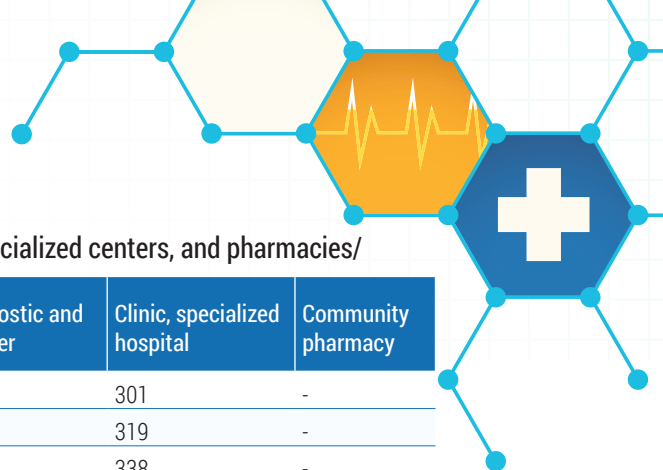

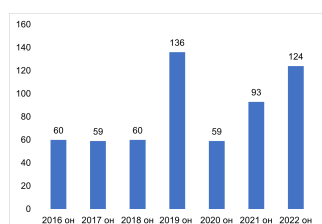
Table 14. EMLs of Mongolia /distribution sector, hospitals, specialized centers, and pharmacies/

Nº	EML	Feldsher branch in bag	Soum hospital	Province, district hospital	Regional diagnostic and treatment center	Clinic, specialized hospital	Community pharmacy
1	3rd list (1997)	42	179	264	-	301	-
2	4th list (2001)	56	420	295	-	319	-
3	5th list (2005)	83	559	303	-	338	-
4	6th list (2009)	105	596	398	-	419	-
5	7th list (2014)	87	624	540	589	664	499
6	8th list (2017)	77	260	535	-	709	-
7	9th list (2020)	61	196	437	-	565	535
8	10th list (2023)	71	277	621	-	736	514

2.5.6 MEDICINES PROMOTION

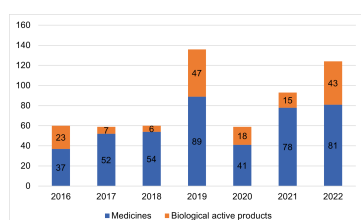
According to Section 3.2.2 of the "Working Procedures of the Professional Branch Council of the Human Medicine Council" approved by the Minister of Health's Order No. A/144 of 2021, the content of advertising over-the-counter medicines and biologically active products to be announced in media is reviewed, discussed, and approved at the Pharmacological Branch Council meeting.

Figure 53. Number of approved advertisements, 2016-2022

In 2022, the advertisement content for 124 products was reviewed and approved. Compared to 2021, the number of approved advertisements has increased by 31 (Figure 53.)

Figure 54. Number of approved advertisements for medicines and biologically active products, 2016-2022

Overall verified advertising have 81 medicines and 43 biologically activity products.

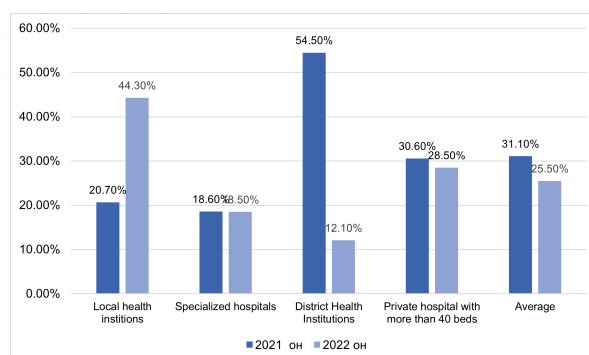
A number of advertising issued in the biologically activity products in 2021 has increased by 28. (Figure 54.)

2.5.7. RATIONAL USE OF MEDICINES

RATIONAL USE OF ANTIBACTERIAL DRUGS

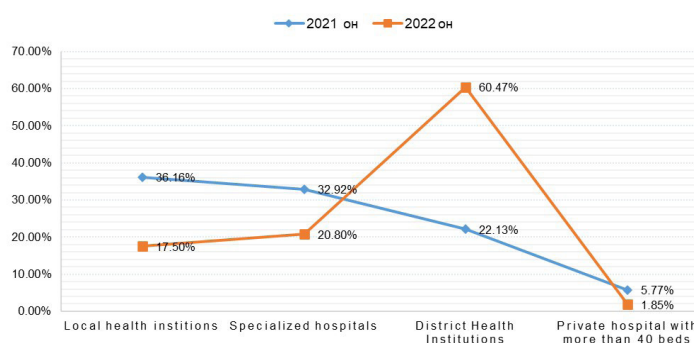
In specialized centers, specialized hospitals, provincial and district general hospitals, regional diagnostic and treatment centers, maternity hospitals, and private hospitals with more than 40 beds, in 2021, on average, 1 out of every 3 patients (31.1), and in 2022, 1 out of every 4 patients (25.5 %) was tested for sensitivity to antibiotics (Fig. 55).

Figure 55. Coverage of antibiotic sensitivity tests, by percentage, 2021-2022

The antibiotic consumption index /ACI/ has increased to 3007.58 DDD/100 bed-days in 2021 and 5569.18 IU/100 bed-days in 2022. Compared to the level of health institutions, the use of antibiotics in district health centers has increased by 2.7 times (Figure 56.)

Figure 56. Use of antibiotics in DDD/100 bed-days, by percentage, 2021-2022

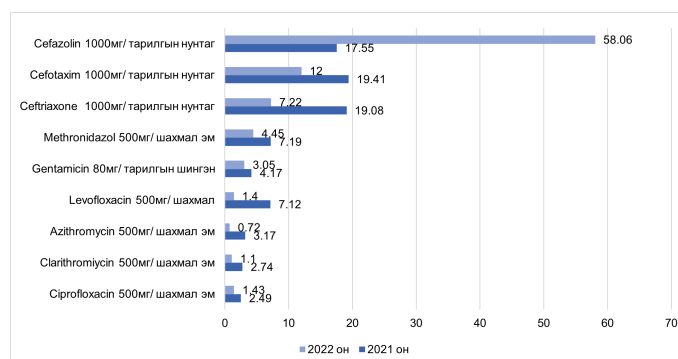
Antibiotic use is shown according to the WHO AWARE (Access, Watch, Reserve) classification. Antibiotic use in the access group has increased by 1.75 times in 2022 from 2021, while antibiotic use in the control group has decreased by 2.15 times in 2022 compared to 2021 (Table 15.)

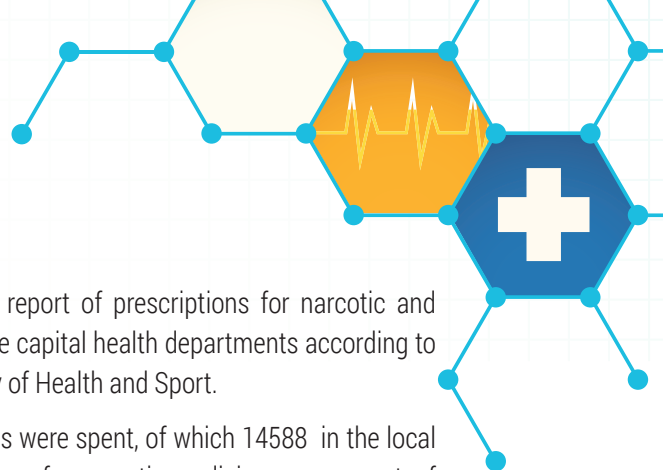
Table 15. Antibiotic use by AWARE classification, by percentage (2021-2022)

AWARE classification	2021	2022
Access	41.6%	72.9%
Watch	58.3%	27%
Reserve	0.1%	0.1%

In 2022, the use of cefazolin 1000mg/injection powder has increased by 3.3 times, the use of cefotaxime 1000mg injection powder, ceftriaxone 1000mg injection powder, metronidazole 500mg tablets and other antibiotics has decreased by 2.6-1.5 times (Figure 57.)

Figure 57. Antibiotic use, by items, 2022

2.5.8. NARCOTIC AND PSYCHOTROPIC MEDICINES

The Medicine and Medical Devices Regulatory Agency receives the report of prescriptions for narcotic and psychotropic medicines published and distributed by the provincial and the capital health departments according to Clause 6.9 of the procedure approved by Order No. 68, 2015 of the Ministry of Health and Sport.

In 2022, a total of 48490 prescription forms for psychotropic medicines were spent, of which 14588 in the local area and 33902 in the capital city, while a total of 11982 prescription forms for narcotic medicines were spent, of which 9641 in the local area and 2341 in the capital city (Figure 58.)

Figure 58. Number of spent prescription forms for narcotic and psychotropic medicines, by the capital city and local area, 2022

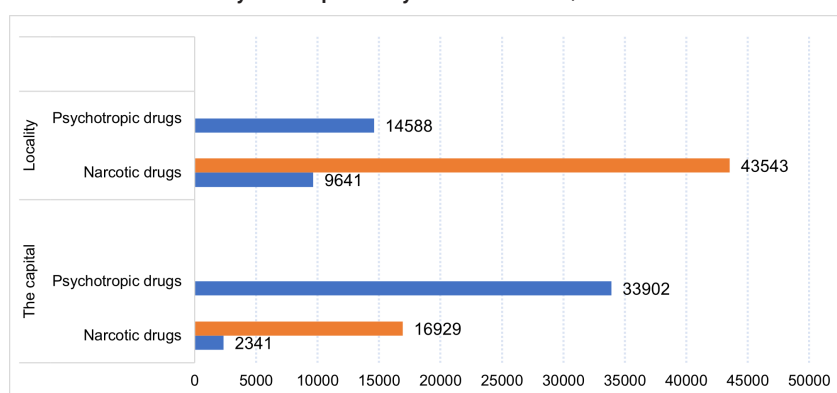
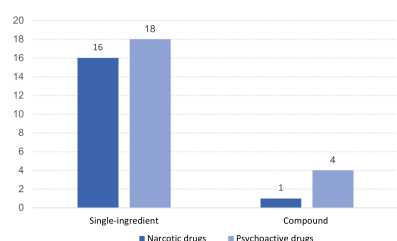

Table 16. Number of spent prescription forms for narcotic and psychotropic medicines, by the capital city and local area, 2022

Nº	Area	Classification	Number of spent prescriptions	Number of narcotic medicines prescriptions spent	Number of psychotropic medicines prescriptions spent
1	The capital	Narcotic medicines	14588	11982	48490
		psychotropic medicines	2341		
2	Local	Narcotic medicines	33902		
		psychotropic medicines	9641		

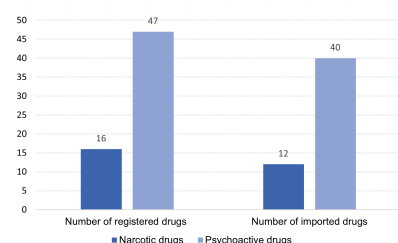
Figure 59. Single compound and combination narcotic and psychotropic medicines registered in the medicines registration of Mongolia, in numbers, 2022

Single compound medicines are predominated among the narcotic and psychotropic medicines registered in the medicines registration. There were 16 single compound and 1 combination narcotic medicines, and 18 single compound and 4 with combination psychotropic medicines (Figure 59).

As of 2022, 47 psychotropic and 16 narcotic medicines have been registered in Mongolia. Of these, 10 narcotic and psychotropic medicines are dispensed in a hospital setting, and 53 medicines are dispensed by prescription.

Figure 60. Registered and imported narcotic and psychotropic medicines, 2022

Nationwide, 7 pharmaceutical suppliers with a license to import and distribute narcotic and psychotropic medicines have imported 12 narcotic medicines and 40 psychotropic medicines.

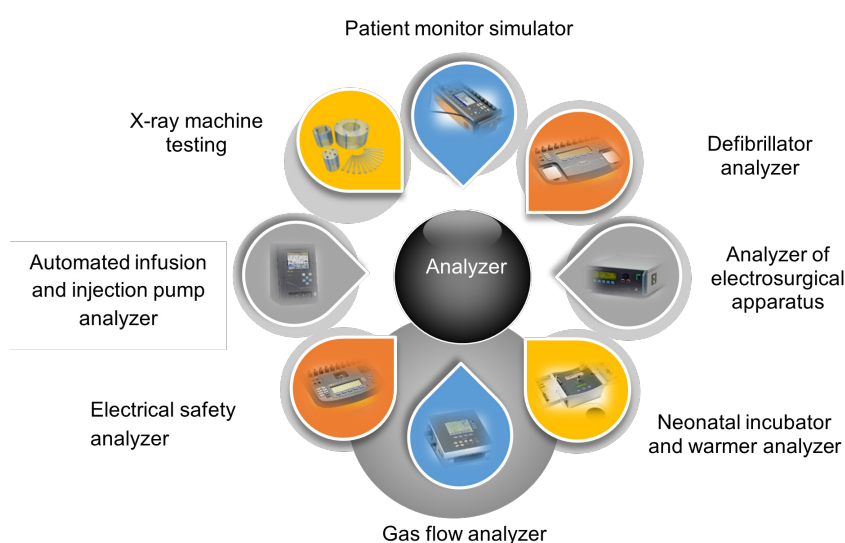
2 medicines manufacturers have produced 4 narcotic medicines and 5 psychotropic medicines (Figure 60).

2.6. CALIBRATION OF MEDICAL EQUIPMENT

According to clause 8.1.1 of Article 8 and 10.3 of Article 10 of the Law on Metrology, the Division for Medical Equipment, MMRA, is responsible for calibrating medical equipment.

The amount of payment for calibration was approved by Order No. 117 of 2015 of the Deputy Prime Minister of Mongolia, and the methods of calibration of equipment were approved by Order No. 249 of 2015 of the Minister of Health, "Regulations on Calibration of Medical Equipment", and by Order No. 345 of 2018, respectively. Accordingly, 13 types of medical equipment used in health care institutions or ventilators, defibrillators, automatic infusion and injection pumps, electrocardiographs, sleep apnea devices, neonatal warming tables, neonatal incubators, patient monitoring devices, oxygen concentrators, ultrasound diagnostic devices, electrosurgical units, and X-ray apparatus are calibrated using 11 items of 23 standard analysers and simulators that meet international standards and ensure the regular and reliable operation of medical equipment (Figure 63.)

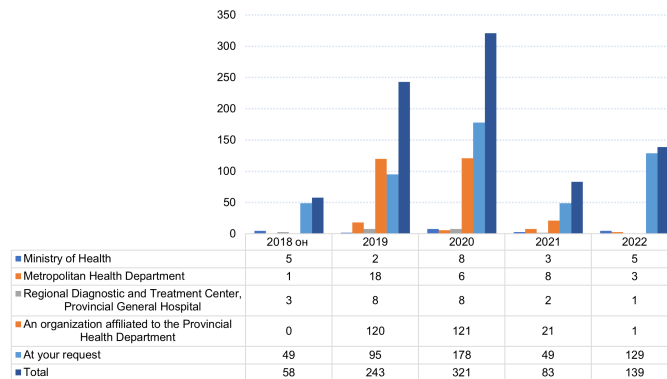
Figure 61. Calibration analyzers and simulators used in Mongolia

In 2018-2022, 9121 medical equipment (overlapped) from 844 health institutions were calibrated. In 2022, the medical equipment of 139 health institutions was calibrated (Figure 62.)

Figure 62. Number of health organizations covered in the calibration, 2018-2022

Medical equipment supplied to the health sector in 2022 with state budget investment

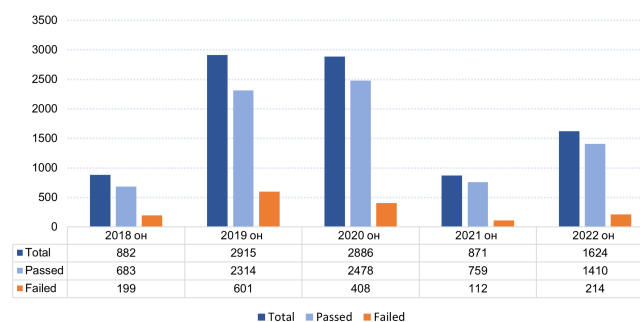
In 2018-2022, 9121 medical instruments and equipment of 13 items were subjected to calibration. Of these, 1624 medical instruments and equipment underwent calibration in 2022. (Table 17.)

Table 17. Number of calibrated medical equipment, 2018-2022

Nº	Medical equipment	Year of calibration					Total
		2018	2019	2020	2021	2022	
1	Ventilators	33	145	107	73	91	449
2	Defibrillators	37	111	104	30	87	369
3	Automatic infusion and injection pumps	63	260	239	86	132	780
4	Electrocardiographs	67	265	304	88	195	919
5	Sleep apnea devices	28	50	77	16	164	335
6	Neonatal warming tables	11	87	100	8	50	256
7	Neonatal incubators	6	52	60	7	17	142
8	Patient monitoring devices	221	615	547	148	10	1541
9	X-ray apparatus	18	45	35	13	345	456
10	Automated infusion pump	85	321	338	111	15	870
11	Oxygen concentrators	125	595	517	186	275	1698
12	Ultrasound diagnostic devices	69	283	332	74	166	924
13	Electrosurgical units	62	86	126	31	77	382
Total		825	2915	2886	871	1644	9121

In 2022, 85.7 percent of the 1624 equipment that underwent calibration was passed, and 14.3 percent failed. (Figure 63.)

Figure 63. Number of calibrated medical equipment, 2018-2022

There are 23 simulators and analyzers of 11 items from the "Fluke Biomedical Co., Ltd" factory in the United States of America. The measurement analyzers and simulators are validated and certified annually by an international metrology organisation to meet the quality requirements (Table 18.)

Table 18. List of calibration analyzers and simulators, 2022

Nº	Name	3arabap	Quantity
1	Patient monitor simulator	ProSim 8	3
2	Neonatal warmer, neonatal incubator analyzer	INCUTM	2
3	Analyzer of electrosurgical apparatus	QA-ES II	2
4	Liquid Pump Analyzer	IDA-5/2	2
5	Defibrillator Analyzer	IMPULSE 7000DP	2
6	Gas flow analyzer	VT PLUS HF	1
7	Oxygen analyzer	MAX02+AE	4
8	X-ray meter	TNT 12000WD	1
		12000D	1
		12000 DOSEMATE	1
9	Electrical safety analyzer	ESA620	1
10	Gas indicator	FI-21	1
11	Phantom of the ultrasound diagnostic apparatus	Pantom	2
Total			23

The members of the technical commission review whether the model and technical specifications of 20014 equipment of 654 items (overlapped), as well as the quantity and completeness of the accessories, meet the requirement specified in the contract with the customer of the supply organization that submitted a formal request to the technical commission and make preliminary conclusions.

Table 19 shows high-cost medical equipment delivered to the health sector in 2022, and Table 20 shows high-volume medical equipment supplied in 2022.

Table 19. List of supplied high-cost medical equipment, 2022

Items	Equipment	Quantity
Diagnostic equipment	Magnetic resonance imaging apparatus	2
	Computed tomography apparatus	2
	Angiography apparatus	2
	Mammography apparatus	2
	X-ray machine /fixed/	35
	Diagnostic scope	40
Treatment equipment	Hemodialysis apparatus	30
Laboratory equipment	PCR laboratory equipment /set/	1
Surgical equipment	Laparoscopic equipment	13
Total		127

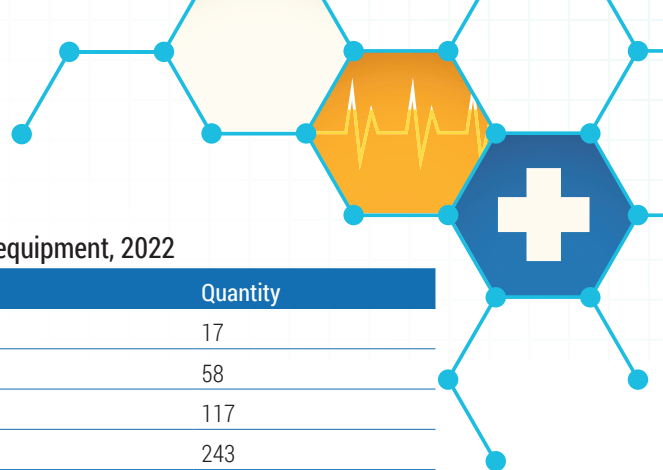

Table 20. List of supplied high-volume medical equipment, 2022

Items	Equipment	Quantity
Diagnostic equipment	X-ray machine /portable/	17
	Ultrasound diagnostic apparatus /fixed/	58
	Ultrasound diagnostic apparatus /portable/	117
	Patient monitoring device	243
	Finger pulse oximeter	10051
	Defibrillator	39
	Cardiac electrocardiogram	134
	Automated infusion pump	146
	Automated injection pump	188
Laboratory equipment	Biochemical analyzer	26
	Hematology analyzer	64
	Urine analyzer	6
	Laboratory refrigerator	70
	Laboratory freezer	23
	Autoclave	33
Maternal and newborn equipment	Neonatal incubator	5
	Neonatal warmer	18
	Fetal monitoring	15
	Birthing bed	250
	Fully automatic maternity and women's beds	50
	Colposcopy	2
Surgical equipment	C Arm X Ray Machine	14
	Sleep apnea devices	34
	Electrosurgical apparatus	4
	Surgical light	35
	Trauma surgery equipment	8
Physical therapy equipment	Ultra high frequency apparatus (UHF)	45
	Electrotherapy device (Stream)	11
	Ultrasound	8
Dental equipment	Dental chair	23
	X-ray /dental/	11
	Vibrating machine for removing tartar and plaque	12
Bed	Patient bed, complete /Functional/	1253
	Birthing bed	250
	Fully automatic maternity and women's beds	50
	Gynecological examination bed	151
	Patient bed	4100
Medical furniture	Doctor's table, cabinet and chair	102
	ENT examination chair /Patient bed/	11
	Infusion chair	4
	Patient locker	201
TOTAL		17,882

FIGURE LIST

Figure 1	Number of Population, by selected years	6
Figure 2	Average life expectancy, by selected years	6
Figure 3	Life expectancy of the population by regions and the capital city	6
Figure 4	The leading causes of population morbidity per 10 000 population (2011-2021)	8
Figure 5	The leading causes of population mortality per 10 000 population (2009-2022)	8
Figure 6	Total number of manufacturers and suppliers, 2018-2022	14
Figure 7	The operational area of manufacturers, 2022	14
Figure 8	Operational area of medicines manufacturers, 2022	14
Figure 9	The operational area of the suppliers, 2022 on	15
Figure 10	Number of pharmacies by category, 2022	15
Figure 11	Number by pharmacies, by location, 2022	17
Figure 12	Number of pharmacists and pharmacy technicians graduates, 2015-2022	19
Figure 13	Number of pharmacy technician graduates by schools, 2018-2022	20
Figure 14	Health budget, by billion MNT, 2012-2022	21
Figure 15	Discounts on the price of medicines provided by the HIF, by billion tugrugs,	21
Figure 16	Top ten medicines with the most extensive reimbursement from the HIF Fund in 2022 by MNT	22
Figure 17	Number of imported medicines in 2022, by ATC code	23
Figure 18	Countries with the largest import of medicines, by percentage, 2021-2022	23
Figure 19	Import and sale of medicines, in billion MNT, 2015-2022	24
Figure 20	Import and sale of medical devices and prostheses in billion MNT, 2015-2022	24
Figure 21	Import and sale of reagents and standard substances in billion MNT, 2015-2022	24
Figure 22	Import and sale of diagnostics, in billion MNT, 2015-2022	25
Figure 23	Number of issued import licenses and issued organizations, 2021-2022	25
Figure 24	Number of issued import licenses by month, 2022	25
Figure 25	Number and type of issued import licenses, 2021-2022	26
Figure 26	Amount of imported products, in billion MNT, by border ports, 2022	26
Figure 27	Exported medicines, in billion MNT, by dosage forms 2020-2022	27
Figure 28	Manufacturing of domestic products in the last 5 years /billion MNT/	27
Figure 29	Chronological order of GMP-certified factories	28
Figure 30	Product types of national manufacturers, by percentage, 2022	28
Figure 31	Product items of national manufacturers, 2018-2022	29
Figure 32	Amount of budgeted cost and procurement contract of medicines and medical devices, in billions MNT, 2013-2022	29
Figure 33	Types of purchased products, by percent and billion MNT, 2022	29
Figure 34	Medicines to be paid by the government, by billion MNT, 2013-2022	30
Figure 35	The total amount of orders for medicines and medical devices purchased by state-owned health institutions and savings, in billion MNT 2019-2022	30
Figure 36	Number of newly registered medicines, 1994-2022	30
Figure 37	Number of medicines and pharmaceutical raw materials registered In Mongolia, 2015-2022	31
Figure 38	Dispensing condition of registered medicines, by percentage, 2022	31
Figure 39	The top 10 countries with the most significant number of registered medicines in Mongolia, by percentage, 2022	31
Figure 40	The percentage of domestically manufactured medicines in medicines registration, 2015-2022	31
Figure 41	Registered medicines, by ATC code, 2022	32
Figure 42	The top 10 countries with the most significant number of registered biologically active products, by percentage, 2022	32
Figure 43	Diagnostic Registration, 2016-2022	33
Figure 44	Number of inspected pharmaceutical organizations, 2015-2022	33
Figure 45	Percentage of inspected pharmaceutical organizations, 2015-2022	33
Figure 46	Items and quantity of non-compliant products, 2022	34
Figure 47	Number of samples, 2018-2022	34

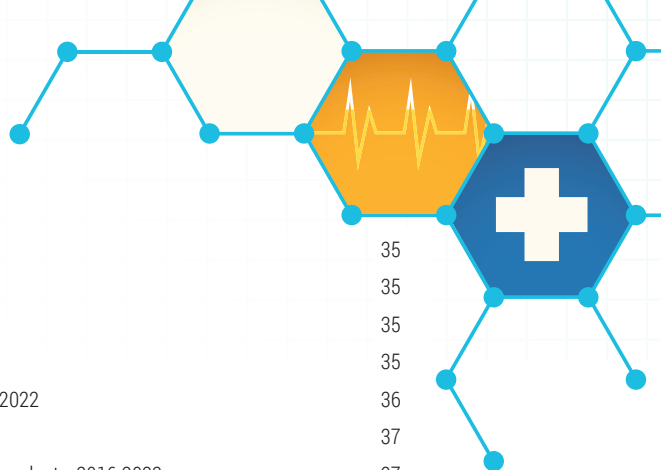

Figure 48	Number of non-compliant samples, 2017-2022	35
Figure 49	The percentage of samples of national and imported products, 2017-2022	35
Figure 50	The percentage of non-compliant samples, 2017-2022	35
Figure 51	The percentage of non-compliant parameters, 2017-2022	35
Figure 52	Number of reported adverse drug reactions and safety of medicines, 2017-2022	36
Figure 53	Number of approved advertisements, 2016-2022	37
Figure 54	Number of approved advertisements for medicines and biologically active products, 2016-2022	37
Figure 55	Coverage of antibiotic sensitivity tests, by percentage, 2021-2022	38
Figure 56	Use of antibiotics in DDD/100 bed-days, by percentage, 2021-2022	38
Figure 57	Antibiotic use, by items, 2022	38
Figure 58	Number of spent prescription forms for narcotic and psychotropic medicines, by the capital city and local area, 2022	39
Figure 59	Single compound and combination narcotic and psychotropic medicines registered in the medicines registration of Mongolia, in numbers, 2022	39
Figure 60	Registered and imported narcotic and psychotropic medicines, 2022	40
Figure 61	Calibration analyzers and simulators used in Mongolia	40
Figure 62	Number of health organizations covered in the calibration, 2018-2022	41
Figure 63	Number of calibrated medical equipment, 2018-2022	41

TABLE LIST

Table 1.	The life expectancy of the population, by regions and Provinces, 2022	7
Table 2.	Number of Pharmaceutical organizations, 2018-2022	13
Table 3.	Pharmacies, by location, 2018-2022	15
Table 4.	Number of pharmacies, by regions, 2022	16
Table 5.	Number of pharmacists and pharmacy technicians by care level, 2019-2022	17
Table 6.	Number of pharmacists, pharmacy technicians, and medical equipment engineers, by location, 2021-2022	18
Table 7.	Number of pharmacists graduates /bachelor/, by schools 2018-2022	20
Table 8.	Total number of graduates of pharmacists, pharmacy technicians, and medical equipment engineers	20
Table 9.	Number of imported medicines, 2021-2022	22
Table 10.	Exported traditional medicines, in million MNT, 2021-2022	27
Table 11.	Manufactured and sold products produced by national pharmaceutical manufacturers, in billions MNT, 2022	28
Table 12.	Registered medicines, by ATC code, as of 2022	32
Table 13.	Number of non-compliant products detected by inspection, 2014-2022	34
Table 14.	EMLs of Mongolia /distribution sector, hospitals, specialized centers, and pharmacies/	37
Table 15.	Antibiotic use by AWARE classification, by percentage 2021-2022	8
Table 16.	Number of spent prescription forms for narcotic and psychotropic medicines, by the capital city and local area, 2022	9
Table 17.	Number of calibrated medical equipment, 2018-2022	41
Table 18.	List of calibration analyzers and simulators, 2022	42
Table 19.	List of supplied high-cost medical equipment, 2022	42
Table 20.	List of supplied high-volume medical equipment, 2022	43

